NICOLAI LILIN

SİBİRYA İLMİ

"BÜYÜLEYİCİ VE DESTANSI..."
IRVINE WELSH

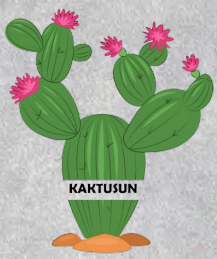
"Yaşayan tüm canlılara saygı duymalıyız, polisler hariç. Onlar devlet adına çalışır. Bankacılar, politikacılar, tüccarlar ve gücü elinde bulunduran diğer herkes, sıradan insanların paralarını sömürürler. Bu insanlardan çalmamıza izin verilmiştir. Ama unutma, fazlasını istemek aptallıktır. Erkeğin kalbindeki aşktan daha fazla sorun çıkaran hiçbir şey yoktur."

Sibirya'da, dünya üzerindeki en acımasız çetelerden biri örgütlenmişti. Çalmayı, adam öldürmeyi ve suikastı bir sanat haline dönüştürmüşler ve kendilerine yeni üyeler yetiştirecekleri oldukça işler de bir sistem kurmuşlardı. Modern bir Robin Hood çetesi gibiydiler ama ritüelleri çok daha derin, felsefeleri çok daha ilâhî ve kalpleri çok daha soğuktu...

Nicolai Lilin'in gerçek yaşam deneyimlerine dayanan **Sibirya İlmi**, sizi yeraltı dünyasının karanlık koridorlarına yayılmış derin bir felsefeyle buluşturuyor.

"Büyüleyici ve destansı..."
Irvine Welsh

"Mario Puzo'nun Baba serisinin çağdaş bir yorumu..."
Richard Poplak, *National Post*

₺20,00
www.altınbilekyayınları.com
altın bilek yayınları
edebiyat · roman
9 786055 831776
facebook.com/altinbilekyayinlari
twitter.com/altinbilekyayin

BELONGS TO
KAKTUS TEAM

NICOLAI LILIN

*

SİBİRYA İLMİ

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Genel Yayın No:101
Dünya Edebiyatı Kitaplığı: 36

Sibirya İlmi
Educazione Siberina

© Nicolai Lilin, 2009
© Altın Bilek Yayınları, 2014

Bu kitabın Türkçe yayın hakları, Lir Telif Hakları Ajansı aracılığıyla yapılan sözleşme uyarınca Altın Bilek Yayınları'na aittir.
Her hakkı saklıdır. Tanıtım amaçlı kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yayınlar Genel Koordinatörü İlker Balkan
Dizi Editörü Emel Balkan
Son Okuma Çağla Songül Baş
Kapak Tasarımı Cenk Kayakuş
Tasarım ve Uygulama Altın Bilek Yayınları
Baskı Kenan Ofset – Hamit Işık
Davutpaşa Cad. İpek İş Merkezi Kat:3 No:21
Davutpaşa – Zeytinburnu İstanbul
Matbaa Sertifika No: 12641
Yayınevi Sertifika No 23274

Birinci Basım Kasım 2014, İstanbul (3000 adet)

ISBN 978-605-5831-77-6

ALTIN BİLEK YAYINLARI
Taksim, İstiklal Cad. Zambak Sok. No:12/4 Beyoğlu İstanbul
Tel: 0212 292 18 80 Faks: 0212 292 18 60
web: www.altinbilekyayinlari.com
e-posta: info@altinbilekyayinlari.com

BELONGS TO KAKTUS TEAM

NICOLAI LILIN

Sibirya İlmi

-ROMAN-

Türkçesi
ESRA ÇILDIR

altın bilek
YAYINLARI

BELONGSTO KAKTUS TEAM

Sibirya İlmi

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

NICOLAI LILIN

12 Şubat 1980 tarihinde daha sonra Moldova Cumhuriyeti olarak bağımsızlığını kazanacak olan ancak o zamanlar halen SSCB toprağı olan Bender'de doğdu. Yazarın gerçek adı Nicolai Verjbitkii'dir. Annesi olan Lilia, İtalyandır ve adı Rusça olarak Lilin olarak söylenir. Yazar da bu adı kendisine müstear seçmiştir.

Yazarın ailesinde Ruslar, Yahudiler ve Almalar olmak üzere pek çok farklı milliyet ve dinsel inanıştan mensuplar vardır ve kendisi çok büyük bir aileye sahiptir. Kitaplarında anlattığı Transdinyester dolayında çocukluğunu gerçekten de bu karmaşık aile yapısı içinde geçirmiştir.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

BELONGS TO KAKTUS TEAM

SİBİRYA İLMİ

BELONGS TO KAKTUS TEAM

BELONGS TO
KAKTUS TEAM

YAZARIN NOTU

Bu biyografi, yazarın kendi deneyimlerine dayanarak kaleme alınmıştır. İsimler değiştirilmiş, karakterler kombine edilmiş ve olaylar sıkıştırılmıştır. Bazı bölümler tamamen hayal ürünüdür ve gerçek kişi ve kurumlarla ilgisi yoktur.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

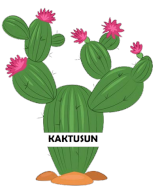

BELONGS TO
KAKTUS TEAM

"Bazıları hayattan keyif alır, bazıları acı; biz ise onunla savaşırız."

Eski bir Sibirya Urka atasözü

BELONGS TO KAKTUS TEAM

BELONGS TO
KAKTUS TEAM

Bunun iyi bir fikir olmadığını biliyorum; ancak yine de anlatmaya sondan başlayacağım.

Mesela; harabe bir binanın odalarını tararken, ellerimizi uzatsak dokunabileceğimiz kadar yakın mesafedeki düşmanlara ateş açtığımız o günden başlayabilirim.

Yorgun ve bitkin bir haldeydik. Paraşütçüler vardiyalı çalışıyorlardı, ancak biz sabotajcılar üç gündür uyumuyorduk. Kıyıya ara vermeden vuran dalgalar gibiydik; düşmana nefes aldırmıyor, onların dinlenmelerine, manevra ya da savunma yapmalarına fırsat vermiyorduk. Durmadan savaşıyorduk, hiç durmadan...

O gün, geriye kalan son ağır makineli tüfeği de ortadan kaldırmak için, Shoe ile birlikte binanın en üst katına çıktık. İki tane el bombası attık.

Toz duman olan çatıda göz gözü görmüyordu; patlamanın etkisiyle enkazdan çıkan kirli toz bulutlarının arasında kör yavru kediler gibi dolaşan, bizler gibi diğer dört düşmanla yüz yüze geldik.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Çeçenistan'da bulunduğum süre zarfında, daha önce hiç kimseyi bu kadar yakın menzilden vurmamıştım.

O sırada, birinci katta bulunan yüzbaşı, bir kişiyi esir almış ve sekiz düşmanı öldürmüştü.

Shoe ile aşağı döndüğümüzde tamamen sersem gibiydim. Yüzbaşı Nosov, Ladle ve Zenith ile bodrumu kontrol etmek için ayaklanırken, Arap esire göz kulak olması için Moscow'a talimat verdi.

Moscow'un yanında bir şeyler izah etmeye çalışan korkmuş esirin tam karşısındaki merdivenlere oturdum. Moscow onu dinlemiyordu; uykulu ve bitkindi, hepimiz gibi. Yüzbaşı arkasını döner dönmez, Moscow silahını çekti -ganimetlerinden biri olan Avusturya tabancasını-, yüzünde kibirli bir bakışla esiri kafasından ve göğsünden vurdu.

Yüzbaşı arkasına döndü ve tek kelime etmeden acıyarak ona baktı.

Moscow gözlerini kapadı ve yorgunluğun etkisiyle, yerde yatan esirin yanına yığıldı.

Sanki bizle ilk defa tanışıyormuşçasına gözlerini hepimizin üstünde tek tek gezdirdi yüzbaşı ve "Bu kadarı yeter. Herkes araçlara! Dinlenmeye çekileceğiz," dedi.

Gruplar halinde, zombi olmuş bedenlerimizle peş peşe araçlara doğru ilerledik. Başımda öyle bir ağırlık vardı ki, sanki durduğum an patlayacak, infilak edecekti.

Askerler tarafından korunan ve kontrol altında tutulan karargâhımıza geri döndük. Vakit kaybetmeden uykuya daldık; ceketimi ve fişekliğimi bile çıkarmaya fırsat bulamadan kendimi karanlığın derinliklerinde buldum.

Kısa bir süre sonra Moscow, Kalaşnikofu'nun ucuyla göğsümü dürterek beni uyandırdı. Yavaşça ve gönülsüzce gözlerimi araladım ve etrafa baktım; nerede olduğumu hatırlamaya çalıştım. Etrafı zar zor seçebiliyordum.

Moscow'un yüzü yorgun görünüyordu ve ağzında bir parça ekmek geveliyordu. Dışarısı zifiri karanlıktı ve saatin

BELONGS TO KAKTUS TEAM

kaç olduğunu tahmin etmek imkânsızdı. Saatime baktım ancak sayıları seçemedim; her şey bulanıktı.

"Neler oluyor? Ne kadar zamandır uyuyoruz?" diye sordum Moscow'a bezgin bir sesle.

"Neredeyse hiç uyumadık dostum… Ve uzun bir süre daha uyanık kalacağız sanırım."

Kafamı toplayıp kalkabilecek gücü bulmak için yüzümü ellerimin arasına aldım. Uyumaya ihtiyacım vardı, yorgunluktan ölüyordum. Pantolonum ıslak ve kirliydi, ceketim ise ter ve toprak kokuyordu. Harap bir haldeydim.

Moscow diğerlerini uyandırmaya gitti.

"Haydi beyler, burayı hemen terk ediyoruz… Bize ihtiyaç var."

Hepsi çaresizlik içindeydi; kalkmak istemiyorlardı. Lanet okuyarak ve söylenerek ayaklarının üstünde doğruldular.

Yüzbaşı Nosov kulağında telsizle ortalıkta dolaşıyor, sırt çantasında taşıdığı sahra telsiziyle bir piyade eri, evcil köpek gibi onu takip ediyordu. Yüzbaşı öfkeliydi; telsizden birilerine, üç gündür ilk defa bugün mola verdiğimizi ve gücümüzün tükendiğini tekrar edip duruyordu. Konuşması nafileydi, Nosov'un kesik sesinden çıkan son sözler şöyle oldu:

"Evet, Yoldaş Colonel! Onaylandı! Görev Anlaşıldı!"

Bizi tekrar cepheye gönderiyorlardı.

Bunu düşünmek bile istemiyordum.

İçi su dolu metal tanka doğru gittim. Ellerimi içine daldırdım: Su oldukça serindi; hafifçe ürperdim. Kafamı tankın içine soktum ve nefesimi tutarak bir süre suyun altında kaldım.

Suyun altında gözlerimi açtığımda gördüğüm tek şey zifiri karanlıktı. Panikledim, kafamı hemen dışarı çıkarıp nefes almaya çalıştım.

Tankın içindeki derin karanlık beni şaşkınlığa uğratmıştı. Ölüm de böyle bir şey olmalı diye düşündüm: karanlık ve boğucu.

Tankın üzerine doğru eğildim ve suyun üzerindeki titrek

BELONGS TO KAKTUS TEAM

ışıkları, yüzümün ve o âna kadar ki hayatımın yansımasını izledim.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

SEKİZ ÜÇGENLİ ŞAPKA VE SUSTALI ÇAKI

Şubat, Transdinyester'de yılın en soğuk ayıdır. Rüzgâr sert eser, hava keskinleşir ve insanın yüzünü iğneler. Dışarı çıkan insanlar kendilerini mumya gibi sarar; çocuklar ise sadece gözlerini açıkta bırakan kat kat giysileriyle şişko birer oyuncak bebek gibi olurlar.

Kar yağışı oldukça yoğundur; günler kısadır ve karanlık çok erken çöker.

İşte ben böyle bir ayda dünyaya geldim. Erken doğum ürünüydüm ve antik Sparta'da doğmuş olsaydım, fiziksel yetersizliğim dolayısıyla ölüme terk edilecek kadar çelimsizdim. Ama bunu yapmak yerine beni kuvöze aldılar.

Nazik bir hemşire ise anneme, kendini çok uzun yaşamayacağım fikrine alıştırmasını tembihledi. Annem ağladı, üzüldü, çabuk iyileşebilmem için pompayla kuvöze sütünü ulaştırdı. Onun için kötü zamanlardı.

Doğumumdan itibaren, ailemin üzüntü ve acı kaynağı olmaya devam ettim (Daha ziyade annemin; çünkü hiçbir şey babamın umurunda değildi: hayatını bir suçlu olarak devam

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

ettiriyor, banka soygunlarına karışıyor ve ömrünün çoğunu hapiste geçiriyordu). Yaşım küçük olmasına rağmen ben bile birçok kez başımı belaya soktum. Ancak bu gayet normaldi: Zorlu bir bölgede büyüdüm – 1930'larda Sibirya'dan sürgün edilen suçluların yerleştirildikleri bölgede. Hayatım orda, Bender'da, suçluların ve geniş bir aile gibi olan bölge insanlarının arasında geçti.

Çocukken oyuncaklarla hiç işim olmadı. Dört ya da beş yaşlarımda yapmaktan en çok keyif aldığım şey, büyükbabamı ya da amcamı silahlarını temizlerken görebilmek umuduyla evin etrafında sinsice dolaşmaktı. Büyük bir dikkat ve bağlılıkla sıkça yaptıkları bir işti bu. Amcam, silahların kadınlar gibi olduğunu söylerdi – eğer onlarla yeterince ilgilenmezsen öfkelenir ve sana ihanet ederler, derdi.

Bizim evimizdeki silahlar, tüm Sibiryalıların evlerinde olduğu gibi, kendileri için yapılan özel yerlerde saklanırdı. 'Şahsi' olarak adlandırılan silahlar -Sibiryalı bir suçlunun daima yanında taşıdığı ve her gün kullandığı- aile ikonlarının ve ölmüş ya da hapiste olan bireylerin fotoğraflarının asılı olduğu duvarda, 'kızıl köşede' yer alırdı.

İkonların ve fotoğrafların altında, kırmızı kumaşla kaplı ve üzerinde çok sayıda Sibirya haçı bulunan bir raf bulunurdu. Bir suçlu eve girdiği vakit, doğruca kızıl köşeye gider, silahını çıkarır, rafın üzerine koyup kendini kutsar ve daha sonra haçı silahının üzerine koyardı. Bu, silahların asla bir Sibiryalının evinde kullanılmadığını kanıtlayan, eski bir gelenekti: Eğer kullanılmışsa, o evde bir daha yaşanmazdı. Silahın üzerine haç konulması bir nevi mühürdü ve ancak, suçlu, evi ebediyen terk ettiğinde haç kaldırılırdı.

'Sevgili', 'hala', 'kütük', 'halat' gibi isimler takılan şahsi silahların derin bir anlamı yoktu; onlar göründüklerinden ibaretlerdi, sadece basit birer silahtılar. 'Çakılar' ya da geleneksel bıçaklar gibi kutsal objeler değillerdi. Silahlar sadece ticari birer araçtı.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Şahsi silahların yanı sıra evde tutulan başka aletler de vardı. Sibiryalı suçluların silahları kendi aralarında ikiye ayrılırdı: 'saf' olanlar ve 'günahkâr' olanlar. 'Saf' olan silahlar ormanda avlanırken kullanılanlardı. Sibirya etiğine göre avlanma, Tanrı'nın erkeği yarattığı o ilk günahsız ana dönebilmesine olanak sağlayan, bir tür arınma ritüeliydi. Sibiryalılar asla zevk için avlanmaz, sadece açlıklarını gidermek için ve anayurtları Tayga'nın sık ormanlarına gittiklerinde avlanırlardı. Vahşi hayvanları öldürmeden de yiyecek bulabilecekleri yerde asla avlanmazlardı. Eğer Sibiryalılar bir haftalığına ormana çıkmışlarsa sadece bir tane yaban domuzu vururlar; geri kalan zamanlarında ise sadece yürürlerdi. Hayatta kalma amacı dışında, kimse kendi isteği doğrultusunda avlanamazdı. Bu prensip tüm Sibirya Ceza Kanunu üzerine etki etmiş, her bir suçun tevazu ve samimiyet çerçevesinde yapılmasını, her bir canlının özgürlüğüne saygı duyulmasını öngören bir ahlâk yapısı geliştirmişti.

Avlanmakta kullanılan 'saf' silahlar, evin 'mihrap' adı verilen, evin reisinin ve atalarının av kemerleriyle dekore edilmiş kısmında tutulurdu. Av kemerlerine asılı duran av çakıları ve içi pagan inancına ait simgeler ve nazar boncukları dolu ufak çantalar bulunurdu mihrapta.

Suç amaçlı kullanılan 'günahkâr' silahların da bir yeri vardı. Bunlar genellikle mahzende ve avlunun gizli bölmelerinde saklanırdı. Her bir günahkâr silahın üzerine bir haç ya da koruyucu aziz resmi işlenir ve bir Sibirya Kilisesi'nde 'vaftiz' edilirdi.

Kalaşnikof taarruz tüfekleri Sibiryalıların favori silahlarıydı. Suç argosunda her modelin bir adı vardı; hiç kimse mühimmatın tipini, kalibresini ya da modelini ele verecek şekilde kısaltmalar ya da numaralar kullanmazdı. Örneğin, eski bir 7.62 mm AK-47, 'testere' olarak anılır ve onun mühimmatına da 'tura' denirdi. Yenilerden, katlanabilir dipçikli bir 5.45 mm AKS, 'teleskop' olarak anılır ve mühimmatına 'cips' denirdi.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Farklı fişek tipleri için de farklı isimler kullanılır: kalın dipli, siyah uçlular için 'şişko'; beyaz uçlu zırh deliciler için 'tırnak'; patlayıcı olan kırmızı ve beyaz uçlular ise 'kıvılcım!' olarak anılırdı.

Aynı kurallar, diğer silahlar için de geçerliydi: Dürbünlü tüfek, 'olta çubuğu' ya da 'tırpan' olarak anılırdı. Eğer namlularına susturucu takılmışsa 'kırbaç' denirdi. Susturuculara 'postal', 'terminal' ya da 'çulluk' gibi çeşitli isimler takılırdı.

Geleneğe göre, saf ve günahkâr bir silah aynı odada saklanmaz, aksi takdirde saflığı bozulur ve tekrar kullanılamazdı; çünkü kullanılması tüm aileye uğursuzluk getirirdi. Bu tarz durumlarda, silah özel bir ayinle kullanım dışı bırakılırdı: Silah, yeni doğum yapmış bir annenin çarşafına sarılıp toprağa gömülürdü. Sibirya inancına göre, doğumla alakalı olan her şeyde pozitif enerji vardı; çünkü yeni doğan her çocuk saftı ve henüz günaha bulaşmamıştı. Yani yeni doğumla birlikte gelen saflığın, uğursuzluğu önleyen bir mühür olduğuna inanılırdı. Saflığı bozulmuş silahın gömüldüğü yere derhal bir ağaç dikilir, eğer 'lanet' harekete geçecek olursa ağaçla karşılaşır ve öteye yayılamazdı.

Ailemin evinin her yerinde silahlar vardı; büyükbabamın bir oda dolusu saf silahı vardı: farklı kalibre ve markada tüfekler, sayısız bıçaklar ve çeşitli mühimmatlar. O odaya sadece yanımda bir yetişkin olması kaydıyla girebiliyordum ve girdiğim zaman da mümkün olduğunca uzun süre kalmaya çalışıyordum. Silahlara dokunuyor, parçalarına bakıyor ve onlar bana söylenip beni durdurana kadar yüzlerce soru soruyordum:

"Bu kadar soru yeter! Biraz sabret. Büyüdüğün zaman bunların hepsini kendi başına deneyerek öğreneceksin…"

Boşuna konuşuyorlardı, büyüyene kadar bekleyemezdim.

Büyükbabam ve amcam silahları ellerine aldıklarında büyülenmiş biçimde onları izliyordum ve onlara dokunduğumda, bana canlı birer yaratık gibi görünüyorlardı.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Büyükbabam beni sıkça yanına çağırır, önüne oturtur; masanın üzerindeki yaşlı Tokarev ile – yakışıklı ve güçlü, bana göre gelmiş geçmiş silahların en büyüleyicisi olan silahla ilgilenirdi.

"Evet? Bunu görüyor musun?" derdi. "Bu sıradan bir silah değil. Bu bir sihir. Yanına bir polis yaklaştı mı, tetiği çekmene gerek kalmadan ateş alır ve polisi yere indirir…"

O silahın doğaüstü güçleri olduğuna gerçekten inanırdım ve bir gün, polis evimize baskın yaptığında çok aptalca bir şey yaptım.

Uzun süredir Rusya'da kalıp birçok güvenlik vagonunu soyduktan sonra, babam o gün eve dönmüştü. Akşam yemeğinden sonra, tüm aile ve birkaç yakın aile dostu toplanmış, masada oturan adamın anlattığı çeşitli suç olaylarını dinliyor ve tartışıyorlardı; mutfaktaki kadınlar bulaşık yıkıyor, Sibirya şarkıları söylüyor ve geçmiş hikâyelerden bahsedip gülüşüyorlardı. Elimde sıcak bir fincan çay ile birlikte kanepede büyükbabamın yanında oturuyor ve yetişkinlerin anlattıklarını dinliyordum. Diğer toplulukların aksine Sibiryalılar çocuklara saygı duyar, herhangi bir yasak ya da onların yanında gizem havası katmaya gerek duymadan konuşmaktan çekinmezlerdi.

Birden bir kadın çığlığı doldurdu kulaklarımı; daha sonra da pek çok kızgın yakarış: Saniyeler içinde evimiz, yüzleri kapalı ve ellerindeki Kalaşnikofları bize doğrultan silahlı kuvvetler ile doldu. İçlerinden biri büyükbabamın yanına geldi, elindeki tüfeği yüzüne doğrulttu ve öfkeyle bağırdı, sesindeki gerginlik aşikârdı:

"Neye bakıyorsun seni aptal ihtiyar? Sana gözlerini yerden ayırmamanı söyledim!"

Biraz olsun korkmadım. Böyle adamlar beni korkutamazdı – tüm ailemin yanımda olduğu gerçeği, güçlü hissetmemi sağlamıştı. Ancak adamın büyükbabama karşı kullandığı ses tonu beni öfkelendirmişti. Kısa bir duraksamadan sonra büyükba-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

bam polise hiç bakmadan, başı dik bir şekilde büyükanneme seslendi:

"Svetlana! Svetlana! Buraya gel hayatım! Bu pisliğe edeceğim birkaç lafı ona aktarmanı rica ediyorum!"

Suç ahlâkı kurallarına göre, Sibiryalı bir adam polis ile iletişim kuramazdı. Onlara hitap etmek, sorularına cevap vermek ya da herhangi bir temasta bulunmak yasaktı. Suçlu, polis sanki orada yokmuş gibi davranmalıydı; söyleyeceklerini iletmek için ise ailenin bir kadın ferdini ya da Sibirya asıllı olan bir aile dostunu görevlendirmeliydi. Suçlu, polise iletmek istediklerini suçlu dilinde kadına söyler ve polis, suçlunun ne dediğini çok iyi işittiği halde, kadın kendisine söylenilenleri Rusça olarak tekrar ederdi. Polis cevap verdiğinde ise kadın, polisin söylediklerini suçlu diline çevirir ve suçluya aktarırdı. Suçlu, hiçbir şekilde polisin yüzüne bakmamalıydı; ve eğer konuşmasında polisten bahsedecek olursa, onu 'pislik', 'köpek', 'tavşan', 'fare', 'piç', 'alçak' gibi aşağılayıcı kelimelerle tanımlamalıydı.

O gece, odadaki en yaşlı insan büyükbabamdı ve ceza ahlâkına göre iletişim hakkı onundu; diğerleri ise sessiz kalmak ve bir şey söylemek isterlerse onun iznini almak zorundaydılar. Büyükbabam, böyle gergin durumları başarıyla idare etme konusundaki yeteneğiyle bilinirdi.

Elinde renkli bir toz beziyle büyükannem mutfaktan çıkageldi. Arkasında ise, oldukça üzgün olduğu belli olan annem vardı.

"Sevgili karım -Tanrı seni kutsasın- lütfen şu pisliğe, ben hayatta olduğum sürece, kimsenin, benim evimde, benim ya da arkadaşlarımdan birinin yüzüne silah doğrultamayacağını söyle… Ne istediğini sor ve Tanrı aşkına, kimseye bir zarar gelmeden önce, adamlarına silahlarını indirmeleri için emir vermesini söyle."

Büyükannem, büyükbabamın söylediklerini kelimesi kelimesine tekrar ederken, polis her şeyi duyduğunu belli etmek

BELONGS TO KAKTUS TEAM

istercesine kafasıyla onayladı ancak büyükannem geleneği yerine getirmek için sonuna kadar devam etti. Ortada sahte ve yapmacık bir şeyler vardı. Ancak, olması gereken sahne de buydu zaten; suçlu asaleti bunu gerektirirdi.

"Herkes yüzükoyun yere yatsın. Arama iznimiz ve tutuklama…" Büyükbabamın yüzüne yayılan geniş ve kinci gülümseme -her zamanki gibi- polisin sözünü bitirmesine fırsat vermedi ve büyükbabam tekrar büyükannemle konuşmaya başladı:

"Yüce Mesih İsa aşkına, bizim gibi günahkârlar için kim ne yapabilir ki! Svetlana, sevgilim, şu aptal polise sor bakalım, o ve kız arkadaşları Japonya'dan mı geliyorlarmış."

Büyükbabam, polisten ve arkadaşlarından sanki kadınmış gibi bahsederek onları aşağılıyordu. Bunun üstüne, odadaki diğer suçlular hep bir ağızdan güldü. Bu esnada büyükbabam konuşmasına devam ediyordu:

"Bana pek Japon gibi gelmediler; o zaman kamikaze de olamazlar… Peki, neden Low Nehri'nin göbeğinde, iyi insanlarla keyifli vakit geçiren bu dürüst suçlunun evine silahlı baskın yapmışlar?"

Büyükbabamın konuşması, suçluların 'şarkı' dediği türe dönüşüyordu – suçlunun kendi kendine konuşup sesli düşünüyormuş gibi polisle iletişim kurduğu, sıra dışı bir yöntemdi bu. Sadece kendi düşüncelerini ifade ediyor, hiçbir soruya cevap vermeye tenezzül etmiyor ve kimseyle irtibat kurmuyordu. Birinin, polise sadece doğruları söylediğini kanıtlamak için uyguladığı, normal prosedür buydu.

"Bu sahtekârların yüzleri neden kapalı? Neden buraya gelip evimin, ailemin ve arkadaşlarımın güvenini sarsıyorlar? Bu şeytanın askerleri buraya, alçakgönüllü insanların, Tanrı'nın ve Sibirya Ortodoks Ana Kilisesi'nin kullarının yaşadığı saf topraklara, sevgili kadınlarımızın ve kıymetli çocuklarımızın kalplerini incitmeye neden gelirler ki?"

O esnada başka bir polis memuru içeri daldı ve şefine ses-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

lendi:

"Yoldaş Komutanım konuşmama izin verin!"

"Söyle," dedi ufak tefek, tıknaz adam, sesi sanki derin bir mezarlıktan geliyormuşçasına. Tüfeği babamın başının arkasını hedef almıştı. Babam ise yüzünde alaylı bir gülümsemeyle çayını yudumluyor ve annemin ev yapımı cevizli bisküvilerinden yiyordu.

"Dışarıda bir sürü silahlı adam var. Yolları kapamışlar ve araçları muhafaza eden devriyeyi rehin almışlar!"

Odada bir sessizlik oldu – uzun ve derin bir sessizlik. Sadece iki ses dolduruyordu odayı: babamın bisküvisinden çıkan sesler ve Vitaly Amca'nın ciğerlerinden gelen hırıltılar.

Yanı başımda dikilen polisin gözlerine baktım; yüzüne giydiği kar maskesinin boşluğundan, solgun ve terli yüzünü ayırt edebiliyordum. Yüzü bana, birkaç ay önce arkadaşlarımın nehirden bulup çıkardığı cesedin yüzünü hatırlattı; siyah damarları olan bembeyaz cildi ve dipsiz kuyuları andıran gözleri vardı. Adamın alnında, vurulduğu yerde bir delik vardı. Bu polisin kafasında bir delik yoktu; ancak bahse girerim ki, o an ikimiz de aynı şeyi düşünüyorduk: Uzun bir süre önce bir delik vardı.

Giriş kapısı birden açıldı ve haber vermek için az önce içeri giren polis bir kenara itildi; babamın ve büyükbabamın arkadaşı olan silahlı altı tane adam birer birer odaya doldular. İlk giren, bizim bölgemizin koruyucusu olan Plank Amca'ydı; diğerleri ise onun yakın arkadaşlarıydı. Büyükbabam polisi tamamen görmezden gelerek ayağa kalktı ve Plank Amca'ya doğru yürüdü.

"Yüce İsa ve onun kutsanmış soyu!" dedi Plank, büyükbabama kucak açıp onun elini samimiyetle sıkarken. "Büyükbaba Boris, Tanrı'ya şükür ki kimse zarar görmedi!"

"Dünya ne hale geldi Plank? Kendi evlerimizde bile sessizce oturamıyoruz!"

Plank, büyükbabama olup biteni anlatmak istercesine ko-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

nuşmaya başladı; ancak sözlerinin asıl hedefi polisin kulaklarıydı:

"Kaygıya mahal yok Büyükbaba Boris! Hepimiz yanınızdayız, hastalıkta ve sağlıkta olduğu gibi… Bildiğiniz gibi değerli dostum, kimse bizim iznimiz olmadan evlerimize girip çıkamaz, özellikle de böyle kötü niyetli olanlar…"

Plank masanın başına gitti ve tüm suçlularla tek tek kucaklaştı. Hepsini yanaklarından öptü ve tipik Sibirya selamıyla selamladı:

"Tüm dostlarıma ve dürüst adamlara huzur ve sağlık diliyorum!"

Geleneklerin öngördüğü şekilde hepsi bir ağızdan cevap verdi:

"Tüm polis ve ispiyonculara lanet ve ölüm!"

Polisler sadece durup bu seremoniyi izleyebildiler. Tüfekleri de kendi başları kadar öndeydi bu kez.

Plank'in asistanları kadın temsilcilerle iletişim kurup, polislere gitmelerini söylüyordu.

"Şimdi umarım bu polisler evi terk ederler ve bir daha asla gelmezler. Daha önceden esir aldığımız arkadaşları elimizde; ancak şimdi bölgeyi terk ederlerse, arkadaşlarını serbest bırakırız…" Plank öyle sakin ve sessiz bir ses tonuyla konuşuyordu ki, cümlelerin içeriği de olmasa, uyumadan önce çocuklara okunan peri masallarından birini anlatıyor sanırdınız.

Polisler başlarını öne eğip arkadaşlarımızın ördüğü etten koridordan tek tek çıktılar.

Çok mutluydum; dans etmek, bağırmak, şarkı söylemek ve henüz ne olduğunu anlayamadığım güzel duyguları ifade etmek istiyordum. Kendimi, o güçlü dünyanın bir parçası ve oraya ait hissediyordum; ve sanki dünyadaki tüm güç benliğimdeydi.

Nasıl ve neden oldu bilmiyorum ama, birden kanepeden fırladım ve kızıl köşenin olduğu ana odaya daldım. Raftaki altın işlemeli, kırmızı mendilin üzerinde babamın, amcamın,

BELONGS TO KAKTUS TEAM

büyükbabamın ve misafirlerin silahları duruyordu. Hiç düşünmeden büyükbabamın sihirli Tokarevini kaptım ve polislerin ardından koşup onlara doğrulttum. O an aklımdan neler geçiyordu bilmiyorum; hissettiğim tek şey, bir tür mutluluktu. Polisler yavaşça kapıya doğru yürüyorlardı. Bir tanesinin önünde durdum ve gözlerimi ona diktim: Gözleri yorgun ve kanlı görünüyordu; ifadesi üzgün ve perişandı. Bir an onun tüm nefretinin benim üstümde yoğunlaştığını hissettiğimi hatırlıyorum. Yüzüne nişan aldım; sert tetiğe asılmaya çalıştım ancak milim bile oynatamadım. Elim gittikçe ağırlaştı ve bu kez de silahı yukarda tutamadım. Babam bir kahkaha patlattı ve beni yanına çağırdı:

"Gel buraya seni küçük hergele! Evin içinde ateş etmek yasak, bilmiyor musun?"

Polisler evi terk etti ve bir grup suçlu da onları takip etti, bölge sınırlarına kadar onlara eşlik ettiler; refakatçiler döndükten sonra, esir tutulan polislerle dolu ikinci bir araba şehre doğru yola çıktı. Plank'in arkadaşlarına ait araba, polis arabasının önünden yavaşça gidiyor; yerlilere, polisleri aşağılama ve zafer kutlamasıyla sınıra kadar onlara eşlik etme fırsatı tanımak için, polislerin hızla uzaklaşmalarına izin vermiyordu. Hareket etmeden evvel arabalarının arkasına, üzerinde don, sutyen, küçük havlular, bulaşık bezleri ve hatta babamın kutlamaya katkı olarak bağışladığı bir tişörtümün olduğu çamaşır ipi bağlanmıştı. Çok sayıda insan evlerinden çıkıp bu çamaşır ipinin yolculuğunu seyretti. Çocuklar arabanın arkasından koşup ona taş attılar.

"Şu hırsız polislere de bak! Bizim donlarımızı çalmak için Low Nehri'ne gelmişler!" diye, kalabalıktan gelen bu sese ıslıklar ve hakaretlerle destek verildi.

"Ne yapacaklar onlarla? Hükümet, köpeklerine kemik vermeyi bir kenara bıraksın. Daha polislerinin altında donları yok!"

"Fakir olmanın ve bir çift don alamamanın nesi kötü dost-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

larım? Eğer gerçek bir adam gibi yüzlerini kapatmadan, dürüstçe bize gelselerdi, her birine güzel birer çift Sibirya donu hediye ederdik!"

Büyükbaba Chestnut evinden akordeonunu getirmiş, arabanın yanında yürürken hem çalıyor hem de söylüyordu. Diline eski bir Sibirya şarkısı doladığında kadınlardan bazıları dans etmeye başladı, sekiz üçgen köşeli şapkasının sardığı başını kaldırdı ve kör bir adam gibi gözlerini kapadı:

Konuş benimle kız kardeşim Lena ve sen de erkek kardeşim Amur!

Enine boyuna gezdim memleketimi,
Trenler soydum, av tüfeğimi konuşturdum.
Sadece yaşlı Tayga bilir kaç polis öldürdüm!
Ama şimdi başım belada, yarım et bana Yüce İsa,
Silahımı tutmama yardım et!
Şimdi polisler her yerde Sibirya Ana,
Sibirya Ana kurtar beni!

Ben de arabanın yanında koşuyor ve bana büyük geldiği için gözümün üstüne inen sekiz üçgen köşeli şapkamı sürekli yukarı iterek şarkıya eşlik ediyordum.

Ertesi gün babam ağır eliyle bana bir tokat patlattığında, tüm şarkı söyleme hevesim uçup gitmişti. Üç kutsal kuralı ihlâl etmiştim: Bir büyüğün izni olmadan elime silah almıştım; kızıl köşeden, büyükbabamın silahın üzerine koyduğu haçı yerinden oynatıp (sadece haçı üzerine koyan kişi onu tekrar kaldırabilirdi) onu almıştım; ve son olarak evde ateş etmeye yeltenmiştim.

Babamın tokadından sonra kıçım çok ağrıdı ve ben de her zamanki gibi teselli bulmak için büyükbabama gittim. Büyükbabam ciddi görünüyordu ancak yüzünden belli belirsiz bir gülümseme geçti; belki de yaptıklarım göründüğü kadar da kötü değildi. Özünde, çok aptalca bir şey yaptığımı vurgula-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

yan, uzunca bir ders verdi bana. Büyülü silahın neden polisi kendi kendine vurmadığını sorduğumda ise, silahın sadece zeki amaçlarla ve izinle çalıştığını söyledi. Bu noktada büyükbabamın bana tüm gerçekleri anlatmadığından şüphe ettim, çünkü büyülü silahın bir yetişkinin izni olmadan çalışmayacağı konusunda ikna olmadım…

O andan sonra sihri düşünmeyi bir kenara bırakıp, babamın ve amcamın silahlarını kullandıkları zamanki hareketlerini daha yakından izleyeme başladım ve yakın zamanda emniyet sürgüsünün fonksiyonunu keşfettim.

Sibirya toplumunda öldürmek çok küçük yaşta öğrenilirdi. Bizim hayat felsefemiz ölümle iç içeydi; çocuklara, -eğer iyi bir nedeni varsa- birinin canını almanın ya da ölmenin kabul edilebilir şeyler olduğu öğretilirdi. İnsanlara nasıl öleceğini öğretmek imkânsızdı; çünkü öldükten sonra geri dönüşün yoktu. Ancak insanlara ölüm tehlikesi altında yaşamayı, ölüme meydan okumayı öğretmek o kadar zor değildi. Birçok Sibirya masalında suçlular ve devlet görevlileri arasındaki ölümcül mücadeleler, insanların her gün ağırbaşlılık ve dürüstlükle göğüs gerdikleri zorluklar, mücadele sonunda ganimete kavuşan ve sağ kalan insanların şansı ve zor zamanlarında dostlarının yanında olmuş, öte taraftaki insanların güzel anıları anlatılırdı. Bu masallar sayesinde çocuklar Sibiryalı suçluların yaşamına anlam katan değerleri edinirdi: saygı, cesaret, arkadaşlık, sadakat. Beş ya da altı yaşına gelmiş bir Sibiryalı çocuk, diğer toplumlardaki yetişkinler tarafından gıpta ile bakılan bir kararlılık ve ciddiyet gösterirdi. Öldürme ve canlılara karşı fiziksel eylemde bulunma eğitimi böyle sağlam bir temel üzerine inşa edilirdi.

Çok küçük yaşlardan itibaren çocuklara, hayvanların nasıl öldürüleceği babaları tarafından evlerin avlularında gösterilirdi: tavuklar, kazlar ve domuzlar. Bu yolla çocuklar kana ve öldürmenin detaylarına alışarak büyürlerdi. Daha sonra -altı ya da yedi yaşlarında- çocuğun kendi başına küçük bir hayvan

BELONGS TO KAKTUS TEAM

öldürmesine izin verilirdi. Bu eğitim sürecinde sadizm ya da namertlik gibi yanlış duygulara yer yoktu. Çocuk, yaptığı eylemin tamamıyla farkında olacak şekilde eğitilmeli, bu eylemlerin altında yatan nedenler ve derin anlamlar ona öğretilmeliydi.

Domuz, öküz ya da inek gibi daha büyük bir hayvan öldürüldüğünde çocukların leş üzerinde pratik yapmasına izin verilir, bu yolla çocuk bıçağı nasıl kullanacağını öğrenirdi. Babam genellikle beni ve kardeşimi büyük bir kasaba götürür, kancada sallanan domuzlar üzerinde denemeler yaparak bıçağı nasıl tutacağımızı öğretirdi. Uzun süreli uygulamalardan sonra el keskinleşir ve ustalaşırdı.

Çocuk on yaşına geldiğinde, Sibirya toplumu ile suç organize eden bir gençti artık. Suç dünyasının birden farklı yüzüyle ilk defa karşı karşıya gelme şansı elde ederdi. Daha büyük olan çocuklar küçük olanlara kavga ve tartışmalar esnasında nasıl davranılacağını, diğer topluluktan gençlerle nasıl iletişim kurulması gerektiğini öğretirlerdi.

On üç ya da on dört yaşına gelen bir Sibirya gencinin genellikle sabıkası ve çocuk hapishanesi tecrübesi vardı. Bu tecrübe, karakterin gelişmesi ve dünya görüşünün oluşması açısından önemliydi; hatta olmazsa olmazdı. O yaştaki Sibiryalıların birkaç karaborsa işi, bir cinayeti ya da en azından cinayete teşebbüsü olurdu.

Suçlularla nasıl iletişim sağlayacaklarını, onların izlerinden gidip mirasa nasıl sahip çıkacaklarını ve Sibirya suç kanunlarının kurucu ilkelerini nasıl muhafaza edeceklerini bilirlerdi.

Bir gün babam beni bahçeye yanına çağırdı:

"Gel buraya küçük hergele! Yanında bir bıçak da getir!"

Leşlerini bahçeye attığım kaz ve tavukları öldürmek için kullandığım mutfak bıçağını aldım. Babam, onun arkadaşı, herkes tarafından 'Kemik' olarak bilinen Aleksandr Amca ve Vitaly Amcam bahçedeki büyük ve yaşlı ceviz ağacının altında oturuyorlardı. Her Sibiryalı suçlunun tutkusu olan güvercin-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

lerden bahsediyorlardı. Vitaly Amca elinde bir güvercin tutuyordu; kanatlarını açmış, babama ve Kemik'e göstererek onlara bir şeyler anlatıyordu.

"Nikolay, evlat, git bir tavuk öldür ve annene götür. Annene, onu temizleyip çorba yapmasını söyle; bu akşam Kemik Amcan sohbet için bizde kalacak."

'Sohbet' demek, ailenin erkeklerinin bir araya gelerek, bıkana ve bir yere yığılıp kalana kadar, gece boyunca yiyip içtiği toplantılardı. Erkekler sohbet ederken kimse onları rahatsız edemez; sanki hiç bir şey yokmuş gibi herkes kendi işine bakardı.

Tavuk için hızla bahçenin sonuna doğru koştum ve gördüğüm ilk tavuğu yakaladım. Bu, sıradan bir tavuktu; kızılımsı renkli, oldukça dolgun ve bir hayli sakin. Onu iki elimle tutup, genellikle tavukların kafasını kesmek için kullandığımız kütüğe doğru ilerlemeye başladım. Kaçmaya dahi yeltenmedi ve yeltenecek gibi de durmuyordu; sanki bir rehber tarafından tura çıkartılmış gibi etrafı izliyordu. Boğazını kavradım ve kütüğün üstüne yerleştirdim; ölümcül darbeyi indirmek için bıçağı havaya kaldırdığımda şiddetle kıpırdanmaya başladı; başıma sağlam bir gaga atıp, kendini kurtarana kadar devam etti. Dengemi kaybettim ve geriye düştüm: Bir tavuk tarafından bozguna uğratılmıştım. Kafamı kaldırdığımda, babamın ve diğerlerinin bu şovu izlediğini gördüm. Vitaly Amca kahkaha atıyor, Kemik de tebessüm ediyordu; ancak babam, hiç olmadığı kadar öfkeliydi – ayağa kalktı ve bana doğru gelmeye başladı.

"Kalk yerden seni katil! Ver o bıçağı bana, bu işin nasıl yapılacağını göstereyim sana!" Birkaç metre ötede eşelenmeye duran tavuğa doğru yürüdü. Önce tavuğa sessizce yaklaştı, avına odaklanan bir kaplan gibi vücuduna eğim verdi; tavuk ise oldukça sakin bir şekilde kendi halinde eşelenmeye devam ediyordu. Babam aniden üzerine atıldı ve onu yakaladı; ancak tavuk az önceki hareketini tekrarlayarak, ışık hızı kadar kısa

BELONGS TO KAKTUS TEAM

bir sürede babamı gözünün altından gagalayarak elinden kaçtı.

"Kahretsin! Gözümü çıkarıyordu!" diye bağırdı babam, amcam ve Kemik ceviz ağacının altında oturdukları banktan kalkıp ona doğru koştular. Ama önce Vitaly Amcam güvercini kafesine koydu ve kafesi, güvercinlerle haşır neşir olduğu zaman tüm gün yanından ayrılmayan ve güvercinleri öldürmekten zevk alan kedimiz Murka'dan korumak için yerden birkaç metre yükseğe astı.

Adamlar toplanıp hep birlikte, oldukça sakin duran ve her seferinde ellerinden kurtulmayı başaran tavukla mücadele etmeye başladılar. Yaklaşık on beş dakikalık başarısız girişimlerinin sonucunda nefes nefese kalan üç adam durup, hiç bir şey olmamış gibi tavukluk vazifesini yaparak, yeri eşelemeye devam eden tavuğa bakakaldılar. Babam bana gülümsedi ve "Bu tavuğun canını bağışlayalım. Onu hiç öldürmeyelim; burada, bahçede kalıp istediği gibi yaşayabilsin," dedi.

O akşam neler olduğunu büyükbabama anlattım. Bir kahkaha patlattı ve babamın fikrine katılıp katılmadığımı sordu. Sorusuna soruyla karşılık verdim:

"Neden o tavuk özgür de diğerleri değil?"

Büyükbabam tebessümle bana baktı ve cevap verdi:

"Sadece, yaşamanın ve özgürlüğün değerini bilenler ve onun için sonuna kadar savaşanlar özgürlük içinde yaşamayı hak ederler… Bu bir tavuk olsa bile."

Bir süre bu sözü düşündüm ve bir soru daha sordum:

"Ya bir gün tüm tavuklar onun gibi olursa?"

Uzun bir duraksamadan sonra büyükbabam cevap verdi:

"O zaman biz de akşam yemeklerinde tavuk çorbası içmemeye kendimizi alıştırırız…"

Özgürlük, Sibiryalılar için kutsal bir kavramdı.

Ben altı yaşındayken Vitaly Amcam beni, tüm hayatım boyunca hapiste olduğu için daha önce hiç tanışmadığım bir arkadaşını görmeye götürdü. Arkadaşının adı Aleksandr'dı an-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

cak amcam ona 'Kirpi' diye sesleniyordu. Ufak ve zararsız bir canlının adı olan bu lakap ona henüz bebeklik zamanlarında konulmuş ve öylece kalmıştı.

On beş yıl hapiste kaldıktan sonra işte o gün özgürlüğüne kavuşmuştu Kirpi. Hapisten yeni çıkan birinin ziyaretine giden ilk kişinin yanında çocuk götürmesi bir Sibirya âdetiydi: Onun gelecekteki suçlu ve özgür yaşamına şans getirmesi için bir tür iyi dilek temennisiydi bu. Çocuğun varlığı, uzun süre toplumdan dışlanmış olan insana hâlâ bir gelecekleri olduğunu, toplum için yaptıklarının, ideallerinin, asla unutulmadığını ve unutulmayacağını göstermek amacı taşırdı. Ben tabii ki bunlardan hiçbir şey anlamıyordum ve sadece, yeni tanıştığım bu karakteri merak etmekle meşguldüm.

Bizim yaşadığımız bölgede her gün birileri hapse girer ya da çıkardı; o nedenle biz çocuklar için hapis yatmış bir adam görmek sıra dışı bir durum değildi. Er ya da geç bizim de oraya yolumuzun düşeceği ihtimaliyle büyütülürdük ve hapisten gayet normal bir şeymiş gibi konuşulmasına alıştırılırdık; tıpkı diğer çocukların askerlikten ve gelecekte ne yapacaklarından bahsetmeleri gibi. Bazı eski sabıkalıların bizim hikâyelerimizde kahramansı yerleri olurdu – onlar, her şeye rağmen onlar gibi olmak istediğimiz modeller olurlardı, sabıkalarının cazipliğiyle parlayan o suçluların macera dolu hayatlarını yaşamak isterdik; yetişkinlerin konuşmalarında duyduğumuz bu hikâyeleri daha sonra kendi aramızda da konuşur, detayları değiştirerek olayları bir peri masalına ya da fantastik bir serüvene çevirirdik. Kirpi de onlardan biriydi: Bir efsaneydi, çocukluk hayallerimizi besleyen kahramanlardan biriydi. Söylenilenlere göre, bizim oraların, eski Sibirya Otoritelerileri'nden oluşan en meşhur çetelerden birine soyguncu olarak kabul edilip, herkes tarafından 'Tayga' olarak bilinen diğer bir kahraman figür tarafından çalıştırıldığında daha onlu yaşlarındaymış.

Tayga, saf Sibirya suçlularının en mükemmel örneğiymiş:

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Suçlu bir ailenin oğluymuş ve daha küçücük yaşında zırhlı bir treni soyup çok sayıda polis öldürmüş. Onu, illegal olayları idare etmekte usta, zeki ve güçlü, buna rağmen oldukça alçakgönüllü ve nazik, her daim zayıfın yanında ve adaletsizliğin karşısında olan biri gibi resmeden efsaneler dolaşırdı.

Tayga, o saatten sonra artık kimsesiz bir çocuk olan Kirpi ile tanıştığında yaşlı bir adammış. Ona yardım etmiş, kendi bildikleri ceza ve ahlâk kurallarını öğretmiş ve yakın zamanda Kirpi ona bir torun kadar yakın olmuş. Ve Kirpi onun takdirini kazanmış.

İlkin Kirpi diğer beş suçluyla birlikte polisler tarafından kuşatılmış. Hiçbir çıkış yolu yokmuş – çetenin diğer üyeleri yaşlı Sibiryalılardan ibaretmiş ve tutuklanmak yerine ölmeyi yeğlerlermiş. Öyle de olmuş… Ölümüne savaşmışlar. Kirpi çok genç olduğu için diğerleri ona üzülmüşler ve kaçmasını isteyip ona bir yol göstermişler; ancak Kirpi bu teklifi reddetmiş. Hepsi öleceklerinden eminmiş -polis kuşatması çok amansızmış- ancak Kirpi ustaca bir hile yapmış. Tabancasını arkasına saklayıp ağlayıp sızlanarak, sanki tüm bu olanlarla hiç ilgisi yokmuş gibi polisten yardım isteyerek yanlarına doğru gitmiş. Polisler ona inanıp kuşatmadan çıkmasına izin verir vermez, onları arkalarından kurşuna dizmiş. Kirpi'nin pratik zekâsı sayesinde tüm yaşlılar kurtulmuş ve Kirpi, tüm yetişkin haklarıyla birlikte çetenin kadrolu bir üyesi olmuş. Biz çocuklara göre o bir ilham kaynağıydı: Çocuk yaşında yetişkinler arasında kabul gören, nadir bir fenomendi.

Kirpi on üç yaşlarındayken, bir polisi öldürmeye teşebbüsten cezaevine gönderilmiş. Ortada ne bir delil ne de bir tanık varmış; fakat 'bir suç örgütünün üyesi olmaktan' hüküm giymiş; önceki suçları ve evinde bulunan birkaç silah bu hükmün verilmesine yetmiş. Polisle işbirliği yapan yargıçlar, ek cezai şartlar ile birlikte yirmi beş yıla kadar hüküm verebiliyordu. Zaman zaman, bizi bir mikroskopla izliyormuş gibi titiz görünen Sovyetler Birliği'nde adalet körlüğün de ötesindeydi.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Amcam, Kirpi'nin arkadaşıydı; hapishanedeyken aynı 'kabile'ye mensuplarmış: amcam ondan daha erken beraat etmiş ve bir gün, ölümü yakın olan yaşlı Tayga'nın evini ziyarete giderek, evlatlık torundan ona iyi dilekler götürmüş. Tayga ölmeden önce amcamı kutsamış ve ailede doğacak olan ilk erkek çocuğa, daha yirmi yedi yaşındayken polis tarafından vurularak öldürülen gençlik arkadaşı ve aynı zamanda benim büyük büyük babam Nikolay'ın adının koyulmasını tembihlemiş. Beş yıl sonra ailenin ilk erkek çocuğu dünyaya gelmiş: Ben.

Vitaly Amca ve ben yürüyerek gittik; çok uzak değildi, sadece yarım saat yürüdük. Kirpi'nin kendi evi yoktu; bizim bölgenin banliyölerinde, nehrin geniş bir eğim alıp ormanda kaybolduğu tarafa yakın bir yerde yaşayan, 'Stew' adında eski bir suçluyla birlikte kalıyordu.

Kapı açıktı. Yaz ayıydı ve hava çok sıcaktı; Stew ve Kirpi ön bahçede, hatırı sayılır bir gölge oluşturan asma çardağın altında oturuyorlardı. Çavdar ekmeği ve mayadan yapılan, susuzluk giderici Rus birasından içiyorlardı. Biranın kokusu çok ağırdı; sıcak havada önce kokusu geliyordu insanın burnuna.

İçeri girer girmez Kirpi, amcamı karşılamak için aceleyle sandalyesinden kalktı: Birbirlerine sarıldılar ve ülkemizin adetlerinde olduğu gibi birbirlerini yanaklarından üçer kez öptüler.

"Seni yaşlı kurt, dişlerin hâlâ kesiyor mu? İşkenceler dişlerini dökemedi mi?" diye sordu, sanki hapisten yeni çıkan kendisi değil de amcammış gibi.

Neden böyle söylediğini biliyordum. Amcam hapisteki son yılını çok ağır şartlar altında geçirmişti. Polis tarafından dövülen yaşlı bir suçluyu korumak için gardiyanlardan birine saldırmış ve onlar da acımasız işkenceler yaparak intikamlarını almışlardı: uzun süre dövmüş, suyla ıslatmış ve kışın ortasında tüm gece dışarıda bırakmışlardı. Hastalığa yakalanmıştı. Şükür ki hayatta kalmayı başarmış, ancak sağlığı kalıcı olarak zarar görmüştü – kronik astıma yakalanmış ve akciğer-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

lerinden biri iflas etmişti. Büyükbabam, amcamla hep dalga geçerdi; onun bir yarısının dışarıda diğer yarısının ise sonsuza dek içerde kaldığını söylerdi.

"Eski gençliğin kalmamış! Ne kadar çirkin, yaşlı bir herif olmuşsun! Ömrünün en güzel yıllarına ne oldu?" diye cevap verdi amcam, sevgi dolu gözlerle ona bakarak. Şu çok açıktı ki, bu iki adam iki sağlam dosttu.

"Bu küçük hergele de kim? Yuri'nin oğlu değildir, öyle değil mi?" Kirpi çarpık bir gülümsemeyle beni süzdü.

"Evet, bu benim yeğenim. Adı Nikolay, nurlar içinde yatsın, yaşlı Tayga'nın dilediği ismi koyduk…"

Kirpi bana doğru eğildi, yüz yüzeydik. Gözlerimin içine baktı, ben de onunkilere baktım. Gözleri solgun ve cılız bir mavilik dışında neredeyse bembeyazdı; insana ait gibi durmuyorlardı. Büyülenmiştim; sanki her an renk değiştirecekmiş gibi, gözlerimi onun gözlerinden ayırmıyordum.

Kirpi ellerini başıma koydu ve saçımı karıştırdı, ben de sanki ailemizden biriymiş gibi ona gülümsedim.

"O bir katil olacak. O bizim ırkımızın gerçek bir üyesi, Tanrı ona yardım etsin…"

"Zeki bir çocuk…" dedi amcam, sesinde güçlü bir gurur ifadesiyle. "Kolima, evladım, Kirpi ve Stew Amcan'a boğulan adamın şiirini oku haydi!"

Bu Vitaly Amcam'ın en sevdiği şiirdi. Ne zaman sarhoş olup dışarı çıkmak ve polis öldürmek istese, büyükbabam onu durdurmak için beni gönderir ve bu şiiri okuturdu, bir nevi terapi gibi. Ben şiiri okumaya başladığımda sakinleşir ve konuşmaya başlardı:

"Tamam, neyse, o piç kurularını yarın öldüreceğim. Haydi, tekrar oku…" Uykuya dalana kadar şiiri tekrar tekrar okurdum. Sonra büyükbabam odaya gelir ve silahını elinden alırdı.

Efsane Puşkin'in bir şiiriydi bu. Ağlarına boğulmuş bir adam takılan, fakir bir balıkçıyı anlatıyordu. Korkudan tekrar denize attığı adamın hayaleti her gece balıkçıyı ziyarete gel-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

meye başlamış. Bedeni toprağa gömülmeden ruhu huzur içinde yatmayacakmış…

Bu, güzel ve aynı zamanda da ürkütücü bir hikâyeydi. Amcamın bunu neden bu kadar çok sevdiğini bilmiyorum.

Başkalarının önünde şiir okumaktan çekinmezdim, aksine keyif alırdım; bana kendimi önemli hissettirirdi, tüm ilginin odağıymışım gibi. Ciğerlerimi havayla doldurur, mümkün olduğunca etkileyici bir ses tonuyla ve sözcükleri mimiklerimle vurgulayarak okumaya başlardım:

"Çocuklar eve geldiler, telaşla babalarına seslendiler: 'Baba, baba! Ağlarımıza ölü bir adam takılmış!' 'Neden bahsediyorsunuz siz küçük şeytanlar?' diye cevap verdi babaları. 'Ah bu çocuklar! Ben size göstereceğim 'ölü adam'ı… Karıcığım paltomu getir, gidip bir bakayım. Evet, nerede bu ölü adam?' 'Orada baba!' Sahiden de orada, nehrin kenarındaki kumların üzerine kurumaya bırakılan ağların arasında: korkunç, şişkin ve mavimsi bir ceset…"

Bitirdiğimde beni alkışladılar. İçlerinde en memnun olan amcamdı; başımı okşadı ve şöyle dedi:

"Ne dedim ben sana? O zeki bir çocuk."

Yaşlı Stew çardağın altındaki masaya oturmamızı rica etti ve içerden iki bardak daha almaya gitti.

Kirpi bana sordu:

"Söyle bakalım Kolima, senin çakın var mı?"

'Çakı' sözcüğünü duyduğumda gözlerimin içi parladı ve ava çıkmış bir kaplan gibi dikkat kesildim – daha önce hiç çakım olmamıştı ve arkadaşlarımın da aynı şekilde. Ancak on ya da on iki yaşında bir çakı sahibi olabilirdin.

Çakı, Sibiryalı suçluların geleneksel bir silahıydı; ucunda uzun ince bıçağı olan bir tür aletti ve bizim toplumumuzun birçok eski adet ve geleneğiyle bağlantılıydı.

Çakılar satın alınamazlardı. Onlar kazanılırdı.

Genç bir suçluya ancak aralarında kan bağı olmayan yetişkin bir suçlu çakı verebilirdi. Verilen ilk çakı, Hristiyan toplu-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

mundaki haç gibi kutsal bir sembol olurdu o kişi için.

Birçok çakının sihirli güçleri vardı.

Bir kişi hastaysa ve özellikle derin ağrılar çekiyorsa çakısını, bıçağı açıkta kalacak şekilde yattığı döşeğin altına yerleştirir, inanca göre bıçak acıyı keser ve bir sünger gibi içine hapsederdi. Dahası, aynı çakıyla bir düşmanı yaraladığında, içinde hapsettiği acılar yaranın içinden ona sızar ve daha çok acı çekmesini sağlardı.

Yeni doğan bebeklerin göbek kordonları, bir gece boyunca kedilerin uyudukları yerde ağzı açık olarak bırakılan çakı tarafından kesilirdi.

İki insan arasında yaşanan mühim olayları mühürlemek için -ateşkes, arkadaşlık ya da kardeşlik- suçlular ellerini aynı çakıyla keser, daha sonra o çakı ikisinin arasındaki bu anlaşmaya tanık olan üçüncü bir kişi tarafından saklanırdı: Eğer ikisinden biri bu anlaşmaya itaatsizlik ederse, bu çakı tarafından hayatına son verilirdi.

Eğer bir suçlu ölürse, onun çakısı arkadaşlarından biri tarafından kırılırdı. Bıçaklı olan kısmı mezarına, ölen suçlunun başının altına koyulur, sapı ise ona en yakın kişi tarafından saklanırdı. Ölen kişiyle iletişime geçmek gerektiğinde, ona akıl danışmak ya da bir mucize istemek gibi, sapı saklayan kişi onu çıkarıp kızıl köşeye, ikonların altına koyardı. Böylece ölen kişi, yaşamla Tanrı arasında bir köprü oluştururdu.

Bir çakı, onu kullanan kişi suç toplumunun kurallarına saygı duyduğu sürece gücünü muhafaza edebilirdi. Eğer kötü bir kişi kendine ait olmayan bir çakıyı kullanmaya kalkarsa çakı ona uğursuzluk getirirdi – bir Sibirya atasözüne göre, 'düzeni bozulan bir çakı düzen bozar'.

Suçlunun başı belaya gireceği zaman, çakısı birçok yolla onu uyarabilirdi: Bıçağı kendi kendine aniden açılır ya da ısınır veya titremeye başlardı. Hatta bazıları ıslık çalabileceğini bile düşünürdü.

Bir çakının kırılması, o evin ölmüş bireyinin huzur içinde

BELONGS TO KAKTUS TEAM

yatmadığı anlamına gelirdi; böyle durumlarda ikonlara bağış yapılır, ölünün yakınları ve arkadaşları tarafından ona dua edilir, mezarları ziyaret edilir ve aile içinde yapılan konuşmalarda ve özellikle çocuklara anlatılan masallarda ölen kişilerden bahsedilirdi.

Tüm bu nedenlerden dolayı 'çakı' sözcüğünü duyduğumda gözlerim parlıyordu. Bunlardan birine sahip olmak, bir yetişkin tarafından ödüllendirilmek, seni sonsuza dek onların dünyasına bağlamak demekti.

Kirpi'nin sorusu, benim gibi henüz altı yaşında bir çocuğun başına gelmesi imkânsız olan, olağanüstü bir olayın habercisiydi. Efsane suçlu bana bir çakı verecekti; ilk çakımı. Böyle bir şey aklımdan dahi geçmemişti, hayalini bile kurmamıştım ve aniden, Sibirya'nın suç ilmini almış kişilerin, ruhlarının bir parçası olarak gördükleri böylesi kutsal bir sembole sahip olma şansım doğmuştu.

Heyecanımı gizlemeye ve kayıtsız görünmeye çalıştım ancak pek başarılı olamadım sanırım; çünkü diğer üçü, yüzlerinde kocaman gülümsemelerle gözlerini bana dikmişlerdi. Hiç şüphesiz onlar da ilk çakılarını düşünüyorlardı.

"Hayır, yok," dedim oldukça gür bir sesle.

"Peki, bir dakika bekle hemen geliyorum…" Bu sözler eşliğinde Kirpi evin içine girdi. Mutluluktan uçuyordum; içimde orkestra çalıyor, havai fişekler patlıyor ve milyonlarca ses sevinç çığlıkları atıyordu.

Kirpi zaman kaybetmeden geri döndü. Bana doğru geldi, elimi avucunun arasına aldı ve içine bir çakı bıraktı. Bir çakı.

"Bu senin. Tanrı yardımcın olsun, bu çakı sana güç ve güven versin…"

Bana bakışlarından, onun da mutlu olduğu aşikârdı.

Çakıma baktım ve bir süre onun gerçek olduğuna inanamadım. Hayal ettiğimden daha ağır ve büyüktü.

Elimi güvenli bir şekilde aşağı doğru indirdim ve çakının üzerindeki düğmeye bastım. Bıçağın açılma sesi kulaklarımı

BELONGS TO KAKTUS TEAM

müzik gibi doldurdu; sanki metal dile gelmişti. Bıçak büyük bir güçle saniyesinde açılıvermişti; sabit, kararlı ve hazır duruyordu. Yüzyılın başından kalma bir yazı aletiymiş gibi duran bu şeyin açılınca asil ve büyüleyici, zarif bir silaha dönüşmesi ne kadar da şaşırtıcıydı.

Kara kemikten -alageyiklerin siyaha yakın koyu kahverengi boynuzlarına verdiğimiz isim- yapılan sapın ortasında beyaz kemikle işlenmiş Ortodoks haçı vardı. Açılınca çakı o kadar uzun olmuştu ki, ortaçağ şövalyelerinin kılıçları gibi iki elimle tutmak zorunda kaldım. Bıçağı da oldukça uzundu; bilenmiş ve cilalanmış metal parlıyordu. Bu, çok şahane bir silahtı ve ben adeta bulutların üzerindeydim.

O günden sonra arkadaşlarımın arasındaki otoritem patlama yaşadı. Bir hafta boyunca, bölgenin dört bir yanından çakımı görmek için akın akın küçük çocuklar ziyarete geldi; evimiz adeta kutsal bir türbeye ve gelenler de birer hacıya dönüşmüştü. Büyükbabam gelenleri bahçeye alıyor ve onlara soğuk içecekler ikram ediyordu. Büyükannemin onca iş arasında içecek hazırlamaya pek vakti kalmadığı için ben de, daha altı yaşında çakı sahibi olmakla onurlandırılan çocuğu görmeye gelenlerin, içeceklerini de yanlarında getirmelerinin zorunlu olduğunu duyurdum.

Koltuklarım kabarmış ve kendimle gurur duyar vaziyetteydim, fakat bir süre sonra garip bir bunalım çöktü üstüme; aynı hikâyeyi her gün yüz defa anlatmaktan ve herkese çakı göstermekten bıkmıştım. Ben de büyükbaba Kuzya'yı görmeye gittim; bir problemim olduğunda ya da kendimi bunalmış hissettiğim de hep yaptığım gibi.

Büyükbaba Kuzya nehrin kıyısında küçük bir evde yaşayan, bölgenin yaşlı suçlularından biriydi. Çok güçlü bir yaşlıydı; saçında hâlâ tek bir beyaz tel yoktu ve yüzü de dâhil tüm vücudu dövmelerle kaplıydı. Genellikle nehri göstermek için beni bahçeye davet eder ve suç toplumuna ait birçok farklı hikâye ve masal anlatırdı. Gür bir sesi vardı, ancak oldukça ses-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

siz ve sakin bir dille konuşurdu, ayrıca sesi sanki ondan değil de çok uzaklardan geliyormuş gibi duyulurdu. Kırışık yüzünün sol tarafında, gençlik suçlarından hatıra kalan, uzunca bir yara izi vardı. Ancak onunla ilgili, insanı en çok etkileyen şey gözleriydi. Gözleri maviydi, ancak içine yeşiller serpiştirilmiş bulanık bir mavi; sanki o vücuda ait değilmiş, onun bir parçası değilmiş gibi görünüyorlardı. Çok derinlerdi; gözlerini sakince ve telaşsızca sana çevirdiğinde sanki seni tarıyormuş gibi hissettirirdi – bakışlarında insanı hipnotize eden bir şeyler vardı.

Ona gittim ve tüm hikâyeyi baştan sona anlattım; bir çakı sahibi olmaktan çok memnun olduğumu ancak arkadaşlarımın bana öncekinden farklı davrandığını söyledim. En yakın arkadaşım, benimle 'aynı balta ile yontulmuş' dediğimiz Mel bile bana sanki kutsal bir sembolmüşüm gibi davranıyordu.

Büyükbaba Kuzya nazik bir şekilde güldü ve benim ünlü olmaya hiç uygun olmadığımı söyledi. Bana uzunca bir nasihat verdi. İçimden nasıl geliyorsa öyle davranmamı öğütledi. Çakı sahibi olmanın beni diğerlerinden farklı kılmadığını, sadece doğru zamanda doğru yerde olduğumu ve Tanrı'nın, sorumluluğunu alabileceğimi bildiği şeyleri bana bağışladığını söyledi. Bu konuşmadan sonra, her zaman ki gibi, kendimi daha iyi hissettim.

Büyükbaba Kuzya, son zamanlarda değiştiğine tanık olduğu eski suç ahlâkı kurallarından bahsetti. Çok üzgün olduğunu, böyle ufak tefek görünen sorunların gelecekte kimlik kaybına mal olacağını söyledi. Bu anlattığını daha iyi anlamam için bana, yoldan çıkan ve itibarlarını kaybeden adamların hayatlarının nasıl yanlışa saplandığını göstermeye çalışan bir tür metafor olan bir Sibirya masalı anlattı.

Masal, yiyecek bir lokma bir şey bulamadıkları için yıllardır açlıktan kıvranan bir kurt sürüsü hakkındaydı. Kurtların içindeki en yaşlı olan lider kurt, sürüsünün üyelerine moral vermeye çalışıyor – onlara sabırlı olmalarını ve beklemelerini

BELONGS TO KAKTUS TEAM

söylüyormuş; er ya da geç bir yaban domuzu ya da geyik sürüsü geçecek, onlar da gönüllerince avlanıp karınlarını doyurabileceklermiş. İçlerinden genç bir kurt sabredememiş ve acil bir çözüm aramaya başlamış. Ormanı terk edip insanlardan yemek istemeye karar vermiş. Yaşlı kurt onu durdurmaya çalışmış. Eğer bir insandan yemek kabul ederse eskisi gibi bir kurt olamayacağını, değişeceğini söylemiş. Ancak genç kurt onu dinlememiş. Eğer karnını doyurmaya ihtiyacın varsa kuralların hiçbir anlamı olmadığını, önemli olan tek şeyin açlığa bir son vermek olduğunu söylemiş açıkça. Ormandan çıkıp bir köye gitmiş.

Adamın biri onu, istediği her an yemek artıklarıyla beslemiş. Karnını her doyurduğunda, ormana geri dönüp tekrar diğerlerinin arasına katılmayı düşünüyormuş, ancak üstüne bir uyuşukluk çöküyormuş. Sürü hayatını, avlanmanın ve avını arkadaşlarıyla paylaşmanın keyfini unutacak kadar ertelemiş geri dönüşünü.

İçlerinde doğduğu ve büyüdüğü kurtlarla avlanmak yerine adamla ava çıkıp ona yardım etmeye başlamış. Yine bir av esnasında adam yaşlı bir kurdu vurup kanlar içinde yere yığmış. Genç kurt sahibine götürmek için yere yığılan avlarına doğru koşmuş; dişleriyle onu kavramaya çalışırken, yerde yatanın yaşlı liderleri olduğunu fark etmiş. Çok utanmış ve ne diyeceğini bilememiş. Son sözleriyle, sessizliği bozan yaşlı kurt olmuş:

"Ben hayatımı bir kurda yakışır şekilde yaşadım, çok kez avlandım ve avımı kardeşlerimle paylaştım, şimdi ise huzur içinde ölüyorum. Ancak sen, asil bir kurdun özgürlüğünü dolu bir mideye tercih ettiğin için hayatını utanç içinde, yalnız ve ait olmadığın bir dünyada yaşayacaksın. Sen artık alçağın teki olmuşsun. Nereye gidersen git hor görüleceksin; ne kurtların dünyasına ne de insanların dünyasına aitsin… Bu sana, açlığın gelip geçici olduğunu, ancak asaletin gittiğinde geri dönmeyeceğini anlatan bir ders olsun."

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Bu son konuşma kısmı masalın en sevdiğim yeriydi; çünkü yaşlı kurdun sözleri, bizim suç felsefemizin özünü yansıtıyordu; Büyükbaba Kuzya da bu sözleri, kendi tecrübelerinden ve dünyaya bakış açısından damıtarak anlatıyordu.

Yıllar sonra, bir tren beni çocuk hapishanesine götürürken, bu sözler tekrar aklıma gelmişti. Muhafızlardan biri elinde birkaç salam dilimiyle çıkagelmişti. Hepimiz açtık ve çoğu, salamları kapışmak için oburca atıldı. Ben yemeyi reddettim; çocuklardan biri nedenini sorduğunda ise ona aşağılık kurdun hikâyesini anlattım. Beni anlamadı; ancak gideceğimiz yere vardığımızda, salam dağıtan muhafız ön bahçede herkesin gözü önünde, salamı dağıtmadan önce onu tuvalete soktuğunu söyledi.

Sonuç olarak, suç kurallarına göre, hapse düşmeden hemen önce dahi olsa salamdan yiyen herkes 'lekelenmiş'ti; bu sebeple, suçlular arasındaki en düşük kademeye dâhil olmuştu ve doğal olarak herkes tarafından küçümsenecekti. Bu, polislerin sıkça başvurdukları bir hileydi. Suçluların kurallarını, yine onlara karşı bir silah olarak kullanmak. Bu hile genellikle, dürüst bir suçlunun polisten bir şey kabul etmesinin yasak olduğunu bilmeyen, genç suçlular üstünde daha etkili olurdu. Çok acılar görüp geçirmiş olan amcamın da söylediği gibi:

"Asil bir suçlunun polisten alabileceği tek şey dayaktır ve zamanı geldiğinde onu bile geri verir."

Arkadaşlarım arasında aniden artan otoritem sayesinde, Büyükbaba Kuzya'dan aldığım terbiye ve eğitimi arkadaşlarıma da aktarmaya başlamıştım. O, bu durumdan gayet memnundu; çünkü hepimize aynı anda ulaşması pek mümkün değildi. Biz Low Nehri çocukları, artık 'Sibirya İlmi'yle anılıyorduk – sürgünde olan Sibiryalılara, suç geleneklerine olan bağlılıkları ve tutucu huyları dolayısıyla verilen isimle.

Bizim kasabamızda, her bir suç çetesi -özellikle de genç üyelerden oluşanlar- kıyafetlerle ya da kıyafetleri farklı şekil-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

lerde giymeleriyle kendilerini diğerlerinden ayırt ederlerdi. Ayrıca, belli bir çeteye, bölgesel ya da ulusal bir gruba üye olduklarının hemen anlaşılmasını sağlayan bazı semboller kullanırlardı. Birçok topluluk, kendi bölgelerinin sınırlarını çizmek için resimler ve sloganlar kullanırdı; fakat büyüklerimiz bize duvarlara resim çizmeyi ya da slogan yazmayı yasaklamıştı, bunun çirkin ve ahlâksız bir şey olduğunu söylerlerdi. Bir keresinde Büyükbaba Kuzya, bizim suç toplumumuzun kendi varlığını göstermeye ihtiyacı olmadığını anlatmıştı: Biz zaten vardık ve insanlar bunu biliyordu; evlerinin duvarlarının üstünde grafitiler gördükleri için değil, biz suçluların varlığını, yardımlarını ve şefkatlerini hissettikleri için. Aynı şey bireysel suçlular için de geçerliydi: Bir kişi, efsane bir suçlu olsa bile, herkesten daha mütevazı davranmalıydı.

Diğer bölgelerde durum tamamen farklıydı. Merkez çetenin üyeleri, kendi tasarımları olan altın kolye uçları takarlardı. Örneğin çete, 'Korsan' lakaplı olan ve etrafına o tarz bir kişilik yansıtan genç bir suçlu tarafından yönetiliyorsa, kendilerini ayırt etmek için üzerinde kuru kafa ve çapraz kemikler olan korsan bayrağı şeklinde kolye uçları takarlardı. Railway Bölgesi'nden başka bir çetenin üyeleri ise Kara Tohum sınıfına olan bağlılıklarını göstermek için siyah giyerdi. Diğer tarafta ise Balka Bölgesi'ndeki Ukraynalılar, Amerikalılar gibi ya da daha çok Afro-Amerikanlar gibi giyinirlerdi. Anlamsız şarkılar söyler ve sprey boyalarla her yere ilginç şekiller çizerlerdi. Bu çetenin üyelerinden biri Bank Bölgesi'ndeki yaşlı bir eski sabıkalının evinin duvarlarına bir şeyler çizmiş ve yaşlı adamın komşusu genç bir suçlu çete üyesini vurarak intikamını almıştı.

Bu olay üzerine Büyükbaba Kuzya'nın yaptığı yorumu hatırlıyorum. Ben, cinayetin adaletsiz olduğunu düşündüğümü söylemiştim. Yaptıkları terbiyesizlik için tazminat talep edilebilirdi, vurmak yerine dayak da atılabilirdi – sıkı bir benzetme, gençlerin biraz olsun aklını başına getirebilirdi. Ancak Büyük-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

baba benim fikrime katılmadı ve benim çok merhametli -ve çok genç- olduğumu söyledi. Gençler kötü yola düşüp büyüklerini dinlemediklerinde, hem kendilerine hem de etrafındakilere zarar verdiklerini söyledi. Ahlâksız olmak her zaman ahlâklı olmaktan daha cazip geldiği ve daha kolay olduğu için, Ukraynalı gençlere özenen diğer gençlerin de hayatlarının riske atıldığını anlattı. Bu nedenle kesin bir şiddet ve ciddiyetle davranmanın, geleneklere itaatsizliğin nelere yol açtığını diğerlerine de göstermek için şart olduğunu söyledi. Ve ekledi:

"Hem neden bir Kuzey Koreli ya da Filistinli gibi değil de siyahi Amerikanlar gibi davranıyorlar? Ben sana söyleyeyim neden olduğunu: Bunlar televizyonla, gazetelerle, sinemalarla, dürüst ve asil insanların asla el sürmeyeceği saçmalıklarla gelen şeytan oyunları… Amerika lanetlenmiş, sefil bir ülkedir ve onlardan yayılan her şey görmezden gelinmelidir. Eğer bu aptallar Amerikalılar gibi olmaya çalışıyorlarsa, günün birinde, konuşmak yerine maymun gibi çığlıklar da atarlar…"

Büyükbaba Kuzya, Amerika ile ilgili her şeyden nefret ederdi; çünkü tüm Sibiryalı suçlular gibi o da, dünyada gücü temsil edenlerin karşısındaydı. Amerika'ya kaçan birinin ya da 1980'lerde Sovyetler Birliği'nden Amerika'ya kitlesel göç yapan Yahudilerin lafı geçtiğinde, şaşkınlık içinde şöyle derdi:

"Hangi akla hizmet, millet özgürlük aramak bahanesiyle Amerika'ya gidiyor? Bizim atalarımız Sibirya'daki ormanlara sığındılar da yine de Amerika'ya kaçmadılar. Neden Sovyet rejiminden kaçıyorlar ki, bir Amerikan rejimine girmek için mi? Bu, başka bir kafeste yaşamak için kendi kafesinden kaçan kuşa benziyor…"

Bu nedenlerden dolayı Low Nehri'nde Amerika ile ilgili herhangi bir şey kullanmak yasaktı. Tüm şehirde cirit atan Amerikan arabaları bizim bölgemize giremezdi, kıyafetler, beyaz eşyalar ve 'Amerikan yapımı' her şey yasaklanmıştı. Meraklısı olduğum kot pantolonları giyemediğimden, bu yasaklar benim için daha sancılı oluyordu. Gizlice Amerikan müzik-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

leri dinliyordum – caz, rock ve heavy metal dinlemeyi seviyordum, ancak kasetleri ve kayıtları evde tutarak çok büyük risk alıyordum. Babam benim gizli yerimi keşfedip onları bulduğunda kıyamet kopmuştu. Beni dövmüş ve bütün kasetleri, onun ve büyükbabamın gözü önünde kendi ellerimle kırmıştım; ondan sonra her hafta bir gece akordeonla bir saat boyunca Rus ezgileri çalıyor, Rus halk müzikleri ya da suçlu şarkıları çalıyordum.

Amerikan siyaseti ilgimi çekmiyordu; sadece müzikleri ve birkaç yazarın kitapları. Doğru zamanı kollayıp bu durumu Büyükbaba Kuzya'ya açıklamayı denedim. Bana aracılık edip, ailemden gizlememe gerek kalmadan müzik dinleyerek Amerikan kitapları okumama izin vermesini umuyordum. Sanki ona ihanet etmişim gibi baktı ve şöyle dedi:

"Veba salgınına yakalanmış bir insanın tüm eşyaları neden yakılır bilir misin evlat?"

Kafamı salladım. Ancak bu konuşmanın nereye varacağını tahmin edebiliyordum.

Kederli bir iç çekti ve cevap verdi:

"Çünkü o, bulaşıcı bir hastalıktır Nikolay, bulaşır."

Bu nedenle, Amerika ile ilgili her şeyin yasak olduğu gibi, maddi varlık ve zenginlik ile gösteriş yapmak da yasaktı ve bölgemizdeki insanlar oldukça mütevazı giyinirlerdi. Kılık kıyafet açısından biz gençler berbat görünürdük fakat bununla gurur duyardık. Babamızdan ya da ağabeyimizden kalan eski ayakkabıları, Sibirya saflığını ve alçak gönüllülüğünü temsil eden, modası geçmiş kıyafetlerini giyerdik.

Hayatı dolu dolu yaşar, ondan keyif alırdık. Antik ve varlıklı bir toplumumuz vardı. Bölgemizdeki evler çok genişti, sizin ve bizim ülkemizde de olabildiği gibi insanlar 'birinci sınıf' kalitede yaşayabilirlerdi, ancak tek fark paranın kullanım şekliydi: Bizde kıyafet, mücevher, pahalı arabalar ya da kumar yoktu. Sibiryalıların, paralarını harcamaktan keyif aldıkları sadece iki şey vardı: silahlar ve Ortodoks ikonları. Hatırı sayılır

BELONGS TO KAKTUS TEAM

miktarda çok silahımız ve pahalı ikonlarımız vardı.

Diğer tüm alanlarda oldukça mütevazı ve tekdüzeydik. Kış aylarında sıcak tutan ve giyimi rahat olan, siyah ya da lacivert renkli kapitone pantolonlar giyerdik. İki türlü paltomuz vardı: İlki, işçilere dağıtıldığı için Sovyetler Birliği zamanında nüfusun yarısının giydiği klasik kapitone fufayka, diğeri ise kendini şiddetli soğuktan korumak için gözlerine kadar çekebileceğin kadar uzun ve bol kürk yakaları olan tulup mantolardı. Ben hafif olduğu ve içinde rahat hareket edildiği için fufayka giyerdim. Kürklü ve ağır ayakkabıların yanı sıra, soğuktan korunmak için uzun yün çoraplar vardı. Kafamıza da kürk şapkalar giyerdik: Benim beyaz kürklü, oldukça hafif ve rahat sevimli bir şapkam vardı ve çok sıcak tutardı.

Yaz aylarında pazen pantolonlar ve Sibirya kurallarında belirtildiği gibi kemer takardık. Kemerin, avcı geleneği ile bir bağlantısı vardı; kemer onlar için bir aksesuardan çok yardım çağrısı gibiydi. Eğer bir avcı ormanda kaybolur ya da başına bir iş gelirse kemerini köpeğinin boynuna bağlar ve onu eve yollardı. Diğerleri, boynunda kemerle gelen köpeği gördüklerinde avcının başının dertte olduğunu anlarlardı. Pantolonlarımızın üstüne, genellikle beyaz ya da gri renkte kosovorotka, 'yandan düğmeli' adı verilen, düz yakalı ve sağdan düğmeli gömlek giyerdik. Gömleklerin üstüne ise, kaba görünümlü ancak hafif ve askeri desenli, gri ya da siyah ceketler giyerdik. Yazlık kıyafetlerimizi tamamlayan son parça, ulusal bir sembol haline gelmiş, 'sekiz üçgenli' olarak bilinen, efsane Sibirya suçluları şapkasıydı. Şapka, üçgen şeklinde kesilmiş sekiz adet kumaşın yuvarlak şekilde dikilmesinden oluşurdu, şapkanın güneşliği hafif sivriydi ve tepesinde bir düğme vardı. Şapkanın rengi daima krem ya da beyaz olmak zorundaydı. Rusya'da bu tarz şapkalar kepka olarak anılırdı ve pek çok çeşidi vardı. 'Sekiz üçgenli' ise Sibiryalılara özgü bir modeldi. Cesur ve becerikli bir suçlunun gerçek bir sekiz üçgenlisinin güneşliğinin tam ortada ve dik bir şekilde durması gerekirdi. Bir aşa-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

ğılama belirtisi olarak düşmanının şapkasının güneşliğine vurulur ve şapkanın şekli bozulurdu.

Benim sekiz üçgenlim amcamın hediyesiydi: Eski bir şapkaydı ve tam da bu sebeple onu çok seviyordum.

Sekiz üçgenli, hakkında hikâyeler ve deyimler üretilen, önemli bir aksesuardı. Suçlu argosunda, 'sekiz üçgenli giymek' deyimi, bir suç işlemek ya da suç eyleminin parçası olmak anlamında kullanılırdı. 'Sekiz üçgenliyi yukarda tutmak' ise tetikte ve tehlikede olmak anlamına gelirdi. 'Sekiz üçgenliyi başının arkasına koy' deyimi, agresif ve atağa hazır ol anlamında kullanılırdı. 'Sekiz köşeliyi yan tak' deyimi ise sakin ve rahat ol anlamında kullanılırdı. 'Sekiz üçgenliyi gözlerinin üstüne indir' deyimi, saklanmak ya da ortadan kaybolmak için bir çağrı niteliğindeydi. 'Sekiz üçgenliyi doldur' deyimi ise ganimetleri topla anlamındaydı.

Ben de şapkamı doldururdum; özellikle de çocuklarla birlikte, nehir kıyısında yalnız yaşayan ve reçelleriyle ünlü olan Marta Hala'yı görmeye gittiğimizde. Nehrin diğer yakasındaki kolektif çiftlikten çaldığımız elmaları ona getirir, soymasına yardım ederdik ve o da bu elmalardan reçel yapardı. İçi reçel dolu, pirozhki denilen ufak bisküviler pişirirdi. Hepimiz onun ön bahçesindeki ufak taburelere oturup çember oluştururduk, mutfağın kapısı sonuna kadar açık, ocağın üstünde ise her daim kaynayan bir şeyler olurdu, çaldığımız elmaları çantamızdan çıkarır, bıçaklarımızla onları soyar ve içi su dolu, büyük çanağa atardık. Çanak dolduğunda, çanağı iki kalasın üstüne oturtup eve taşırdık. Marta Hala bize çok düşkündü. Bize yiyecek bir sürü şey verirdi – eve her zaman dolu bir mide ve ellerimizde pirozhkilerle dönerdik. Ben elimdekileri şapkama koyar ve yürürken içinden alıp yerdim.

Sekiz üçgenli şapka, suçlu geleneğinin birçok atasözüne, şiirine ve şarkısına konu olmuştur. Eski suçlularla bir arada çok vakit geçirdiğim, onlardan şarkılar dinleyip, şiirler okuduğum için birçoğunu ezbere bilirdim. Benim en sevdiğim

BELONGS TO KAKTUS TEAM

şarkının sözleri şöyleydi:

Sekiz üçgenli bir şapka giydiğimi hatırlarım,
Bira içmiş, sert bir tütün çekmiştim;
Komşum Nina'ya âşıktım
Ve ikimiz bir restorana gitmiştik.
Bir shaber vardı yanımda, gıcırdayan kromachy ayağımda,
Gömleğimin üstünde bir Telnyaska ,
Odesa hırsızlarından hatıra...

Sekiz üçgenli, her şeyin merkezindeydi: Sıkça anılır ve insanlar pek çok durumda yeminlerini onun üzerinden dillendirirdi. Suçlular, çocuklar ya da yetişkinler arasındaki konuşmalarda şu söze sıkça rastlayabilirdiniz: "Eğer yalan söylüyorsam, sekiz üçgenlim kafamda alev alsın," ya da "Sekiz üçgenlim başımdan çıksın ki," ya da daha korkunç olanı, "Sekiz üçgenlimde boğulayım ki," gibi.

Bizim toplumumuzda yemin etmek yasaktı; bu bir tür zayıflık, kendini aşağılamak olarak görülürdü; çünkü yemin eden insan, söylediklerinin doğru olmadığını ima ederdi. Ancak biz gençler arasındaki konuşmalarda ağzımızdan yemin sözcükleri kaçabiliyordu ve biz de şapkalarımız üstüne yemin ediyorduk. Annenin, ailenin, akrabalarının, Tanrı'nın ya da azizlerin üstüne asla yemin edemezdin. "Tanrı'nın emanetine zarar vermek" olarak algılanan, sağlığın ya da ruhun üzerine de yemin edemezdin. Bu durumda geriye, üzerine yemin edebileceğin tek bir şey kalıyordu: şapkan.

Arkadaşım Mel bir gün, eğer okulun kapısından atlayamazsa "Sekiz köşelimi Amur'un kıçına geçiririm," (Amur, komşumuz olan Plague Amca'nın köpeği.) diyerek, şapkasının üstüne yemin etmişti.

Bugün düşündüğümde dahi, Mel'in dört metre yüksekliktеki okul kapısından atlayabileceğine nasıl karar verdiğini hâlâ anlayamıyorum. Beni en çok meraklandıran şey ise, eğer de-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

nemesi başarısız olursa, civarın en iri ve huysuz köpeği Amur'a, o dediği şeyi nasıl yaptıracağıydı. O hayvandan korkuyordum; bir kere nehrin karşı tarafına yüzüp, bir kağıt gibi parçalayarak öldürdüğü bir keçiye şahit olmuştum. Amur, Alman çoban köpeği ve Sibirya'da Alabay denilen bir tür 'kurt kovan' cinsi kırmasıydı. Amur genellikle sahibinin bahçesinde aylak aylak dolaşır, ama bazen kontrolden çıkardı; özellikle de bir ıslık sesi duyduğunda. Şimdiye dek, birine saldırdığı için iki kez vurulmuştu; ancak hayatta kalmayı başarabilmişti, çünkü babamın dediği gibi 'köpekleri vurdukça onları güçlendirirdin'.

Mel'in fikri bana saçmadan da öte gelmişti. Ancak laf ağızdan çıkmıştı bir kere ve geriye sadece, Mel'in kendi saf ahmaklığı ile hem yönetip hem oynadığı bu çılgın şova tanık olmak kalmıştı.

Okul kapısına doğru yola çıktık.

Mel ilk girişiminde yarım metre atlayabildi ve burnunu kapıya çarptı. Daha sonra yere oturdu ve kendince bir sonuca vardı:

"Kahretsin, gerçekten çok yüksek! Bunu asla yapamayacağım…"

Ona baktım ve nasıl bu kadar saf olabildiğine inanamadım. Durumu kurtarmak için hepsinin koca bir şakadan ibaret olduğunu ve evlerimize dönebileceğimizi söyledim. Ancak Mel tüm aptallığıyla, söylediğim şey karşısında şaşkına döndü ve yeminini yerini getirmesi gerektiğini söyledi.

Güleyim mi ağlayayım mı bilemedim o an. Ancak diğer iki arkadaşım Besa ve Gigit oldukça heveslilerdi ve çoktan, Mel'in müthiş planını uygulamak için köpeğe sessizce yaklaşacağı anların hayalini kurmaya başlamışlardı.

Plague'nin evine vardığımızda Mel çitlere tırmanıp ön bahçeye atladı. Plague evde değildi, balığa gitmişti – genellikle çitlerde asılı duran ağ yerinde yoktu.

Amur, korkunç çirkinlikteki yüzünde, inceden ironik bir

BELONGS TO KAKTUS TEAM

ifade ile kapının dibinde uzanıyordu.

Mel köpeği bağlamak için yanında ip ve arkadaşların, hemşire Natalia Hala'dan aldığı bir tüp vazelin getirmişti. Mel, köpeğe doğru yanaştı, Amur kılını bile kıpırdatmadı – sanki onu görmüyormuş gibi bıkkın ve ilgisiz gözlerle ona baktı. Mel her adımda daha da cesaretleniyordu, ta ki Amur ile arasında birkaç metre kalana dek… Gigit iki parmağını ağzına soktu ve benim dahi irkilmeme neden olan, güçlü, tiz bir ıslık patlattı. Birkaç saniye sonra Mel'i çitlerin üzerinde uçarken gördüm, başımın üstünden geçip kaldırıma düştü ve alnını asfalta çarptı. Hemen sonra kapı, üstüne atılan ve daha önce hiçbir canlıdan duymadığım, garip bir ses çıkaran Amur'un ağırlığıyla sarsıldı. Çaresiz ve öfkeli hayvan çığlıkları korosunun insan ağlamasına karışması gibi bir sesti. Sanki bir fil, bir aslan, bir kurt, bir ayı ve bir at, hangisinin sesi daha yüksek çıkıyor yarışması yapıyordu. O an biri bana şeytanın sesinin neye benzediğini sorsaydı, cevabım kesinlikle Amur'un ki gibi, olurdu.

Mel'in, Amur'dan pençe darbesi alan pantolonunun yırtık yerinden, kanayan bir yara görünüyordu. Mel korkmuştu ve hâlâ neler olduğunun farkında değildi. Gigit ve Besa gülmekten yerlere yatıyor ve kapının diğer tarafında ağzından köpükler saçarak, öfkeyle bağıran köpeğin kızgınlığını arttırmak için ıslık çalmaya devam ediyorlardı.

Sonuç olarak Mel yeminini tutamamış, bahsi kaybetmişti; ancak bu eğlenceli şovdan sonra kendini affettirmişti.

Başım belaya girdiğinde tam on iki yaşındaydım. 'Halkın huzurunu bozmak', 'Cinayete teşebbüs' ve doğal olarak 'Kamu düzenini sağlayan kuvvetlere karşı direnmek' suçlarından yargılandım. Bu benim ilk suç duruşmamdı ve mevcut koşullar göz önünde bulundurularak (ben daha küçük bir çocuktum ve benden birkaç yaş daha büyük olan diğer failin kurbanıydım) hâkim inisiyatif kullandı ve argoda 'kucaklaşmak' denilen bir ceza verdi. Sonrasında bizi daha da öfkeli ve terbiyesiz yapan hapis ya da takip edilmesi mecburi herhangi

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

bir eğitim programı yoktu. Yapmam gereken tek şey, kendi kendime dışarı çıkma yasağı uygulamaktı: Akşam yediden sabah yediye kadar evde kalacak, her hafta çocuk mahkemesine gidip rapor verecek ve okula devam edecektim.

Bu durum bir buçuk yıl böyle devam edecek, daha sonra ise normal yaşamıma dönebilecektim. Eğer bu süre zarfında bir suç işleyecek olursam, kendimi doğruca çocuk hapishanesinin ranzalarından birinde ya da yeniden eğitim kamplarından birinde bulacaktım.

Bir yıl boyunca her şey yolunda gitti, beladan mümkün olduğunca uzak durmaya çalıştım. Geceleri elbette dışarı çıkıyordum, çünkü fark edilmeyeceğimi biliyordum ve kendi kendime, önemli olanın yanlış bir zamanda evin çok uzağında yakalanmamak ve bunun da ötesinde ciddi bir suça karışmamak olduğunu söylüyordum.

Bir öğleden sonra Mel ve diğer üç arkadaşım beni görmeye geldi. Birlikte bahçeye indik ve ağacın altındaki banka oturduk; Tiraspol'den bir grup çocukla bir önceki hafta yaşadıkları bir hadise hakkında konuşmaya başladık. Yakın zamanda bölgemize taşınan yeni bir arkadaşımız vardı. Babasının polisle başı dertte olduğu için, yaşadıkları St. Petersburg'u terk etmek zorunda bırakılmışlar. Yahudi bir aileydi; fakat bazı özel koşullar ve ortak yapılan işler sonucunda Sibiryalılar onların güvenliğini üstlenmişti.

Arkadaşımız, eski bir Yahudi ismi olan Lyoza adında ve on üç yaşında bir çocuktu. Oldukça sessiz ve çelimsizdi: Sağlık problemleri vardı, neredeyse sağırdı ve devasa gözlükleri vardı; Sibiryalılar arasında hemen, diğer engellilerde olduğu gibi şefkat ve anlayışla karşılanmıştı. Babam ona göz kulak olmam için beni daima tembihliyor ve onu aşağılayacak ya da saldıracak biri olursa çakımı kullanabileceğimi söylüyordu. Lyoza iyi eğitimli, terbiyeli bir çocuktu, her zaman ciddiyetle konuşurdu – söylediği her şey inandırıcı gelirdi. Bu özelliklerinden dolayı ona lakap bulmamız çok zor olmamıştı: 'Sarraf'.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Lyoza hep bizimle birlikte gezerdi. Bıçak ya da herhangi bir silah taşımazdı, yumruk vuracak güçte bile değildi ama her şeyi biliyordu, yaşayan ansiklopedi gibiydi; bize, sadece kitaplarda bulunan türlerden hikâyeler anlatırdı: böcekler nasıl yaşar ve çoğalır, balıkların solungaçları nasıl oluşur, kuşlar neden göç eder ve bunun gibi birçok şey. Bir keresinde Mel'e, hermafrodit solucanların nasıl çoğaldığı gibi imkânsız bir açıklama yapmaya çalıştığını hatırlıyorum. Uzun bir zamanını almıştı, ancak sonunda başarılı olmuştu; Mel sanki İsa'yı ve Meryem Ana'yı aynı anda bir arada görmüş gibi bir şaşkınlıkta etrafta dolaşmaya başlamıştı.

"Vay, ne hikâye ama! Solucanların ailesi yok! Anneleri ya da babaları yok! Her şeyi kendi başlarına yapıyorlar!" Arkadaşım Mel'e bir şeyler anlatmak ve biraz da olsa anlamasını sağlamak büyük bir insanlık ve entelektüel beceri örneğiydi.

Mel ve diğer üç arkadaşım Besa, Gigit ve Grave, Lyoza'nın pul koleksiyonuna bazı parçalar bakmak için kendi başına Tiraspol'deki ikinci el mağazaya gittiğini anlattılar. At arabasıyla dönerken yolda bir takım haydutların saldırısına uğramıştı; haydutlar onu dövmüş ve pul albümünü çalmışlardı. Çok öfkelenmiştim, hemen diğer çocuklarla bir toplantı düzenleyip Tiraspol'e düzenleyeceğimiz seferi organize ettik.

Tiraspol, Transdinyester'in başkentiydi; bize yaklaşık yirmi kilometre uzaklıkta ve nehrin diğer yakasındaydı. Bizimkinden çok daha büyük ve farklı bir yerleşim yeriydi. Tiraspol insanları suçtan uzak dururdu; orada birçok mühimmat fabrikası, askeri kışla ve işyeri vardı; hal böyle olunca, orada ikamet edenler askerlerden ve çalışanlardan oluşurdu. O şehrin çocuklarıyla çok kötü ilişkilerimiz vardı; onlara 'ana kuzusu', 'teke' ya da 'topsuz sersemler' derdik. Tiraspol'deki insanlar arasında saf suç ve saygı kuralları uygulanmazdı ve gençler gerçek birer hayvan gibi davranırdı. Bu yüzden Lyoza'nın başına gelenler bize sürpriz olmamıştı.

Nasıl olduğunu görmek ve bizimle birlikte gelip saldırgan-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

ları teşhis edip edemeyeceğini sormak için Lyoza'nın evine gittik. Babasına, bir adaletsizliği düzeltmek ve oğluna saldıranları cezalandırmak için Tiraspol'e gideceğimizi söyledik. Babası bizimle gelmesine izin verdi ve bize şans diledi; Lyoza'nın bizim gibi arkadaşları olduğu için çok memnundu, çünkü Sibiryalıların birbirlerine olan bağlılık felsefesine derin bir saygı besliyordu.

Lyoza hiçbir şey söylemedi; gidip ceketini aldı ve bizimle dışarı çıktı. Hep birlikte bizim evimize, her şeyi planladığımız yere gittik.

Akşam sekiz civarında otuz küsur arkadaş dışarıda toplandık. Annem bir fenalık planladığımızın farkına varmıştı.

"Kendine hâkim olsan daha iyi olur belki. Evde kalamaz mısın?"

Buna nasıl bir cevap verebilirdim ki?

"Endişelenme anne, sadece ufak bir gezintiye çıkıyoruz, geri döneceğiz..."

Zavallı annem kararlarıma hiçbir zaman karşı çıkmazdı; ancak sessizlik içinde acı çekerdi. Akşamları şehrin gangsterlerinin uğrak yeri olan, banliyödeki bir parka doğru yola koyulduk. Park 'Poligon' adıyla anılırdı. Kaydıraklı çocukların barbeküde et yapıp, gecenin geç saatlerine kadar yüklü miktarda alkol ve uyuşturucu tükettiği bir yerdi burası.

Dikkat çekmeden şehre ulaşmayı başardık, beş gruba ayrılıp parka doğru ilerlemeye başladık.

Arkadaşım Mel bana beş atışlı bir Revolver ve benim 'prehistorik' dediğim, eski, küçük namlulu bir silah gösterdi.

"Bu gece onu görmelerine izin vereceğim," dedi, yüzünde geniş bir sırıtmayla ve bir haltlar karıştırmadan durmayacağı belliydi.

"Tanrı aşkına Mel, savaşa gitmiyoruz! Kaldır onu gözümün önünden, görmek istemiyorum..." Silahlarımızı kullanma fikri gerçekten de hoşuma gitmiyordu. Hem aldığımız eğitimlerde de ateşli silahların sadece son çare olarak kullanılabile-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

ceği öğretilmişti hem de ilk fırsatta silaha sarılan biri olarak tanınmak, insanların seni eleştirmesine neden olurdu. Küçüklüğümden bu yana amcamın; "Silahın cüzdanın gibidir, onu sadece lazım olduğu zamanlarda ortaya çıkar, diğer türlüsü çok aptalca olur," öğüdüyle büyüdüm.

Ancak Mel, bu yaptığının doğru olduğuna beni ikna etmeye çalışıyordu.

"Ama oraya silahsız gitmek çok tehlikeli; Tanrı bilir kaç silah taşıyorlardır ve nasıl hazırlanmışlardır…"

"Evet, damarlarında kurşun delikleriyle, ruhlarının bir uçurtma gibi havalanmasına hazır olduklarını tahmin edebiliyorum… Tanrı aşkına Mel, hepsi sarhoş ya da bağımlı, kendi gölgelerinden bile korkuyorlar, onlara silah tutmaktan utanmayacak mısın?"

"Tamam, onu kullanmayacağım ama yanımda hazır bulunduracağım; eğer işler kontrolden çıkarsa…"

Zihin engelli biriyle konuşuyormuşum gibi ona baktım; Mel'e bir şeyler anlatmak imkânsızdı. "Mel sana yemin ederim, bu gece işlerin kontrolden çıkmasına sebep olacak bir şeyler varsa, o da sen ve o lanet tabancan! Eğer onu kullandığını görürsem, bir daha asla benimle konuşma zahmetinde bulunma," diye çıkıştım.

"Tamam, Kolima, sinirlenme, eğer istemiyorsan kullanmam. Ancak şunu unutma ki, herkes dilediğini yapmakta özgürdür…" Arkadaşım bana, bizim kurallarımızı öğretmeye çalışıyordu.

"Ah, elbette herkes dilediğini yapmakta özgürdür, ama yalnız olduğu zaman. Eğer başkalarıyla birlikteysen, söylenilenlere uymak zorundasın. Şimdi, tartışmayı kes…" Mel ile konuşmalarımızda son sözü söyleyen hep ben olurdum – tek isteğim ise, ufakta olsa onun bir şeyler anlamış olmasını umut etmek olurdu.

Parka ulaştığımızda grup yeniden bir araya geldi. Gruptaki çocuklardan sorumlu olan iki 'başkan' vardık: Ben ve 'Gaga-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

rin' olarak bilinen, benden üç yaş büyük Yuri. Lyoza'ya saldıranları nasıl tanıyacağımıza ve onları nasıl açığa çıkaracağımıza biz karar vermek zorundaydık.

"İçlerinden herhangi ikisini alalım ve eğer saldırganlar kendini göstermezse onları öldürürüz diyerek tehdit edelim!" diye bir öneride bulundu Besa, strateji konusunda rakip tanımaz bir edayla.

"Sonra ne olur biliyor musun? Üç saniye içinde hepsi kaçar ve biz de elimizde, olayla hiç ilgisi olmayan iki sersemle kalakalırız…"

Benim bir planım vardı ancak bunu çok dikkatli uygulamak gerekiyordu, çünkü planın başarısı tamamen Lyoza'ya bağlıydı.

"Dinleyin çocuklar, benim kesinlikle işe yarayacak bir planım var. Fakat bunun için, içinizden birinin cesaretine ihtiyacımız var. Senin Lyoza. Oraya gidip kendini göstermen gerek." Ona baktım. Olduğu gibi görünüyordu: Bizim çetemizle uzaktan yakından ilgisi olmayan bir çocuk gibi. Düzenlice iliklenmiş ceketi, bir canavar gibi görünmesine neden olan kalın mercekleri ve 1950'lerdeki aktörler gibi yapılmış saç tıraşıyla, bizden tamamen bağımsız görünüyordu. Lyoza söyleyeceklerimi daha iyi duyabilmek için yanıma yaklaştı. "Oraya tek başına gitmen gerekiyor: Bu şekilde o piçler seni görecek ve kendilerini gösterecekler. Biz çevreyi kuşatacağız ve ağaçların arkasında harekete hazır bekleyeceğiz… Onları tanıdığın anda yapman gereken tek şey bağırmak ya da ıslık çalmak; sonra biz saniyesinde üstlerine çullanacağız. Gerisi Tanrı'nın insafına kalmış…"

"Fena değil, Kolima. Eğer Lyoza kabul ederse iyi plan," dedi Gagarin, Lyoza'nın nasıl bir tepki vereceğini görmek için ona bakarak.

Lyoza gözlüğünü burnuna doğru itti ve kararlı bir sesle:

"Tabii ki kabul ediyorum. Sadece kavga başladıktan sonra ne yapacağımı bilmiyorum; kimseye vurabileceğimi sanmıyo-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

rum, çünkü hayatım boyunca hiç böyle bir şey yapmadım…"

Bir gencin kendisiyle ilgili gerçeği bu denli asaletle anlatmasından etkilenmiştim. Korkmuyordu, sadece gerçekleri söylüyordu ve bu, ona olan saygım bir kat daha artmıştı.

"Biz ağaçların ardından çıktıktan sonra sen oraya saklanırsın; Besa her ihtimale karşı senin yakınında olacak." Gagarin, Besa'ya iki parmağıyla gözlerini, daha sonrada Lyoza'yı işaret eden bir hareket yaptı. "Kimsenin saçının teline zarar gelmeyecek!"

Parkın ortasına doğru ilerledik. Karanlıktan gidiyor ve yola çıkmamaya özen gösteriyorduk. Banklarla çevrelenmiş ve üç kirli sokak lambası ışığıyla aydınlatılmış asfalt alanını saran ağaçlara ulaştık. Poligon'a.

Müzik sesleri geliyordu; banklarda, yerde ve kaydıraklarının üstünde oturan çocukları görebiliyorduk.

Yaklaşık on beş kişilerdi ve içlerinden bazıları kızdı. Ortam oldukça rahattı. Altı gruba ayrıldık ve çevreyi sardık. Doğru zaman geldiğinde omzumla Lyoza'yı hafifçe dürttüm:

"Haydi kardeşim, onlara, kimsenin Low Nehri çocuklarına bulaşamayacağını gösterelim…"

Başıyla onayladı ve düşman kampına doğru ilerledi.

Lyoza ortaya çıktığında ortalıkta bir ayaklanma oldu. Bazıları banklardan kalkıp dikkatle ona bakıyor, diğerleri ise gülerek onu işaret ediyordu. Bir kız çılgın gibi bağırıyor, kahkaha atıyor ve aynı zamanda hıçkırarak ağlıyordu. Belli ki sarhoştu. Sesinden nefret etmiştim. Sesi yetişkin alkolikler gibi çıkıyordu, dumandan çatallaşan sesi kaba ve erkeksiydi:

"Hey, Whisker! Bak burada kimler varmış! Pullarını almaya gelmiş!"

Kız 'r'leri söyleyemediği için, konuşması bir hayli gülünç oluyordu.

Kızın konuştuğu çocuğun kim olduğunu anlayana kadar sessiz ve her an tetikte, olan biteni dinledik. O da bizi çok bekletmedi. Bankın dibinde, kızlarla sarmaş dolaş gitar tıngırda-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

tan çocuk ayağa kalktı, gitarı yere koyup, hafif ve teatral adımlarla, sanki eski bir dostunu karşılarmış gibi omuzlarını atarak Lyoza'ya doğru yürüdü.

"Kimler gelmiş! Seni küçük piç kurusu! Bu gece intihar etmeye mi karar verdin?.." Daha fazla konuşmasına fırsat kalmadan ağaçların arasından, bir kaplan gibi üstüne atlayıp onu yere seren Gigit'in cüssesi belirdi, yüzüne hızlı ve başarılı bir yumruk indirdi. Ben de ağaçların arasından fırladım; saniyeler içinde hepimiz meydandaydık ve düşmanımızın çevresini sarmıştık.

Panik halindeydiler; bazıları telaşa kapılırken, bazıları kaçmaya çalıştı, ancak hepsi tarafımızca geri çevrildiler. Aranılan kişiler diğerlerinden özenle ayrıldı ve gerçek kavga başladı.

Birçok bıçak yansıması gördüm ve ben de çakımı çıkardım. Gigit yakınıma geldiğinde omuz omuza verip, gelen darbelere karşılık verdik ve bize yapılan hamlelerden sıyrıldık.

Eline fırsat geçen herkes kaçmaya başladı. Az önce bağıran sarhoş kız kaçmaya çalışırken yere yuvarlanmış, arkadaşlarından biri kafasını ezip geçmişti; feryadı üzerine ona baktığımda saçındaki kanları gördüm.

Kavganın sonunda yaklaşık yirmi kişiyle çarpışmıştık, bizimkilerin deyimiyle 'onları iyice benzetmiştik': Ayakta tek bir kişi bile yoktu, hepsini yere sermiştik, çoğunun yüzlerinde ve bacaklarında sıyrıklar, bazılarının ise diz kapaklarında kesikler vardı.

Kavganın sonunda Mel atağa geçti. Öfkeli bir hayvan gibi bağırıyor ve çirkin yüzüyle garip hareketler yapıyordu; yerde uzanan kaydırağı aldı ve göğüs hizasına kaldırıp, beş, altı metre koştuktan sonra elindekini, yerde yatıp yaralarını sıvazlayan bir grup düşmana doğru fırlattı.

Kaydırak gürültüyle, yerde yatan çocuklardan birinin kafasına indi ve kopan parçaları diğerlerinin üstüne düştü. Kafasına darbe alan çocuk ve diğerleri koro halinde, acı içinde inlemeye başladı. Her nedense bu sesler üzerine Mel daha da

BELONGS TO KAKTUS TEAM

çok öfkelendi ve anlaşılması güç bir şiddetle yerdekilere vurmaya başladı. Sonunda kaydırağa binip acımasızca üzerlerine zıplamaya başladı. Zavallı iblisler çaresizlik içinde bağırmaya ve durması için ona yalvarmaya başladılar.

"Hey sizi aşağılık herifler! Biz Low Nehri çocuklarıyız! Siz bizim kardeşimize saldırdınız ve bunun hesabını hâlâ ödemiş değilsiniz!" Gagarin heybetli mesajını yerde yatanlara duyurdu. "Bizler sizleri dövüp yaralayarak, sadece şahsi hesaplarımızı gördük. Ancak hesap vermeniz gereken, alçakça ihlâl ettiğiniz bir suç kanunu var! Gelecek hafta, içinizden beş muhallebi çocuğu, toplumumuzda neden olduğunuz sorunu telafi etmek için, yanında beş bin dolarla bölgemize gelecek. Eğer dediğimi yapmayacak olursanız her hafta bu baskını tekrarlarız. Kimse kalmayana dek sizi, uyuz köpekler gibi tek tek öldürürüz! Hoşça kalın, iyi geceler!"

Kendimizi yenilmez şampiyonlar gibi hissediyorduk; durumdan çok memnunduk ve avazımız çıktığı kadar Sibirya şarkıları söyleyerek eve doğru yola çıktık.

Parkı birbirine katmış, gecenin karanlığını soluyorduk ve o an, sanki hayatımız boyunca bundan daha mutlu bir an olamazmış gibi mutluyduk.

Parktan çıktığımızda bir düzine polis arabasıyla karşı karşıya geldik: Polisler arabaların arkasına uzanmış, silahlarını bize doğrultmuşlardı. Üzerimize tutulan projektör ışığı hepimizi kör etti ve bir ses duyuldu:

"Silahlarınızı yere bırakın! Eğer biriniz aptalca bir şey yapmaya kalkışırsa onu delik deşik ederiz! Akıllı olun, evinizde değilsiniz!"

Emre itaat ettik ve silahlarımızı yere bıraktık. Saniyeler içinde, bıçaklar, muştalar ve tabancalar yerde yığıldı. Tüfeklerinin dipçikleriyle vurarak bizi arabalara bindirdiler ve hepimizi polis karakoluna götürdüler. Aklım çakımda kalmıştı; muhtemelen bir daha asla göremeyecek olduğum ve benim için çok kıymetli olan çakımda. Düşünebildiğim tek şey buy-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

du. Durumumdan dolayı hapse gireceğim gerçeği aklıma bile gelmiyordu.

İki gün boyunca bizi karakolda tuttular. Bizi dövdüler ve yemek, su vermeden daracık bir odaya koydular. Bazen içimizden birini alıyorlar ve bir süre sonra yara bere içinde geri getiriyorlardı.

Hiçbirimiz gerçek isimlerimizi ve adreslerimizi vermedik. Hakkında yalan söylemediğimiz tek şey Sibiryalı olduğumuzdu. Kurallarımıza göre çocukların polisle iletişim kurması yasak değildi – biz de bu kuraldan istifade edip, yanlış bilgi vererek onların işini daha da zorlaştırıyorduk.

Mel sakinliğini koruyamıyor, dipçikle kafasına vurup, onu döverek yaralayan polise karşılık vermeye çalışıyordu.

Bir dahaki sefere bizi öldüreceklerini söyleyerek serbest bıraktılar. Aç, yorgun ve hırpalanmış halde eve doğru yola koyulduk.

Kendimi, bizim bölgenin sokakları arasında eve doğru ölü bir adam gibi sürüklerken, birden ne kadar şanslı olduğumu fark ettim. Eğer polis beni tanısaydı, önümüzdeki en az beş yılı çocuk hapishanesindeki ahşap ranzalarda geçiriyor olacaktım.

Bu bir mucize dedim kendi kendime, böylesi bir deneyimden sonra hâlâ özgür olmak tam bir mucizeydi. Hâlâ çakımı düşünüyordum; sanki içimde koca bir boşluk olmuş ya da ailemden biri ölmüş gibiydi.

Başım önde, mümkün olsa utançtan yerin dibinde, parmak uçlarıma bakarak eve yaklaştım; çakıma sahip çıkamadığım için tüm dünya beni yargılıyordu sanki.

Eve vardığımda bir hayalet gibi görünmez ve cansızdım. Vitaly Amcam verandaya çıktı ve gülerek, "Auschwitz tekrar mı açıldı? Bana neden kimse bahsetmedi bundan?" diye sordu.

"Beni yalnız bırak amca, her yerim ağrıyor… Sadece uyumak istiyorum…"

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

"Maalesef ki, yumruk yemeden yumruk atamazsın evlat… Hayatın kuralı bu…"

İki gün boyunca, uyumak ve ara sıra kalkıp bir şeyler yemek dışına hiçbir şey yapmadım. Her yerim çürük içindeydi ve yatakta her dönmeye çalıştığımda acıdan dişlerimi gıcırdatıyordum. Ara sıra babam ve amcam odamın kapısından bana bakıyor ve benimle dalga geçiyorlardı:

"İyi geldi ama değil mi, dayak yemek? Hiç olmayacak mı sanmıştın?"

Cevap vermiyor, sadece yavaşça iç çekiyordum ama onlar durmadan kahkaha atıyorlardı.

Üçüncü gün, normal yaşama dönme arzusu beni erkenden uyandırdı. Saat sabahın altısıydı, egzersiz yapan Büyükbaba Boris dışında herkes uyuyordu. Acıdan farklı bir huzursuzluk vardı içimde; vücudum kaskatı kesilmiş, her bir hareketi güçlükle yapıyordum; dengesini kaybetmekten korkan yaşlı adamlar gibi yavaş hareket ediyordum.

Yüzümü yıkadım ve banyo aynasında inceledim. Yaralar beklediğim kadar kötü değildi, hatta zar zor belli oluyordu. Her nasılsa sağ elimde iki siyah yara vardı, birinin çizme topuğu izi olduğu çok aşikârdı. Polisler beni döverken içlerinden biri de elime basmış olmalıydı: Yumruk yapamaman ya da silah tutamaman için, bu şekilde iyileşmesi zor kırıklar bırakmak hep yaptıkları şeydi. Neyse ki benimkiler sadece birer ezikti – kırık ya da lif yırtılması yoktu. Bacaklarımın arasında, hemen erkeklik organımın altında da büyük bir çürük vardı, sanki vücuduma siyah bir şey saplanmış gibi berbat görünüyordu ve idrar kesemi boşaltırken çok acı veriyordu.

"Neyse, beterin beteri var…" dedim ve kahvaltıya gittim. Ballı sıcak süt ve yumurta beni yeniden hayata döndürdü.

Kayığımla nehre açılıp ağlarla oyalanmaya karar verdim; belki biraz dolaşıp arkadaşlarımın neler yaptığına bakabilirdim. Evden çıktığımda büyükbabamı egzersiz yaparken buldum. Büyükbaba Boris kaya gibi adamdı – sigara içmezdi ve

BELONGS TO KAKTUS TEAM

hiçbir kötü alışkanlığı yoktu, tam bir sağlık düşkünüydü. Güreş, judo, sambo yapar, bu tutkularını ailenin diğer fertlerine de aktarmaya çalışırdı. Egzersiz yaparken bir saniye bile ara vermezdi; sadece bakışlarımızla selamlaşırdık. Ona, dışarı çıktığımı belirten bir işaret yapardım. O da bana gülümserdi, hepsi bu.

Nehre çıkan yoldan aşağı doğru yürüdüm. Mel'in evinin önünden geçerken, köşede, kapılarının hemen dibinde iri cüssesini gördüm. Donu dışında üstünde hiçbir şey yoktu ve bizim oralardan, 'Polack' lakaplı bir arkadaşla konuşuyordu. Ona yaralarını gösteriyor ve neler olduğunu anlatıyordu; el kol hareketleri yapıyor ve sanki düşmanlara vuruyormuş gibi havayı yumrukluyordu.

Yanlarına yaklaştım. Başında bir sargı bezi ve birçok dikiş vardı. Berbat yüzü koca bir gülümse ile, vücudunun yüzde sekseni ise mavi, yeşil ve siyah gölgelerle kaplıydı. Fiziksel durumuna rağmen ruh hali oldukça iyiydi. Beni görür görmez söylediği ilk şey:

"Tanrı aşkına, zavallı anacığın! Şu haline bir bak!"

Gülmeye mecalim yoktu. Polack da aynı şekilde; ama Mel, gözünden yaşlar gelene kadar gülmekten iki büküm oldu.

"Seni soytarı! Kendini aynada gördün mü hiç? Kalkmış bana halimden bahsediyorsun! Git giyin, nehre iniyoruz..." Omzumla hafifçe dürttüm ve bir çığlık koyuverdi.

"Biraz daha nazik olamaz mısın? Geçen gece hepinizden daha çok darbe aldım!" dedi böbürlenerek.

Çabucak gidip üstünü giyindi ve nehre doğru ilerledik. Yolda yürürken bana diğerlerinden bahsetti: Yorgun ve bitkin olmaları dışında hepsi iyiydi. Kavgadan hemen sonraki gün Gagarin, şehirde Kafkaslar olarak bilinen bir bölgeye, yerlilerden birinden intikam almaya gitmişti. Parkta saklanmak konusunda mucizevi şekilde başarılı olan Lyoza ve Besa, polis tarafından yakalanmamış ve haliyle sıyrık almadan kurtulmuşlardı.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Kayığa ulaştığımızda Mel'e nehirde tur atmayı önerdim. Serin bir rüzgâr vardı -hoş bir sabah esintisi-, güneş doğuyordu ve her şey aydınlanıp huzura eriyordu.

Mel kayığa atlayıp arkasına uzandı ve bulutsuz gökyüzünü izlemeye başladı.

Küreği aldım ve kayığı kıyıdan uzaklaştırdıktan sonra ayakta çekmeye başladım: Rüzgârı yüzümde hissediyordum ve bu, insanı rahatlatan, harika bir duyguydu. Kıyıdan uzaklaştıktan on metre sonra nehir akıntısının giderek güçlendiğini hissettim, motoru çalıştırdım ve hızımız gitgide arttı; akıntıya karşı giderek eski köprüye doğru ilerledik. Her daim kayıkta bulundurduğum ceketimi üstüme geçirdim. Mel hâlâ uzanıyordu. Neredeyse hareketsizdi: Gözleri kapalıydı ve sadece ayakları ileri geri sallanıyordu.

Köprüye vardığımızda geniş bir kavis aldım ve motoru kapatarak diğer yöne döndüm, ara sıra kürek çekerek kayığı nehrin akıntısına bıraktım. Kayık akıntıda yavaşça dalgalanırken ara sıra nehre atlıyor ve kayığın çevresinde yüzüyorduk. Sudayken kendimi güvende hissediyordum, kayıktan tutunarak ya da ondan hafifçe uzaklaşarak kendimi akıntıya bırakıyordum. Nehir suyu dünyadaki en iyi ilaçtı; tüm gün boyunca orda kalabilirdim.

Kıyıya vardığımızda Mel kayıktan atladı ve oraya çok uzak oturmayan ve sürekli kimsenin onu ziyarete gitmediğinden şikâyet eden yaşlı halasını görmeye gideceğini söyledi. Ben de Büyükbaba Kuzya'yı ziyaret etmeye ve başımıza gelenleri ona anlatmaya karar verdim.

Sibiryalı Urka topluluğundaki en önemli unsur yaşlılar ve çocuklar arasındaki ilişkiydi. Bunun sonucu olarak, aralarında kan bağı olmasa dahi yaşlı suçluların deneyimlerini çocuklara aktarmalarını ve onları eğitmelerini sağlayan pek çok âdet ve gelenek vardı. Her bir yetişkin suçlu, genellikle yalnız yaşayan ve ailesi olmayan yaşlı suçlulardan, çocuklarını eğitme konusunda yardım isterdi. Çocuğunu genellikle onun yanına gön-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

derir, ona yiyecek ya da evine bir şeyler alırdı; bunun karşılığında yaşlı adam çocuğa anılarını anlatır ve suçlu geleneğini, ahlâk kuralları ve prensiplerini, dövmelerin kodlarını ve suç aktiviteleriyle ilgili aklınıza gelebilecek her şeyi öğretirdi. Bu ikili ilişkiye Sibirya dilinde 'oymacılık' denirdi.

Sibirya suç toplumunda 'büyükbaba' kelimesinin pek çok anlamı vardı. Büyükanne ve babalar normalde olduğu gibi ebeveynlerin aileleri için kullanılan terimlerdi; bunun yanı sıra, suç dünyasının en kıdemli Otoriteleri için de kullanılırdı, 'büyükbaba' isminin başına 'Yüce' ya da 'Kutsal' gibi sıfatlar getirilirse, bahsi geçen kişinin Otorite olduğu anlaşılırdı. Yaşlı bir eğitmen de büyükbaba olarak anılır, ancak sonuna adı ya da lakabı mutlaka eklenirdi.

Benim şahsi ve kıymetli eğitmenim ise, anlaşılacağı üzere Büyükbaba Kuzya idi. Hatırlayabildiğim kadarıyla, babam beni sürekli onu görmeye götürürdü. Büyükbaba Kuzya suçlular arasında oldukça itibar gören biriydi ve bu itibarın bir kısmını, toplumun menfaati uğruna yaptığı fedakârlıklar ve çektiği acılar sonucu edinmişti.

Büyükbaba Kuzya'nın yaşı yoktu. Annesi çok küçükken ölmüş, üzerinden çok geçmeden babası vurulmuştu ve onu evlatlık edinen aile gerçekte kaç yaşında olduğunu hiç öğrenememişti.

Büyükbaba Kuzya genç bir adamken, önce çar rejimine, daha sonra da komünistlere karşı gelen, 'Cross' adında, ünlü, yaşlı bir Sibiryalı suçlu tarafından yönetilen Urka çetesine üyeymiş. Büyükbaba Kuzya'nın anlattığına göre Sibirya'da hiçbir suçlu politik bir gücü desteklemezmiş; herkes kendi kanunlarını uygular ve devlete karşı çıkarmış. Sibirya, zengin doğal kaynaklarıyla her zaman Rusya'nın iştahını kabartan bir ülke olmuş. Rusya'da ulusal zenginlik olarak değerlendirilen kürklü hayvanların yanı sıra Sibirya, altın, elmas ve kömür yönünden zengin geniş topraklara sahipmiş; sonrasında petrol ve gaz da çıkarılmış. Tüm hükümetler bölgeden mümkün ol-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

duğunda faydalanmaya çalışmışlar – tabii ki ülke nüfusuna en ufak bir saygı göstermeden. Büyükbaba Kuzya, Ruslar ülkeye ulaştığında ormanların ortasına şehirler kurduklarını, toprakları kazıp, değerli varlıkları trenleri ve gemileriyle götürdüklerini söylerdi.

Ataları yıllarca Çin'den ve Hindistan'dan gelen ticari kervanlara saldıran uzman hırsızlar, aynısını Ruslara yapmakta pek zorlanmıyorlardı.

O günlerde Urkaların, 'Büyük Anlaşma' adını verdikleri belli bir felsefeleri, dünya görüşleri varmış. Bu anlaşma, devlete karşı birlikte mücadelenin devam ettirilmesi için gerekli planı içeriyormuş. Eski suç kanununa göre; her bir gangster altı ayda bir kereden daha fazla soygun yapamazmış: Bu yolla suç olaylarının kalitesi üst seviyede tutulurmuş; çünkü çetenin sadece bir kervan soyma şansı olduğu zaman, soygun çok dikkatli ve özenli hazırlanır, her bir unsur göz önünde bulundurulur ve hatadan kaçınılırmış. İnsanlar, yaptıkları işi en iyi şekilde yapmaya çalışır, aksi takdirde yarım yıl aç kalırmış. Büyük Anlaşma bu kurala bir son verip, soygunların devamlı olarak yapılmasına müsaade etmiş; çünkü amaç şahsi servet edinmek değil, Sibirya'ya giren Rus istilacıları ülkeden sürmekmiş. Yaşlı suçlular güçlerini yenileriyle birleştirmiş ve geniş bir çete oluşturmuşlar. En ünlü suçlular olan Angel, Tiger ve Tayga'da aralarındaymış.

Cross'un, yaklaşık elli kişiden oluşan küçük bir çetesi varmış. Trenleri ve Lena Nehri'nden Sibirya'nın güneyine ve Altay diye bilinen bölgeye elmas madeni taşıyan küçük gemileri soyuyorlarmış. Bir gün bir hata yapıp, saklandıkları ormandan çıkmış ve komünist ordusunun eline düşmüşler. Karşı koymaya çalışmışlar ancak komünistler tarafından sayıları düşürülmüş: Etrafları sarılmış ve hemen hepsi çatışmada ölmüş.

Urkalar asla pes etmezlermiş; yakalanmak onlara göre önemsiz bir durummuş. Eğer durumun çaresiz olduğunu an-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

larlarsa birbirleriyle vedalaşır, şans diler ve düşman onları öldürene dek savaşırlarmış. Yaralandığın zaman ise hayatta kalmak için tek şansın yakalanmakmış: Yaralanıp hapse düşenlere hor gözle bakılmazmış.

O çatışmada üç genç Urka yakalanmış. Onlardan biri de Kuzya'ymış; kafasına darbe almış ve kendinden geçmiş. Komünistler, rejime karşı gelenlerin nasıl muamele gördüklerini tüm Sibirya'ya göstermek için, Ruslar tarafından kuşatılmış ve her yere askeri kışla ve polis karakolları yapılmış Tagil şehrinde, mahkûmlar için 'halka açık' ibretlik bir duruşma düzenlemiş.

Duruşmaya birçok insan katılmış çünkü Sibiryalıların çoğu Urkalara karşı sempati besler ve onların komünistlere karşı olan mücadelelerine destek verirmiş.

Yargıç ve onun 'jüri'si halkın 'temsilciler'inden oluşuyormuş ve doğal olarak hepsi komünist olan bu kişiler, üçünün de idamına hüküm vermiş. Bu karar ertesi gün, eski tren istasyonunun duvarlarındaki idam mangasında gerçekleştirilecekmiş.

Ertesi gün idamın olacağı yer kalabalıkla dolmuş. Komünist rejimine olan nefretlerini vurgulamak için birçoğu ikonlarını yanlarında getirmiş ve haçlarını gömleklerinin üstüne çıkarmış. Kadınlar ağlıyor, erkekler ise adaletsizce öldürülecek olan bu üç köleyi affetmesi için Tanrı'ya yalvarıyormuş. Ortam oldukça gerginmiş ve kalabalığın herhangi bir tehlike arz etmesi durumunda müdahale etmesi emriyle karakoldan takviye polis gönderilmiş.

Arabalardan indirilen suçlular zincirlenmiş halde idam yerine getirilmiş. Karar uygulanmadan evvel savcı, Sovyet Hükümeti'nin onlara karşı yaptığı suçlamaları okumuş. Daha sonra hâkim kararı okumuş ve uygulamak için polisi görevlendirmiş.

Üçü, yüzleri duvara bakacak şekilde yerlerine yerleştirilmişler; ancak hiçbiri bu pozisyonda kalmayı kabul etmemiş

BELONGS TO KAKTUS TEAM

ve yüzleri tekrar idam mangasına doğru çevrilmiş. Kalabalıktan bazıları onların affedilmesi için dua ederek, hükümlülerin ayaklarının dibine çarmıh atmış.

İdam komutanı, tüfeklerini hedef alıp ateşlemeleri için adamlarına emir vermiş. Kurşuna dizilen üç hükümlüden ikisi ölü halde yere yığılmış; fakat diğeri, -ortada duran- yere düşmemiş ve hâlâ gözleri açık bir şekilde insanlara bakıyormuş. Gömleği kana bulanmış ve tam sekiz kurşun yemiş ancak düşmemiş; sabahın soğuk havasını içine çekiyor ve hareketsizce duruyormuş. O hükümlü genç Sibiryalı Urka, Kuzya'ymış.

Sovyet Devleti kanunlarına göre idam cezası bir seferde uygulanırmış; eğer hükümlü hayatta kalırsa serbest bırakılırmış. Bu nedenden dolayı, yıllar sonra komünistler, bu kanunun uygulanmasına fırsat vermemek için hükümlüleri yarım metre öteden direkt başlarından isabet alacak şekilde vurmaya başlamışlar.

Kalabalık sevinçten çılgına dönmüş; Kuzya onlar için bir sembol, onların dualarını duyup kabul eden Tanrı'nın varlığının yaşayan bir kanıtı haline gelmiş. O günden itibaren her Sibiryalı, Kuzya'nın hikâyesini öğrenmiş ve ona 'Seçilmiş' denilmiş.

Kısmen de bu mucizevi olaydan ötürü Kuzya suçlular arasında Otorite olarak kabul ediliyordu. Birçok farklı sınıftan iyi ve dürüst suçlu tarafından sözü dinlenirdi; zeki ve akıllı bir adam olduğundan ve kişisel menfaat barındırmadığından -kendisinin söylemekten gurur duyduğu gibi, hayatını tamamen topluma adamıştı- herkesin desteğini ve dostluğunu kazanmıştı.

Birçok Rus cezaevinde yatmış, birçok farklı suç örgütü ile işbirliği yapmış ve çeteler arasındaki anlaşmazlıkları çözmek için aracılık yapmıştı. Onun girişimleri sayesinde pek çok suçlu aralarında ateşkes ilan etmiş ve ortak çıkarları için barış içinde yaşamayı kabul etmiş, böylece halkın refah seviyesi artmıştı.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Eğer Rusya'nın herhangi bir bölgesindeki iki suç topluluğu arasında anlaşmazlık çıkarsa, oraya seyahat eder ve barışçıl bir çözüm yolu bulmak için otoritesini kullanarak insanları müzakereye davet edermiş. Ona, bir 'barış adamı' olarak sorular sorduğumda bana, savaşların gerçek ilkeleri takip etmeyen ve asaletsiz insanlar tarafından çıkarıldığını söylerdi. Dünyada mutluluktan başka paylaşılabilecek daha değerli bir şey yoktu.

"Çok daha fazlasını isteyen insanın aklı yerinde değildir. Çünkü insan, ancak kalbinin sevebildiği kadarına sahiptir. Herkes çalışmak, ailesini mutlu görmek, çocuklarını huzur ve refah içinde büyütmek ister. Tek gerçek budur. Sadece bu şekilde, Tanrı'nın bizim için yarattığı dünyayı paylaşabiliriz."

Büyükbaba Kuzya hayatını, suçluların barış içinde yaşamasına adamıştı; bunun sonucunda da herkes ona hayran olmuştu ve hiç düşmanı olmamıştı. Bir keresinde babamın anlattığına göre, Büyükbaba Kuzya yüksek emniyetli cezaevindeyken, St. Petersburg'dan bir grup genç suçlu –'yeni moda' olan ve eski kurallara saygı duymayan-, kısa bir zaman önce onun aracılığıyla çeşitli gruplar arasında yapılmış olan anlaşmayı bozmuş. Eski suçlu kurallarını uygulayan suçlulara, bu kuralların artık geçerli olmadığını ve ardında gerçek bir güç barındırmadığını kanıtlamak için pek çok insan öldürerek, ortamın kontrolünü ellerine geçirmeye çalışmışlar. Bunun için kıdemli bir Otoriteyi vurmaları gerekiyormuş ve onlar da Büyükbaba Kuzya'yı seçmiş; çünkü o, Sibirya topluluğunun en önde gelen temsilcisiymiş. Basit bir saldırı planı yapmışlar: Cezaevine, onu, St. Petersburg'da yapılacak olan bir toplantıya davet eden bir mektup yollamışlar ve eğer toplantıya katılmazsa, onun artık aktif bir suçlu olarak kabul edilmeyeceğini belirtmişler.

Bu tarz bir şantaj bir suçlu için oldukça ciddi bir sorundur, akraba katili ya da şahsi çıkar katili olmaktan çok daha ciddi bir durumdur, çünkü böyle bir şey tüm toplum tarafından size

BELONGS TO KAKTUS TEAM

tanınan prestijin sarsılması demektir ve bu aşağılanma tüm topluma ve onun vekillerine kadar yayılır.

Büyükbaba Kuzya, kendisi ile birlikte farklı Rus hapishanelerinde bulunan diğer beş Sibiryalı Otorite'ye daha, bir haftalık izin verilmesi için cezaevi yöneticilerine baskı yapmış ve aksi takdirde, tereddüt etmeden toplu intihar düzenleyeceklerini söylemiş.

Toplantının ortasında, St. Petersburglu genç suçlular, her bir Otorite'yi, yönetimi onlara devretmeleri için nasıl ikna edeceklerini ve hiçbirinin onlara karışmayacağının garantisini almayı en ince ayrıntısına kadar planlarken, Büyükbaba Kuzya ve beş suçlu çıkagelmiş.

O karşılaşmadan sonra gençler sırra kadem basmış; birçok Sibirya inanışına göre, düşmanların cesetleri tek bir parça kalmayana dek ayrıştırılmış ve sonra, ormanların toprağına karıştırılırmış.

Sibirya suç kanununa göre her bir aktif suçlu görevini bırakıp köşesine çekilebilir – bir nevi 'emekli' olabilirdi. Büyükbaba Kuzya da, suçlular arasındaki anlaşmazlıkların çözümü konusunda daha fazla söz söylemediği ve adını kullanamadığı andan itibaren köşesine çekilmişti. Şimdi ise suçlu toplumu ona geçinebilecek kadar yardımda bulunuyor ve o da bunun karşılığında gençlerin eğitimini üstleniyordu. Onun 'büyükbaba' olarak anılması hem buradan hem de yıllar öncesinde edindiği büyük saygıdan ileri geliyordu. Toplumda böyle anılan insanlar, diğerleri tarafından genç suçlulara faydalı öğütler verebilecek kadar zeki ve akıllı kabul edilen insanlardı ve suçlu toplantıları genellikle onların evinde düzenlenirdi.

Büyükbaba Kuzya emekliye ayrıldığında -bizim deyimimizle 'düğüm attığında'- 1980'nin başlarıymış; yani benim doğduğum tarih. Onun emekliliği suç toplumunda önemli ölçüde gerginliğe sebep olmuş: İnsanlar, o yokken yapılan anlaşmaların bozulacağından ve savaş çıkabileceğinden korkmuş.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Büyükbaba Kuzya, o olsa da olmasa da geçen zamanla birlikte değişen insanların, şartları da değiştireceğini, değişimin zorunlu olduğunu söylemiş. Bu düşüncesini bana şöyle açıklamıştı:

"Gençler kolay para istiyor, karşılığında hiçbir şey vermeden hep kazanmak, yürümeyi öğrenmeden uçmak istiyorlar. Sonunda hepsi birbirini öldürecek. Polisle anlaşmalar yapacaklar ve tüm bunlar olurken umarım çok uzaklarda olursun evlat; çünkü o zamanlarda burası iyiliğin ve dürüstlüğün mezarı olacak."

Büyükbaba Kuzya'nın söylediği her şeyi, insan zekâsının ve suç deneyimlerinin üstün bir dışa vurumu olarak değerlendiriyordum.

Gelecekten konuşurduk, hayatımızın nasıl olacağından, durumların nasıl değişeceğinden. Çok karamsardı fakat onu hayal kırıklığına uğratmamdan hiç korkmuyordu; beni, toplumdaki diğer gençlerden ayrı tutuyordu.

1992'den sonra, Moldova askeri birlikleri Transdinyester Bölgesi'ni işgal etmeye çalıştığında, herkes şehri terk edip gitmişti. Kendimizi korumak için bir başımıza kalmıştık, her zaman olduğu gibi. Tüm silahlı suçlular Moldova askerlerine karşı direnmiş ve üç ay sonra onları topraklardan çıkarmışlardı.

Savaş tehlikesi geçtikten sonra Ana Rusya sözüm ona 'yardım' göndermişti: karizmatik general Lebed tarafından yönetilen On Dördüncü Ordu'yu. Özgürlüğüne kavuşalı günler geçmiş olan şehrimize vardıklarında askeri yönetim uygulamaya başlamışlardı: Sokağa çıkma yasağı uygulanmış, ev aramaları, tutuklamalar yapmış ve istemedikleri kişileri saf dışı bırakmışlardı. O dönem boyunca nehir, elleri tel ile arkalarına bağlanmış ve vücutlarında işkence izleri olan insanların cesetlerini kıyıya vurmuştu. Sadece ben bile nehirde, infaz edilmiş dört ceset bulmuştum ve tüm içtenliğimle şunu söyleyebilirim ki, o zamanlar Transdinyester'de Rus ordusu tarafından öldü-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

rülmüş birçok insan vardı.

Ruslar daha önce tamamıyla bizim ellerimizde olan suçlu topraklarının yönetimini, aramıza devlet temsilcilerini göndererek almaya çalışıyordu. O dönemde birçok Sibiryalı suçlu öldürülme tehlikesini göze almıştı; örneğin babam üç saldırıya hedef olmuştu ve mucizevî bir şekilde hepsinden kurtulmayı başarmıştı; ancak dördüncüsünü beklemeden Transdinyester'i terk edip, eski ticari bağlantıları sayesinde edindiği arkadaşlarının yanına, Yunanistan'a gitmişti.

Bölgedeki suçluların çoğu Rus ordusuna karşı savaşmaya çalışmıştı; fakat geriye kalan toplumun büyük kısmı korkutulmuştu ve yeni rejimle işbirliği yapmaya razı olmuştu. Sibiryalılar, toplumun geri kalanıyla olan ilişkilerinden feragat etmiş ve 1998'den itibaren tamamen izole yaşamaya başlamıştı; kimseyle işbirliği yapmamış ve kimseyi desteklememişlerdi. Diğer topluluklar, ülkenin, onların adamlarından biri tarafından yönetilmesi ve tüm politik olayların gözetilmesini öngören rejimle anlaşmaya varmışlardı. Çok kısa bir zaman sonra yeni devlet güçleri bu olaylara adı karışan isimleri saf dışı bırakıp yönetimi ele almıştı.

Büyükbaba Kuzya bana bildiği her şeyi anlatmıştı:

"Kurallarımız bize polisle konuşmamızı yasaklar. Neden biliyor musun? Sadece kapris yapmak için değil. Bunu yasaklar çünkü polisler devletin köpekleridir, devletin bize karşı kullandığı araçlardır. Yirmi üç yaşımdayken beni vurdular evlat; o günden sonra tüm hayatımı hiçbir şey edinmeden, tevazu içinde yaşadım – aile yok, çocuk yok, ev yok… Ömrüm hapislerde, acı çekerek ve acımı diğerleriyle paylaşarak geçti. Bu yüzden sözüm dinleniyor, çünkü herkes beni tanıyor, yumruğumu masaya vurduğumda kendi menfaatim için değil onların iyiliği için konuştuğumu herkes biliyor. Bu yüzden bizim dünyamızda herkes bana güveniyor evlat. Şimdi sen söyle bana, hayatı boyunca diğer kardeşlerimizi öldüren, bizi hapse tıkan, işkenceler eden ve bize insan ırkından değilmiş

BELONGS TO KAKTUS TEAM

gibi davrananlara neden güvenelim? Bizim ölümlerimiz sayesinde hayatta kalabilen insanlara güvenmemiz nasıl mümkün olur, söyle bana? Polisler herkesten farklıdır; onlarda, doğuştan gelen bir hizmet etme ve çalışma arzusu vardır. Onlar özgürlükten anlamazlar, özgür insanlar onları korkutur. Onların aşı bizim acılarımız oğul; böyle insanlarla anlaşmaya varmak mümkün mü?"

Büyükbaba Kuzya'nın anlattıkları, yanlış bir düşüncenin ya da bir hayalin kölesi olmamı engelliyor ve gerçeklerle yüzleşmemi sağlıyordu. Toplumumuzdaki ölümlere şahit oluyor ve bu ruhlar girdabının, insan hikâyelerinin içinden geçerek hayatta kalmaya çalışıyordum.

Büyükbaba Kuzya'yı her ziyarete gidişimde annem elime ev yemekleri dolu bir çanta tutuştururdu. Annem çok iyi bir aşçıydı; kasabada, kızıl çorbasıyla, pirinçli, sebzeli ve elmalı karabalığıyla, havyar ezmesi ve tereyağıyla, köy usulü balık çorbası ve özellikle kekleriyle ünlüydü. Büyükbaba Kuzya ona, suçluların, kadınlara saygılarını ve takdirlerini ifade etmek için kullandıkları gibi 'küçük ana' derdi. Ona ne zaman annemin yaptığı yiyeceklerden götürsem şöyle derdi:

"Lilya, Lilya, benim tatlı küçük anacığım! Senin ellerini öpmekten başka ne gelir ki elimizden?"

Büyükbaba Kuzya'nın evinin dışında, yaşlı bir ahşap bank vardı. Genellikle oraya oturur ve nehri izlerdi. Onun yanına gittiğimde tüm gün, hatta bazen geceye kadar birlikte bankta öylece otururduk. Bana yaşadığı maceraları ya da Sibiryalı Urkaların sevdiğim masallarını anlatırdı. Şarkılar söylerdik. Çok güzel şarkı söylerdi ve birçok suçlu şarkısını ezbere bilirdi. Hafızam kuvvetliydi; bir şarkıyı birkaç kez dinledikten sonra ezberlerdim. Büyükbaba Kuzya bu yeteneğimden çok memnun olurdu ve şarkıya başlamadan önce hep sorardı:

"Bunu hatırlıyor musun?"

"Tabii ki! En sevdiğim bu!"

"Aferin seni küçük hergele! Bana eşlik et o zaman! Akşam

BELONGS TO KAKTUS TEAM

yemeğine kadar birlikte şarkı söyleyelim!"

Büyükbaba Kuzya'nın Sibirya ile ilgili anlattıkları arasında en çok, Urkaların çar rejimine ve komünistlere nasıl karşı geldiklerini anlatan hikâyelerini dinlemeyi seviyordum. Bu, çok mükemmel bir şeydi; çünkü bu hikâyeleri dinlerken, hayatta olan ve olmayan tüm aile bireyleriyle bir arada gibi hissediyordum. Bu sayede her şey gözüme daha inanılır ve gerçekçi geliyordu.

Hikâye anlatırken, masaldaki kahramanlarla günlük hayattaki kişiler arasında bağ kurar ve benim, geçenin sadece zaman olduğunu, ancak değerlerin aynı kaldığını anlamamı sağlardı.

Büyükbaba Kuzya, Transdinyester'e ilk yerleşen Sibiryalılardandı. Göç zamanlarını anlatırken hüzünleniyordu ve belli ki o günlerden içinde kalan derin duygular vardı.

"Gece yarısı askerler köyü bastı. Çok kalabalıklardı ve hepsi sanki savaşa gidiyorlarmış gibi silahlı ve süngülüydü… O zamanlar daha küçüktüm, yaklaşık on yaşındaydım; ailemi kaybedeli uzun zaman olmuştu ve beni kendi çocukları gibi benimseyip büyüten iyi insanlarla birlikte yaşıyordum. Tayga'daki tüm erkekler telef edilmişti: Köyde sadece yaşlılar, kadınlar ve çocuklar bırakılmıştı. Kapıyı çalmadan ve postallarını çıkarmadan evlere daldıklarını hatırlıyorum. Siyah deri ceket ve ayakkabı giymiş bir adam vardı. Derinin kokusunu hatırlıyorum; berbat ve katlanılmazdı. Bize baktı ve evin hanımı Pelagea'ya sordu:

'Kocandan haber aldın mı? Nerede olduğunu biliyor musun?'

'Avlanmaya Tayga'ya gitti. Ne zaman döner bilmiyorum...'

Uzun bir süre dönmeyecek sanırım. Kalın bir şeyler giy ve temel ihtiyaçlarını toplayıp dışarı çık, diğerlerinin yanında sıraya gir.' Bu adam komutanlarıydı; tüm yetkiler ondaymış gibi bir havası vardı.

'Ama neler oluyor? Neden giyinip dışarı çıkıyoruz? Gece-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

nin yarısı; çocuklar uyuyor…' Pelagea tedirgin olmuştu, konuşurken dudakları titriyordu.

Adam bir süre duraksadı ve dikkatle odayı süzmeye başladı; ikonların olduğu kızıl köşeye doğru gitti, içlerinden birini aldı ve duvara fırlattı. İkon ikiye ayrıldı. Birkaç ikon daha alıp sobaya attı ve 'On dakika içinde köyü ateşe vereceğiz. Eğer burada kalıp yanarak can vermek istiyorsan sen bilirsin,' dedi.

Pelagea'nin beş çocuğu vardı; en küçüğü dört, en büyüğü ise on üç yaşındaydı. Buna ek olarak bana ve benim gibi ailesini kaybetmiş on dört yaşındaki Varya'ya da bakıyordu. O, cesur ve iyi bir kadındı. Bizlere, korkulacak bir şey olmadığını, her şeyin Tanrı'nın kontrolü altında olduğunu sakince anlattı. Bize kalın giysiler giydirdi, kötü günler için sakladığı altınlarını aldı ve elbiselerimizin içine gizledi. Sobadan biraz kül alıp Varya'nın yüzünü buladı; bunu kasten yapmıştı, askerlerin ona tecavüz etmesinden korktuğu için onu çirkinleştiriyordu.

'Eğer sana bir şey sorarlarsa sakın konuşma, yüzlerine bakma, ben onlara cevap veririm. Her şey yoluna girecek.'

Büyük bir torba dolusu ekmek ve kurutulmuş et aldıktan sonra dışarı çıktık.

Dışarıda bir sürü insan vardı; askerler evleri yağmalıyor, kapıları pencereleri kırıp, değerli eşyaları alıyorlardı; özellikle de ikonların altın kısımlarını. Yolun ortasında yaktıkları ateşe ikonları ve haçları atıyorlardı. Herkes evlerinin önünde durmuş, çaresizce bu felaketi izliyordu.

Memurun biri, yanına bir asker alarak tek tek sıraya geçen insanlara bakmaya başladı; yaşlı birisini gördüğünde askere hep aynı emri veriyordu:

'Bu dışarı!' diye, seçtiği kişi hemen süngüyle sıradan çekiliveriyordu. Kağnıları ağırlaştırabilecek insanları eliyorlardı.

Bir grup asker, üç çocuk annesi genç bir kadını sıradan alıp evlerden birine, tecavüz edecekleri yere götürdüler. Çaresizlik içinde bağırarak, aniden çırılçıplak dışarı fırladı kadın ve evin camındaki asker onu arkasından vurdu; cansız vücudu karın

BELONGS TO KAKTUS TEAM

üstüne yığıldı. Çocuklarından yaşça en büyük olanı ağlayarak annesine doğru koştu; yakınındaki askerlerden biri tüfeğinin dipçiği ile çocuğun kafasına vurdu ve çocuk, vurmanın etkisiyle kendinden geçip yere düştü.

Daha sonra bir memur öfkeyle bağırdı:

'Kim ateş etti? Kimdi o?'

Penceren ateş eden asker, utanç içinde belirdi.

'Bendim komutanım!'

'Aklını mı kaçırdın sen? Sadece acil durumlarda ateş edebilirsiniz! Süngünü kullan – bir daha silah sesi duymak istemiyorum! Ormandakileri ayaklandırırsak trene varamayız!' Telaşlanmıştı, hemen sonra bir astsubaya emir verdi: 'Acele edin! Evleri ateşe verin, insanları sıraya dizin ve yürüyüş başlasın.'

Askerler insanları yolun ortasına doğru itip uzunca bir sıra oluşturdu ve daha sonra yürümemizi emretti. Nefret ve korku içinde ilerliyorduk; ara sıra arkamızı dönüp, karanlıkta küçük birer karton gibi yanan evlerimize bakıyorduk.

Bütün gece, ormanın içindeki, camları olmayan ahşap vagonlu trene varana kadar yürüdük. Bize binmemiz emredildi ve trene bindiğimizde içinin diğer köylerden insanlarla dolu olduğunu gördük. Bizimkiyle bire bir aynı olan kendi hikâyelerini anlattılar. İçlerinden biri trenin Rusya'nın güneyinde uzak bir yere gittiğini; diğer hafta Sibirya'nın öbür yakasına geçeceğini ve diğer yakılan köylerden toplanan insanları alacağını duyduğunu söyledi.

Trenlerin içindeki ufak sobaları yakmak için çıra, ekmek ve soğuk su dağıttılar. Tren hareket etti ve bir ay süren berbat bir yolculuğun sonunda gideceğimiz yere, buraya, bazılarının Bessarabia da dediği Transdinyester'e vardık.

Tren durduğunda askerlerin içinde olmadığını fark ettik; sadece makinistler ve birkaç demiryolu çalışanı vardı.

Burada kimseyi tanımıyorduk; yanımızda sadece az miktarda altın vardı; birçoğu silahlarını da yanında getirmişti.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Yaşamak için nehir kıyısını seçtik: Sibirya nehirlerinde büyümüştük, balık tutmakta ve gemicilikte iyiydik; ve başlangıç noktamız Low Nehri oldu."

Günümüzde, Rusya'nın, Sibiryalıları Transdinyester'e sürmesi hakkında bilinen tek şey; komünizm ortak kullanımı zamanındaki bazı insanlara göre, ülkenin dört bir yanı demir ağlarla örüldüğünde, fakir insanların, sadece devletin bildiği nedenlerle bir bölgeden diğerine taşınmış olmasıdır.

Büyükbaba Kuzya'ya göre komünistler bizim toplumumuzun kökünü kazımak için Urkaları ailelerinden koparmayı planlamıştı; fakat kaderin cilvesine bakılırsa bu durum Urkalar'ın köklerine daha da bağlanmasını sağlamıştı.

Komünizme karşı savaşmak için Transdinyester'den pek çok genç adam Sibirya'ya gitmişti: Trenleri, gemileri ve askeri birlikleri soymuşlar ve komünistlere ciddi zorluklar çıkarmışlardı. Yaralarını sarmak ya da arkadaşları ve aileleriyle vakit geçirmek için belli aralıklarla Transdinyester'e gelirlerdi. Her şeye rağmen bu topraklar, Sibiryalı suçluların hayatlarını devam ettirdikleri ikinci yurtları olmuştu.

Büyükbaba Kuzya beni ders vererek değil, konuşarak, hikâyeler anlatarak ve benim fikirlerimi dinleyerek eğitirdi. Onun sayesinde, hayatta kalmamı sağlayacak pek çok şey öğrendim. Dünyaya bakış ve anlayış açısı çok mütevazıydı; hayatı, ona yukarıdan bakan biri gibi değil, yeryüzünde olan ve mümkün olduğunca uzun süre orda kalmaya çabalayan biri gibi anlatırdı.

"Birçok insan, ellerinde tutamayacakları ve anlayamayacakları şeylerin peşinde koşuyor ve sonuç olarak, hayatlarına karşı nefret ve kötü duygularla doluyorlar."

Onun düşünce tarzını seviyordum; çünkü anlaması oldukça kolaydı. Kendimi bir başkasının yerine koymak zorunda kalmıyordum; sadece onu dinliyordum ve kendim olmaya devam edip, dudaklarından dökülen gerçekleri anlamaya çalışıyordum. Onun, derinlerden gelen bir bilgeliği var-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

dı; insan gibi değildi, sanki insandan daha büyük ve güçlü bir şeyden türemişti.

"Bak şimdi ne haldeyiz evlat… İnsanlar mutlu olarak doğuyorlar ve mutluluğun, hayatın içinde aranılıp bulunması gereken bir şey olduğuna kendilerini ikna ediyorlar… Peki, biz neyiz? Zaten içinde var olan şeyi arayan, yanlış hayaller peşinde koşan, hissiz hayvanlar gibiyiz…"

Bir keresinde balık tutarken mutluluktan bahsediyorduk. Bir yerinde bana sordu:

"Hayvanları bir düşün; sence onlar mutluluk hakkında bir şey biliyorlar mı?"

"Bence ara sıra mutlu ya da mutsuz hissediyorlar, sadece duygularını ifade edemiyorlar…" diye cevapladım.

Sessizce bana baktı ve sordu:

"Tanrı'nın insanoğluna neden hayvanlardan daha uzun ömür verdiğini bilir misin?"

"Hayır, hiç düşünmedim…"

"Çünkü hayvanlar içgüdüleriyle yaşarlar ve hata yapmazlar. İnsanoğlu hayatını gerekçelerle yaşar; bu yüzden yaşamının bir kısmını hata yaparak, diğer kısmını hatalarını düzelterek, son kısmını ise tekrar hata yapmamaya çalışarak geçirir."

Büyükbaba Kuzya'yı sıkça ziyarete giderdim; özellikle de canım bir şeylere sıkkın ya da moralim bozuk olduğunda, çünkü o beni hemen anlar ve olumsuz düşüncelerimi yok ederdi.

O sabah, polisten dayak yediğimin ertesi günü, ruhumda, nefes alırken canımı acıtan bir ağırlık hissettim. Yaşadıklarım aklıma geldiğinde gözlerim dolmuştu, çaresizlik ve utanç gözyaşlarıydı bunlar. Mel ile yaptığımız kayık gezisi bana iyi gelmişti, fakat şimdi gerçekten Büyükbaba Kuzya'ya ve onun samimi sözcüklerine ihtiyacım vardı. Nereye gittiğini bilmeyen bir uyurgezer gibi onu evine doğru yürüyordum; içgüdülerim bana rehberlik ediyordu.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Büyükbaba Kuzya çok erken uyanırdı; ben kız kardeşinin evinin, yani onun yaşadığı yerin kapısına vardığımda o çatıda ilk güvercini havaya salıyordu. Beni gördü ve eliyle bana gel işareti yaptı. İki basamağı olmayan, duvara paralel dayanmış, kırık dökük merdivenden çatıya tırmanmaya başladım. O esnada Büyükbaba Kuzya dişi güvercinin uçup gidişini izliyordu; epeyce yükselmişti. Sonra bana baktı ve "Bunu uçurmak ister misin?" diye sordu, sağ elindeki erkek güvercini göstererek.

"Evet, denemek isterim…" dedim. Güvercin uçurmak konusunda iyiydim -ailemde çok güvercin vardı. Büyükbaba Boris güvercinleriyle ünlüydü- yeni kuşlar bulmak için tüm Rusya'yı alt üst eder, daha sonra bulduklarını kıyaslar ve en güçlüsünü alırdı.

Büyükbaba Kuzya'nın çok güvercini yoktu -en fazla elli civarındaydı- ancak hepsi nadir cinstendi; çünkü ülkenin dört bir yanından onu ziyarete gelen insanlar hediye olarak ellerindeki en iyi güvercini getirirdi.

Büyükbaba Kuzya'nın elinde tuttuğu bir Asya kuşuydu. Tacikistan'dan gelmişti. Oldukça güçlü ve yakışıklıydı, piyasanın en pahalılarındandı. Onu elime aldım ve tam uçuracakken Büyükbaba Kuzya beni durdurdu:

"Bekle, dişi biraz daha yükselsin…"

Beklemek, onu kaybetmeye neden olabilirdi – eğer çok yükselirse diğer erkek güvercinler onu öldürebilirdi. Onlar çift halinde, erkekleriyle birlikte uçarlardı: Yanlarında, alçalmalarına yardımcı olacak bir erkek olmadığı zaman geri dönemezlerdi; bir rehbere ihtiyaçları vardı. Bu yüzden erkek güvercini tam zamanında uçurmak gerekirdi: Erkek güvercin yükselir, dişi onun kanat çırpışlarını duyar ve havada taklalar atıp ona doğru uçmaya başlardı. Bizim dişimiz oldukça havalanmıştı.

"Şimdi Kolima, gönder onu!" dedi Büyükbaba Kuzya, omuzlarımı gayretle meylederek onu uçurdum.

"Aferin! İyi çocuk! Tanrı seni kutsasın!" Büyükbaba Kuzya

BELONGS TO KAKTUS TEAM

memnun bir halde, güvercinlerin birbirlerine yaklaşmalarını izledi. Birlikte bu eşsiz birleşmeye tanık olduk: Erkek yirmiden fazla takla attı ve dişi, kanatları neredeyse eşine değecek kadar yakın bir mesafeden onun etrafından döndü. Çok güzel bir çifttiler.

Sonunda havada bir araya geldiler ve geniş daireler çizerek yavaş yavaş alçalmaya başladılar. Büyükbaba Kuzya yaralarımı işaret ederek yüzüme baktı.

"Hadi gidip biraz chifir yapalım..." Çatıdan inip mutfağa gittik. Büyükbaba Kuzya chifir için ateşin üstüne su koydu.

Chifir, eski bir geleneğe göre yapılan ve içilen, güçlü bir çaydı. Oldukça canlandırıcı bir etkisi vardı: Bir fincan içtiğinizde, yarım litre kahve içmiş gibi olurdunuz. Bu içecek, Chifirbak adı verilen ve asla başka amaçlar için kullanılmayan, deterjanla yıkanmayıp sadece soğuk sudan geçirilen, küçük bir tencerede hazırlanırdı. Eğer Chifirbak siyah ise -çayın tortuları ile kirlenmiş- bu daha değerliydi; çünkü chifir daha iyi çıkardı. Su kaynadığında altı kapatılıp, içine, Sibirya Irkutsk'tan gelme, yaprakları ufalanmamış siyah çay atılırdı: Orada yetiştirilen çayların içinde en güçlü ve lezzetlisi olan, özel bir çaydı ve tüm suçluların tutkusuydu. Ev hanımlarının gözdesi, Moskova ve genellikle güney Rusya tarafında yaygın olan ve sabah kahvaltılarında tüketilen, içimi hafif ünlü Krasnodar çayından çok farklıydı. İyi bir chifir elde edebilmek için yaklaşık yarım kilo çay yaprağı gerekliydi. Yapraklar on dakikadan fazla demlenmeye bırakılmamalıydı, aksi takdirde asitlenir ve nahoş olurdu. Buharın kaçmaması için tencerenin üstüne kapak kapatılırdı; sıcaklığını muhafaza edebilmesi için havluya sarılması da tavsiye edilirdi. Su üstünde yüzen çay yaprağı kalmadığında chifir hazırdı: Çayın hazır olduğunu belirtmek için bizler chifir 'çöktü' derdik. Çay süzgeçten geçirilir; çay yaprakları atılmaz, bir kaba alınıp kurumaya bırakılırdı. Bu çay yapraklarından daha sonra, kek yanında limon ve şekerle içilen normal çay yapılırdı.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Chifir, bir litreden daha fazla çay alan, demir ya da gümüşten yapılma geniş kupalarda içilirdi. Chifir, bodyaga denilen ve eski Sibirya suçlu dilinde 'termos' anlamına gelen kupa elden ele dolaştırılarak, toplulukla içilirdi. Kupa saat yönünde dolaştırılırdı; her seferinde üç yudum çekilirdi, ne eksik ne fazla. İçerken, konuşmak, sigara içmek, bir şeyler yemek gibi herhangi bir şey yapılmazdı. Kupanın içine üflemek yasaktı: Buna terbiyesizlik olarak bakılırdı. Chifirden ilk içen, onu yapan kişiydi. Daha sonra kupa diğerlerine geçer, çayı bitiren kişi kalkıp kupayı yıkar ve yerine koyardı. Çay bittiğinde konuşabilir, sigara içebilir ya da tatlı bir şeyler yiyebilirdin.

Bu kurallar her toplumda aynı değildi: Örneğin Rusya'da çaydan üç değil sadece iki yudum alınır ve kupanın içine üflemek, diğerlerine nezaket göstermek olarak değerlendirilirdi; çünkü sıcak içeceği onlar için soğuttuğun düşünülürdü. Her halükârda birine chifir ikram etmek, saygının ve dostluğun göstergesiydi.

En iyi chifir odun ateşinde yapılırdı. Dolayısıyla hemen her suçlunun evinde chifir yapmak için özel bir yer vardı; diğer türlü gazla ısınmayan sobalar kullanılırdı.

Sibirya'da chifir yapılır yapılmaz tüketilirdi, soğuyunca da tekrar içilmez ve atılırdı. Ancak hapishanelerde chifir sadece bir kereye mahsus olmak üzere ısıtılıp içilebilirdi. Isıtılan chifir artık chifirok diye adlandırılır – değerinin azaldığı düşünülürdü.

Biz de geleneklerin gerektirdiği gibi chifiri sessizlik içinde içerdik ve bitirdiğimizde Büyükbaba Kuzya konuşmaya başlardı:

"Nasılsın bakalım küçük hergele?"

"Son birkaç gün dışında iyiyim Büyükbaba Kuzya. Tiraspol'de başımız biraz belaya girdi ve polisler tarafından hırpalandık..." Dürüst olmak, ama aynı zamanda da durumu abartmak istemiyordum. Büyükbaba Kuzya gibi birinin yanında hayatınla ilgili övünmek ya da sızlanmak gibi bir şeye

BELONGS TO KAKTUS TEAM

gerek yoktu; çünkü o, çok daha fazlasını görmüş geçirmiş biriydi.

"Her şeyi biliyorum Kolima… Fakat hayattasın, seni öldürmediler. Neden hâlâ moralin bozuk?"

"Çakımı aldılar, Hedgehog Amca'nın bana verdiği çakıyı..." Bu sözcükler ağzımdan dökülürken kendimi, kendi cenazeme gelmiş gibi hissettim. Bundan daha kötü ve moral bozan şey ne olabilirdi ki!

O an nasıl göründüğümü düşündüğümde hâlâ içimden gülmek gelir; tam da Büyükbaba Kuzya'nın yaptığı gibi:

"Yani, tüm bu keder, polisler çakını aldığı için! Her şey Tanrı'nın kontrolü altındadır ve olanlar da onun büyük planının bir parçasıdır, biliyorsun. Bir düşün: Bizim çakılarımız güçlü, çünkü içlerinde Tanrı'nın onlara bahşettiği gücü taşıyorlar. Biri bizim çakımızı alıp dürüstlükle kullanmazsa çakı onun hayatını karartır; çünkü onun içinde bulunan Tanrı'nın gücü düşmanı yerle bir eder. Yani sence üzülmene gerek var mı? Bu olan, iyi bir şey: Çakın polise birçok uğursuzluk getirecek ve sonunda onu öldürecek. Daha sonra bir başkası alacak, sonra bir başkası derken, çakın hepsini öldürecek…"

Büyükbaba Kuzya'nın konuşması beni biraz rahatlatmıştı; çakımın polislerin başına bela olacağına memnun olmuştum ancak yine de onu özlüyordum.

Onun önünde ağlamak ve onu hayal kırıklığına uğratmak istemiyordum; sesime biraz hareket katarak, mümkün olduğunca neşeli çıkmasına gayret ettim:

"Tamam, madem öyle, artık mutluyum…"

Büyükbaba Kuzya gülümsedi.

"İyi çocuk! Her daim göğsünü bir siper, cesaretini de bir silah gibi kullan…"

Bir hafta sonra birer kavanoz havyar ezmesi ve tereyağı götürmek için Büyükbaba Kuzya'yı tekrar ziyaret ettim. Beni oturma odasına çağırdı ve ikonların olduğu kızıl köşenin karşısına oturttu. Orda, rafın üzerinde, ince bıçaklı ve kemik saplı,

BELONGS TO KAKTUS TEAM

çok güzel bir çakı duruyordu. Büyülenmiş gibi ona bakakaldım.

"Sibirya'dan geldi, kardeşlerimiz onu genç bir arkadaşım için getirdiler…" Çakıyı eline aldı ve avucuma koydu. "Al bunu Kolima ve unutma: İhtiyacın olan şey senin içinde."

Tekrar çakı sahibi olmaktan çok mutluydum, ikinci kez dünyaya gelmişim gibi hissediyordum.

O akşam Büyükbaba Kuzya'nın bana söylediklerini bir sayfaya büyük harflerle yazıp odama, ikonların yanına astım. Amcam duvarda kâğıdı görünce, gözlerinde soru işaretleriyle bana baktı. Ben de elimi, "ne yazıyorsa o" der gibi salladım. Gülümsedi ve şöyle dedi:

"Hey, ailemizde bir filozof var!"

BELONGS TO KAKTUS TEAM

BELONGS TO KAKNUS TEAM

TEN KONUŞTUĞU ZAMAN

KÜÇÜKKEN ÇİZİM YAPMAYI severdim. Yanımda ufak bir defter taşır ve gördüğüm her şeyi çizerdim. Nesnelerin kâğıda nasıl döküldüğünü izlemeyi ve o süreci seviyordum. Bir fanusun içinde, kendi dünyama kapanmış gibi oluyordum ve o anlarda aklımdan neler geçtiğini sadece Tanrı biliyordu.

Biz çocuklar, hep yetişkinler gibi olmak isterdik ve bu nedenle, yaptığımız her şeyde onları taklit ederdik: konuşurken, giyinirken ve hatta dövmelerimizde bile. Yetişkin suçluların - babalarımızın, büyükbabalarımızın, amcalarımızın ve komşularımızın- her yeri dövme ile kaplıydı.

Rus suçlu toplumunda güçlü bir dövme kültürü vardı ve her bir dövmenin anlamı vardı. Dövme, suçlu toplumundaki yerini belirleyen, bir nevi kimlik kartı gibiydi – senin suç 'haritanı', kişisel yaşamını ve cezaevi deneyimlerini gözler önüne sererdi.

Her toplumun kendine has dövme geleneği vardı, semboller ve farklı desenler, vücutta bulundukları bölgelere göre okunur ve çevrilirlerdi. En eski dövme geleneği Sibirya'nın-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

kiydi; kodlanmış ve sır taşıyan dövme sembollerinin yaratıcıları, Sibiryalı suçlularının atalarıydı. Daha sonra bu gelenek diğer toplumlar tarafından taklit edilmiş, dövmelere anlam kodlama ve dövmelerin kodlarının çözülme yöntemleri, cezaevlerinden tüm Rusya'ya yayılmıştı.

Rusya'nın en güçlü suçlu sınıfı olan Kara Tohum topluluğunun tüm dövmeleri Urka geleneğinden kopyalanmıştı; fakat farklı anlamlarla. Desenler aynı görünebilirdi ama sadece onun kodlarını analiz edebilen kişi, içindeki gizli anlamı ve farkı çözebilirdi.

Diğer toplulukların aksine Sibiryalılar dövmeleri, ufak iğneler kullanarak elleriyle yaparlardı. Elektrikli dövme makineleri ya da benzer aletlerle yapılan dövmeler değersiz görülürdü.

Sibirya Urkalarının dövme süreci, suçlunun hayatıyla doğru orantılıydı. İlk dövmeler on iki yaşındayken yapılırdı. Yıllar geçtikçe diğer detaylar tek tek eklenirdi; nihayetinde bir ömür inşa edilirdi. Yaşamındaki her deneyim, bir dövme ile kodlanır ve tene işlenirdi; zaman geçip deneyimler arttıkça dövmelerin sayısı da artardı. Dövmelerin sarmal bir yapısı vardı, el ve ayaklardan başlayıp vücudun merkezinde sonlanırdı. Vücudun en son dövme yapılan bölgeleri sırt ve göğüstü; bu bölgelere, suçlu kırklı ve ellili yaşlarındayken dövme yapılırdı. Sibirya suçlu toplumunda, diğer toplumlarda olduğu gibi büyük ve tamamlanmış dövmeleri olan genç insanlar göremezdiniz.

Böyle karmaşık dövmelerle dekore edilmiş bedenleri okuyabilmek için çok fazla deneyim ve dövme geleneğini çok iyi bilmek gerekliydi. Hal böyle olunca, dövmecilerin Sibirya suçlu toplumunda özel bir yeri vardı: Bir nevi keşiş gibiydiler ve herkes tarafından güven duyulurdu.

Daha çocukken bu gelenek ilgimi çekmişti ama hakkında çok şey bilmiyordum – sadece büyükbabamın, babamın ve amcamın anlattıkları. İnsanların bedenlerine çizilenleri oku-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

yabilenler gibi olma fikrine yakındım.

Bu nedenle zamanım çoğunu çevremde gördüğüm dövmeleri kopya ederek geçiriyordum. Her bir dövmede daha da umutsuzluğa düşüyordum, çünkü bir dövmenin aynısını bir daha görmüyordum. Ana konu aynıydı fakat detaylar değişiyordu. Bir süre sonra, sırrın detaylarda yatıyor olabileceğini anladım ve onları analiz etmeye başladım… Ancak bu, öğreten biri olmadan yabancı dil öğrenmeye çalışmaya benziyordu. Belli başlı bazı simgelerin, vücudun yine belirli yerlerinde bulunduğunu fark ettim. Desenler arasında bağlantı kurmaya çalışıyor, fikir yürütüyordum. Fakat detaylar, parmaklarımın arasından kayıp giden kum taneleri gibi işi zorlaştırıyordu.

On yaşındayken arkadaşlarımın omuzlarına sahte dövmeler yapmaya başladım; yetişkin suçlularda gördüklerimi tükenmez kalemle taklit ediyordum. Daha sonra komşular onlar için özel bir şeyler çizmemi istediler, sonrasında o çizimleri götürüp dövme yaptırıyorlardı. Nasıl bir şey istediklerini bana tarif ediyorlar ve ben de onu kâğıda çiziyordum. Bunun karşılığında birçoğu para veriyordu – her defasında on rubleden fazla vermeseler de, bu durum bile bana çok şaşırtıcı geliyordu.

Böyle böyle, bölgede iyice tanınır ve çizdiğim desenleri insanların bedenine işleyen yaşlı dövmeciden -Büyükbaba Lyosha-, kişiler aracılığıyla takdir ve iltifatlar alır oldum. Memnundum: Bu bana kendimi önemli hissettiriyordu.

On ikinci yaş günümde babam benimle ciddi bir konuşma yaptı: Yeterince büyüdüğümü ve ne yapmak istediğime karar vermem gerektiğini söyledi. Yani ailemin yanından ayrılabilir ve bağımsızlığımı ilan edebilirdim. Birçok arkadaşım yetişkinlerin rehberliğinde birkaç kaçakçılık işinde bulunmuştu bile. Ben de amcam Sergey'le, her defasında sırt çantamda altınlarla döndüğüm yolculuklara çıkmıştım.

Babama cevap olarak dövmecilik sanatını öğrenmek istediğimi söyledim.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Birkaç gün sonra babam beni, çırağı olarak yanına alıp alamayacağını sormam için Büyükbaba Lyosha'nın evine gönderdi. Büyükbaba Lyosha beni çok sıcak karşıladı; bana çay ikram etti, çizim defterime baktı ve kendi başıma yaptığım dövmeleri kontrol etti.

"Tebrikler! 'Soğukkanlı bir el'in var," dedi. "Neden dövmeci olmak istiyorsun?"

"Çizim yapmayı seviyorum ve geleneğimizi öğrenmek istiyorum; dövmelerin nasıl okunduğunu anlamak istiyorum..."

Güldü ve ayağa kalkıp odadan dışarı çıktı. Geri döndüğünde ellerinde dövme iğneleri vardı.

"Şuna dikkatlice bak: Bu, dürüst insanlara dövme yaparken kullandığım iğne. Bana saygı kazandıran ve benim ekmeğimi kazandığım iğne bu. Bu iğne yüzünden ömrümün yarısını hapislerde geçirdim, polisler tarafından işkence gördüm; hayatım boyunca bu iğneden başka bir şeye sahip olamadım. Eve git ve iyi düşün. Eğer gerçekten böyle bir hayatı istiyorsan tekrar gel. O zaman sana bildiğim her şeyi öğretirim."

Bütün gece düşündüm. Hayatımın yarısını hapislerde geçirmek ve polisten işkence görmek fikri pek hoşuma gitmedi; ancak diğer alternatiflerde de aşağı yukarı aynı şeyleri yaşayacaktım ve denemeye karar verdim.

Ertesi gün tekrar onun evinin kapısındaydım. Büyükbaba Lyosha öncelikle bana dövmeci olmayı öğrenmenin ne anlama geldiğini açıkladı. Ona ev işlerinde yardım edecektim -temizlik yapacak, alışverişe gidecek, odun toplayacaktım- böylece bana zaman ayırabilecekti.

Böylelikle her şey başlamış oldu. Büyükbaba Lyosha adım adım bana her şeyi öğretti. Dövme için çalışma ünitesinin nasıl hazırlanacağını, çizimin nasıl yapılacağını ve en iyi şekilde cilde nasıl transfer edileceğini. Bana ev ödevleri de veriyordu; mesela, suçlu geleneğine bağlı kalmasına dikkat ederek desenleri birbirine bağlamaya çalışıyordum. Bana desenlerin anlamlarını, vücuttaki yerlerini, nasıl doğduklarını ve Sibirya gelene-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

ğinde nasıl evirildiklerini öğretti.

Bir buçuk yıl geçtikten sonra, hapisten yeni çıkmış suçlu bir müşterinin, rengi solmuş dövmesine rötuş yapmama izin verdi. Tek yapmam gereken çizgilerin üstünden geçmekti. Dövme, oldukça kötü çizilmiş bir kurt resmiydi -oldukça orantısız olduğunu hatırlıyorum- ben de onu 'artistik' bir bakış açısıyla hafifçe düzeltmeyi önerdim. Eskisinin üzerine kolayca uygulayabileceğim yeni bir resim çizdim, ustama ve müşteriye gösterdim. Onayladılar. Bitince ortaya çok güzel bir dövme çıktı: Suçlu çok mutlu oldu ve bana bolca teşekkür etti.

O günden sonra ustam eski ve şekilsiz dövmeleri düzeltmeme izin verdi; zamanla, daha da uzmanlaşınca, onun izniyle bakire tenlere yeni dövmeler çizmeye başladım.

Zamanla daha da büyüyen bir özgüvenle, Sibirya suç gelenekleri sembollerini kullanarak yeni dövme şekilleri yaratmaya başladım. Artık Büyükbaba Lyosha bana verdiği yeni görevlerde şekli nasıl çizeceğimi göstermiyor, sadece içine kodlanacak bilgiyi anlatıyordu. Desen yaratmak için, şimdiye kadar öğrendiğim sembolleri kullanıyordum; yazarın hikâyeyi inşa etmek için alfabedeki harfleri kullanması gibi.

Bazen içinde ilginç hikâyeler taşıyan, alışılagelmişin dışında dövmeleri olan insanlarla tanışıyordum. Çoğu, ustamı görmeye geliyordu ve o da bana dövmeleri gösteriyor, anlamlarını açıklıyordu. Bunlar, suçluların 'imza' dediği türdendi: Bazı sembolleri ya da yaşlı Otoritelerin isimlerini içeren, nihai bir anlamı olan dövmelerdi. Bu dövmeler bir nevi pasaport işlevi görür ve evinden uzakta olan insanların düşman saldırılarına uğramasına engel olurdu. Bu dövmeler genellikle kişisel tarzda oluşturulurdu. Dövmeyi taşıyan insanların isimleri ya da lakapları ile anlam arasında doğrudan bağlantı kurmadan onları benzersiz kılmak mümkündü: Vücudun özelliklerinden ve vasıflarından yararlanmak, onu diğer dövmelerin anlamlarıyla bağdaştırmak gerekirdi. Birçok insanda imzalar görüyordum ve her seferinde, dövmeyi eşsiz kılmak için kullanılan

BELONGS TO KAKTUS TEAM

farklı simge kombinasyonları keşfediyordum.

Bir keresinde çocuğun biri eve gelip beni çağırdı; Büyükbaba Lyosha'nın beni görmek ve bana bir şey göstermek istediğini söyledi. Onunla birlikte gittim.

Ustamın evinde bir takım insanlar vardı – yaklaşık on kişi kadar. Bazıları bizim bölgedendi, bazılarını ise daha önce hiç görmemiştim. Hepsi Sibiryalı suçlulardı. Bir masanın etrafına toplanmış ve kendi aralarında konuşuyorlardı. Ustam beni takdim etti:

"Bu küçük hergele bir kolshik olmak için çalışıyor. Onu eğitiyorum; umarım Tanrı'nın yardımıyla bir gün iyi bir tane olacak."

Gürbüz bir adam masadan kalktı. Uzunca sakalı ve yüzünde hemen okuyabildiğim dövmeleri vardı – idamla hüküm giymiş, ancak son anda affedilmiş bir adamdı.

"Sen Yuri'nin oğlu musun?"

"Evet, ben Nikolay 'Kolima', Yuri'nin, 'Yurtsuz' oğluyum," dedim kararlı bir ses tonuyla.

Suçlu gülümsedi ve devasa elini kafama koydu:

"Daha sonra babanı görmeye geleceğim. Onunla eski arkadaşız, çocuk hapishanesindeyken aynı kabileye üyeydik…"

Ustam sırtımı sıvazladı:

"Şimdi sana bir şey göstereceğim; eğer ilerde iyi bir dövmeci olmak istiyorsan, bunu tanımalısın…"

Odadan çıktık ve arka avluya, birkaç meyve ağacından oluşan bahçeye geçtik. Ahşaptan ve paslanmış eğri büğrü demirlerden yapılmış, küçük bir alet edevat odasına girdik. Ustam, tavandan benim yüzüm hizasına doğru sarkan lambayı yaktı.

Yerde, eski kumaş parçasıyla kaplanmış, büyük bir nesne uzanıyordu. Ustam kumaşı sıyırdı: Altında ölü bir adam vardı. Adam çıplaktı ve vücudunda ne bir bıçak yarası ne de kan vardı, sadece boynunda geniş bir siyah çürük vardı.

Boğulmuş diye düşündüm.

Cildi sayfa gibi bembeyazdı; saatler önce ölmüş olmalıydı.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Yüzü gevşemiş, ağzı hafifçe açılmış ve dudakları morarmıştı.

"Bak Kolima, yakından bak." Yere eğilip cesedi bana döndüren Büyükbaba Lyosha, ölü adamın sağ omzundaki dövmeyi gösterdi.

"Evet, ne diyorsun? Bu dövme nedir?"

Soruyu bana, sesine biraz gizem katarak sormuştu; sanki ondan öğrendiklerimi göstermenin zamanı gelmiş gibi.

Dövmeyi incelemeye ve fikirlerimi seslice belirtmeye başladım. Büyükbaba Lyosha cesedi bana dönük tutmaya devam ederek, sabırla söylediklerimi dinledi.

"Bu, 'Tungus' lakaplı Sibiryalı bir Otorite'nin imzası. 1989 yılında, Sibirya'nın Ilin şehrinde, Özel Hapishane 36 numarada yapılmış. Okuyucu için de ayrıca bir lütuf yapılmış, dövmeyi yapan kişinin bir Sibiryalı Urka olduğu aşikâr…"

"Hepsi bu mu? Başka bir şey görmüyor musun?" diye sordu ustam, şüpheci bir şekilde.

"Bir dövme olarak oldukça iyi: Başarılı bir çizim, okunaklı, klasik bir desen kombinasyonu var ve oldukça açık… Ama..."

Evet, bir ama vardı.

"Görünürde sadece bir dövme," diye devam ettim. "Ve içinde, burada olmayan dövmelere de referans olan bazı şekiller var… 1989 yılında yapılmış, ancak görünüşe bakılırsa birkaç ay önce rötuş yapılmış: Hâlâ çok siyah, pigmentler bozulmamış… Ayrıca imza garip bir yerde. Omuzlar genellikle 'tohumların' ya da 'kanatların' çizildiği yerlerdir; oysaki imzalar, iki dövme arasında köprü görevi görür. Dirsekle kol arasının iç kısmına ya da nadiren ayak bileğine yapılabilir…"

"Peki, neden oralara yapılırlar?" diye sorarak sözümü kesti ustam.

"Çünkü bir dövme için önemli olan, onun her durumda kolayca görülebilecek bir yerde olmasıdır. Ancak bu, zahmetli bir yere yapılmış."

Bir an duraksadım. Yoksul zekâmda hesaplamalar ve çıkarımlar yaptım ve sonucunda gözlerimi dört açıp ustama baktım:

BELONGS TO KAKTUS TEAM

"İnanamıyorum! Demeyin Büyükbaba Lyosha… O bir…" Tekrar durdum çünkü o kelimeyi söyleyemiyordum.

"Evet, evlat, o bir polis. Ona yakından bak, kim bilebilir ki? Hayatında bazen, kendini bizden dışlamış diğerleriyle karşılaşabilirsin ve o zaman düşünmeye pek vaktin olmayacağı için onu görür görmez tanımalı ve yüzde yüz emin olmalısın. Bu adam her nasılsa içimizden böyle imzası olan birisini bulmuş ve imzanın ne anlama geldiğini, nasıl yapıldığını ve okunduğunu dahi bilmeden onu kopya etmiş… Kendini öldürdü, çünkü çok aptaldı."

Ne boğularak ölmüş bir polis cesedi ne de suçlu birinin kopya edilen dövme hikâyesi beni şaşırtmamıştı. O an ilginç, tuhaf ve yabancı gelen tek şey polisin boş, dövmesiz bedeniydi. Bu bana imkânsız bir şeymiş gibi göründü; bir hastalık gibi. Bebekliğimden beri etrafımda hep dövmeli insanlar vardı ve bu, bana göre gayet normaldi. Üzerinde hiç dövme olmayan bir vücut görmek beni garip şekilde etkilemişti – fiziksel bir acı ve merhamet duymuştum.

Benim kendi bedenim bile bana çok garip geliyordu – onu çok boş buluyordum.

Kurallara göre dövmeler hayatın önemli evrelerinde yapılırdı; istediğin tüm dövmeleri anında yaptıramazdın, bunun belli bir önem sırası vardı.

Eğer bir suçlu, hayatıyla ilgili gerçek olmayan ya da zamanı gelmemiş bir dövme yaptırırsa ağır biçimde cezalandırılır ve dövmesi silinirdi.

Mühim bir tecrübeden sonra bunu dövme aracılığıyla tarif edebilirdin; bir nevi günlük gibi. Ancak suç yaşamı oldukça zor olduğu için dövme 'yapıldı' değil 'çekildi' denirdi.

"Bak! Yeni bir dövme çektim." Bu ifade, dövme sürecinde çekilen fiziksel acıyı değil, dövmeye anlam veren ve onun altında yatan zorlukları tanımlamak için kullanılırdı.

Bir keresinde Igor adında bir çocukla tanışmıştım. Her zaman başı belaya girerdi ve herkes onu asabi olarak adde-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

derdi. Fabrikada çalışan ve suç yaşamıyla uzaktan yakından ilgisi olmayan, Moldovalı bir kadının oğluydu. Kadın, zamanında kumar oynayan ve şehrin yarısına borcu olan Ukraynalı bir suçlu ile evliydi. Bir gün adam öldürüldü – biri ellerini kesip nehre atınca boğularak öldü. Ondan geriye tek bir şey kaldı: oğlu Igor.

Oğlu da bazı yönlerden tıpkı babası gibiydi – annesinden para çalar ve daha sonra onu kart oyunlarında çarçur ederdi; onu küçük ölçekli dolandırıcılıklar için kullanan, şehrin belli başlı suçlularının pis işlerini yapardı. Bir gün markette, arkadaşım Mel'in annesinin çantasını çalmaya çalışırken yakalandı. Öç almak için Mel onu daimi biçimde sakat bıraktı.

Sonunda bu çocuk, yaşlı bir kadını şiddet göstermekle tehdit edip soymaya çalışırken Ukrayna polisi tarafından yakalandı. Böyle bir suçtan içeri girip diğer suçlular tarafından hakir görülmekten korktuğu için inanılmaz bir hikâye uydurmuştu: Sibirya topluluğunun önemli bir üyesi olduğunu, polisin yaşlı kadınla iş birliği yapıp onu oyuna getirdiklerini anlatmıştı. Hikâyesine inandırıcılık katmak için de, karakoldaki hücresindeyken kendine bazı dövmeler yapmıştı. Bir tel parçası ve tükenmez kalem mürekkebi kullanarak ellerine ve parmaklarına, anlamlarını dahi bilmediği Sibirya sembolleri çizmişti.

Hapse girdiğinde, hücre arkadaşlarının ona inanmasını umut ederek hikâyesini anlattı. Ancak cezaevleri insanların psikolojik yapısını anlamakta usta, oldukça deneyimli insanlarla dolu olduğu için ondan hemen şüphelendiler. Sibirya topluluğuyla iletişime geçip, Igor ve onun dövmeleri hakkında bir bilgiye sahip olup olmadıklarını soruşturdular. Cevap olumsuzdu. Bu yüzden, uykusunda havlu ile boğarak öldürüldü.

Başka birinin dövmesini gasp etmek, Sibirya geleneği açısından, yapabileceğin en büyük hatalardan biriydi ve ölümle cezalandırılırdı. Ancak bu sadece, birinin üzerinde var olan ve

BELONGS TO KAKTUS TEAM

onun kişisel bilgilerinin kodlandığı dövmeler için geçerliydi. Buna karşın, geleneklere göre yabancılara dövme yapmak, onlara uğur vermek gibiydi. Sibirya suçlu toplumuna mensup insanlarla iş yapanların çoğu -arkadaşlar ve destekçiler- deseni çizecek ve onu tene işleyecek dövmeci ve uzmanın Sibiryalı olması kaydıyla, geleneksel dövmeler yaptırabilirlerdi.

Dövmeci ve müşterisi arasındaki ilişki oldukça karmaşıktır ve ayrıca bir açıklama gerektirir.

Dövme yapmak, desen çizmek ve beden okumanın yanı sıra, dövmeci nasıl davranacağını ve belli başlı kuralları nasıl uygulayacağını iyi bilmeliydi. İşin onay kısmı oldukça uzun bir süreçti. Dövme 'çekme'den önce, dövme yapılacak kişi, dövmeciye, ona kefil olan bir arkadaşı tarafından anlatılmalıydı – bu koşullar sağlandığı takdirde dövmeci işi kabul edebilirdi.

Dövmeci, ancak müşteri ile ilgili haklı kuşkulara sahipse işi geri çevirebilirdi. Böyle durumlarda, dövmecinin, dövmeyi yaptıracak suçludan, iyi bilinen bir Otorite'den dövme yapılması için resmî izin istemesi hakkıydı. Bir dövmeci her ne olursa olsun nazik davranmalı ve insanları kırmamalıydı. Muhtemel müşterisine kendi şüphelerinden bahsetmek yerine, ondan bir ricada bulunurdu – yaşlı bir Otorite'den 'haber almaya' yardımcı olması gibi. Suçlu, Otorite'ye gittiğinde doğrudan, "Dövme yaptırmak için izin istiyorum," demez, sadece, "X dövmeci, benim aracılığımla size selamlarını göndermek için izin isterler," diye sorardı. Bunun karşılığında Otorite suçluya ya bir mektup verir ya da adamlarından birini onun yanına katardı.

Bu noktada dövmeci, suç kurallarına göre ancak ölüm ya da ciddi bir hastalık durumunda işi reddedebilirdi. Suçlu, tamamlanması yıllar süren bir dövmeyi vaktinden önce bitirmesi konusunda dövmeciye baskı yapamazdı.

Ödeme unsuru da aynı şekilde geleneklere bağlı olarak yerine getirilirdi. Dürüst suçlular asalet gereği paradan konuş-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

mazlardı. Sibirya toplumunda maddi olan şeyler, özellikle de para küçümsenir ve adı asla ağza alınmazdı. Eğer paradan bahsedecek olurlarsa, para demek yerine 'o', 'çöp', 'karnabahar', 'limon' gibi kelimeler kullanırlar ya da rakamla belirtirlerdi. Sibiryalılar evde para tutmazlardı, çünkü bunun aileye uğursuzluk getireceğine inanırlardı – mutluluğu bozacağını ve talihi 'korkutup kaçıracağını' söylerlerdi. Parayı evin yakınında bir yerde saklarlardı; bahçede, mesela hayvan kulübesi gibi belli yerlerde.

Bu nedenle dövmeye başlamadan önce belli bir fiyat belirlemezlerdi – para ile ilgili hiçbir şeyden bahsetmezlerdi. Sadece dövme tamamlandıktan sonra müşteri sorardı, "Borcum nedir?" ve dövmeci cevap verirdi, "Ederi kadar". Bu cevap, en dürüst olarak kabul edileniydi ve bu nedenle Sibiryalı dövmeciler tarafından sıkça kullanılırdı.

Özgür olan suçlular dövmecilere iyi ödeme yaparlardı: para, silahlar, ikonlar, arabalar ve hatta mülklerle. Hapishanede durum farklıydı. Orada dövmeci birkaç dal sigaraya, bir paket çaya, bir kavanoz reçele, çakmağa ya da bir kutu kibrite ve nadiren çok az paralara işini icra ederdi.

Dövmeciler arasında sıkı bir bağ ve bir kardeşlik duygusu vardı. Hapishanede olmadıkları zamanlarda birbirlerini ziyaret eder ve son teknikleri birbirleriyle paylaşırlardı.

Hapishanede ise dövmeciler yeteneklerini mahkûmlarla paylaşırlardı; çünkü her bir müşterinin farklı istekleri vardı. Genellikle yaşça büyük olan dövmeciler genç olanı denetlerlerdi, ona koçluk yapar ve yaşamı boyunca edindiği tecrübeleri aktarırlardı. Dövmelerin çoğu birden fazla dövmeci tarafından yapılırdı; çünkü suçlular sıkça cezaevi ya da koğuş değiştirirdi. Bu nedenle, bir dövmeci tarafından başlatılan dövme ikinci bir dövmeciyle devam ettirilip, üçüncü bir dövmeci tarafından tamamlanabilirdi. Fakat geleneğe göre, sonradan gelen her bir dövmeci, dövmeye başlayandan izin almalıydı. İzin alma süreci biraz karmaşıktı. Sibirya suçlu top-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

lumunda kimse soruyu doğrudan sormazdı: İnsanları hoşnut eden ve açık soruların yerine kullanılan bazı soru formları vardı. Örneğin, tamamlanmamış bir dövmesi olan yeni bir suçlu bir dövmecinin çalıştığı cezaevine düşerse, dövmeci ona dövmeye başlayan ustanın adını sorardı. Yeni dövmeci suçlu dilinde bir mektup yazar, 'yol' olarak bilinen suçluların gizli posta ağıyla onu ilk dövmeciye ulaştırırdı. Mektup çok kibar ve iltifatlarla doluymuş gibi görünse de oldukça formülseldi: Sibirya ilminin temellerine göre yazılmıştı. Eğer bu mektup suçlu dünyasına ait olmayan biri tarafından okunursa, mektup ona anlamsız ve karmakarışık gelirdi.

Dışarıda ve içerideyken bu tarz mektupları kendi başıma yazardım. Bununla ilgili özel bir olay hatırlıyorum: Koğuşa, sırtında henüz tamamlanmamış güzel bir dövmesi olan Sibiryalı suçlu geldiğinde, artık yetişkindim ve üçüncü hapis deneyimimi yaşıyordum. Dövme, yaşlı ve meşhur bir dövmeci olan Afanasy 'Fog' tarafından başlatılmıştı. Bu efsane adam hakkında çok şey duymuştum. Görünüşe göre hayatının ilerleyen dönemlerinde dövme yapmaya başlamıştı, yaklaşık kırklı yaşlarında; öncesinde ise düzenli bir suçluydu, bir tren soyguncusu. Bir silahlı çatışma esnasında başından vurulmuş ve sonrasında sağır ve dilsiz kalmıştı. Aniden, güzel tanımının çok ötesinde -olağanüstü- çizimler yapmaya başlamış ve sonra dövme yapmayı öğrenmişti. Tuttuğu günlükte bu durumu şöyle açıklamıştı: Beyninin içinde ona sürekli Sibirya Ortodoks dini ile ilgili ikonografik nesneler fısıldayan Tanrı'nın ve meleklerin sesini duyduğunu söylemişti. Bu günlük, bizim toplumumuzda oldukça meşhurdu – suçlu geleneklerinde olduğu üzere, Tanrı tarafından 'kutsanmış' olduğuna inanılan kişiler tarafından yazılmış herhangi bir belge ya da beyana yapıldığı gibi insanlar onu elden ele dolaştırmış ve kendi el yazılarıyla çoğaltmışlardı. Genç bir delikanlıyken o günlüğü okumuştum, ustam onu bana ödünç vermiş, ben de defterime kopya etmiştim ve daha o an bile, birçok şey öğrendiğimi his-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

setmiştim.

Onun çalışmalarını görmeye sadece iki kez fırsat bulabilmiştim ve desenlerin çekimleri beni benden almıştı. Sıra dışı bir tekniği vardı. Düzenli bir tekniği yoktu, aslına bakılırsa oldukça kabaydı; ancak insanın hayal gücünü besleyen formlar ve nesneler yaratmak konusunda oldukça başarılıydı. Çizimleri diğerlerinden çok farklıydı. Onlara baktığında dövmeli bir vücut değil; vücudun üstünde yaşayan canlı bir dövme görürdün. Bu müthiş bir şeydi – daha önce insan teninde gördüğüm her şeyden çok daha güçlüydü.

Fog ile tanışmak için yanıp tutuşuyordum ve ona kendimden, çalışmalarımdan bahsetmenin bir yolunu bulmanın hayallerini kuruyordum.

Koğuşumuza gelen suçlunun sırtındaki dövmenin adı 'Ana' idi; oldukça karmaşık ve saklı anlamlarla dolu bir dövmeydi. Tüm büyük dövmeler gibi Ana da galaksinin merkezindeydi; tasarımın içinde, anlamları kesişen hatta zaman zaman iç içe geçen ufak desenlerin etrafını, tek bir resme temel oluşturması, ona bakanların çalışmanın detaylarının aksine, tek bir bütüne odaklanması için sarmalıyordu.

Suçlu benden dövmeyi tamamlamamı istediğinde duyduklarıma inanamadım: Fog tarafından çekilen çizgilerin izini sürmek bir şerefti. Öncelikle, suçlu dövmeciler arasındaki ilişkileri düzenlemek üzere oluşturulmuş kurallar hakkında tüm bilgilerimi kullanarak ona bir mektup yazdım:

Değerli Dostum Afanasy Fog,

Bu mektubun yazarı, Tanrı'nın ve tüm Azizlerin yardımıyla mütevazı bir kolshik olan Nikolay Kolima'dır.

İkonlar aşkına, umarım hepimiz Tanrı'nın bereketine nail oluruz.

Tanrı'ya şükür ki, evimi, buraya düşen dürüst ve kimsesiz bir avare olan Kardeş Z... ile paylaşıyorum...

O, üzerinde Tanrı'nın bir lütfunu, sizin maharetli ve Tanrı'nın

BELONGS TO KAKTUS TEAM

önderliğindeki elinizin şarkısını söyleyen, Ana'yı taşıyor.

Yüce İsa Mesih aşkına, Ana aydınlatılmış; o görkemli havasının tamamlanması için çok şeye ihtiyacı yok.

Kardeşçe bir sevgi ve muhabbetle, Yüce Tanrı'nın izniyle, umarım Ulu Sibirya Haçı'nın gölgesinde uzun yıllar sevgi ve sağlıkla yaşarsınız.

Nikolay Kolima

Ondan, başladığı işi tamamlamak için oldukça sade bir biçimde izin istiyordum; ancak bunu yaparken, gizlenmiş anlamları olan ve bir tür şiiri andıran şifreli sözcük grupları kullanıyordum. Açıklamama izin verin.

Eğer bir suçlu diğerine kardeş diye hitap ediyorsa, görgü kurallarının dışına çıkmadan, karşı tarafa onun sadece kendisi gibi suçlu toplumundan olmadığını, aynı zamanda da meslektaş olduklarını belirtiyordu.

Suçluların iletişim kanunlarında kendini hemen tanıtmak çok mühimdi -isim, lakap ve meslek-, aksi takdirde önceki ve sonraki kelimelerin hiçbir önemi yoktu.

Mütevazı kolshik -mütevazı 'iğneci'-, dövmecilerin yaptığı işi tanımlamak için kullandıkları başka bir yoldu. Kolshik, eski bir argo kelimeydi ve her daim başına, 'mütevazı' ya da 'fukara' gibi, hırs barındırmayan, gösterişten uzak ve bu işi yapanların karakterlerini simgeleyen sıfatlar getirilmeliydi.

Resmî bir girişten sonra sıra, mektubun yazılış amacını somut bir biçimde aktarmayan gelişme cümlelerine gelirdi. Mektup, geleneklere uygun biçimde yazılırdı – hiçbir iletişim kanalında önemli bilgiler doğrudan verilmezdi; öncelikle suçluyla ilgili herhangi bir bilgi içermeyen ve olağan, sıradan şeylerden bahseden 'şeffaf' bir paragraf yer alırdı. Bu bölüm, talepte bulunan kişinin ruh halini ifade etmek için kullanılırdı; çünkü duyguları açıkça teşhir etmenin suçlular arasında kabul görmesi söz konusu değildi – en zor durumlarda bile iradeli olmalı ve onların deyimiyle soğukkanlılığını sürdürmeliydin.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Bu kısımda ben, dini dileklerimi ileten bir cümle kurmayı tercih etmiştim; bu yöntem, mektuplarda ya da suçlular arasındaki diğer iletişim kanallarında oldukça sık başvurulan bir yöntemdi.

Bu kısımdan sonra asıl meseleye geçilirdi.

Mektupta, ev dediğim koğuşuma bir suçlu getirildiğini -düştüğünü- ve diğer suçlular tarafından dürüst bir suçlu olarak kabul edildiğini söylüyordum. Bu da, koğuşa yeni gelen suçlunun bir tür mektup, geçiş izni ya da bir Otorite imzası olan dövme taşıdığı anlamına geliyordu.

Yeni gelen suçlunun hırstan uzak ve nasıl davranacağını bilen, alçakgönüllü biri olduğunu belirtmek için ona dürüst avare diyordum.

Kimsesiz, argoda pek çok anlama gelen bir kelimeydi: Bu mektupta ise, suçlunun bir önceki cezaevinden sürüldüğünü ima etmek için bu kelimeyi kullanıyordum. Mektupta bu durumu vurgulamak önemliydi; çünkü suçlular kendi istekleriyle sevk edilenlere saygı duymazlardı – onları 'deli atlar' diye tanımlarlar ve "En ufak bir olay da bu adamlar deli atlar gibi kaçarlar," derlerdi.

O kısımdan sonra yeni gelenin, Tanrı'nın bir lütfunu taşıdığını söylüyordum; yani bir dövmesi olduğunu. Suçlular arasında 'benim dövmem var,' demek alışılagelmiş bir durum değildi; onun yerine "Tanrının lütfunu taşıyorum." denilirdi ve bahsetmek istediğin dövmenin özellikleri belirtilirdi; eğer tüm dövmelerden bahsedeceksen onları 'saf tohumlar', 'Tanrı'nın gözyaşları' ya da 'Onun mühürleri' olarak adlandırabilirdin. Bu mektupta ben Ana diyordum, çünkü suçlunun sırtında bulunan spesifik bir dövmeden bahsediyordum.

Sizin maharetli elinizin şarkısını söyleyen Ana, Fog'a yapılmış bir iltifattı. Eğer bir dövme başarılı bir şekilde uygulanmışsa, o, dövmecisinin maharetli elinin şarkısını söylerdi.

Sonrasında ise daha önemli bir iltifat gelirdi: Fog'un eli Tanrı'nın önderliğindedir. Bu iltifat kelime anlamında yorum-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

lanmazdı – burada Tanrı, suçlu kanunu anlamına gelirdi. Dövme, suçlu geleneğinin kurallarına uygun ve oldukça profesyonel biçimde uygulanmış demekti.

Mektup, Ana aydınlatılmış, kısmında zirveye ulaşırdı. Bu, dövme tamamlanmamış olsa dahi mükemmel işliyor demekti. 'Aydınlatmak' dövmeye gizli anlamlar kodlamak demekti ve ben bu şekilde dövmenin bu kısmının tamam olduğunu, herhangi bir şey eklemeye ya da değiştirmeye gerek olmadığını; sadece onu tamamlayacak dokunuşları yapmanın, çevresine birkaç güçlü sınır çekmenin, içini renk nüanslarıyla doldurmanın ve bunun benzeri şeylerin yeterli olacağını söylüyordum.

O görkemli havasının tamamlanması için çok şeye ihtiyacı yok, cümlesi ise, dövmeyi tamamlamak için dolaylı yoldan istenen bir izindi.

Daha sonra ise geleneksel selamlamalar, iyi dilekler ve son olarak imza. Sibirya geleneğinde soy isim asla kullanılmazdı, sadece ilk isim ve lakap, çünkü bir aileye mensup olmak özel bir konu olarak değerlendirilirdi.

Mektubu bitirdiğimde kendimi çok iyi hissediyordum – sanki hayatımın dönüm noktasındaydım. Mektubu, koğuşumuzdaki posta trafiğini organize eden kişiye verdim. Onlar her daim pencerede oturmak ve işaret beklemek zorundaydılar. Mektuplar teller boyunca bir pencereden diğerine ulaştırılır – eğer mektup, ulaşan pencerenin olduğu koğuştaki birine gelmişse mektup ona teslim edilir, aksi takdirde koğuştan koğuşa ve eğer gerekliyse cezaevinden cezaevine doğru yolculuğuna devam ederdi. Cezaevi postaları, aslında kimse tarafından pek kullanılmayan normal postalara göre daha güvenilir ve hızlıydı. Bir mektup iki hafta içinde bölgedeki herhangi bir cezaevine ulaşır, ülkenin diğer yakasına geçmesi bir aydan daha az zaman alırdı. Benim mektubumu postaladığım cezaevi oldukça uzaktaydı ve bundan dolayı ulaşması zaman alacaktı.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Endişe içinde cevabı bekledim. İki ay ve birkaç gün sonra, 'postacılar' takımından bir çocuk, elinde çizgili bir defter sayfasına yazılmış ufak bir mektupla çıkageldi:

"Kolima bu sana, Afanasy Fog'dan."

Mektubu elinden aldım ve heyecan içinde açtım. Oldukça kabataslak ve okunaksız cümleler şöyleydi:

Selamlar, sevgili kardeşim Nikolay Kolima ve Tanrı'nın şefaatinde uzun ömürler!

Ben, Afanasy Fog, Yüce İsa'ya şükürler olsun ki, dürüst kolshik, dualarımda seni ve bu kutsanmış topraklarda yaşayan tüm dürüst avareleri daima anacağım.

Tanrı'nın ışığında, huzur ve sevgi içinde yaşayın.

Kardeş Z...'nin haberi bana büyük bir sevinç verdi, Tanrı onu kutsasın ve uzun yıllar sağlık ve güç versin.

Yüce İsa Mesih'in yardımıyla aydınlanan Ana, aynı yardımla kaldığı yerden devam edecektir.

Seni kardeşlik ve muhabbetle kucaklıyorum; Tanrı senin ve ailenin yanında olsun, O ve tüm Azizler senin kutsanmış elini korusun.

Afanasy Fog

Sanki çizgilerin arasında şekillenecek başka şeyler bulacakmış gibi mektubu tekrar ve tekrar okudum.

Fog bana, sanki iki arkadaşmışız ve birbirimizi yıllardır tanıyormuşuz gibi saygı ve sevgi dolu bir mektupla cevap verdiği için gurur duyuyordum.

Koğuştakilerin birçoğu Fog'un kim olduğunu biliyordu ve haber duyulduğunda otoritem arttı.

Fog'un başladığı dövmeyi tamamlamam dört ay sürdü. Bir gün yaptığım, Kara Tohum sınıfından eski bir dövmeci olan ve bulunduğu özel korumalı hücreden nadiren tedavisi için revire çıkarılan Kesya Amca tarafından fark edildi. Kesya Amca otoritesini devreye sokarak bana, içinde bir paket çay,

BELONGS TO KAKTUS TEAM

sigaralar, şeker ve bir kavanoz bal olan bir koli gönderdi. Beraberinde eklediği mektupta bana pek çok iltifat etmiş, iğneleri ve geleneksel teknikleri terk edip 'şeytanın tükürüğü' dediği elektrikli aletleri tercih etmeyen genç bir adamdan böylesi başarılı bir iş görmenin onu çok mutlu ettiğini yazmıştı.

Bu olaydan sonra pek çok mahkûm, meraklı ve yaşlı adam eski Sibirya teknikleriyle onlara dövme yapmamı istediler – hatta bizim geleneğimize uzak olan ve başka sınıflardan olan insanlar bile. Daha önce ciddi biçimde benden farklı olduklarını düşündüğüm ve iş dışında bir araya gelmeyi hayal dahi edemediğim adamların bu denli arkadaş canlısı olması mutluluk vericiydi. Sibirya tarihi ve dövmelerin sistematiği hakkında bir şeyler öğrenmek istiyorlardı ve bu, bizim aramızda bir köprü oluşturdu; herhangi bir menfaat duygusu olmadan, sadece diğer kültüre oluşan merak, iletişim kurmamızı sağladı.

O günler boyunca onlara, çocukken büyükbabam ve diğer yaşlı adamlardan duyduğum birçok hikâye anlattım. Koğuş arkadaşlarımın çoğu sıradan suçlarla içeri girmiş sıradan insanlardı – hiçbirinin temelinde suç felsefesi yoktu. İçlerinden biri, güçlü kuvvetli, Shura adındaki genç adam, nedensizce adam öldürmekten beş yıla mahkûm edilmişti. Bundan bahsetmekten hoşlanmıyordu ama belli ki kıskançlık sonucu işlenen bir suçtu – bir tür aşk ve ihanet hikâyesiydi.

Shura birçok suç örgütü tarafından aranılan özelliklere sahip, güçlü bir adamdı – cezaevinde sınıfların ya da kabilelerin Otoriteleri, her zaman güçlü ve zeki mahkûmlarla iş birliği yapmak isterlerdi; çünkü bu şekilde diğerlerinin üstünde egemenlik kurmaları kolaylaşırdı. Ancak o kimsenin tarafında yer almamış ve bir keşiş gibi kendi içine kapanıp, yasını yaşamayı tercih etmişti. Ara sıra, Sibirya kabilesine mensup suçlular onu çay ve chifir içmeye davet ederdi ve o da davetlere memnuniyetle icabet ederdi; çünkü ona hile yapıp tetikçi olarak kullanmak için kart oynamaya davet etmeyen tek grubun

BELONGS TO KAKTUS TEAM

bizler olduğunu söylerdi. Çok az konuşurdu; genellikle diğerlerinin evlerinden gelen mektupları okumalarını dinlerdi ve birisi şarkı söylediğinde ara sıra ona eşlik ederdi.

Fog'un dövmesinin hikâyesinden ve benim ani şöhretimden sonra Shura, Sibiryalılarla daha çok vakit geçirmeye başladı; neredeyse her akşam ranzalarımıza gelip bir süre bizimle vakit geçirip geçirmeyeceğini soruyordu. Bir keresinde elinde bir fotoğrafla çıkageldi ve fotoğrafı hepimize gösterdi. Bu, elinde tüfek tutan, uzun sakallı, yaşlı bir adama ait, eski bir fotoğraftı. Fotoğraftaki adam, üzerinden çakı ve içi nazarlık ve uğur dolu torba sarkan, tipik bir Sibirya av kemeri kuşanmıştı. Fotoğrafın arkasında bir not yer alıyordu:

"Kardeş Fyodot, Sibirya'da kaybettik, iyi ve cömert ruhlu, ebedi hayalperest ve büyük inanır," ve bir tarih: "1922"

"Bu benim büyükbabam; kendisi Sibiryalı'ydı… Büyükbabam sizden biri olduğuna göre ben de Sibirya kabilesine mensup sayılır mıyım?" Oldukça ciddi görünüyordu; sorusu kibirden ve diğer kötü duygulardan tamamen uzaktı. Bu sahici bir yardım çağrısıydı. Görünüşe bakılırsa Shura bir başınalıktan yorulmuştu.

Ona, fotoğrafı inceleyeceğimizi ve eskilerden birilerinin onu tanıyıp tanımadığını öğrenmek için eve haber salacağımızı söyledik.

Ne fotoğrafı bir yere gönderdik ne de birilerine haber saldık; o yıllarda Sibirya'da insanlık tarihinin büyük girdapları yaşanıyordu. Bir süre beklemeye ve daha sonra heybetli Shura'yı aramıza almaya karar verdik – bununla birlikte Shura sessiz biriydi ve o sırada cezasının iki yılını hiçbir sorun çıkarmadan tamamlamıştı; biz de bunu hak eden bir beşeri, kardeşlik ve yoldaşlık duygusundan mahrum bırakmak için bir neden göremedik.

Bir hafta sonra ona, kurallarımıza ve kanunlarımıza saygı duyacağına söz vermesi kaydıyla kabileye katılabileceğini söyledik ve ne yazık ki büyükbabasını tanıyan kimsenin olmadı-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

ğını belirterek fotoğrafı geri verdik. Shura, bir süre düşündükten sonra titreyen bir sesle fotoğrafın gerçekte ona ait olmadığını itiraf etti – onu, bir üniversitenin tarih arşivinde çalışan kız kardeşinden almıştı. Bizi kandırdığı için özür diledi; insan olarak bizi gerçekten çok sevdiğini ve bu yüzden kabileye girmek istediğini söyledi. Onun için üzüldüm. Saf olmanın yanı sıra, narin bir ruha sahip olduğunu ve içinde hiç kötülük olmadığını anladım. Cezaevlerinde onun gibi insanlar birkaç aya kalmadan ölürlerdi; en şanslıları ise daha deneyimli mahkûmların kuklası olurlardı.

Ona merhamet gösterdik.

Aynı akşam, "Shura artık bizden biri," diye duyurduk ve koğuştaki herkes çok şaşırdı. Gerçek bir Sibiryalı olmasa dahi hatasını itiraf ettiği için onu affettik ve bizimle birlikte, kabilede yaşamasına izin verdik.

Kısa zamanda kurallarımızı öğrendi; bir çocuğa anlatırmış gibi ona her şeyi açıkladım ve o da bir çocuk gibi şaşkınlığını gizlemeden yeni şeyler keşfetti.

Tahliyem geldiğinde bana sevgi dolu bir veda konuşması yaptı; eğer dövme hikâyesi olmasaydı Sibiryalılara katılmanın aklının ucundan bile geçmeyeceğini ve oldukça saf ve dürüst bulduğu kanunlarımızı keşfetme fırsatını yakalayamayacağını söyledi.

"Belki de benim mütevazı sanatım onun hayatını kurtardı," diye düşündüm. "Cezaevinde ailesi olmadan bir kavgada ölür giderdi."

Dövme yapmak benim için ciddi bir meseleydi. Birçok genç arkadaşıma göre ise sadece bir oyundu – tenlerinde birkaç çizik görmek onları tatmin ediyordu. Bazıları biraz daha ciddiye alıyordu, fakat hepsi bu kadar.

Bu konudaki konuşmalar genellikle şöyle süregeliyordu:

"Babamın, pençelerinde kafatası tutan büyük bir baykuşu var…"

"Baykuşun hırsız anlamına geldiğine seni temin ederim..."

BELONGS TO KAKTUS TEAM

"Peki ya kafatası ne demek?"

"O değişir."

"Biliyorum. Kafatası olan bir baykuş hırsız ve katil demek, yemin ederim ki öyle!"

"Saçmalama! Hırsız ve katil demek, meşe yapraklı kaplan yüzü – amcamda bir tane var!"

Kısacası, bu alanda herkesin alâkasız teorileri mevcuttu.

Her nasılsa, bu benim için çok farklı bir durum ve çözülmesi zor bir işti. Onu çizen ustanın izlerini taşıyan nesneler görmeyi seviyordum. Bu yüzden babamdan, amcalarımdan ve onların arkadaşlarından, tanıdıkları dövmecileri bana anlatmalarını istiyordum. Onların dövmelerine çalışıyor, farklı etkiler yaratmak için kullandıkları teknikleri anlamaya çalışıyordum. Daha sonra bunları, diğerlerinin tekniklerini daha iyi anlamama yardımcı olan ve teknikleri kendi görüş açıma nasıl uyarlayacağımı, çizeceğimi ve tene nasıl işleyeceğimi öğreten ustam Büyükbaba Lyosha ile konuşuyordum.

Dövmelerin sadece suç geleneği ile olan bağlantısından ziyade, onların sanatsal özellikleriyle de ilgileniyor oluşumu görmek onu memnun ediyordu.

Çizimlerin hazırlık aşamasında dahi dövmelerin neden boyutuna bakılmaksızın, olduğu gibi, sadece bir sanat eseri olarak kabul edilmediğini merak eder ve sorardım. Ustam ise hep aynı cevabı verirdi, gerçek sanatın bir tür protesto şekli olduğunu ve sanat eserlerinin aykırılık yaratmasının, fikir çatışmalarını teşvik etmesinin gerektiğini söylerdi. Onun felsefesine göre suçlu dövmeleri, dünyadaki en saf sanat biçimiydi. İnsanların suçlulardan nefret ettiklerini, ama onların dövmelerine bayıldıklarını söylerdi.

Yüksek kalitede sanat ile Sibirya geleneğinin derin anlamları -felsefesi- arasında bir bağ kurmanın mümkün olabileceğini önerirdim. O da sesinde kendinden oldukça emin bir ifadeyle şöyle karşılık verdi:

"Gün gelip herkesin geleneğimizin sembollerini dövme

BELONGS TO KAKTUS TEAM

yaptırdığını görürsek, dediklerinde haklı çıkabilirsin… Ancak bunun olabileceğini sanmıyorum; çünkü insanlar bizimle ve yaşam tarzımızla ilgili her şeyden nefret ediyorlar."

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

MAKİNİST BORİS

1950'Lİ YILLARIN ORTASINDA Sovyet Devleti, zihinsel hastaların evde bakımının yasadışı olduğunu duyurdu ve ailelerinin, hastalarını tedavi için özel enstitülere göndermelerini mecbur kıldı. Bu üzücü durum, çocuklarını güvenlik güçlerinin uzanamadığı yerlere gönderip, onlardan ayrı kalmak istemeyen aileleri zor durumda bıraktı. Bundan dolayı Transdinyester on yıl içinde SSCB'nin birçok bölgesinden gelen ailelerle doldu; çünkü onlar, Sibirya suçlu geleneğinde zihinsel ve fiziksel engellilerin, Tanrı'nın kutsal elçileri olarak kabul edildiğini ve 'Tanrı'nın armağanı' olarak tanımlandıklarını biliyorlardı.

Ben, bu insanlar -Tanrı'nın armağanları- arasında büyüdüm ve birçoğu benim arkadaşımdı. Bana göre onlar normal görünmüyorlardı, zaten normallerdi, herkes gibi.

Nefret etme becerileri yoktu – yapabildikleri tek şey sevmek ve kendileri olmaktı. Saldırganlaştıklarında dahi içlerindeki şiddet duygusu nefretin dışa vurumu olmuyordu.

Boris, normal bir çocuk olarak Sibirya'da dünyaya gelmişti ve annesi Tatyana Hala ile bizim bölgemizde yaşıyordu. Bir

BELONGS TO KAKTUS TEAM

gece polisler evlerini basmıştı – babası bir suçluydu ve zırhlı bir treni soyup yüklü miktarda elmas çalmıştı. Polisler elmasları nereye sakladığını ve tren soygununa dâhil olan diğerlerinin isimlerini sormuştu. Babası konuşmayı reddetti; bunun üzerine polisler adamı konuşmaya ikna etmek için daha altı yaşında olan Boris'i alıp kafasına dipçikle vurdular. Babası yine de konuşmadı ve sonunda polisler tarafından öldürüldü.

Boris o vuruştan ciddi bir beyin hasarı almış ve sonsuza dek altı yaşında kalmıştı.

Annesi onu da alıp Transdinyester'e taşınmıştı. Bize çok yakın otururlardı ve adeta bizim evimizden biri gibiydi. Büyükbabam ona çok düşkündü; tabii ben de… Birlikte güvercin uçurur, nehre iner, Moldovalıların bahçesinden elma çalar, yaz geceleri boyunca ağlarımızla balık tutar ve tren raylarında oyunlar oynardık.

Boris'in bir saplantısı vardı: Kendisini makinist sanıyordu. Şehirde, bizim bölgemize biraz mesafede, demiryoluna yakın bir yerde anıta dönüştürülmüş, ucu kesilmiş raylarında hareketsizce duran, eski bir buharlı tren vardı. Boris ona biner ve baş makinist gibi davranırdı. Bu onun oyunuydu. Oraya hep birlikte giderdik. Kabine doluşurduk ve eğer ayakkabılarımızla girersek Boris bize sinirlenirdi; çünkü o, trenine yalınayak binerdi. Hatta onu evi gibi temiz tutmak için yanında süpürge getirir ve süpürürdü.

İstasyondaki makinistler onu severlerdi; hatta ona gerçek bir makinist şapkası bile vermişlerdi – bahriyelilerin taktığına benzer bir şapkaydı bu; yeşille çevrelenmiş beyaz tepesi ve siyah plastik bir güneşliği vardı. Üzerinde, güneşte parıldayan ve çok uzaktan dahi fark edilebilen, demiryollarının altın renkli rozeti de vardı. Bu hediye onu çok mutlu etmişti; şapkayı kafasına geçirdiğinde hemen bir ciddiyete bürünür ve bize, "Saygıdeğer yoldaşlar," ya da "Vatandaşlar, lütfen dikkatinizi bana verin," gibi resmî demiryolu anonsları yapardı. Bu dönüşüm görülmeye değerdi.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Bir keresinde babam, Almanya'da yattığı cezaevinden dönüşünde getirdiği tişörtü Boris'e vermişti. Tişörtün üzerinde iki güvercin resmi vardı: Birinin ardında Alman bayrağı, diğerinin ardında ise Rus bayrağı vardı ve her iki dilde de 'barış, dostluk, yardımlaşma' yazıyordu. Boris tişörtü eline aldığında yarım saat kadar ona bakakalmıştı. Renkler onu şaşırtmıştı, çünkü o günlerde bölgemizde renkli kıyafet görmek mümkün değildi; Sovyet modasında hemen her şey griydi. Bu canlı renklere sahip kıyafet hemen Boris'in giyiminin en sevdiği parçası haline geldi. O tişörtü üstünden çıkarmıyordu – ara sıra durup, elleriyle tişörtü çekerek önündeki resme bakıyor, gülüyor ve kendi kendine bir şeyler mırıldanıyordu.

Boris oldukça konuşkan bir çocuktu – hiç çekinmeden saatlerce konuşurdu, hatta yabancılarla bile. Doğru biriydi; aklına ne gelirse o an söylerdi. Seninle konuşurken gözlerinin içine bakardı; bakışları çok güçlüydü ama insanı germez, aksine rahatlatırdı. Okuma yazması vardı; yalnız başına yaşayan ve biz çocukların sıkça ziyaretine gittiğimiz dul Nina'dan öğrenmişti okumayı. Nina'ya, bostanındaki ağır işlerde yardımcı olurduk ve karşılığında bize lezzetli yiyecekler verirdi. Kültürlü bir kadındı. Eski bir Rus dili ve edebiyatı öğretmeniydi. Tatyana Hala'nın rızasıyla Boris'e okuma yazma öğretmişti.

O sıralarda, 1992'de, Transdinyester'de savaş vardı. SSCB'nin yıkılmasından sonra Transdinyester Rus Federasyonu'nun dışında kaldı ve bir daha kimsenin hâkimiyeti altına girmedi. Komşu ülkeler Moldova ve Ukrayna'nın, Transdinyester üzerinde planları vardı. Ancak Ukrayna zaten, devletteki kitlesel yozlaşmalar ve yönetimi hizaya sokmak gibi, kendi içsel sorunlarıyla meşguldü. O esnada Moldovalılar, ülkelerinde yaşanan felakete rağmen -kırsal kesimde yaşayan nüfusun çoğu adi bir yoksulluk, deyim yerindeyse sefalet içindeydi- Romanyalılarla işbirliği yapıp askeri güçlerle Transdinyester Bölgesi'ni işgal etmeye çalıştılar. Romanyalılarla yapı- lan anlaşmaya göre Transdinyester özel bir şekilde paylaşılacaktı:

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Toprağın kontrolü Moldova Hükümeti'nde olacak, SSCB zamanında Ruslar tarafından inşa edilen ve daha sonra kontrolü tamamen suçluların eline geçip, Transdinyester'i bir silah marketine dönüştüren sayısız mühimmat fabrikası ise Romanyalı sanayicilere bırakılacaktı.

Moldova ordusu herhangi bir uyarı yapmadan saldırıda bulundu. 22 Haziran'da Moldova tankları, on askeri birlik, bir piyade, bir özel piyade ve iki Romanyalı askeri birlik eşliğinde Moldova sınırındaki Dniester Nehri'nin sağ kıyısındaki Bender'e girdi. Buna karşılık Bender sakinleri bir savunma mangası oluşturdu – bu manga dışında silahları yoktu. Kısa ancak kanlı bir savaş oldu; bir yaz süren savaş, Transdinyesterli suçluların Moldovalı askerleri topraklarından kovmasıyla sonuçlandı. Daha sonra Moldova topraklarını işgal etmeye başladılar. Bu noktada paniğe kapılan Ukrayna, suçluların savaşı kazanması durumunda kendi topraklarına da girmesinden korkarak, Rusya'nın araya girmesini istedi. Rusya, Transdinyester sakinlerini kendi vatandaşı gibi tanıyordu, 'barış sürecine destek vermek' için bir orduyla geldi. Ordu, askeri rejim başlattı; polis karakollarını sağlamlaştırdı ve Transdinyester'i 'olağanüstü hal bölgesi' ilan etti.

Rus askerleri zırhlı araçlarla sokaklarda devriye geziyordu ve sabah sekiz ile akşam sekiz arasında dışarı çıkma yasağı koyulmuştu. O dönemde birçok insan sırra kadem bastı; nehirde, işkence görerek öldürülmüş insan cesetleri bulundu. Büyükbabamın 'otuzlu yıllara dönüş' olarak tabir ettiği bu dönem, uzun bir süre devam etti. Amcam Sergey, cezaevindeki gardiyanlar tarafından öldürüldü. Pek çok insan, canını kurtarmak için topraklarını terk etmek ve dünyanın farklı bölgelerine göç etmek zorunda kaldı.

Bu olanlardan Boris'in hiç haberi yoktu. Zihni realiteyi kavrayamıyordu; normal realite şöyle dursun, şiddeti ve siyasi-askeri mantığını anlaması mümkün değildi. Tek istediği trenini sürmekti ve hatta bir gece istediğini yaptı; çünkü dün-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

yadaki tüm diğer trenler gibi onun treninin de gece vardiyası vardı…

Bir akşam, demiryoluna doğru yürürken, askerler zırhlı araçlarından bile inmeden onu, alçakların yaptığı gibi, sırtından vurdu ve yol üstünde ölü vaziyette bıraktılar.

Bu haberi duyduğumda aniden büyümüş gibi hissettim.

Bu bir tür dönüm noktasıydı – içimde bir şeyler sonsuza dek ölmüştü. Bunu çok belirgin biçimde hissetmiştim; neredeyse somut bir histi, omuzlarına düşen yükten dolayı bir daha asla deneyimleyemeyeceğin duyguları, maceraları ya da bazı davranış biçimlerini hissetmek kadar somut.

Büyükbabamın rengi atmış, öfkeden sarsılmıştı; amcamı, yani oğlunu öldürdüklerinde dahi bu kadar altüst olmamıştı. Bu adamların lanetlendiğini, Rusya'nın cehenneme dönüştüğünü, çünkü polislerin melekleri öldürdüklerini söyleyip durdu.

Babam ve bölgemizden adamlar, gecenin ilerleyen saatlerinde, ışıklar sönmüşken polislerin bölgesine girdiler ve bir birlik halinde binalara baskın yaptılar. Bu, öfkenin ve umutsuz keder çığlıklarının bir dışavurumuydu. Birkaç polis öldürdüler ve birçoğunu yaraladılar; fakat bunun sonucunda Rusya, şehrimizde polis varlığının gerçekten gerekli olduğuna kanaat getirdi.

Transdinyester'de gerçekte neler olduğunu kimse bilmiyordu; televizyonlar bile tüm olanları izledikten sonra farklı haberler yapıyorlardı; ben bile bildiklerimin gerçek olup olmadığından şüphe etmeye başlamıştım.

Boris'in ölü bedeninin yoldan alınıp eve getirildiğindeki halini hatırlıyorum. Gördüğüm en üzücü şeydi.

Yüzüne, daha önce onda hiç görmediğim bir korku ve acı yerleşmişti. Güvercinli tişörtü kurşunlarla delik deşik edilmiş ve kana bulanmıştı. Hâlâ elleriyle sıkıca, makinist şapkasını tutuyordu. Vücudunun aldığı şekil şaşırtıcıydı: Öldüğünde, yeni doğmuş bir bebek gibi dizlerini göğsüne çekerek kıvrıl-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

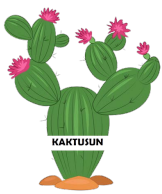
mıştı. Ömrünün son dakikalarında çok acı çekmiş olmalıydı. Ardına kadar açık ve soğuk gözlerinde hâlâ aynı umutsuz soru ifadesi vardı: "Neden bu kadar çok acı hissediyorum?"

Onu bölgemizin mezarlığına gömdük.

Transdinyester'in dört bir yanından insanlar cenazesine geldi. Evinden mezarlığa kadar uzun bir kafile oluştu ve Sibirya geleneklerine göre tabutu elden ele taşınarak mezarına kadar ulaştırıldı. Herkes onun haçını öptü; çoğu ağladı ve öfkeyle adalet istedi. Zavallı annesi meczup gözlerle olanları ve insanları izledi.

Bir yıl sonra durum daha da kötüleşti. Polisler suçluları gündüz gözüyle öldürmeye, yol ortasında vurmaya başladılar. İkinci kez çocuk cezaevine düşmüştüm ve çıktığımda, doğduğum yerleri tanıyamadım. O günden sonra birçok şey yaşadım; fakat tüm bu deneyimler esnasında Sibirya kanununun haklı olduğuna inanmaktan vazgeçmedim: Hiçbir siyasi güç, bayrakla dayatılan hiçbir güç, bir bireyin özgürlüğü kadar değerli değildi. Boris'in özgürlüğü kadarsa hiç.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

DOĞUM GÜNÜM

Biz Low Nehri çocukları, daha önce de bahsettiğim gibi, Sibirya suç kanunlarına gerçekten uygun biçimde yaşardık; güçlü bir putperest inancı etkisinde sıkı bir Ortodoks terbiyesi aldık, şehrin geri kalanı davranışlarımızdan dolayı bizi 'Sibirya İlmi'yle anardı. Küfür etmezdik, boş yere Tanrı'nın ya da analarımızın adını kullanmazdık; hiçbir yaşlı, hamile kadın, küçük çocuk ya da kimsesiz ya da engelli hakkında saygısızca konuşmazdık. Biz çok iyi bütünleşmiştik ve doğruyu söylemek gerekirse, diğer bölgelerde bizim yaşımızdaki çocukların yaptığı gibi kendimizi yetişkin hissetmek için küfür kelimelerine ihtiyacımız yoktu; çünkü suçlu toplumunun gerçek bir parçası gibi kabul görüyorduk; bizler, çocuk cezaevlerini bilen, sorumluluk ve yetişkin suçlu toplumundakiyle aynı hiyerarşiye sahip gerçek bir çeteydik.

Bizim işimiz gözcülük yapmaktı. Bölgemizde gezer, daha çok diğer bölgelerle olan sınırlarda vakit geçirir ve herhangi bir olağandışı hareketlenmede yetişkinleri haberdar ederdik. Şüphe çeken birileri geçerse -bir polis, bir muhbir ya da diğer

BELONGS TO KAKTUS TEAM

taraflardan bir suçlu- birkaç dakika içerisinde bu durumu yetişkin Otoriteler'in bilmesini sağlardık.

Polis geldiğinde genellikle yollarını kapatırdık: Onları durdurmak için arabaların önüne oturur ya da uzanırdık. Arabadan inip arkamızı tekmeleyerek ya da kulaklarımızdan çekerek bizi kaldırmaya çalışırlardı ve biz de karşılık verirdik. Genellikle aralarından en genç olanını seçer ve grupça üstüne çullanırdık – biri ona vurur, biri kolunu tutar ve ısırır, diğeri üniformasının düğmelerini çıkarırken ya da kılıfından tabancasını alırken, bir diğeri de sırtına tırmanıp şapkasını kapardı. Polisin hali kalmayana ya da arkadaşları bize cidden sıkı vurmaya başlayana dek bunu yapmaya devam ederdik.

Aramızdan en şansız olanı kafasına cop darbesi alır, biraz kan kaybederdi ve sonra kaçardık.

Bir keresinde arkadaşım kılıfından polisin silahını çalmaya çalıştı: Polis anında elini yakaladı, ancak elini çok sıktığı için arkadaşım tetiği çekti ve yanlışlıkla onu bacağından vurdu. Silah sesini duyar duymaz, hep birlikte aynı yöne doğru kaçışmaya başladık; biz kaçarken aptallar arkamızdan ateş etmeye başladılar. Neyse ki aramızdan kimse vurulmadı; ama kaçarken yanımızdan geçen kurşunların ıslığını işitebiliyorduk. İçlerinden biri kaldırım taşlarına eğilip, yüzüme isabet eden o parçayı aldı ve bana attı. Yara küçüktü ve çok derin değildi -tek bir dikiş bile atmadılar- ancak ilginç bir şekilde yaradan çokça kan akıyordu ve arkadaşım Mel'in evine vardığımızda annesi Irina Hala beni kollarına alıp, yol boyunca polislerin beni başımdan vurduğunu haykırarak aceleyle bizim eve doğru koşmaya başladı. Onu sakinleştirmeye çalışıyordum ancak o, olanca gücüyle koşuyordu; eve birkaç metre kala, gözlerime dolan kanların arasından ölü gibi bembeyaz olan annemi fark ettim; cenazemi kaldırmaya çok hazırmış gibi duruyordu. Irina Hala, annemin önünde durunca yılan gibi kıvrılıp kollarından kurtulmaya ve ayaklarımın üstüne inmeye çalıştım.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Annem yaramı kontrol ettikten sonra içeri girmemi söyledi ve Irina Hala'yı sakinleştirmek için ona bir ilaç verdi.

Birlikte bahçedeki bankta oturup mahmuz çiçeği çayı içtiler ve ağladılar. O zamanlar dokuz yaşındaydım.

Bu kez başka bir vesile ile polisler yine bizi yoldan çabucak temizlemek için arabalarından indi. Ayaklarımızdan ve kollarımızdan tutup bizi yolun kenarına attılar; biz tekrar ayaklanıp yolun ortasına zıpladık ve polisler tekrar başa sardı. Bu bizim için asla sonlanmayacak bir oyun gibiydi.

Arkadaşlarımdan biri polisin bir anlık dalgınlığından faydalanıp arabasının el frenini çekti. Bir tepedeydik ve yol nehre doğru uzanıyordu; el freni çekilen araba roket gibi hızlandı, polis olduğu yerde öfkeli gözlerle saplanıp kaldı, arabanın tüm yolu inip nehre düşüşünü ve ardından -kıkırdamasını- denizaltı gibi gözden kayboluşunu izledi. O sırada biz de çabucak gözden kaybolduk.

Gözcülük yapmanın yanı sıra mesaj da taşırdık.

Sibirya toplumu, emniyetsiz ve modern dünyanın adi bir sembolü olduğuna kanaat getirdikleri telefonu kullanmadıkları için, 'yol' kullanırlardı – sözlü, yazılı ya da bir nesneye kodlanmış mesajların aktarılmasından oluşan bir tür iletişim sistemi.

Sözlü mesajlar 'puff' olarak adlandırılırdı. Yetişkin bir suçlu puff yapmak istediğinde bir çocuk ya da kendi çocuklarından birini çağırır, ona, Sibirya suçlularının atalarının kullandığı eski bir dilden, Efey'den türeyen suçlu dili fenya'da, mesajın içeriğini anlatırdı. Sözlü mesajlar genellikle kısa ve özdü. Nispeten daha anlaşılırdı ve günlük meseleler için kullanılırdı.

Babam, birilerine sözlü mesaj götürmem gerektiği zaman bana, "Gel buraya, sana vermem gereken bir puff var," derdi. Daha sonra bana içeriği anlatırdı, mesela: "Venya Amcan'a git ve burada kutuplar kadar toz biriktiğini söyle." Bu, gelmesini ve konuşulacak önemli sorunlar olduğunu anlatan, acil bir

BELONGS TO KAKTUS TEAM

çağrıydı. Bisikletimle yola çıkar, Venya Amca'ya esaslı bir selam verir, daha sonra Sibirya geleneğine uygun şekilde, mesajla ilgisi olmayan birkaç kelam ederdim -halini hatırını sormak gibi-, sonra asıl meseleye gelirdim: "Size babamdan bir puff getirdim." Sonra, mesajı kendisine aktarmam için izin vermesini beklerdim; o da dolaylı yoldan iznini verirdi. Tevazu ile en ufak bir kibir belirtisi göstermeden izin verirdi: "Tanrı seni kutsasın evlat," ya da "Yüce İsa'nın ruhu seninle olsun," gibi sözler, mesajı dinlemeye hazır olduğunun göstergesiydi. Mesajı iletir ve onun cevabını beklerdim. Cevap almadan ayrılamazdım; bu Venya Amca ya da kim olursa olsun, bir cevap vermek zorundaydı. "Babana, topuklarımı aşındıracağımı söyle, Tanrı seninle olsun," cevabı daveti kabul ettiğini ve en kısa zamanda geleceğini gösterirdi. Eğer bir şey söylemek istemezse: "Bu puff ruhumu dinlendiren bir müzik gibi. Tanrı seninle olsun, sana ve ailene sağlık ve uzun ömürler versin," derdi. Ben de ona benzer veda kelamları ettikten sonra, mümkün olduğunca çabuk eve dönerdim. Hızlı olduğun ölçüde iyi bir ulaksın demekti ve daha iyi kazanırdın. Bazı zamanlar yirmi rublelik banknot (o günlerde bir bisikletin fiyatı elli rubleydi) aldığım bile oluyordu, diğer türlü kek ya da bir kutu gazoz.

Mektupların ulaşımında da kendimize has yöntemlerimiz vardı.

Mektup çeşitleri üçe ayrılırdı: ksiva (suçlu dilinde belge demektir), malyava (ufaklık) ve rospiska (imza).

Ksiva, suçlu dilinde uzun ve önemli belge demekti. Çok nadiren ve sadece yaşlı Otoriteler tarafından yazılırdı. Genellikle cezaevine emir göndermek, cezaevi yönetimini etkilemek, isyan çıkarmak ya da birini, zor bir meseleyi özel bir yoldan halletmeye ikna etmek gibi amaçlar için kullanılırdı. Bu tarz mektuplar elden ele, cezaevinden cezaevine ulaştırılırdı. Çünkü taşıdığı önemden dolayı, sıradan bir ulağın eline teslim edilmezdi, ancak suçlu Otoritelere çok yakın isimlere emanet

BELONGS TO KAKTUS TEAM

edilirdi. Biz çocuklar asla bu tarz mektuplar taşıyamazdık.

Diğer bir yandan malyava ise hemen her zaman getirip götürdüğümüz, sıradan bir mektup çeşidiydi. Genellikle cezaevlerinden, içerdeki kontrolden sakınarak, dışarıdaki suçlu dünyasıyla iletişim kurmak için gönderilirdi. Bunlar daima suçlu dilinde yazılan, kısa ve öz mektuplardı. Her ayın ikinci perşembesi Tiraspol Cezaevi'nin önüne gidip beklerdik. O gün suçluların 'atış günü'ydü: İç çamaşırlarının lastiklerini sapan olarak kullanarak, duvarın üstünden mektuplarını bize gönderirlerdi. Her mektubunun kodlanmış bir adresi vardı – bir sözcük ya da numara.

Bu mektuplar hemen her mahkûm tarafında yazılır ve daha önce de bahsetmiş olduğum gibi, koğuştan koğuşa yapılan bu iletişim sistemi cezaevinin 'yol'u olarak kullanılırdı. Mahkûmlar gece boyunca 'atlar gönderir' -çeşitli postalar, mesajlar, mektuplar ve buna benzer şeyler- tellerin arasından, bir camdan diğerine ulaştırılırdı. Daha sonra mektuplar duvara en yakın olan ve camında kalın demir tabaka yerine standart demir çubuklar bulunan hücredeki mahkûmlar tarafından toplanırdı. Oradan 'atışçı' denilen mahkûmlar mektupları tek tek duvarın üstünden atarlardı. Bu kişilere, yaptıkları işten dolayı suçlu toplumu tarafından ödeme yapılırdı ve cezaevinde başka bir iş yapmazlardı; her gün duvarın üstünden paçavra kumaşlar atarak yeteneklerini geliştirirlerdi.

Malyava atabilmek için öncelikle, saf mendil kumaşından (cezaevinde bulunması bir hayli zor olan) yapılma uzun kuyruk ve kâğıt borudan bir 'füze' yapılırdı. Boru bir tarafa doğru katlanıp, lastiğe geçirilebilecek çengel şeklini alır; daha sonra parmaklarla kavranır ve çekilirdi. Bu esnada bir diğeri, mektubun ucundaki saf kumaştan kuyruğu tutuşturur ve alev aldığında içindeki boru füze gibi patlayarak atılırdı.

Yanan kuyruk, mektubun nereye düştüğünü bulmamızı sağlardı. Yanan borunun, içindeki değerli mektubu yakmaması için mümkün olduğunca hızlı koşmalı ve ateşi söndür-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

meliydik. Neredeyse on kişi olurduk ve yarım saat içinde yüzden fazla mektup toplardık. Eve dönerken mektupları mahkûmların ailelerine ya da arkadaşlarına dağıtırdık. Bu iş için de para alırdık.

Her bir suç toplumunun ayda bir kez kendine has mektup atma günü vardı. Bazı durumlarda, eğer acil bir mektup varsa, farklı topluluklara mensup olsalar dahi, suçluların birbirine yardım etmesi âdettendi. Bu gibi zamanlarda diğer topluluk üyelerinin mektupları bizim suçlularımızla aynı zamanda atılabiliyordu ve biz onları da adreslerine teslim ediyorduk. Daha doğrusu, aramızda herhangi bir tartışma olmaması için, mektubu yerden ilk alan insanın onu adrese teslim etmesi gibi bir kural vardı.

Bu gibi istisnai durumlarda ödeme yapmıyorlardı; onun yerine bir şeyler veriyorlardı. Mektupları gardiyanın evine götürüyorduk, yardımcılarından biri mektupları alıp güvenli bir yere saklıyordun; daha sonra insanlar oraya gidip şifreli kelimeleri ya da numaraları söylüyor, eğer aynı koda sahip bir mektup varsa, gardiyan onu sahibine teslim ediyordu. Bu hizmet karşılığında ödeme yapılmıyordu, fakat bu gardiyanın sorumluluklarından biriydi; eğer posta ile ilgili herhangi bir sorun yaşanırsa, bir mektup ortadan kaybolur ya da birileri mektubuna ulaşamazsa gardiyan ağır biçimde cezalandırılır, hatta öldürülürdü.

Rospiska ya da diğer bir adıyla 'imza', cezaevinin içinde ve dışında sirkülasyon halinde olan bir mektup türüydü. Otoriteler tarafından sağlanan bir tür geçiş izni görevi görürdü; gittiği yerde kimseyi tanımayan suçlular için kardeşçe bir karşılama ve huzurlu bir yaşam garantilerdi. Örneğin; bulunduğu bölgeden daha uzak yerde bir hapse düşen suçlu ya da iş gezisine çıkan biri için. Daha önce de bahsettiğim gibi, imzalar doğrudan tene dövme olarak işlenebilirdi.

Diğer bir yandan rospiska, önemli bilgileri yaymak için kullanılırdı. Mesela, suçlu Otoriteleri'nin yaklaşan toplantısı gibi

BELONGS TO KAKTUS TEAM

organizasyonları isim belirtip risk almadan, açık bir biçimde birden fazla kişiye duyurmak için. Kullanılan şifreli dil sayesinde mektuplar polisin eline geçse dahi bir tehlike oluşturmazdı.

Birkaç kez bu tarz mektuplar taşıdım: sıradan ve açıktılar. Otoriteler, mektuplarını asla mühürlemezlerdi; şifreli olmasının yanı sıra, güvenilirliğine gölge düşürmek istemezlerdi; bu, çoğunlukla, kanunların gücünü göstermek ve bir tür suçlu karizması yaymak amacıyla yapılırdı.

Bir keresinde, Sibirya cezaevlerinden çıkıp, Ukrayna cezaevlerine gönderilen bir imza taşımıştım. Ukraynalı suçlulara cezaevindeki belli kurallara uymaları konusunda talimat veriyordu; örneğin, homoseksüel eylemler ve bireysel mahkûmların fiziksel ve cinsel olarak istismar edilerek cezalandırılması yasaktı. Bu mektubun altında, otuz altı Sibiryalı Otorite'nin imzası vardı. Benim elime geçen imza, çoğaltılıp hapislerdeki tüm suçlulara ya da tüm SSCB'ye dağıtılması amaçlanan aslının kopyalarından sadece biriydi.

Diğer bir iletişim yöntemi olan 'fırlatmak', belli bazı nesnelerin ulaştırılmasıyla sağlanırdı. Bu iletişim biçiminde, suç toplumunda özel bir anlamı olan nesne ulağa verilirdi; bu ulak çocuk olabilirdi. Ulağın görevi nesneyi adrese teslim etmek ve kimden geldiğini söylemekti; cevap için beklemesine gerek yoktu.

Kırık çakı, çete üyelerinden ya da yakınlarından birinin ölümünü simgelerdi ve kötüye işaretti. Ortadan ikiye ayrılmış elma, ganimetleri bölüşmeyi teklif etmek demekti. Mendilin arasına bir parça kuru ekmek koymak, açık bir uyarıydı: "Dikkatli olun, polis yakınlarda, karıştığınız işlerle ilgili önemli bir durum söz konusu." Mendile sarılmış çakı, kiralık katiller için bir eylem çağrısıydı. Ortasına düğüm atılmış bir halat parçası, "Bildiklerinden sorumlu değilim" anlamına gelirdi. Mendilin içinde bir tutam toprak, "sırrını tutacağıma söz veriyorum" anlamındaydı.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Daha basit ve daha karmaşık anlamlar da vardı, 'iyi' olanlar -belli bir amacı olanlar, koruma gibi- ve 'kötü' olanlar – hakaret ya da ölüm tehditleri gibi.

Eğer birinin, kendi suçlu onurunu tehlikeye atacak ilişkiler kurduğundan şüphe edilirse -polisle ya da diğer suçlu toplumlarıyla (kendi isteği olmadan)- çiviyle birlikte ufak bir haç alabilir ya da daha ciddi durumlarda ölü bir fare, bazen ağzında demir bir para ya da banknot konurdu. Bunlar, mümkün olan en sert cezanın verileceğine dair açık bir sözdü. Bu 'kötü fırlatma' idi, en kötüsüydü ve ölümü simgelerdi.

Diğer yandan, eğer bir arkadaşını partiye, eğlenceye, içmeye ve kendine eşlik etmeye davet ediyorsan ona boş bir bardak gönderirdin. Bu 'iyi fırlatma' idi.

Ben hep bu tarz mesajlar taşımıştım; kötü olanları hiç taşımadım. Çoğunlukla idari iletişimler, davetler ya da sözler.

Görevlerimizden biri de, bölgemizin şanlı adını devam ettirebilmek için düzgün birer insan olmaktı: Yani, diğer bölgelerdeki çocukların arasına nifak tohumları ekebilecek kabiliyette olmak zorundaydık.

Bu, doğru yollardan yapılmalıydı. Çünkü geleneklerimize göre, sonuç aynı olacak olsa bile, nedensiz şiddet göstermek yasaktı; nihayetinde iyi bir nedenle kırılmış kafa da, kırılmış bir kafaydı.

Yaşlılarla -emekli olan ve genç suçluların yardımlarıyla yaşayan eski suçlularla- birlikte çalışırdık. Eksantrik emekliler gibi, biz gençlere ve sabıkalarımıza düşkünlerdi.

Yaşadığım bölgede onlardan çokça vardı ve hepsi de Sibirya Urkaları sınıfına mensuptu: Diğer suç topluluklarının, mütevazı ve saygın bir yaşam sürmenin mecbur koşulduğu, fedakârlıklarla dolu, ahlâk ve dini duyguların en ön sırada yer aldığı, doğaya, insanlara, devlet ve zenginler tarafından istismar edilen çalışanlara saygı duyulduğu için hor gördüğü eski kanunlara itaat ediyorlardı.

Zenginleri tanımlamak için, pagan mitolojisinde bataklık-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

larda ve sık ağaçlık alanlarda yaşayan ve insan kanıyla beslenen yaratığın eski Sibirya dilindeki karşılığı olan upiri kelimesini kullanıyorduk: bir tür Sibirya vampiri.

Geleneklerimiz bize, düşmanla münakaşaya girme sonucu suç işlemeyi yasaklamıştı; çünkü zenginlerle ya da devlet memurlarıyla iletişim kurmak alçaklık olarak değerlendiriliyordu. Onlar sadece saldırıya uğrayabilir ya da öldürülebilirdi; ancak ne tehdit ne de pazarlık edilebilirdi. Haraç, şantaj ve polis ya da KGB ile yapılan gizli anlaşmalar sonucu illegal eylemler düzenlemek gibi suçlar tamamıyla hor görülüyordu. Biz sadece soygun ile hırsızlık yapıyorduk ve suç eylemlerimizde kimseyle işbirliği yapmıyor, her şeyi kendimiz planlıyorduk.

Diğer topluluklar böyle düşünmüyordu. Genç nesil, özellikle de Avrupa ve Amerika'ya özenenler -onlarda ahlâk anlayışı yoktu- sadece paraya itaat ediyorlardı ve piramitsi bir suç sistemi yaratmaya çalışıyorlardı; herkesin birbiriyle bağlantıda olduğu, kimsenin şahsi gücünün söz konusu olmadığı ve ortak çıkarlar için çalışılan, bizim sistemimizden çok farklı bir tür suç monarşisiydi onlarınki.

Ben küçük bir çocukken dahi, diğer suç toplumlarının çoğunda konuşmaya hak kazanmak gerekiyordu; aksi takdirde yokmuşsun gibi davranılırdı. Bunun aksine, bizim toplumumuzda herkesin konuşmaya hakkı vardı; kadınların, çocukların, engellilerin ve yaşlıların.

Bizim aldığımız eğitim ve diğer topluluk üyelerinin aldığı eğitim (ya da eğitimsizlik) arasındaki fark, aramızda uçurumlar yaratıyordu. Dolayısıyla, bazen farkında olmadan da olsa kurallarımızı ve kanunlarımızı kanıtlama ihtiyacı hissediyorduk ve bazen şiddete bile başvurarak, başkalarını da bu kurallara saygı duymaya zorluyorduk.

Şehirde her zaman sorun çıkarıyorduk; başka bir bölgeye girişimiz hep kavgayla, kanla, tekme tokatla ve iki taraflı hacamatlarla sonuçlanıyordu. Ürküten bir ünümüz vardı; herkes

BELONGS TO KAKTUS TEAM

bizden korkardı ve bu aşırı korku saldırıya uğramamıza neden olurdu. Çünkü her zaman içgüdülerine yenik düşen, şansını denemek isteyen ve korkusuna yol açan şeye saldırarak bunun üstesinden gelmeye kalkışan biri olurdu.

Kavga her zaman kaçınılmaz değildi; bazen diplomasi yoluyla karşı tarafı fikrini değiştirmeye ikna eder ve sadece iki tarafın da attığı birkaç yumruktan sonra konuşmaya başlardık. Bu şekilde sonlanması güzeldi. Ancak çoğu zaman sonu kanlı biterdi ve bir kez anlaşmazlık yaşadığımız bölge ile zincirleme devam eden kötü ilişkileri tekrar düzeltmek çok zor olurdu.

Yaşlılarımız bizi çok iyi yetiştirmişti.

Öncellikle, yaşayan tüm canlılara saygı duymak zorundaydın – polisler, devletle ilişkili olan şahıslar, bankerler, tefeciler ve paranın gücünü kullanan, sıradan insanları istismar eden diğerleri hariç.

İkinci olarak, Tanrı'ya ve onun Oğlu İsa Mesih'e inanmak ve bizden farklı olan diğer inanış biçimlerini saymak ve sevmek zorundaydın. Ancak kilise ve din asla bir yapı olarak görülmezdi. Büyükbabam Tanrı'nın rahipler yaratmadığını, sadece özgür insanlar yarattığını söylerdi; iyi olan birkaç rahibin olduğunu ve onların görev yaptığı yerlere gitmenin günah olmadığını, ancak rahiplerin Tanrı'nın gözünde daha güçlü bir yere sahip olduğunu düşünmenin günah olduğunu söylerdi.

Son olarak, bizler, bize yapılmasını istemediğimiz şeyleri başkasına yapmazdık: Eğer bir gün yapmak zorunda kalırsak da, bunun için iyi bir nedenimizin olması şarttı.

Birlikte sıkça Sibirya felsefesini tartıştığım yaşlılardan biri, kendi görüşüne göre, dünyanın yanlış yollarda giden insanlarla dolu olduğunu söylerdi, yanlış bir adım attıktan sonra aynı yolda ilerleyen insanlarla. Yanlış yolda olan birçok insanı doğru yola geri dönmeye ikna etmenin mümkün olmadığını, çünkü onların artık çok uzaklaştığını ve geriye yapılacak tek şey kaldığını söylerdi: Varlıklarına bir son vermek; yani 'onları

BELONGS TO KAKTUS TEAM

yoldan çekmek'.

"Zengin ve güçlü bir adam," derdi yaşlı adam, "Kendi yanlış yolunda yürürken birçok hayatı mahvedecektir; birçok insanın başını belaya sokacaktır. Buna engel olmanın tek bir yolu vardır: Onu öldürmek. Ancak bu şekilde onun para üstüne kurduğu hâkimiyeti yerle bir edebilirsin."

O noktada karşı çıkardım:

"Peki ya o adamın katili de yanlış bir adım atıyorsa? Ondan uzak durmak ve kendi haline bırakmak daha iyi değil midir?"

Yaşlı, şaşkınlık dolu gözlerle bana bakar ve başımı döndüren bir inançla cevap verirdi:

"Sen kim olduğunu sanıyorsun çocuk – İsa mı? Ancak o mucizeler yaratabilir; biz sadece Tanrı'ya hizmet ederiz… Ve yeryüzünü iblisin çocuklarından temizlemekten daha iyi nasıl hizmet edebiliriz?"

Yaşlı, harika bir adamdı.

Yaşlılarımızdan dolayı, her halükârda doğru yolda olduğumuzdan emindik. "Bizim için kötülük dileyenler kötülük görür," diye düşünürdük, "Çünkü Tanrı bizim yanımızda," Şiddetimizi ve davranışlarımızı haklı çıkaracak bin tane yolumuz vardı.

On üçüncü yaş günümde, içimde birkaç kuşku uyandıran bir olay oldu.

Her şey şöyle başladı: Dondurucu bir şubat ayı sabahı arkadaşım Mel bize gelip, onunla birlikte şehrin diğer yakasına, Railway Bölgesi'ne gidip, bizim alanın Gardiyanı'nın ona vereceği mektubu bir suçluya teslim etmemizi istedi.

Gardiyan ona, yanına sadece bir kişi alabileceğini söylemişti, çünkü mesajı grup halinde taşımak kabalıktı: Bu bir şiddet ve neredeyse tehdit olarak algılanırdı. Ve ne yazık ki Mel beni seçmişti.

Soğukta o kadar yol gitmeye hiç niyetim yoktu; özellikle de doğum günümde: Kendisi cezaevinde olduğu için boş olan amcamın evinde tüm çete üyeleriyle bir parti organize etmiş-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

tim bile. Evini bana bırakmıştı; evi temiz tuttuğum, kedilerini beslediğim ve çiçeklerini suladığım sürece istediğimi yapabilirdim.

O sabah parti için hazırlıkları tamamlamak istiyordum ve Mel ona refakat etmemi istediğinde gerçekten hayal kırıklığına uğradım ancak reddedemedim. Onun çok sakar olduğunu biliyordum ve eğer tek giderse başına bir iş gelebilirdi. Dolayısıyla üstümü giydim, birlikte kahvaltı yaptık ve Railway Bölgesi'ne doğru yola koyulduk. Bisiklet süremeyecek kadar çok kar olduğu için yürüdük. Ben ve arkadaşlarım hiçbir zaman otobüs kullanmazdık çünkü gelmesi için uzunca beklemek gerekiyordu; yürümek daha hızlıydı. Yürürken birçok şeyden konuşurduk – bölgede ya da şehrin herhangi bir yerinde neler olduğundan. Ancak Mel ile konuşmak çok güçtü; çünkü doğası gereği anlaşılabilir cümleler kurma yetisi yoktu.

Dolayısıyla konuşmalarımız tamamen benim monologlarımla ve laf arasında eklediğim 'Da', 'A-ha', 'M-m-m' ve Mel'in çabucak çıkarabileceği diğer ufak ifadelerle şekil alırdı.

Ara sıra ölü gibi kaskatı kesilirdi ve yüzü mumya gibi sabitlenirdi: Bu, anlattıklarımdan hiçbir şey anlamadığını gösterirdi. Bu gibi durumlarda ben de durur ve açıklama yapardım; Mel o genel anlama ifadelerini yaptığında yürümeye devam ederdik.

Yüzünde sadece güzellik yer etmemişti – yüzünü boydan boya geçen taze bir yara ve sol gözünün olması gereken yerde bir boşluk vardı. Bu, kendisinin sebep olduğu bir kazanın eseriydi. Sakarca eline aldığı bir uçaksavar bombası, yüzüne birkaç santimetre kala patlamıştı. Yüzünün eski haline dönmesi için devam eden uzun bir dizi cerrahi operasyon geçiriyordu ancak o zamanlar hâlâ yüzünün sol tarafındaki o korkunç kara boşlukla dolaşıyordu. Ancak üç yıl sonra camdan yapılma yapay göze sahip olabilmişti.

Mel her zaman böyleydi – vücudu ile mantığı hep birbirinden bağımsızdı. Düşünürken hareketsizce durması gerekirdi;

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

aksi takdirde en ufak bir sonuca varamazdı ve eğer hareket ediyorsa düşünemezdi. Bu özelliğinde dolayı ona 'eşek' diyordum – bazen şaka bazen ciddi. Bunu yapmak adice bir şeydi biliyorum, ama eğer böyle bir yola başvurmazsam sabahtan akşama kadar küçük bir çocuk gibi ona her şeyi açıklamak zorunda kalıyordum. Asla darılmazdı ancak birden ciddileşirdi; sanki ona eşek dememin gizemli nedenini anlamaya çalışır gibi. Bana yine 'eşek' demekten başka bir çare bırakmadığı anlardan birinde ani bir çıkış yaparak beni çok şaşırtmıştı:

"Bana neden öyle dediği biliyorum! Çünkü kulaklarımın çok uzun olduğunu düşünüyorsun!"

Daha sonra çılgın gibi kulaklarının boyutunu savunmaya başladı.

Ona cevap vermedim; sadece bakakaldım.

O umutsuz bir vakaydı, yaşlı bir alkoliğin içki ve sigarayla hayatını mahvetmesi gibi, o da hayatı kendine zehir ediyordu.

Her neyse, o şubat sabahı Mel ile birlikte, karla kaplı yollarda yürüyorduk. Havada çok fazla nem olmadığı zaman kar taneleri oldukça kuru oluyordu ve eğlenceli bir ses oluyordu; onların üstüne basarken, sanki krakerlerin üstünde yürüyormuşçasına sesler çıkıyordu.

Güneşli bir sabahtı ve gökyüzü bize iyi bir gün vaat ediyordu, ama beklentileri boşa çıkarabilecek, daimi ve hafif bir rüzgâr esiyordu.

Centre Bölgesi'nden geçmeye ve bir önceki yaz nehirde boğularak hayatını kaybeden iyi bir arkadaşımızın annesi Katya Hala tarafından işletilen ufak bir yerde -bar ve restoran karışımı- bir şeyler atıştırmak için mola vermeye karar verdik.

Kendini yalnız hissetmemesi için onu sıkça ziyarete gider ve sohbet ederdik. Oğlu Vitalich öldüğü gün hepimiz onunla beraber olduğumuz için, bize ayrı bir düşkünlüğü vardı.

Vitalich'in cesedi hemen bulunamamıştı. Arama çok zor şartlar altında yapılmıştı; çünkü iki gün öncesinde büyük baraj yüz kilometre akıntıyla taşmıştı.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Bu başka bir hikâye, ancak anlatılmayı hak eden başka bir hikâye.

Mevsimlerden yazdı ve hava çok sıcaktı. Baraj gece yarısı taşmıştı; yaklaşan bir fırtınaya benzer korkunç bir gürültüyle uyandığımı hatırlıyorum.

Hepimiz evlerimizden çıktık ve sesin, nehir yönünden geldiğini fark ettik. Acele ile nehrin üstünde dev okyanus dalgaları gibi kabaran, nehir akıntısına doğru artan bir güçle kıyıya çarparak ilerleyen ve gemi, sandal ne varsa önüne katan suyu görmeye gittik.

Bazıları ellerinde fenerlerle nehri aydınlattı. Aydınlanmayla birlikte nehrin önüne kattıkları belirdi: inekler, sandallar, ağaç gövdeleri, sac tamburlar, bez paçavraları ve bir çarşaf gibi görünen kıyafetler. Suyun karmaşası içinde orda burada sürüklenen mobilya parçaları vardı. Çığlıklar duyuluyordu.

Şükür ki bizim bölgemiz kıyının yüksek kesiminde kalıyordu ve suyun yıkıcı etkisi fazla değildi: Her şey sular altında kalmıştı; evler, mahzenler su doluydu ancak onun dışında ciddi hasar yoktu.

Ertesi gün nehir tamamen çöplüğe dönmüştü ve biz onu temizlemeyi görev edinmiştik; gücümüzün yettiği kadar, nehrin içindekileri kıyıya çıkaracaktık. Taşma sırasında kıyıda oldukları için dalgaların sürüklediği ve kullanılabilir durumda olan motorbotlar vardı.

Benim kayıklarım kurtulmuştu. İki kayığım vardı: Biri, ağır yükleri taşımak için kullandığım (tüm yazı Moldova topraklarındaki elma bahçelerini ve tarlaları yağmalayarak geçiriyorduk…) büyük kayığım, diğeri ise geceleri balık tutmak için kullandığım küçük kayığım. Küçük olanı seri ve manevra yapılabilirdi; onu 'ağları yönetmek' için kullanıyordum – yani, ağları akıntıya karşı tutarak nehrin ortasında, balıkların en çok olduğu yerde toplamaya çalışıyordum.

Küçük kayık üzerinde birkaç onarım yapmam gerektiği için evdeydi ve bu sayede bir şey olmamıştı. Diğeri ise kıyı-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

daki kayıkhanedeydi; bakıcıdan, onu benim için özel bir cila ile restore etmesini istemiştim. Kayıkhaneyi işleten bakıcının adı Ignat'tı; iyi ve yoksul bir adamdı. Bir aydır kayığımı boyayacağına dair söz veriyordu ama hiç zaman bulamıyordu – ya yapacak daha acil işleri oluyordu ya da sarhoş olup sızıyordu.

Sekiz tane sandalımız vardı ve iki gruba ayrıldık: Her gruba iki sandal ve her sandala dört kişi düştü.

Planladığımız şekilde, nehri çöplerden arındırmak için iki kayık durmaksızın çalışıyordu. Ucunda demir kancalar olan, uzun sırıklarla donanmış bir grup, ağaç dalları, ağaç gövdeleri, hayvan cesetleri gibi büyük çaptaki nesneleri topluyordu. Daha sonra tüm bu kalıntılar bir araya getirilip halatla bağlanıyor ve taşıma kapasitelerine ulaştıklarında bu ekip kıyıya, diğer çocukların suya atlayıp çöpleri çektiği yere geri dönüyordu. Kıyıda büyük bir ateş yakmışlardı. Nehirden çıkardığımız hurdaları ateşe atıyorduk: Sırılsıklam olmuş ağaç gövdeleri bile yarım saat içinde kuruyor ve üzerine biraz benzin atınca alev alıyordu.

Öğlene kadar ateş kocaman bir hale geldi; yanına yaklaşanı yakarak öldürecek kadar büyüdü. Çoğumuz bir araya gelip inek, koyun, köpek, tavuk ve kaz cesetlerini alevlerin içine fırlatıyorduk.

Öğleden sonra saat dört civarında ilk insan cesedini çıkardık.

Orta yaşlı ve giysileri üzerinde bir adamdı, kafatası yarılmıştı. Muhtemelen nehre düşmüş ve akıntıya kapılmıştı; daha sonra kafası bir kayaya ya da ağaç kütüğüne çarpmıştı.

Diğer grup küçük ağlarla çalışıyor ve su yüzeyinde gezinen ufak nesneleri topluyordu; konserve kutuları, şişeler, taze meyve ve sebzeler, elmalar, şeftaliler, kavunlar, patatesler, çocuk oyuncakları, plastik kova ve kürekler, fotoğraflar, kâğıtlar, mektuplar ve belgeler, hepsi bir türlü yemeği gibi birbirine girmişti.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Şişelerce meşrubat ve gazlı içecek vardı; çünkü birkaç kilometre ilerde bir şişeleme fabrikası vardı. Su oraya da ulaşmış ve ambarlarda ne var ne yok önüne katmıştı.

Şişeleri toplayıp ayrı bir tarafa koymaya ve daha sonra temizliğe yardımcı olanlar arasında paylaşmaya karar vermiştik. Ancak ilk saatin sonunda o kadar çok şişe topladık ki nereye koyacağımızı bilemedik. Böyle olunca aramızdan iki kişi şişeleri büyük el arabalarına doldurup kıyıya yakın yerde yaşayan insanların avlularına bıraktı. Bölgedeki ilk sokağın tamamını şişelerle doldurdular -yaklaşık elli ev- ve ikinci kez el arabaları dolu olarak döndüklerinde insanlar:

"Hayır, bunları koyacak kadar yer kalmadı çocuklar, diğer evlere verin!" dediler.

Tüm gün boyunca bir an bile durmaksızın çalıştık; akşam karanlığı çöküp göz gözü görmeyinceye kadar devam ettik.

Nehrin kıyısını darmadağın etmiştik, yürümek neredeyse imkânsızdı, ayağını nereye atsan bir şeye çarpıyordun.

Orda kaldık ve ateşin başında uyuduk.

Uyumadan önce yemek yedik; bazıları evden bir şeyler getirmişti ve içecek bir sürü şey vardı – sanırım o gece, tüm hayatım boyunca içtiğim gazozlardan daha çok gazoz içtim.

Daha sonra alevlerle aydınlanan yerlere uzandık. İçtiğimiz gazlı içeceklerden dolayı sürekli geğiriyorduk.

On metre ilerimizde, öğlen nehirden çıkardığımız adamın ölü bedeni uzanıyordu. Öfkelenmemesi için ellerine bir haç ve bir mum koyduk. İçimizden biri Sibirya geleneğine göre ölülere yapıldığı üzere bir bardak su ve bir parça ekmek de koydu yanına.

Nehir hâlâ çöp ve ceset yığınlarıyla dolu olduğu için ertesi gün diğer bölgelerden de temizlik için yardım istemenin daha iyi olacağına karar verdik. Cesetler çürüdüğünde bu işlemi yapmak daha katlanılmaz olacaktı. Diğer çocukların yardımıyla nehri daha kısa sürede temizleyebileceğimizi düşündük.

Ertesi gün saat on civarında takviye ekipler geldi. Çoğu

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Centre Bölgesi'nden olmak üzere, Kafkaslar ve Railway'den de çocuklar vardı: Hepsi bize yardıma gelmişti ve bu duruma sevinmiştik.

Onların nehre düşme riskinden korunmak için (çoğu yüzme bilmiyordu – bizim gibi nehir kenarında büyümemişlerdi) onları kıyı işlerine verdik. El arabaları ya da torbalarla hurda taşıyorlardı.

Dükkânlara satmak için arabalarıyla gelenlere pek çok şişe içecek sattık. Fiyatlarımız oldukça düşüktü, şişe başına değil, arabaların yaptığı sefer başına para alıyorduk: Her bir sefer için elli ruble alıyorduk ve istedikleri kadar şişe yükleyebiliyorlardı. Eğer hızlı olurlarsa üç sefer bile yapabiliyorlardı. Bu, iki taraf için de iyi bir anlaşma olmuştu – hem kıyıyı temizlemiş hem de biraz para bile kazanmıştık; onlar ise hemen hiç pahasına sermaye edinmişti.

Bizimle çalışan çocuklardan biri de Vitalich'ti.

Centre'de yaşadığı halde onunla iyi arkadaştık.

Sık sık bizimle nehre girmeye gelirdi; çok iyi bir yüzücüydü. Kürek yarışlarına katıldığı için atletik bir fiziği vardı ve dayanıklıydı, birlikte yüzdüğümüz zamanlarda asla yorulmazdı; saatlerce akıntıya karşı yüzebilirdi.

Çok güçlü olduğu için onu, çöpleri kayıktan nehir kıyısına doğru taşıyan takımın başına koyduk. Bunu yapabilmek için çok iyi bir yüzücü olman şarttı çünkü kayığın nehre çok yaklaşmaması gerekiyordu. Çöpler kayıkla yanaştırıldığında beş ya da altı yüzücü onları kıyıya çıkarıyordu. Bu karmaşık bir operasyondu, çünkü suyun içini görmek mümkün değildi – su toprak, yaprak ve diğer şeylerle dolu olduğu için ne taşıdığını anlamak imkânsızdı. Önceki gün bir çocuk yaralanmıştı – ağaç gövdesi taşırken dallardan biri baldırına saplanmıştı, ne olduğunu anlayamadan suda çok kan kaybetmiş ve kendinden geçmişti. Şükür ki durumu hemen fark eden diğerleri onu çabucak kıyıya çıkarmış ve durum tatlıya bağlanmıştı.

Öğle vaktinde, nehirde kaybolanların yakınlarından bazı-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

ları nehre indi. Her biri, boğulan adamın cesedinin etrafında dolandı, ta ki bir kadın onu tanıyana dek:

"O benim kocam," dedi kadın.

Kadına, adamın erkek kardeşi ve aile dostu olan iki adam daha eşlik ediyordu. Yanlarında on yaşlarında, siyah saçlı ve Moldovalı gözleri olan, ufak tefek bir kız çocuğu vardı.

Kadın çığlıklarla kendini kocasının ölü bedeninin üstüne atarak gözyaşlarına boğuldu. Onu bağrına bastı ve öptü. Küçük kızı da ağlamaya başladı; ama sessizce, sanki bunu bizim önümüzde yapmaktan çekiniyormuşçasına.

Boğulan adamın kardeşi kadını sakinleştirmeye çalıştı; onu araya götürdü ancak o, orada da ağlamaya ve feryat etmeye devam etti.

Üç adam cesedi yüklenip arabanın arka koltuğuna taşıdı. Bize teşekkür ettiler ve para önerdiler ama biz kabul etmedik. İçimizden biri arabanın bagajını şişelerle doldurdu ve onlar, gözlerinde soru işaretleriyle bize baktılar.

"Cenazede içecek masrafı yapmazsınız," dedik.

Bunun üzerine bize yine bolca teşekkür ettiler. Kadın ellerimizi öpmeye başladı ve biz öpücüklerden kurtulmak için tekrar iş başına döndük.

Bu esnada diğer insanlar kendi ölülerini arıyorlardı. İçlerinden biri bize yardım etmeyi teklif etti ve biz de kabul ettik; zavallı insanlar bize yardım ederek yakınlarını bulabilmeyi umuyorlardı. Ancak boğulmuş birini bulmak kolay değildi. Genellikle suyun altında üç günden fazla kalmış cesetler çürümeye ve havayla dolmaya başladığında su yüzeyine çıkıyorlardı. O zavallı Moldovalıyı bulmamız bile tam bir şans eseriydi; güçlü bir akıntı onu yüzeye vurmuş olmalıydı; eğer onu hemen yakalamasaydık tekrar suyun dibine gidebilirdi.

Vitalich, diğer beş çocuk ile birlikte, dalları sudan dışarıya, bir ağaç gövdesini kıyıya doğru çekiyordu – ağacın suyun altında kalan kısmının ne kadar geniş olduğunu kestirmek mümkündü.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Ağacı çevirip yapraklı olan kısmını, kıyıdakilerin daha rahat kavrayabilmesi için onlara doğrultmaya karar verdiler.

Ağacı çevirirlerken Vitalich'in ayağı dallardan birine dolandı. Diğerlerinin durumun farkına varabilmesi için bağırdı ancak ağaç birden pervane gibi dönmeye başladı: Olanca ağırlığıyla devrilip Vitalich'i altında bıraktı.

Gözlerimize inanamadık.

Herkes aynı anda onu çıkarmak için suya atladı ama o artık orada değildi – ne ağacın yakınında ne de birkaç metre civarda bulabildik.

Akıntının onu sürüklemesini engellemek için çevreyi hemen ağlarla kuşattık. Daha sonra nehir yatağını aramaya başladık.

Bir şeylere çarpma riskini göze alarak -hiçbir şey görmenin mümkün olmadığı- kirli suya daldık. İçimizden birine ağaç gövdesi çarptı ama neyse ki ciddi bir şey olmamıştı.

Her nasılsa Vitalich'ten hiçbir iz yoktu.

Devamlı olarak suya daldığımı hatırlıyorum: Beş, altı metre derine inip, el yordamıyla boşluğu tarıyordum.

Birden elime bir şey takıldı, bir bacak! Onu sıkıca kavradım, kendime doğru çektim ve ayaklarımla nehir yatağında doğruldum; kendimi güçlü bir şekilde yukarı ittirdim ve bir saniye sonra sanki yayla fırlatılmış gibi kendimi suyun yüzeyinde buldum.

Ancak ondan sonra kavradığım bacağın Mel'e ait olduğunu fark ettim. Kafasını sudan dışarı uzatmış ve şaşkınlık içinde bana bakıyordu.

O an sinirlerime hâkim olamadım ve kafasına bir tane yumruk geçirdim, o da bana benzer bir karşılık verdi.

Aramaların ilk saati boyunca Vitalich'in bedenini bulamadık.

Hepimiz yorgun ve hırçındık; birçoğu kendi aralarında tartışmaya, birbirlerine hakaretler yağdırmaya başlamıştı ve herkes suçu diğerine atarak durumundan sıyrılmaya çalışıyordu.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Böyle, insanların tamamıyla hainleştiği zamanlarda onların gerçek yüzlerini görmeye başlıyor ve benliğinden, olduğun yerden tiksiniyorsun.

Kollarımda ve bacaklarımda derman kalmamıştı ve artık daha fazla yüzemiyordum; kıyıya döndüm ve uzandım.

Nasıl olduğunu hatırlamıyorum ancak uyuyakaldım.

Uyandığımda akşam olmuştu. Biri iyi olup olmadığımı soruyordu. Bu, arkadaşım Gigit'di; elinde bir şişe şarap vardı.

Diğerleri sarhoş bir halde ateşin etrafında oturuyordu. Kendimi zinde hissediyordum ve Gigit'e, Vitalich'in bulunup bulunmadığını sordum. Başını salladı.

Diğerlerinin yanına gidip, arkadaşımızın bedeni hâlâ nehirdeyken neden içtiklerini sordum.

Kayıtsızca bana baktılar; bazıları kendilerine kızdı, çoğu yorgun ve üzgündü.

"Ne, biliyor musunuz?" dedim. "Tırpan'a ağ atmaya gidiyorum."

Tırpan akıntı yönünde, yirmi kilometre uzaklıktaydı. Oraya bu ismi vermelerinin nedeni, nehrin o bölgede tırpanı andıran bir eğim almasıydı. O eğimde su duruyor ve kıyıya taşıyordu, böylelikle akıntı neredeyse durağanlaşıyordu.

Akıntı aldığını er ya da geç geri verirdi. Nehir yatağındaki kuşağı tararsak Vitalich'in bedenini bulabilirdik.

Tek sorun, baskından dolayı nehrin içinin hurdayla dolu olmasıydı. Bu nedenle sık sık ağ değiştirmek gerekiyordu; aksi takdirde ağ çok dolup, çekildiğinde kopabilirdi.

Mel, Gigit, Besa ve Dilsiz benimle geldi. Benim iki kayığımı, Mel'in ve benim ağlarımızı aldık.

Ceset çıkarmak için kullanılan ağlar daha sonra atılır ya da başka bir üzücü durum için saklanırdı.

Farklı amaçlarda kullanılmak üzere bir düzine ağım vardı; en iyisi, ağırlığa ve uzun süre suda kalmaya dayanıklı olan nehir yataklarıydı. Etkili bir avlama için üç katmanı vardı ve oldukça kalındı.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Sahip olduğum en iyi nehir yatağını aldım ve yola koyulduk.

Tüm gece ağ attık ve çıkan çöpleri temizledik: nehir dibinde bulunan türden çöpler ve birçok hayvan cesedi. Ancak en büyük sorun ağaçların dallarıydı; çünkü bir kez ağlara takıldıklarında çıkarmak çok güç oluyordu ve ağı yırtıyorlardı.

Ellerimiz sabaha kadar suyun içinde kaldı; kurumasını bile bekleyemeden tekrar suya daldırıyorduk; çünkü bir yandan çıkardığımız ağı temizlerken, attığımız diğer ağ yine çöplerle doluyordu yani birini temizler temizlemez diğeriyle birlikte yine başladığın yere dönüyordun.

Sonunda Gagarin diğerleriyle birlikte görevi bizden devralmaya geldi. Çok bitkindik – ayakta duramıyorduk. Kendimizi çimenlerin üstüne attık ve hemen uyuyakaldık.

Öğleden sonra saat dört civarında Gagarin ve diğerleri Vitalich'in cansız bedenini buldu.

Vücudu sıyrık ve kesiklerle doluydu; sağ ayağı kırıktı ve biraz kemik görünüyordu. Vitalich maviydi, tüm boğulan insanlar gibi.

Bölgedeki insanları çağırdık. Onu evine, annesine götürdüler. Biz de olayın nasıl olduğunu anlatmak için onlarla birlikte gittik. Annesi perişan haldeydi; durmadan ağlıyor ve bize sarılıyor, canımızı acıtacak kadar sıkıyordu. Bence kendi isteğiyle yapıyordu bunu ya da belki, Centre Bölgesi'ndeki çocuklardan biri ona oğlunun cesedini nasıl zor şartlar altında aradığımızı anlatmıştı. Bize teşekkür edip duruyordu ve onun sözlerini duymak beni duygulandırıyordu: "Teşekkür ederim, onu eve getirdiğiniz için teşekkür ederim."

Onun yüzüne bakamıyordum, oğlunu aramak yerine uyuyakaldığım için utanç duyuyordum.

Hepimizi bitkin ve şaşkın bir haldeydik. Vitalich gibi birini bizden koparan alın yazısına inanamıyorduk.

Bu nedenle, ne zaman Centre Bölgesi'ne yakın olsak, Vitalich'in annesini, Katya Hala'yı ziyaret ederdik.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Evli değildi: İlk eşi olan Vitalich'in babası ile evleneceği sırada eşi askere çağrılmış ve Afganistan'a yollanmıştı; o hamile olduğunda eşinin kayıp haberi gelmişti.

Daha önce de bahsettiğim gibi Katya Hala o restoran tarzı küçük yeri işletiyordu ve birçok illegal işle meşgul, iyi bir suçlu olan yeni eşiyle birlikte yaşıyordu.

Onu her ziyaret edişimizde, çiçeklere çok düşkün olduğunu bildiğimiz için ona çiçek götürüyorduk.

Bir gün bize dünyada en çok sahip olmak istediği şeyin bir limon ağacı olduğunu anlatmıştı. Biz de ona bir tane limon ağacı almaya karar vermiştik; sorun şuydu ki nereden alacağımızı bilmiyorduk, aslında hiçbirimiz daha önce bir limon ağacı görmemiştik.

Biri şansımızı botanik bahçesinde denememizi söylemişti; çünkü orada sıcak ülkelerde yetişen bitkiler bulunuyordu. Kısa süren bir araştırmadan sonra en yakın botanik bahçesinin nerede olduğunu öğrendik: Karadeniz'de, bize üç saat uzaklıktaki Ukrayna'nın Belgorod şehrindeydi.

İyi derecede hazırlanmış bir grup olarak yola koyulduk. Yaklaşık on beş kişiydik: Limon keşfinde herkes yer almak istiyordu; çünkü herkes Katya Hala'yı çok seviyordu ve mümkün olan her şekilde onu mutlu etmek ve ona yardım etmek istiyorlardı.

Belgorod'a vardığımızda botanik bahçesi için sadece bir tane bilet aldık: Önce birimiz içeri girdi ve tuvalete gidip camdan bileti diğerine uzattı ve hepimiz içeri girene dek bu böyle devam etti.

Okul gezisi gibi etiketin altına sığınarak amacımıza yaklaşmıştık. Oldukça küçük bir ağaçtı, fidandan biraz daha uzundu, yeşil yaprakları ve rüzgârda sallanan sarı limonları vardı.

Mel hemen limonların sahte olduğunu ve görüntü olarak ağaca zamkla tutturulduklarını, ağacın sıradan bir fidan olduğunu söyledi. Durup hemen lanet olası limonların gerçek olup

BELONGS TO KAKTUS TEAM

olmadığını anlamak için ağacı kontrol ettik. Tüm ağaçları boydan boya kokladım: Limon kokuyorlardı.

Gagarin, Mel'in kulağına bir şamar patlattı ve operasyonun sonuna dek konuşmasını yasakladı.

Saksıyı kucakladık ve bahçenin çitlerinin yanındaki binanın ikinci katına çıktık. Camı açtık ve küçük ağacı yavaşça kilitli garajın çatısına bıraktık. Camdan atladık ve içinde ağaç olan ağır saksıyı sıkıca tutup taşıyarak istasyona doğru koştuk. Trende, onca sarsıntılara ve çarpmalara rağmen limonların düşmediğini fark ettik: Onları kaybetmediğimiz için mutlu olduk…

Hediyemizi Katya Hala'ya verdiğimizde sevinçten ya da belki saksının üzerinde, dikkatsizlikten çıkarmayı unuttuğumuz botanik bahçesinin damgasını gördüğünden ağladı. Her halükârda çok mutlu olmuştu ve ağaçtan ilk meyvesini aldığında hepimizi limon çayı içmeye davet etmişti.

O gün de -on üçüncü yaş günüme- Mel ile birlikte Railway'e doğru giderken ona, yaşlı Bosya'nın dükkânından çiçek almayı düşündük.

Katya Hala'ya aldığımız çiçekleri ve bitkileri hep onun dükkânından alırdık; hiçbirinin adını bilmediğimiz için bir kağıda isimlerini yazmasını isterdik; böylece aynı şeyi ikinci kez satın almamış olurduk.

Her beş bitkide Bosya bize ufak bir indirim yapardı ya da kuruduğu için kullanılamayacak hale gelmiş eski tohumlardan verirdi. Biz yine de tohumları alır ve polis karakolundan dolaşarak bir tur yapardık. Eğer kapıya park etmiş arabalar görürsek tohumları onların petrol tanklarına doldururduk: Tohumlar hafif oldukları için hemen dibe çökmezlerdi ve petrol pompasının filtresinden geçebilecek kadar küçüklerdi, tohumlar karbüratöre ulaştığında motor arızalanıyordu. Böylelikle, onları atmak yerine iyi bir amaç için kullanmış oluyorduk.

Büyükbaba Bosya iyi bir Yahudi'ydi, tüm suçlular ona saygı

BELONGS TO KAKTUS TEAM

duyardı, çiçekçi dükkânı (pek iş yapmayan) dışında ne yaptığını kimse bilmezdi ve ilişkilerini çok gizli tutardı. Amsterdam Yahudi Topluluğu ve kaçak elmaslarla bağlantısı olduğu söylenirdi. Ancak bununla ilgili herhangi bir kanıt göremedik, hal böyle olunca onun dükkânına her gittiğimizde gerçekten ne iş yaptığını anlayabilmek için ona sataşırdık. Bu bir gelenek haline gelmişti: Onu konuşturmaya çalışıyorduk ve o her seferinde sıyrılmayı başarıyordu.

Biz genelde konuya şöyle başlardık:

"Peki Mr. Bosya, Amsterdam'da havalar nasıl?"

O da fazla düşünmeden cevap verirdi:

"Nereden bilebilir; benim gibi bir radyosu bile olmayan zavallı bir Yahudi? Radyom olsa bile ne işe yarar, dinleyemem ki: Hiçbir şey duyamayacak kadar yaşlandım – bir ayağım çukurda… Ah, sizin gibi genç olduğum, sadece oyunlar oynadığım ve hoşça vakit geçirdiğim günlere dönmeyi nasıl isterdim… Yeri gelmişken, siz neler yapıyorsunuz çocuklar?"

Ve konuşma hep bizde noktalanırdı; bizim gibi bir grup aptal, ondan laf almak yerine kendimizi anlatırdık ve dükkândan, kandırılmış olmanın verdiği belirsiz bir hisle ayrılırdık.

O çok iyi bir üçkâğıtçıydı ve biz her seferinde bu numarayı yiyorduk.

Yaşlı Bosya'nın dükkânında çok özel çiçekler yoktu; bazılarının yıllardır orada olduğunu düşünürdüm. Dükkân uzun, dar ve ufaktı; ahşap rafları, kimsenin satın almadığı eski bitkilerle doluydu. İçeri girdiğinde kendini ormanın ortasına düşmüş gibi hissediyordun; bitkiler çok büyümüş ve yaprakları diğerlerininkilerle iç içe geçmişti ve tüm bitkiler bir araya geldiğinde devasa bir çalıyı andırıyordu.

Bosya iki büküm olmuş, yaşlı ve zayıf bir adamdı; zırhlı tanklar kadar kalın bir gözlüğü vardı ve gözlüğün lenslerinden gözleri canavar gibi kocaman görünürdü. Her zaman siyah ceket giyerdi, beyaz gömleğin üstüne siyah papyon takardı, kusursuz biçimde ütülenmiş siyah pantolon ve siyah

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

parlak ayakkabıları vardı.

Yaşına rağmen (çok yaşlıydı, benim büyükbabam bile ona 'amca' diyordu) saçları simsiyahtı ve 1930'ların modelinde kestirdiği saçlarına sürdüğü ince katman briyantinle onları daima bakımlı tutardı.

Her zaman, bir centilmenin en güçlü silahının şıklığı olduğunu; onunla şüphe çekmeden her şeyi yapabileceğini -soygun, cinayet, hırsızlık ve yalan- söylerdi.

Dükkânın kapısındaki ufak zil her çaldığında tezgâhın arkasındaki, vites değiştiren eski arabalar gibi gıcırdayan sandalyesinden kalkar ve İsa'nın kutsal tablolarında yaptığı gibi kabul ve şefkatini göstermek için ellerini genişçe açarak müşterisine doğru yürürdü. Yürürken gülünç görünürdü çünkü komik bir siması vardı – gülümserdi ama üzgün gözlerle, sahipsiz köpekler gibi. Ve her adımında yaşlı adamların hareket ettiklerinde ağrı ve acıdan homurdandığındaki gibi sesler çıkarırdı.

Sonuç olarak, beni üzüntüyle doldururdu: melankoli, nostalji ve acıma.

Dükkânına girdiğimizde yaşlı Bosya ormanının içinde belirirdi; kimin geldiğini görmeden yine o azizlere yakışır hareketini yapar, ancak sonunda gözleri bizim rezil yüzlerimizle buluşunca ifadesi hemen değişirdi. İlk önce gülümseme silinir ve yerini, nefes almakta zorlanırmış gibi yorgun bir kırışıklık alırdı ve daha sonra tüm vücudu iki büküm olurdu; bacakları bükülür ve sanki önerdiğimiz bir şeyi reddeder gibi ellerini sallamaya başlardı. Bize arkasını dönüp, titrek sesinde hafif bir ironi ve Yahudi Odesa diyalektiyle bozulmuş Rus aksanıyla bir şeyler söyleyerek tezgâha giderdi:

"Shob ya tak zhil, opyat prishli morochit yayza..."

"Yaşadığım hayata bak!" anlamına geliyordu -her fırsatta kullandıkları bir Yahudi deyimiydi- "Yine bana musallat olmaya geldiniz…"

Bu onun, bize hoş geldin deme şekliydi; çünkü gerçekte

BELONGS TO KAKTUS TEAM

bizi çok severdi.

Onu kandıramayışımızdan o da keyif alırdı. Her seferinde denerdik ancak Bosya, hakkında oldukça mütevazı ve pişkin olduğu aklı ve Yahudi kurnazlığıyla bizi tuzağına düşürür ve bunu, çoğu zaman dükkândan ayrıldıktan sonra fark ederdik. Akıl oyunlarında oldukça iyiydi, gerçekten zekiydi.

Her zaman görmediğine ve duymadığına şikâyet ettiği için, ona saatin kaç olduğunu sorup umutla beline taktığı saate bakmasını beklerdik. Ancak o göz kapağını bile kıpırdatmadan cevap verirdi:

"Eğer mutlu bir insansan zamanı nasıl bilebilirsin ki? Mutlu insanlar zamanı hesaplamaz çünkü ömürlerindeki her an mutlulukla geçer."

Sonra, madem saate bakmayacaktı ve zamanın geçmesini umursamıyordu, neden saat takıyordu, diye sorardık.

Yüzüne şaşkın bir ifade yerleştirir ve sanki ilk kez görüyormuş gibi saatine bakardı ve sonra mütevazı bir ses tonuyla cevap verirdi:

"…Ah, bu bir saat değil… Bu benden bile yaşlı; nasıl çalıştığını bile bilmiyorum…"

Saati kulağına yanaştırır, bir süre orada tutar ve eklerdi:

"…Evet, bir şeyler duyabiliyorum, ama bu saatin tik takları mı yoksa benim kalbimin atışları mı bilmiyorum…"

Bosya'nın karısı, Elina adında yaşlı ve sevimli bir Yahudi hanımefendiydi. Yıllarca öğretmenlik yapmış, babamı ve onun kardeşlerini okutmuş, zeki bir kadındı. Hepsi ondan sevgiyle bahsederdi ve yıllar geçse bile onun otoritesine saygı duyarlardı. Babam polis öldürdüğünde -aslında iki polis- onun kulaklarını çekmişti ve babam bağışlaması için onun ayaklarına kapanmıştı.

Bosya'nın bir kızı vardı, gördüğüm en güzel kızdı. Adı Faya'ydı ve o da öğretmendi. Yabancı dil öğretirdi, İngilizce ve Fransızca. Ancak hep hasta olduğu fikriyle büyütülmüştü; çünkü Bosya ve Elina onun normal çocukların yaptığı şeyleri

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

yapmasına izin vermemişti. Hâlâ evlenmemişti ve ailesiyle yaşıyordu; sakin ve güler yüzlü bir insandı. Muhteşem bir fiziği vardı: Kalça ve kıvrımları kalemle çizilmiş gibi kusursuzdu, ufak ağzı hafif aralanmış şekilli dudaklarıyla çevrelenmişti, büyük siyah gözleri ve beline kadar uzanan dalgalı saçları vardı. Ancak onunla ilgili en olağanüstü şey davranışlarıydı. Bir kedi gibiydi; her bir jestini kendine has o zarafetiyle yapardı.

Ondan etkileniyordum ve onu ne zaman dükkânda görsem ona yakın olabilmek için bir bahane bulmaya çalışıyordum. Sadece onu kendime yakın hissetmek için yanına gidiyor, bitkilerden ya da başka şeylerden konu açıyordum.

Bana gülümsüyordu; benimle konuşurken mutlu oluyor ve ondan hoşlandığımı anlıyordu. Bir zaman sonra, on altı yaşına geldiğimde, ona gerçekten yakın olabilmek için cesaretimi topladım ve edebiyattan konu açtım. Birbirimizi görmeye ve kitaplar değiştirmeye başladık ve çok geçmeden aramızda, kibar insanların 'beraberlik' dediği, bizim bölgemizdekilerin ise, 'beraber çarşaf kirletmek' diye tamamen farklı bir deyimle tabir ettiği bir ilişki başladı.

Ancak bu, ayrıca anlatılmayı hak eden başka bir hikâye ve şimdi yeri değil.

Şu an burada anlatılması gereken hikâye, yaşlı Bosya'nın hayatı.

Yaşlı Bosya gençliğinde bir bander idi – yüzyılın başında Yahudi organize suçluları için kullanılan kelime. Rusça 'çete' anlamına gelen Banda'dan türemiş bir sözcük.

1920 ve 1930'lu yıllarda Odesa'da Yahudi çeteleri en güçlüler ve en iyi örgütlenmişler arasındaydı: Tüm kaçakçılık ve liman operasyonlarını onlar yürütürdü. Onlara mensup olanlar güçlü dini inanışlara, ahlâk anlayışına ve Koska'ya, eski Yahudi Odesa diyalektinde 'emir', 'kanun' ya da "kural" anlamına gelen, bir tür iç düzenlemeye sahiptiler. Kısacası, Koska'ya karşı gelmek bir tür intihardı.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

1930'lu yılların ortasında Sovyet Hükümeti sistematik olarak tüm bölgede suçla mücadeleye başladı ve Odesa'ya -haraç ve organize suçlardan en fazla etkilendiği düşünülen şehirlerden biri- savaş taktikleri planlayan ve podstava, yani 'kasıtlı hareket' anlamına gelen özel bir ekip gönderdiler. Ajanlar aracılığıyla çetelerin arasında iç çatışma çıkardılar.

Johnny Depp'in canlandırdığı ünlü bir film gangsteri olan Donie Brasco, Sovyet öncülerinin gizli görev ajanlarını istismar edip, onlara bilgi taşıtmak yerine suçlular arasında suni bir ortam yarattırıp endüstriyel ölçekte bir savaş çıkarmalarına ve birbirlerini öldürmelerine neden olacağını kesinlikle tahmin edemezdi. Hayır, Donie Brasco asla hayal edemezdi.

Bu yolla Odesa'da pek çok çete ve suç topluluğu yeryüzünden silindi. Sadece Yahudi Topluluğu hayatta kalmayı başardı; çünkü polis kuvvetlerini arasında hiç Yahudi yoktu ve kimse Yahudi kültürünü, dilini ve geleneklerini, onlardan biriymiş gibi davranacak kadar iyi bilmiyordu.

Bir zaman sonra Odesa'daki polis teşkilatı güçlenip Yahudiler için de tehdit oluşturmaya başlayınca Yahudiler, her biri bin kişiden oluşan iki büyük çete oluşturmak için güçlerini birleştirdiler.

İlki, daha ünlü olanı, efsanevi lider Benya Krik -nam-ı diğer 'Kral'- tarafından yönetiliyordu ve daha ziyade hırsızlık ve soygun alanında uzmanlaşmışlardı. Diğeri, eski bir suçlu olan Buba Bazich -nam-ı diğer 'Şaşı'- tarafından yönetiliyordu ve sadece yasadışı finansal işlerle meşguldüler.

Bu iki örgüt birlikte çok iyi işler çıkardılar ve polis onlara karşı hiçbir şey yapamadı. Çok geçmeden Odesa'nın yönetimini ellerine aldılar ve Yahudi Topluluğu güney SSCB ve özellikle de Ukrayna'nın en güçlülerinden biri oldu.

Ekim 1941'de, Alman ve Romanyalı işgal güçleri Odesa'ya girdiğinde Yahudilerin çoğu toplama kamplarına sürgün edildi ve öldürüldüler.

Suçlular partizan birliklere katıldılar ve şehrin tümünü do-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

laşıp, denize dökülen yeraltı kanallarına saklandılar. Geceleri sabotaj eylemleri düzenleyerek düşmanla çatıştılar: demiryollarını havaya uçurdular, silah ve kumanya taşıyan trenleri raydan çıkardılar, gemileri ateşe verip batırdılar, kıdemli Alman memurlarını kaçırıp öldürdüler ve bunu, memurlar, şartlar dolayısıyla hünerli birer ajana dönüşen Odesa fahişeleriyle birlikteyken yaptılar.

Bosya oradaydı, o yeraltı tünellerinde.

Onun dükkânına gittiğimiz bazı zamanlarda Bosya bize Odesa direnişini anlatırdı; yıllarca gün ışığı görmeden şehrin altındaki tünellerde yaşadıklarından bahsederdi. Almanların, partizan sabotaj eylemlerini engellemek için sürekli tünelleri patlattığını, ancak onların her seferinde kendilerini enkazdan kurtarıp yeni kanallar kazdıklarını söylerdi.

Bosya karısıyla o tünellerde tanışmış. Elina, partizanlar tarafından kurtarılan Yahudi ailesiyle birlikteymiş: Orada birbirlerine âşık olmuş ve yeraltında evlenmişler. Hep şöyle derdi, -belki şaka belki gerçek- güneş ışığının neye benzediğini unutacak kadar uzun zaman sonra dışarı çıktıklarında genç karısı yüzüne uzunca bakmış ve demiş ki:

"Burnunun bu kadar uzun olduğunu daha önce fark etmemiştim!"

Çocuk sahibi olmak istemişler ancak savaştan sonra uzun yıllar anne baba olamamışlar ve bu durum onları çok üzüyormuş. Tüm tedavi yöntemlerini denemişler ancak nafile. Sonra bir gün, kör yeğeniyle birlikte yaşayan yaşlı bir Çingene kadına gitmeye karar vermişler. Çingene kadının sihirle ve kocakarı ilaçlarıyla hastalıkları iyileştirdiğini söylemişler – kadın bir nevi büyücüymüş ancak çok akıllıymış. Çingene kadın ne Bosya'nın ne de karısının bir hastalığı olduğunu, sadece geçmişteki acıların etkisinde olduklarını söylemiş. Onlara Odesa'yı terk etmelerini ve geçmişleriyle hiç bağlantısı olmayan, başka bir yere taşınmalarını önermiş.

Uzun bir süre çingene kadının bu önerisini dikkate alma-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

mışlar ve bunun yanı sıra, topluluktan kopmak onlara çok zor gelmiş. Ancak 1970'lerin sonunda Odesa'dan ayrılmaya karar vermiş ve Bender'a, Bosya'nın ufak bir iş kurup kendini, kimsenin tam olarak bilmediği ancak kısa zamanda onu zengin eden gizemli işlere adadığı yere, bizim şehrimize taşınmışlar.

Daha sonra, Bosya ve karısı, normal insanların büyükanne ve büyükbaba olduğu yaşa geldiğinde Faya doğmuş.

Üçü birlikte sevimli bir aile olmuşlar ve Büyükbaba Kuzya'nın hep dediği gibi onlar 'nasıl mutlu yaşanacağını bilen' insanlardı.

Dolayısıyla -hikâyemize geri dönersek- o soğuk şubat sabahı Mel ve ben bitki almak için Bosya'nın dükkânına girdik ve o bizi her zamanki gibi benzer sözlerle karşıladı:

"Olacak iş değil, bu soğukta yapacak başka işiniz yok mu sizin?"

Benim konuşmam daha iyiydi; çünkü Mel ve yaşlı Bosya arasında oluşabilecek herhangi bir diyalog çok karmaşık olabilirdi.

"Katya Hala için geldik. İş maksadıyla yani."

Bosya gözlüklerinin üstünden dikkatle bana baktı ve "Tanrı'ya şükür ki hâlâ iş yapabilen insanlar var! Tüm ömrüm, başımı bu duvarlara vurmakla geçti ve hiçbir iş yapamadım!" dedi.

O bir çita gibi depar atmaya hazırlanırken, ben herhangi bir cevap vermeye dahi yeltenmeden pes ettim.

Her zamanki gibi umursamaz bir tavırla önündeki tabağı bize doğru itip, antik ve tatsız şekerlemelerinden ikram etti. Onların ne kadar berbat olduklarını gayet iyi biliyordu; bu da ritüel haline gelmiş aldatmacanın bir parçasıydı. Her seferinde onları alır ceplerimizi doldururduk, o da gülümseyerek bizi izlerdi ve aynı şeyleri tekrarlar dururdu:

"Yiyin çocuklar yiyin! Ancak dikkat edin dişleriniz kırılmasın…"

Karısı onu, bize bu acımasız oyunu oynarken yakalayınca

BELONGS TO KAKTUS TEAM

ona kızar ve ceplerimizdekileri boşaltıp çöpe atmamız için bize ısrar ederdi. Daha sonra Elina bizi evine çağırır, bize çay ve kremalı bisküvi ikram ederdi; dünyanın en iyi bisküvilerini.

Birkaç ay önce Bosya'ya, onun şeker şakasının sırrını çözdüğümüzü anlatmıştım ve çok şaşırmıştı çünkü bunca yıldır onları yediğimizi sanıyordu. "Onları taş olarak kullandık," demiştim, "Sapanlarımıza koyup fırlattık." Polis karakollarının camlarında çok işe yarıyordu: Çok etkililerdi, özellikle de frambuazlı olanlar. Bir akşam, şaka olsun diye şekerlerden birini Mel'in dizine atmıştım: Dizi şişmiş ve altı ay boyunca şırıngayla suyunu çekmek zorunda kalmıştı.

Mel ve ben sessizce şekerlerimizi alıp Katya Hala'ya götürmek için ufak bir bitki seçtik.

Ancak sapanlarımızın neye benzediğini açıklamadan geçemem.

Hepimiz kendi sapanımızı kendimiz yapardık, baştan sona kadar, böylece hepsi birbirinden farklı olur ve sahibinin kişiliğini yansıtırdı. Sapanın gövdesi saf ağaçtan yapılmalıydı. Önemli olan, gövdenin esnek ve güçlü bir ağaçtan yapılması ve ince olmasıydı. Herkesin kendine sakladığı küçük hileleri vardı; ancak eğer biri diğerinin sapanını beğenirse onu satın alabilir ya da arkadaşlık göstergesi olarak birbirine verebilirdi.

Sapan, çakı gibi her zaman cepte taşınırdı; on üç ya da on dört yaşına gelip yerini silah alana kadar. Ancak ben sapanımı ondan sonra da hep yanımda taşıdım; on sekiz yaşıma kadar.

Büyükbabam Sibirya'dayken yerel ağaçların ya da çeşitli fidanların köklerini kullanarak pipo yaparmış. Onun yardımıyla harika sapanlar yapabileceğim bir ağaç keşfetmiştik ve bu benim en büyük sırrımdı; arkadaşlarım sık sık benden laf almaya çalışırlardı fakat ben Faşist cezaevindeki cesur bir Sovyet gerilla gibi direnirdim.

Lastik yapmak için genellikle eski bisikletlerin şambrellerini kullanırdık; ama onlarla yeterince güçlü atışlar yapıl-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

mazdı. Askeri ilk yardım paketlerinde bulduğumuz, atardamarı sıkıştırmak ve kan kaybını önlemek için kullanılan turnike bandajları bu iş için daha uygundu. Eğer bu bandajlar düzgünce sabitlenirse yüz metre ilerdeki bir camı taş, çelik cıvata -ya da Büyükbaba Bosya'nın şekerlemeleriyle- vurabiliyor ve hatta içerde bir şeyler bile kırabiliyorduk.

Ancak hepsinin içindeki en etkili lastik benim buluşumdu: Sovyet Ordusu'nun gaz maskelerinden yaptığım lastik.

Lastiği gövdeye sabitlemek de herkesin kendi yöntemleriyle yaptığı bir işti; ben güvenli ve karmaşık bir sabitleme yöntemi kullanıyordum ve hiçbir zaman gözüme ya da burnuma, o çok acıtan lastik darbesinden yemiyordum. İnce bir iple lastiği defalarca sarıyor ve sonra basit bir balıkçı düğümü atıyordum. Daha güvenli hale getirmek için ise, zamk görevi gören ancak ipi kurutmayan bir madde ile -çiğnenmiş ekmekle- lastiği sıvıyordum.

Lastiğin ortasına, atmak istediğin nesneyi yerleştirmek için bir parça deri tutturulurdu. Ben kalın olmayan ancak sert bir deri kullanırdım çünkü çok kalın olursa çatlar ve sonunda yırtılırdı.

Sapanının atış kabiliyetini geliştirebilmek için pek çok ufak hile vardı; öncelikle sağlam bir gövde yapmalıydın. Örneğin ben, atış yapmadan önce sapanın gövdesini mümkün olduğunca ıslatırdım; böylece esnekliği artar ve kırılma tehlikesi olmadan, maksimum etkiyle kullanabilirdim. Sapanın tüm düğümlerini yağlardım: Bu şekilde, kuruyan parçaların yörüngeyi etkilemesine izin vermezdim.

Sapan kullanarak polis karakolunun bahçesindeki araçları ateşe vermeyi ben keşfetmiştim. Bahçe çok yüksek duvarlarla kaplıydı ve içeri bir şey atabilmek için duvara çok yaklaşmayı göze alman gerekiyordu ve eğer fark edilirsen, kaçınılmaz surette yakalanıyordun. Molotof kokteylleri o kadar yükseğe atılamayacak kadar ağırdı ve ne zaman denesek, kırılmadan duvarın yarısına bile varamıyorlardı. Bu girişimlerimiz her

BELONGS TO KAKTUS TEAM

zaman hüsranla sonuçlanıyor ve gri duvarlarda patlayan şişeleri hazırlamak için verdiğimiz emekleri düşünerek üzülüyorduk. Cesaretimizi kaybetmeye başlamıştık ki ben, amcamın büfede duran likörünü fark ettim. İçinde farklı ispirto çeşitleri olan birçok ufak şişe bulmuştum – alkolik cüceler için yapılan şişelerden. Bazılarının içini boşalttım; nasılsa amcam hapisteydi ve onları böylesine iyi bir amaç için kullandığımdan dolayı beni azarlamazdı. Mini bir molotof ve normalden biraz daha güçlü, özel bir sapan yaptım. Başarılı geçen bir dizi hazırlık testinden sonra mini molotoflarla ('minyon' dediğimiz) dolu bir koli ve on tane sapan hazırladım.

Polis karakolunun yanındaki eski ve kullanılmayan basımevine girdik ve oradan, hedefimize karşı çok iyi bir görüş yakaladık. Dikkatlice yerlerimizi aldık ve bir havan topu takımı gibi ilk atışımızı yaptık. Onumuz da atış yaptık: Çocuklar şişeyi yerleştirip sapanın lastiğini çekerken ardındaki, yanında hazır bulundurduğu iki çakmakla şişeyi tutuşturuyor ve atışlar bu şekilde ilerliyordu. Tüm hareketlerimiz mükemmel bir şekilde senkronize olmuştu. Küçük şişelerimiz muazzam bir şekilde uçuyor ve bir mermi gibi ıslık çalarak karakolun duvarının ardında gözden kayboluyordu. Polis çığlıklarının takip ettiği ufak bir patlama sesi ve ardından fantastik bir ejderha gibi havaya yükselen kara bulutlar görünce sevinçten ağlayacak gibi oluyordum.

Yerleşimimiz çok idealdi: Kurbanlar neler olduğunu anlayamadan tüm cephanemizi boşaltmış ve çoktan, sakince bisikletlerimizle evin yolunu tutmuştuk.

Şehirde konuşulanlar: Biri, "Polis karakoluna saldırı düzenlenmiş," diyor. Diğeri, "Kimmiş?" diye soruyordu. "Görünüşe bakılırsa yabancı çeteler," diyordu üçüncüsü – kendimizi çok önemli hissediyorduk; ne zaman bu konuşmaya tanık olsam son lafı söyleyen adamın suratına bir tane patlatmak ve "Onlar biziz, biz!" demek istiyordum.

Şüphesiz ki bu durumla gurur duyuyordum. Zeki oldu-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

ğumu düşünüyordum ve bir süre sonra arkadaşlarıma, ordusuna davranan bir general gibi davranmaya başladım.

O günden sonra polis karakolunun araç parkını birkaç kez daha ateşe verdik; fakat daha sonra polis duvarların üstünü tel örgülerle kapladı ve molotoflarımız tellerin arasından geçemedi. Çoğu tellere çarpıp duvarın dış tarafına, yere düşüyor ve patlamıyorlardı. Artık bunu yapmanın cazip bir yanı kalmamıştı.

Bir süre yeni bir şeyler bulmaya çalıştık; derken birden büyüdük ve içimizden biri polisi doğrudan silahla vurmayı önerdi. Bu da oldukça ilgi çekiciydi; ama onları mini molotoflarla ateşe vermek kadar değil. Bu 'minyonlar' ile ilgili bize farklı gelen ve kendimizi, ejderhalarla savaşan cesur şövalyeler gibi hissettiren bir şeyler vardı.

Böylelikle, elimizde güzel bitkimizle birlikte Katya Hala'ya giderken Ölüm Köprüsü'nden geçtik. O zamanlar, içinden eski taşlar fırlamış olan asfalt bir yol olarak kullanılıyordu; ancak bir zamanlar gerçekten köprüymüş. Köprü yıkıldığında üstü toprakla kapatılmış ve sonra asfalt dökülmüş fakat daha sonra, anlaşılamayan bir nedenle taşlar asfaltı delmiş ve yüzeye çıkmış. Asfaltın üzerindeki yarıklardan dışarı fırlamış, büyük ve şekilsiz kara kayalar görmek ilginçti. Bizim bölgemizdeki yaşlı adamlardan biri bu gizemi basitçe 'mühendislik hatası' olarak tanımlayıvermişti. Ancak ben çocukken, taşların doğaüstü bir olay gibi Ölüm Köprüsü'nün üstünde hareket ettiğini anlatan diğer hikâyeye inanmayı tercih ediyordum.

O zamanlar inandığım hikâyeye göre, on dokuzuncu yüzyıl boyunca şehrimizde, ünü Kont Drakula'yla yarışabilecek kadar zengin ve soylu olan bir hükümdar tarafından sömürülmekten bıkan işçiler başkaldırmış. İsyan, hükümdarın genç bir köylü kıza tecavüz etmesi sonucu baş göstermiş. Kız, kendinden önce birçok kişinin yaptığı gibi, sessiz kalmamış ve hor görülmeyi, onurunu kaybetmeyi göze alarak gerçeği herkese anlatmış. Köylüler ve işçiler onu hor görmek bir yana, ona des-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

tek çıkmış ve hemen ayaklanmışlar. Muhafızları öldürmüş ve hükümdarın sarayına girmişler; hükümdarı yatağından sürükleyerek meydana çıkarıp öldürene kadar dövmüşler. Daha sonra cesedini sarayın kapısına asmış ve ailesinin indirmesine engel olmuşlar. "O burada çürüyecek," demişler.

Ertesi gün isyan yatışmış. Ancak insanlar, eğer hükümdarın cesedi asıldığı yerden indirilip bir haçın altına gömülürse, lanetin tüm ailesine yayılabileceğini söylemiş. Normal şartlarda kimse bu tür sözlere kulak asmaz, hükümdarlar savaşta hayatını kaybetmiş birer kahraman gibi onurlandırılarak gömülürmüş.

Birkaç ay sonra hükümdarın karısı hasta düşmüş ve ölmüş. Genç bir adam olan en büyük oğlu da, çok geçmeden atından düşüp ölmüş. Son olarak, kızı ilk çocuğunu -bir erkek çocuğu- dünyaya getirirken, çocuğu ile birlikte hayatını kaybetmiş.

Saray sahipsiz kalmış ve kısa zaman içinde harabeye dönmüş; kimse orada yaşamak istememiş. Asilzadenin tüm toprakları köylüler tarafından işgal edilmiş. Aile mezarlıklarının üstüne bir köprü inşa etmişler ve buna bağlı olarak köprü Ölüm Köprüsü olarak anılmış.

Efsaneye göre ailenin ruhları, o zalim adamı yerin altından çıkarmak için her gece toplanırmış. Ancak bu şekilde onu tekrar kapıya asabilirlermiş; çünkü üzerlerindeki lanetten kurtulmak ve huzur içinde yatmak isterlermiş. Ancak onu yerin altından çıkarmayı asla başaramamışlar. Çünkü köprü onun mezarlığının üstüne inşa edilmiş ve gece boyu hayaletlerin bir araya gelip söktüğü taşlar, sabah insanlar köprüden geçerken tekrar yerlerine otururmuş.

Yaşımız küçükken, bazı geceler o hayaletleri avlamaya giderdik. Bize cesaret versin diye yanımıza, çakı ve kurutulmuş kazayağı ya da dolunay gecesi nehir kıyısından yolunmuş bir tutam ot gibi, birtakım 'sihirli' Sibirya objeleri alırdık.

Ufak hendeğimizde saklanıp hayaletlerin ortaya çıkmasını beklerken, bizi tetikte tutması için korku hikâyeleri anlatır ve

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

kendimizi korkuturduk. Ancak çok geçmeden peş peşe uyuyakalırdık.

İlki şöyle söylerdi:

"Eğer bir şeyler görürseniz, beni uyandırın çocuklar," Daha sonra hepimiz uyuyakalır ve ölü gibi hendeğin dibine yayılırdık.

Ertesi gün, en çok dayanan, diğerlerine gördüklerine dair uzun hikâyeler anlatırdı.

Tabii ki diğerleri öfkelenirdi.

"Neden bizi uyandırmadın aptal?"

"Hareket edemedim, ağzımı bile açamadım," diye kendini savunurdu. "Felç geçirmek gibi bir şey oldu."

Mel bir keresinde bize hayaletlerin onu gökyüzüne taşıdığını ve şehrin üstünde uçurduğunu anlatmıştı. Mel'in bir önceki yüzyıldan kalma aristokrat hayaletlerle birlikte uçtuğu fikri bende derin bir etki yapmıştı.

Ne zaman o yoldan geçsek Mel'e uçma hikâyesini hatırlatırdım. Bana hayretle bakardı.

"Dalga mı geçiyorsun?" Ve ben omuzlarımı kanat gibi çırparak kahkahalar atardım; bunun üzerine Mel de daha fazla dayanamaz, kahkahalara boğulurdu.

Ölüm köprüsünden geçerken ikimiz de omuzlarımızı salladık ve sonunda Katya Hala'nın restoranının olduğu sokağa vardık.

Onu, masaların arasında devamlı müşterilerine servis yaparken bulduk – tek başına yaşayan yaşlı suçlular yemek için her gün onun restoranına giderdi. Suçlular uzun süre hapishanede kaldıkları için müşterek suçlu yaşamına alışmışlardı ve bu nedenle, mümkün olduğunca bir arada olmaya çalışırlardı; ancak onlara baktığında bunu tahmin etmen imkânsızdı, sanki birbirlerine katlanamıyormuş gibi görünürlerdi. Yüzlerinde hep büyük bir mutsuzluk ifadesi vardı, ama bu onların normal ifadesiydi. Bence cezaevini özlüyorlardı ve hatta, hayatta kalmak için yaşadıkları zorlukları bile... Yıllardır özgür

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

olmalarına rağmen mahkûm hayatı yaşamaya devam ederlerdi. Çoğu sivil hayatın kurallarına, özgürlüğe uyum sağlayamazdı. Hemen hepsi, banyosu ve mutfağı duvarlarla ayrılmış, onlara hücrelerini hatırlatan, tek odalı dairelerde yaşardı. Evinin penceresine dikenli tel ve demir parmaklık takan, diğer türlü kendini huzursuz hisseden ve uyuyamayan yaşlı adamlar bile tanıyordum. Bazıları cezaevlerindeki gibi ahşap ranzalarda yatıyor ve hücrelerindeki gibi muslukları hafif açık bırakıyorlardı. Tüm hayatları, cezaevindeki yaşamlarının birebir kopyası haline gelirdi.

Katya Hala bu suçluların kendi restoranını cezaevi gibi dekore etmelerine izin vermişti, çünkü onlar devamlı müşterileriydi. Fakat bunun yanı sıra, her birini çok seviyordu ve hep dediği gibi:

"Yaşlı insanları tekrar eğitmeye cüret edemem."

Hal böyle olunca, Katya Hala'nın restoranına girmek, bir hapishane hücresine girmek gibiydi. Herkes, sanki yukarı bakmalarına engel olan bir şey varmış gibi başı önde otururdu. Bu, eski mahkûmların sabit duruşuydu: Başlarını hep aşağıda tutarlardı; çünkü cezaevinde zamanın çoğunu ranzalara uzanarak geçirirlerdi ve kalkarken başlarını yukarı vurmamak için dikkatli olmak zorundaydılar. Cezaevinde sadece birkaç yıl geçirmiş insanlar bile, çıktıklarında bu alışkanlıktan çok zor kurtulur.

Katya Hala'nın yerindeki yaşlılar genellikle kart oynarlardı ancak sıradan kartlarla değil: Cezaevinde elleriyle yaptıkları kolotushki kartlarıyla.

Hepsi aynı giyinirdi: Gri renkte, hepsi fufayka ve kalın, sıcak tutan bir mont giyerdi.

Her birinin kendi başına içebilecek gücü varken, koğuşlarındaki gibi sigaraları elden ele uzatarak içerlerdi. Tüm restoranı dolduran duman dışında, sanki akıl erdiremedikleri yabancı bir gerçekle sarsılmış gibi, yüzlerinde o ebedi sorgulama ifadesiyle harabeye dönüş simaları göze çarpıyordu: Ko-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

caman açılarak sana bakan gözleri tam üç saniye içinde seni tamamen X-ray'den geçirir ve kim olduğunu senden daha iyi bilirdi.

Kendi aralarında sadece argo ve fenya -eski bir Sibirya suçlu dili- kullanırlardı, ancak oldukça sessiz ve az konuşurlardı; daha ziyade, kutsal olan jestler aracılığıyla iletişim kurarlardı.

Katya Hala'nın rolünün ve otoritesinin önemini vurgulamak için ona 'mama' derlerdi.

Birçok cezaevi kuralını uygulamaya devam ediyorlardı; örneğin, tuvalet aynı odada değil de avlunun diğer tarafında olsa dahi, biri bir şeyler yiyip içerken tuvalete gitmezlerdi. Siyaset, din ya da uluslar arası farklılıklar gibi meseleleri tartışmıyorlardı.

Aralarında sıkı bir hiyerarşi vardı: En büyük Otorite pencereye yakın olan en iyi yere, diğerleri ise kapıya yakın otururdu. 'Çöp' -rezil olduğu düşünülen kişi- yani 'alçaltılmış' ya da toplumun en alt tabakasına indirilmiş kişi aralarına kabul edilmezdi. Cezaevi dışında, içerdeki gibi aynı yeri paylaşma zorunluluğu yoktu. Sadece iki ya da üç tane 'altılık' vardı – bir tür köle, bir suçluya yakışmayan işler yapmış kişi: Onlara, elleriyle paraya dokunmak serbestti ve ortaya konan paradan alıp hesabı onlar öderdi. Birinin sigarası bittiğinde 'altılık' hemen gidip ona sigara tedarik etmek zorundaydı: Bu hizmetin karşılığını alıyordu, fakat aşağılanıyordu da – saldırgan değil, ancak hiyerarşik ölçekte ona yerini hatırlatacak şekilde davranılıyordu. O yaştaki adamların küçük birer çocuk gibi muamele görmelerine şahit olmak çok tuhaftı; her an tetikteydiler; sürekli, birilerinin onlara ihtiyacı olup olmadığını kontrol etmek için bakınıyorlardı. Sigara getirdikleri zaman yüzlerinde mütevazı bir ifadeyle başlarını eğer ve en büyük Otorite'nin paketi açıp, hizmetleri karşılığı onlara birkaç tane sigara vermesini beklerlerdi. Daha sonra ona teşekkür eder ve karşısındaki kişiye arkasını dönmüş olmamak için ıstakoz gibi

BELONGS TO KAKTUS TEAM

geri yürüyerek yerlerine dönerlerdi.

Katya Hala'nın restoranına girdiğin zaman hapishane kurallarına uymalı ve gerçekten bir koğuşa giriyormuş gibi davranmalıydın. Çok saçma gelebilir ama bu, yaşlı mahkûmlar için bir nevi saygı ve iyi niyetli, aklı başında biri olduğunun göstergesiydi.

Bir koğuşa girdiğin zaman, insanları uygun bir tavırla nasıl selamlaman gerektiğini bilmeliydin. Sadece 'Merhaba' ya da 'Günaydın' diyemezdin: Eğer dersen suçlular, onların kültürü hakkında hiçbir şey bilmediğini hemen anlarlardı ve eğer şanslıysan seni 'yanımızdan geçen sıradan biri' ve onlar için alâkasız olan biri gibi umursamazlardı; seninle iletişim kurmazlar, aksine sen hiç yokmuşsun gibi davranırlardı. Onları şu şekilde selamlamalısın: Kapıyı açıp içeri bir adım atıp duraksamalısın – ikinci adımı atarsan başına kötü bir şey gelebilir. Daha sonra, "Eviniz (evimiz) huzurla dolsun," ya da "Dürüst avarelere huzur ve sağlık dilerim," (bu gerçek suçluya yakışır, daha güvenli bir yoldur) ya da "Dürüst yoldaşlara sağlık dilerim,", "Keyfiniz bol olsun,". Kısacası, suçlu dünyasında kullanılan pek çok selamlama şekli vardı. Doğru cümleyi kurduktan sonra hareket etmeden cevabı beklemek şarttı. Genellikle suçlular hemen cevap vermezler; biraz zaman geçmesini bekleyip, senin tepkini ölçerler. Eğer akıllıysan sakin kalır, kimseye bakmadan önüne bakarsın. En yüksek Otorite ya da onun adamlarından biri sonunda sana yine benzer ifadelerle cevap verir: "Dürüstlükle hoş geldin," ya da "Tanrı sana yoldaş olsun," ya da "İçtenlikle buyurun,".

Kurallara göre, hiçbir şey yapmadan evvel bireysel olarak en yüksek Otorite'yi selamlamalısın. Bu vesileler sayesinde artık onu tanıyordum. Katya Hala'nın restoranının diğer tarafında, camın yakınında oturuyordu. Yoldaşlarıyla birlikte hep orada otururdu.

İçerde bulunan suçluların hepsi Adam, yani suçlu hiyerarşisinde Gri Tohum olarak da anılan sınıfa mensuplardı. Onla-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

rın sınıfı kendi iradeleriyle Kara Tohum sınıfına girmeyi reddetmiş ve suçlular arasında bir 'aristokrasi' oluşturmuş, katılaşmış suçlular, alkolikler, sıradan insanlar, hırsızlar ve katillerden oluşuyordu.

Suçlu dünyasında Kara Tohum, özveri anlayışını istismar etmekte oldukça başarılı olan, genç ancak güçlü bir sınıftı. Bu sınıfın mensupları, hayatlarını cezaevlerindeki insanların yardımına adamış saf ve mükemmel adamlar gibi görünürdü. Cezaevine taparlardı: Ona bağlılıkla 'yuva', 'kilise' ya da 'ana' derler ve hayatları boyunca olacak olsa bile, orada vakit geçirmekten keyif alırlardı. Diğer tüm sınıflar -Sibirya Urkaları da dâhil olmak üzere- cezaevlerinden nefret eder ve bir talihsizlik olarak değerlendirdikleri mahkûmiyete katlanırlardı.

Kötü ve alt tabakadan çok sayıda insanın dâhil olmasıyla birlikte Kara Tohum, Rusya suç dünyasının en geniş çaplı sınıfı olmuştu. Ancak aralarında yirmi tane hoyrat, sadist ve her fırsatta otoritesini konuşturup gösteriş yapan adam varsa, ancak bir tane iyi ve akıllı adam vardı.

Oldukça sıra dışı bir sınıf daha vardı: Kırmızı Tohum. Üyeleri polisle iş birliği yapan ve cezaevi yönetimlerinin, 'kişilik kurtuluşu' safsatasına inanan bir sınıftı. Suçlu toplumunda, 'deyyuslar', 'kızıllar', 'yandaşlar', sucha, padla gibi tüm küçük düşürücü kelimelerle anılıyorlardı.

Ortalamada olan insanların hepsi Gri Tohum ya da nötrler olarak anılıyordu. Polise karşılardı ve suçlu yaşamının kurallarına uyarlardı fakat sorumluluk almazlardı; Kara Tohum felsefesi şöyle dursun, hayatlarını hapishanede çürütmek istemezlerdi.

Kara Tohum'un üyeleri, yakınlarını reddetmek zorundaydı; evleri ya da aileleri olmasına müsaade edilmezdi. Diğer birçok suçlu gibi, anne figürünü putlaştırırlardı fakat çoğu kendi annesine dahi saygı duymazdı; aksine onlara çok kötü davranırlardı. Cezaevinde, içerdekilere yapmacık bir tavırla, en çok özledikleri şeyin anneleri olduğunu söyleyen ve dışarı

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

çıkar çıkmaz eve dönüp annesini sömüren, hatta bazen soyup soğana çeviren oğullara sahip zavallı anneler tanırdım. Çünkü onların kurallarına göre şöyleydi: "Her bir Blatnoy -Kara Tohum üyesi- evindeki her şeyi çalmalıydı; ancak bu yolla tamamen dürüst olduğunu ispat edebilirdi…"

Bu tam bir çılgınlıktı – anne ve babaların soyulması, tehdit edilmesi ve hatta bazen öldürülmesi. Kara Tohumlar'ın dediği gibi; kısa ve zorlu hayatlarında, "Dünyada şarap, kumar ve kadından gerisi yalan…"dı. Ne ahlâk ne de sosyal sorumluluk anlayışları vardı. Hayatları, sadece negatif ve ilkel yanlarını sergilemek zorunda oldukları, uzun bir şovdu.

Gri Tohum ve Kara Tohum arasındaki denge, bir dizi ateşkes ile sağlanıyordu: İçerde, Adamlar sayıca fazlaydı, ancak Blatnye daha iyi örgütlenmişti.

Adamların sınıfında Kara Tohum'daki gibi bir hiyerarşi yoktu – yaşa ya da tecrübeye dayanan. Sınıftaki en kıdemli kişi, kendini en çok tehlikeye atandı – polis soyguncuları ve katilleri. Onlardan sonra hırsızlar, dolandırıcılar, üçkâğıtçılar ve diğerleri.

Adamlar her kararı birlikte alır ve Sibiryalılarınkine benzer kurallarla yaşarlar, fakat her durumda daha tarafsız kalmayı tercih ederlerdi. Onların mottosu; "bizim evimiz köyün dışında," idi. Suç birliklerine çete değil 'aile' derlerdi ve cezaevlerinde bile herkesin eşit olduğu ve her şeyin paylaşıldığı aileler oluştururlardı; gerektiğinde aileler bir araya gelir ve sınır tanımayan bir güç olurlardı. Hemen her cezaevi ayaklanması onlar tarafından organize edilirdi.

Restorandaki en üst düzey Otorite -bir şey yapmadan önce şahsi olarak selamlamam gereken kişi- 'Shaber' lakaplı, Kostich Amca'ydı. Tüm ülkede tanınmış, yaşlı ve deneyimli bir suçluydu; bizim toplumumuzda ve benim ailemde hatırı sayılır ve sevgiyle anılırdı. Sessiz sakin ve anlaşılır üsluba sahip bir adamdı. Kendini sabır ve tevazu içinde ifade ederdi ve her daim açık sözlü ve dobraydı – eğer sana bir şey anlatması ge-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

rekiyorsa lafı dolandırmazdı. Çok yaşlı olan ve kaplumbağayı andıran annesiyle birlikte yaşardı – yavaş hareket etmesi dışında hâlâ sağlam bir fiziği vardı. Kendi evleri ve biraz toprakları vardı. Kostich Amca'nın çok sayıda güvercini vardı; ara sıra ona güvercin takas etmeye giderdim. Çok dürüst bir adamdı ve bana her zaman birkaç güvercin fazladan verirdi. Bana chifir ikram eder ve başına gelen ilginç olayları anlatırdı. Rusya'da bir kızı vardı ve uzun zamandır onu görmemişti; sanırım bu durum onu çok üzerdi.

Bana anlattığına göre, gençliğinde bir suçlu değilmiş; büyük bir kereste fabrikasında çalışır ve ağaç kütükleri kesermiş. Ancak bir gün, kütük çarpan bir çocuğun büyük testerenin üstüne düşüp ikiye ayrılmasına şahit olmuş. Ustabaşı kimsenin işi bırakmasına izin vermemiş; arkadaşlarının kanları arasında kütükleri kesmeye devam etmek zorunda bırakılmışlar. O andan sonra komünizmden, müşterek iş yaşamından ve Sovyet sisteminin temsil ettiği her şeyden nefret etmiş.

İlk cezasını, SSCB'de 'İşsizlik' olarak geçen bir ceza kanunu maddesi uyarınca almış. Bu maddeye göre işsiz olan kimselere suçlu gibi hüküm giydirilebiliyormuş. Hal böyle olunca Kostich, üç yıl süreyle Tver şehrindeki sıradan sistemli bir cezaevine gönderilmiş. O dönemde de sınıflar arasındaki çatışma devam ediyormuş ve hapishanenin kontrolü neredeyse Kara Tohumlar'ın elindeymiş; başlangıçta bu değişimden kimse memnun olmamış ve çok kan dökülmüş. Kostich herkesten uzak kalmaya çalışmış ve kimsenin tarafında yer almamış fakat bir zaman sonra hapishanede yalnız başına hayatta kalmanın imkânsız olduğunu anlamış. Adamlar'ı Blatnyeler'den daha çok sevmiş ve nedenini şöyle açıklamıştı: "Onlar oldukları gibiler, şiddet ve zorbalıkla bir şeyler elde etmeye çalışmıyorlar; onun yerine kelimeleri ve sağduyuyu kullanmayı tercih ediyorlar." Hapishanede tarafsız kalmaya çalışan ve savaşta kimsenin yanında yer almayan bir aileye dâhil olmuştu.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Fakat bir gün içlerindeki yaşlı suçlulardan biri, Gri Tohumlar'ı zayıf düşürmek ve bu şekilde onun üyelerini kendi amaçları doğrultusunda kullanmayı amaçlayan, genç ve acımasız bir Blatnoy tarafından öldürülmüş.

Adamlar ilk olarak barışçıl bir direniş örgütlemişler, ancak bu yaklaşımın beklenen sonucu doğurmadığını görünce onlarla savaşmaya karar vermişler. Bıçaklarla savaşmışlar. Çoğu, mutfakta ya da berberde çalıştıkları için (Blatnyelerin çalışmadığı yerler; bu onların kurallarına aykırıydı) kolayca elde edebildikleri bıçak ve makaslarla Kara Tohumlar'a büyük zarar vermişler.

Kostich bıçak kullanmakta ustaydı: Kırsalda yetişmiş ve daha küçük bir çocukken, kasaplık yapan ve domuzları kasaturadan geçirerek kesen yaşlı bir Birinci Dünya Savaşı gazisi sayesinde domuz öldürmeyi öğrenmişti. Böylece ilk cinayetinden sonra 'Shaber' lakabını almıştı – bir bıçak adı. Hapisten çıktığında ne yapacağına çoktan karar vermiş; Volga, Don ve Tuna nehirlerindeki gemilerle birlikte uzun soygun kariyerine başlamış.

Kostich Amca'yla, kurallara çok fazla takılmadan, rahatça konuşabiliyordum. Elbette ki bir Otorite'ye davranılması gerektiği gibi saygılıydım, ancak bazı özgürlüklerim vardı: Ona maceralarımı anlatıyor ve suçlu toplumunda pek yapılmayan bir şey yapıp, ona pek çok soru soruyordum.

Benden ona, ezbere bildiğim Yesenin, Lermontov ve Pushkin şiirleri okumamı isterdi ve okumayı bitirdiğimde arkadaşlarına dönüp şöyle derdi:

"Duydunuz mu? Bu çocuk günün birinde zeki bir adam, bir âlim olacak! Tanrı seni kutsasın evlat! Şimdi parmaklıklar ardındaki kartalla ilgili olanı bir kez daha dinleyelim bakalım..."

Bu, onun en sevdiği parçaydı: Pushkin'in, yakalanıp ufak bir kafeste yaşamaya mecbur edilmiş genç bir kartala benzeterek, bir mahkûmun ruh halini anlattığı şiiri. Şiirleri güçlü bir

BELONGS TO KAKTUS TEAM

tonla okurdum ona ve o da ümit içinde gözlerimin içinde bakardı; dudakları hafifçe kıpırdar, kelimeleri benden sonra tekrar ederdi. Son dizeye geldiğimde, "Hadi uçup gidelim! Biz özgür kuşlar! Vakti geldi dostum, vakti geldi! Oraya, bulutların ardında parlayan dağın beyazına, oraya, denizin en derin maviliklerine, oraya, rüzgârda bir başıma savrulacağım yere..." derken ben, o elleriyle hafifçe başına vurur ve oldukça teatral bir edayla, "İşte bu, gerçekten, bu! Tekrar dünyaya gelecek olsam yine aynı şeyi yapardım!" diye bağırdı.

Öyle zamanlarda onun ne kadar alçakgönüllü olduğuna, ne kadar saf ve güzel bir samimiyete sahip olduğuna tanık olurdum.

Kostich bir gün, Centre'de yaşayan ve dört aylık bebeklerini evlerinin bir köşesinde kirli kıyafetler ve paçavralar içinde açlıktan ölüme terk eden, bağımlı bir çifti öldüresiye dövmüş.

Çift, şehirde küstahlıklarıyla ünlüydü. Kız oldukça güzeldi; etkileyici biçimde giyinir ve ona göre davranırdı. Kocası, Rusya'nın büyük şehirlerinden birinde bir araba fabrikası müdürü olan adamın oğluydu; üniversite terkti, madde bağımlısı ve satıcısıydı; gençleri zehirlediği için kimse tarafından sevilmezdi.

Zaman zaman çocuğun çok zayıf olduğunu ve sürekli ağladığını fark eden komşular, bir gün çiftin çocuğu yanlarına almadan evden çıktıklarını ve tüm gün durdukları bara gittiklerini görmüşler. Şüphelenerek kapıyı kırıp içeri dalmışlar ve içerde bebeğin cansız, minik bedenini bulmuşlar. O noktada kıyamet kopmuş.

Centre Gardiyanı müdahale etmese, anne ve babaya saldıran kalabalık onları neredeyse öldürecekmiş. Gardiyan, çiftin ceza hukukuna göre yargılanmaları gerektiğini söyleyip onları kendi evine götürmüş. Aslında Gardiyan'ın tek derdi, fırsattan istifade edip fabrika müdürüne şantaj yapmak ve oğlunu ölümden kurtarmak maksadıyla ondan para koparmakmış. Herkes bir şeyler olduğundan şüphelendiği halde sessiz kal-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

mayı tercih etmiş. Kostich dışında herkes…

Kostich muazzam bir hareket yapmış: Bağrı açık ve yalnız başına, elinde sopalarla Gardiyan'ın evini basmış. Gardiyan'ın yardımcıları tehditler savurarak onu durdurmaya çalışmış; ancak o, sadece tek bir cümle söylemiş:

"Ona vuracak mısınız?" diye sormuş, göğsündeki Meryem Ana ve Çocuk dövmesini işaret ederek. Bunun üzerine geri çekilmiş ve girmesine izin vermişler. Çifti öldüresiye dövüp camdan aşağı attığında, yoldaki insanlar onları ayaklarıyla, pestilleri çıkana dek çiğnemişler.

Gardiyan öfkelenmiş ancak yarım saat geçmeden şehirdeki en kıdemli Otoriteler -Büyükbaba Kuzya'da dâhil olmak üzere- Kostich'in haklı olduğunu ilan etmiş ve Gardiyan'a basit ve etkili bir çözüm önermişler: intihar.

Bir hafta sonra fabrika müdürü oğlunun intikamını almak için şehre gelmiş. Belli ki şehrimiz hakkında pek bilgiye sahip değilmiş; çünkü içinde, görevi sonra ermiş polisler ve askerlerin ve silahlı soytarıların bulunduğu bir çeteyle çıkagelmiş. Oğlunu öldüren suçlulara ceza niteliğinde bir baskın düzenlemek için onlarla anlaşma yapmış. Üç arazi aracıyla birlikte, girdikleri dar bir geçitte gözden kaybolmuşlar. Kimse ne bir şey görmüş ne de duymuş; şehre girmişler ve bir daha çıkamamışlar.

Otoriteler bir süre izlerini sürdü: Olay gazetelere taşındı, hatta müdürün karısı televizyona çıkıp kocasının nerde olduğunu bilenlerin konuşması için yalvardı. Hiçbir sonuç çıkmadı. Bizim toplumumuzdakilerin dediği gibi: "Suyun üzerini dahi dalgalandırmadan boğuldular."

Büyükbaba Kuzya'ya, müdürün ölümünün haklı olup olmadığı hakkında ne düşündüğünü ne zaman sorsam -doğrudan değil tabii ki dolaylı yoldan- her fırsatta tekrarladığına bakılırsa söylemekten oldukça keyif aldığı bir cevap veriyordu:

"Bize kılıç kuşanıp gelen o kılıçla öldürülür."

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Bunu söylerken her zamanki gülümsemesini takınırdı; ancak içinde barındırdığı onca hikâyeyi hiçbir zaman ifşa edemeyecek olan yaşlı bir adamınki gibi dalgın gözlerle.

Hikâyemize geri dönecek olursak; Kostich Amca'nın masasına doğru yol aldık. Ben önden hızlıca yürürken, Mel arkamdan ayaklarını sürüyerek geliyordu. Kostich Amca bizi hemen masasına davet etti. Bu cömert davete icabet ettik.

Hemen sonra Katya Hala geldi ve bizi öpücük yağmuruna tuttu.

"Nasılsınız oğullarım?" diye sordu, o her zamanki meleksi sesiyle.

"Teşekkür ederiz hala, iyiyiz... Buradan geçiyorduk, nasıl olduğunu görmek ve bir şeye ihtiyacın olup olmadığını sormaya geldik..."

"Tanrıya şükür ki burada yoldaşlarımlayım..." dedi ve Kostich Amca'ya şefkat dolu bir bakış attı.

Kostich Amca onun elini aldı ve avucunu öptü, eski zamanlarda kadına -annene ya da kız kardeşine- gösterilen sevginin bir göstergesi olarak. Sonra şöyle dedi:

"Yüce İsa seninle olsun ana; senin emeklerin sayesinde nefes alıyoruz. Sen kusurumuza bakma Katyuşa; biz yaşlı günahkârları bağışla."

Sadeliğinin yanı sıra bir o kadar da göz alıcı olan bu saygı gösterileri ve kalabalığın içindeki yalnızlığın bir araya getirdiği, farklı geçmişlere sahip bu insanların arasında oluşan dostluk, gerçekten görülmeye değerdi.

Katya Hala yanımıza oturdu. Yaşlı adam onun elini tutmaya devam edip, başımızın üstünden uzaklara bakarak şöyle dedi:

"Kızım da seninle aynı yaşlarda olmalı, biliyorsun değil mi Katya? Umarım iyidir ve kendi yolunu bulmuştur, benimkinden farklı ve iyi bir yol..."

"Ve benimkinden de farklı..." dedi Katya Hala sesinde ince bir titremeyle.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

"Tanrım, zavallı ve sefil benliğimi affet. Dediğim gibi Katyusha, Tanrı yardımcın olsun…"

Cevap vermedi; gözleri doldu.

Sadece sessizce onları dinliyorduk. Hava gerçek ve derin duygularla yüklüydü. Bu çevre ile ilgili en sevdiğim şey, ne kadar şiddet ya da vahşet olursa olsun yalana ya da hilelere, ikiyüzlülüğe, yapmacıklığa yer yoktu; bunlar gerçek ve kendiliğindendi. Gerçekten kastım, olduğu gibi ve doğal olan, planlanarak ya da kasten yapılmayan. Bu insanlar gerçekten insandı.

Kısa bir sessizlikten sonra konuştum:

"Katya Hala sana bir şey getirdik…"

Mel, soğuktan koruması için yaşlı Bosya'nın kumaş parçalarına sardığımız bitki saksısını masaya koydu.

Katya Hala kumaş parçalarını açtı ve yüzüne bir gülümseme yayıldı.

"Nasıl? Beğendin mi?"

"Teşekkür ederim çocuklar, çok güzel. Onu hemen seraya koyacağım, aksi halde soğuk alacak…" dedi ve elinde bitkiyle uzaklaştı.

Kahramanca bir şey yapmışız gibi mutlu olduk.

"Aferin çocuklar," dedi Kostich Amca. "Bu kutsal kadını asla unutmayın. Tanrı bilir, çocuğunu kaybetmek nasıl bir acıdır…"

Katya Hala geri döndüğünde bizi kucakladı; gözlerinden, seradayken ağladığı belliydi.

"Evet, bugün sizi neyle beslememi istersiniz?"

Böyle bir soru sormak yersizdi. Onun pişirdiği her şey lezzetliydi. Hiç düşünmeden onun o mükemmel ekşi kremalı kırmızı çorbasından ve durum buğdayından yaptığı ekmeğinden istedik. Gece kadar siyah, harika bir ekmekti.

Bize bir tencere dolusu çorba getirdi ve masanın ortasına koydu; çorba o kadar sıcaktı ki üstünde buhardan sütunlar çıkıyordu. Büyük bir kaşık aldık ve çorbamıza kaşık dolusu ekşi

BELONGS TO KAKTUS TEAM

krema koyduk; içerdiği yağdan dolayı sarıya çalan, ağır bir kremaydı. Bir dilim ekmek alıp üzerine sarımsaklı tereyağı sürdük ve bir kaşık çorba içip ekmekten bir ısırık aldık.

Mel tüm tencereyi tek başına bitirebilecek kapasiteye sahipti. Ben yavaş çiğnerken, o çok hızlı yerdi. Her zaman yemeğin tadını çıkarırdım; ikinciyi almak için kaşığı tencereye daldırdığımda ise tencerenin boş kısmına değen kaşığın o hüzünlü sesini duyardım. Böyle zamanlarda, kaşığımı aç gözlü arkadaşımın kafasında kırmamak için kendimi zor tutardım.

Bu çorbayı içtikten sonra hayatıma yeni bir soluk gelmiş gibi hissederdim; pozitif duygular tüm vücuduma yayılır ve ben sıcak, konforlu bir yatağa uzanıp on saat uyumuş gibi hissederdim.

Ancak beş dakika içinde ikinci servis gelirdi: Erimiş yağın içinde yüzen ve insanın doğrudan kalbine ulaşan kokusuyla fırında et ve közlenmiş patates geldi. Ve bu yemeğe eşlik eden üç geleneksel lezzet daha vardı. Uzun ve ince şekilde kıyılıp tuz ile marine edilmiş beyaz lahana – oldukça lezzetliydi. Büyükbabam bunların her derde deva olduğunu ve Ruslar'ın tüm savaşları onlar sayesinde aldığını söylerdi. Lahanaların nasıl hastalık tedavi ettiğini ya da hangi askeri stratejilerle savaş kazandıklarını bilmiyordum fakat çok lezzetlilerdi ve bizim hep dediğimiz gibi, 'guruldamayı dindiriyorlardı'. İkinci lezzet, yine tuzla marine edilmiş salatalıktı – lezzetliydi, dalından yeni koparılmış gibi çıtır çıtırdı ve baharatlarla bezenmiş, inanılmaz bir kokusu vardı. Üçüncü lezzet ise, taze sarımsak ve ayçiçeği yağı ile servis edilen, rendelenmiş beyaz turptu. Tüm bu lezzetler hammadde yönünden fakir olan köylülerin mutfağından çıkıyordu, ancak sınırlı maddeleri pek çok farklı tarife uygulayabilecek beceriye sahiplerdi. Ve masada her zaman ufak bir tabak taze sarımsak, dilimlenmiş soğan, ufak yeşil domatesler, tereyağı, ekşi krema ve pek çok siyah ekmek bulunurdu. Bana göre, eğer cennet gerçekten varsa, içinde kesinlikle Katya Hala'nın restoranındaki lezzetli

BELONGS TO KAKTUS TEAM

yemeklerle dolu bir masa olmalı.

Onun yanında alkol içmeye cesaret edemezdik, çünkü bunun onu kıracağını bilirdik. O nedenle kompot içerdik, elma, şeftali, erik, kayısı, kızılcık, yaban mersini gibi meyvelerin bir araya getirilip uzun süre kaynatılması sonucu oluşan bir çeşit içecekti. Bunlar yazdan yapılır ve yılın geri kalanında, on santimetre genişliğinde boynu olan, üç litrelik şişelerde hava almayacak şekilde sıkıca kapatılarak saklanırdı. Mahzende serinde saklanır ve içilmeden önce ısıtılırdı.

Ancak Katya Hala her masadan kalktığında Kostich Amca bize göz kırparak bardaklarımıza biraz votka eklerdi:

"Onun sizi içerken görmesine izin vermemekte haklısınız…" Uysalca votka ve kompot karışımını içerdik ve sonra yüzümüzde oluşan ifadeye gülerdi Kostich Amca.

Öğle yemeği bir saat, belki de biraz daha fazla sürdü. Sonunda ise siyah kaynar çay içtik; limonlu ve şekerli. Ve yanında harika bir elmalı pasta. Mel pastaya, Alman istilacıların Rus köylülerin kümeslerindeki tavuklara atlaması gibi atıldı. Ancak anında benim tarafımdan indirilen arkadaşça bir tokattan sonra geri çektiği elleri masanın altında kayboldu.

Pastayı dilimlemek benim görevimdi – benim doğum günümdü. Hürmeten ilk dilimi Kostich Amca'ya, ikinciyi ise onun sessiz ve görünmez bir gölgesi gibi olan arkadaşı, yaşlı suçlu 'Beba'ya ikram ettim. Kendi payımı aldıktan sonra ağırdan alarak, çatlama noktasında olan Mel'e servis yaptım: Yoğun bir konsantrasyon içinde dilimine odaklanmıştı; sahibinin elindeki lokmadan gözünü ayırmayan köpekler gibi onu takip ediyordu. Bu durum beni çok güldürüyordu, en ufak bir vicdan azabı duymadan, tüm hareketleri ağır çekimde yapıyordum. Sonunda Mel kontrolünü kaybetti ve dizleri masanın altında gergin bir şekilde titremeye başladı, ben ise gayet sakince, "Dikkat et, yoksa onu yere düşeceksin," dedim.

Herkes kahkahalara boğuldu, hatta Mel diğerlerinden daha yüksek sesle güldü.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Tatlıdan sonra on beş dakika oturmak âdettendi, büyükbabamın dediği gibi 'yağ depolamak için'. Herkes sohbet etmeye, konuşmaya başladı. Ancak Mel konuşamıyordu; sandalyesine yığılıp geriye yayılmasına bakılırsa aşırı doza uğramıştı. Hep böyle yapardı. Mel daha küçükken bile amcam ona 'domuz' derdi; çünkü Mel, tıpkı domuzlar gibi yemekten sonra bir nevi sarhoş vaziyete girerdi.

Hal böyle olunca konuşmanın yegâne katılımcıları, ben ve Kostich Amca ile arada bir kelam eden Beba idi.

"Evde her şey yolunda mı? Tanrı yardımcısı olsun, büyükbaban nasıl?"

"Teşekkür ederim, hâlâ ibadet edebiliyor; bu iyi bir şey, Tanrı her zaman bizleri dinler."

"Zavallı çocuk Hook'a ne oldu?"

Kostich, birkaç hafta önce olan bir olaydan bahsediyordu; henüz reşit olan arkadaşlarımızdan biri, üç Gürcüyle kavgaya girdi ve içlerinden birini bıçağıyla ağır yaraladı. Bölgede Kafkaslar ile süregelen bir anlaşmazlık vardı; bu, gerçek bir bölgeler arası savaşı değildi, biz sadece aşırı gerici Gürcü gruplara düşmandık. Hook kavga etmekte haksız değildi, ancak sonrasında hata yapmıştı: Yaralanan Gürcü'nün yakınlarının teşvik etmesi sonucu bölgenin Otoriteleri tarafından organize edilen duruşmaya katılmayı reddetmişti. Hook öfkeliydi ve kontrolünü kaybetmişti; bu nedenle düşüncesiz davranmış ve suç mahkemesinin yerel sistemini gücendirmişti. Eğer Otoriteler'e diğerlerinden önce gidip durumunu ortaya koysaydı belki onun lehine sonuçlanabilirdi; ancak yakınları herkesi, Gürcü'nün, acımasız Sibiryalılar tarafından sebepsiz yere, zalim bir saldırıya uğradığına ikna etmişti.

O duruşmaya dâhil olan Otoriteler'den biri de Kostich'ti ve Hook'un neden böyle davrandığını anlamaya çalışıyordu.

"O nasıl bir çocuk? Onu yakından tanıyorsun, değil mi?"

"Evet, amca, iyi arkadaşlarımdan biridir, onunla birlikte pek çok badire atlattık. Bana ve diğerlerine her zaman çok iyi

BELONGS TO KAKTUS TEAM

davranmıştır – kardeş gibi." Otoriteler'den birine karşı onu savunmaya çalışıyordum; Kostich Amca'nın diğerlerini de etkileyeceğini umarak. Ancak fazla ileri gidemedim; kaldı ki bu durum karşısında benim sözlerimin pek ederi yoktu.

"İyi insanlara karşı neden böyle riyakâr davrandığını biliyor musun?"

Kostich bana, 'gıcık' dediğimiz türden -konu seni ilgilendirmese dahi tek kelime etmeye yer bırakmayan, doğrudan- bir soru sormuştu. Olanları hesaba katmadan, kendi düşüncemi ifade etmeye karar verdim:

"Hook dürüst bir insan; üç yıl önce Parkanlar'a karşı çıkan bir kavgada üç yerinden bıçaklandı, çünkü kendini Mel ve Gagarin'e siper etti. Mel daha çocuktu – o, ölebilirdi. Bazen onunla anlaşmak zordur çünkü o yalnızlığı sever; ancak iyi kalpli biridir ve kimseye bir saygısızlığı olmamıştır. Gürcülerle ne olduğunu bilmiyorum: Hook bir başınaydı, yanında kimse yoktu. Belki biraz da bu yüzden ihanete uğramış hissetmiştir. Üç yabancı -ve Kafkaslardan- neredeyse kendi evinin önünde, kendi bölgenin merkezinde sana saldırıyor... Ve orada, onlara karşı koymak için sana yardım edecek bir arkadaşın bile yok."

Hook'un Mel'i koruma hikâyesini kasten anlatmıştım; çünkü bu tarz şeyler diğerlerinden daha kayda değerdi. Kostich'in de öyle düşündüğünü umuyordum; sonuç olarak o hâlâ sıradan bir baş belasıydı.

"Onun davranışının haklı olduğunu mu düşünüyorsun? Sorunu kelimelerle çözmek daha iyi olmaz mıydı?"

Bu, benim için hazırlanmış bir tuzak soruydu.

"Sadece böyle olduğunu düşünüyorum. Siz benden daha iyi bilirsiniz amca, bu farklı bir durum. Bir şey senin başına gelmeden önce ona karşı nasıl tepki göstereceğini kestiremezsin."

"Madem haklıydı, neden diğerlerinden önce gelip hikâyenin kendin payına düşen kısmını anlatmadı? Hata yaptığını düşünmüş olmalı, dürüst davrandığından emin olamamış..."

BELONGS TO KAKTUS TEAM

"Bana kalırsa, ikinci kez saldırıya uğramaktan korktu. İlkinde evinin önünde bıçakla, ikincisinde ise Otoriteler'in adaletiyle. Otorite'ye olan inancını kaybetmiş, kendini ihanete uğramış hissediyor: Onlar, kendi bölgesinde üçe karşı bir başına saldırıya uğrayarak diğerini bıçakladığını bildikleri halde, Gürcüler'in taleplerini doğruladılar."

Nihayet düşündüklerimi dile getirebilmiştim.

Kostich ifadesizce bir süre yüzüme baktı ve sonra gülümsedi:

"Tanrıya şükür ki, yaşlı şehrimizde hâlâ genç suçlular var... Bunu asla unutma Kolima: Otorite olmayı istemek yersizdir; ancak öyle doğmuşsan onlardan biri olmayı hak edebilirsin."

Hook sorunu üç gün sonra çözüldü. Otoriteler, Gürcüler'in, bilinçli olarak adaletin şerefine saldırdıklarına karar verdi ve onları, suçlu toplumunda en ağır aşağılama ifadelerinden biri olan 'kara koyun' olarak ilan ettiler. O üç suçlu hemen Transdinyester'den yok oldular; ancak bölgeyi terk etmeden önce, o esnada yaşlı annesiyle akşam yemeği yiyen Hook'un evine el bombası attılar. Şükür ki, el bombası askeri tatbikatlarda kullanmak amaçlı üretilmiş, üstünde mürekkeple kırmızı bir daire çizilmiş ve içinde patlayıcı madde olmayan bir bombaydı ve ancak bir tuğla parçası kadar zararlıydı. Ancak Gürcüler bunu bilmedikleri için onu gerçek sanarak satın almışlardı.

Kimse ölmemiş olmasına rağmen, bölgemizin insanları bunu kendilerine yapılan bir hakaret olarak değerlendirdi. Ve bir gece Büyükbaba Kuzya bana şöyle dedi:

"Haberlere bak; belki ilgini çekecek şeyler görebilirsin."

Son manşetler arasında Moskova'dan bir haber vardı: Gürcistan uyruklu ve sabıkalı yedi adam, içlerinden birinin evinde ölü bulundu – akşam yemeklerini yerken acımasızca vurularak öldürüldüler. Resimde devrilmiş bir masa, delik deşik olmuş mobilyalar ve bıçak yaraları olan vücutlar vardı. Abajurun üstünde el boyaması bir Sibirya avcı kemeri ve onun

BELONGS TO KAKTUS TEAM

üzerinde sallanan, sahte bir el bombası vardı. Muhabirin yorumu ise şöyleydi:

"...şüphesiz ki bu acımasız katliam, Sibirya suçlularına yapılan bir saldırın intikamı niteliğinde."

O gece yatmadan önce avcı kemerimi dolaptan çıkarıp uzun süre baktıktan sonra, "Sibiryalı olmak ne kadar mükemmel bir şey," diye düşündüğümü hatırlıyorum.

Kostich Amca'yla olan sohbetimiz bittiğinde, yanaklarına bir iki tokat atarak Mel'i uyandırdım. Katya Hala'ya teşekkür edip yola koyulduk. Her zamanki gibi bizi kapıya kadar uğurladı ve biz köşeyi dönüp gözden kaybolan dek arkamızdan el salladı.

Mel başımın etini yemeye başladı; Kostich Amca'yla ne konuştuğumu öğrenmek için çatlıyordu. Tüm sohbeti özet geçmek fikri dayanılmaz gelse de, onun masum yüzüne bakınca dayanamadım.

Dolayısıyla ona konuşulanları anlatmaya başladım ve Kostich Amca'nın bana Hook ile ilgili soruyu anlattığım kısma geldiğimde durdu ve bir elektrik direği gibi dikildi:

"Ve sen bir şey söylemedin, öyle mi?"

Öfkelenmişti ve bu kötüye işaretti; çünkü Mel ne zaman öfkelense sonunda kavga ederdik ve o benden dört kat daha iri olduğu için zararlı çıkan hep ben olurdum. Hayatım boyunca ona sadece bir kere vurabildim; onda da altı yaşındaydık: Kollarını ve bacaklarını balık ağına dolamasını fırsat bilip sopayla kafasına vurmuş ve ciddi bir yara açmıştım.

Şimdi ise Mel, kaşlarını çatmış ve yumruğunu sıkmış bir halde yolun ortasında duruyordu. Uzun bir süre ona baktım; ancak yine de aklından neler geçiriyor olabileceğini tahmin edemedim.

"Hiçbir şey derken neyi kast ediyorsun? Düşüncelerimi söyledim..."

Cümlemi tamamlayamadan beni karlara savurdu ve hain olduğumu söyleyerek yumruklamaya başladı.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

O bana vururken ben sağ elimi ceketimin iç cebine, demir muştayı koyduğum yere kaydırdım. Parmaklarımı muştanın boşluklarından geçirdim ve aniden elimi çıkarıp kafasına bir darbe indirdim. Zaten yeterince acı içinde olan bir yerine vurmak beni üzmüştü ancak onu durdurmanın tek yolu buydu. Sahiden işe yaradı ve kontrolünü kaybedip yanıma, karın üstüne çöktü.

Ben ise kalkamayacak kadar soluk soluğa kalmış biçimde onu izliyordum. Buruşuk bir yüzle elini başına, vurduğum yere dokunduruyor ve bir yandan da ayağıyla hafifçe beni tekmeleyeme devam ediyordu; acı vermekten çok aşağılamak amacıyla.

Nefesim düzene girince dirseklerimin üstüne doğruldum:

"Senin derdin ne? Beni öldürmeye mi çalışıyorsun? Ne dedim ben?"

"Hook'tan bahsettin ve şimdi bu sorun olacak. O benim hayatımı kurtardı, o bizim kardeşimiz. Neden onu Kostich Amca'ya ispiyonladın?"

Bu sözler üzerine midemde keskin bir acı hissettim, inanamadım. Ayağa kalktım, yürümeye başlamadan önce arkamı ona dönerek paltomdaki ve pantolonumdaki karları silkeledim. İyi bir ders almasını istiyordum.

"Ben Hook'u övdüm seni aptal – onu savundum," dedim. "Ve Tanrının izniyle, Kostich Amca onu kurtarmamız için bize yardım edecek."

Bunun üzerine, olacaklardan emin halde yola koyuldum. Yaklaşık bir saat boyunca bir tiyatro grubu gibi yürüyecektik: Ben önde, haçlı soyundan gelme İsa gibi başım dik ve gözlerim ufukta kaybolmuşçasına, sinematik bir şekilde ileriye bakarken; Mel arkamda omuzları düşmüş, âciz, yüzünde utanç verici bir suç işlemiş insanlara benzer bir ifade ile Notre-Dame'ın kamburu gibi sallana sallana yürüyecek ve tekdüze duacılar gibi acınası ve inlemeye yakın bir ses tonuyla aynı şeyleri tekrar edip duracaktı:

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

"Hadi ama Kolima, sinirlenme. Yanlış anlaşılma oldu. Böyle şeyler olur ama, değil mi?"

"Hay aksi şeytan!" diye düşündüm, "Aksi şeytan!"

Centre ve son üç katlı eski evler dizisini geride bıraktık. Şimdi parkın diğer tarafına yürümek zorundaydık, korkunç ve kasvetli yapının olduğu yere, iki asır önce Rus çariçelerinin sınır ülkeleri gezileri sırasında konaklamaları için inşa edilmiş bir konak. Mimari hakkında hiçbir bilgim yok ancak ben bile onun birbirine uyumsuz tarzların karmaşasından ibaret olduğunu görebiliyordum: Ruslar tarafından beceriksizce taklit edilmiş, biraz Orta Çağ ve biraz İtalyan Rönesansı. Çok kabaydı; süslemeleri tamamen uyumsuzdu ve her yeri küfle kaplıydı. Benim, satanist bayramlarına ve insan kurbanlara daha uygun olduğunu düşündüğüm bu berbat yer, aslında tüberküloz hastalarını tedavi eden bir hastaneydi.

Bender'da bu hastane, eski Hint dilinde insanı bunaltan şey anlamına gelen morilka olarak bilinirdi. Hastanede çalışanlar, cezaevi yönetimi tarafından istihdam edilen askeri doktorlardı – diğer bir deyişle, cezaevi doktorları. SSCB'nin dört bir yanından doktorlar vardı. Birkaç yıllığına aileleriyle birlikte Bender'a taşınır ve daha sonra giderlerdi; yerlerine hemen – başkaları - sıradaki, getirilirdi; diğeri ayrılmadan önce birkaç yeni değişiklik önerirdi – gereksiz ve anlamsız yenilikler. Zavallı hastalar sürekli bir kattan diğerine sürüklenip dururdu. Hayatlarının bir kaos içinde günden güne nasıl sona yaklaştığına şahit olurlardı.

Hastane 'kapalı' tipti – normal cezaevleri gibi korunuyordu çünkü hastaların çoğu eski hükümlülerdi. Etrafı dikenli tellerle çevrili ve camlarında ağır demir parmaklıklar vardı.

İçerde sigara içmek yasaktı; ancak hemşireler içeri gizlice sigara sokup, onları tiryaki içicilere normalin üç katı fiyatına satardı.

Hastaların arasında, sadece hastaymış gibi davranan pek çok kişi vardı: Suçlu dünyasının Otoriteleri bağlantılarını dev-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

reye sokarak, kendilerine sahte bir 'ölümcül hasta' raporu düzenletiyorlardı. Böylelikle, soğuk, rutubetli ve berbat hapishaneler yerine konforlu hastane şartlarında kalıyorlardı. İstedikleri zaman dışarıdan fahişe getirebiliyorlardı; arkadaşlarıyla birlikte partiler düzenleyebiliyor ve hatta ulusal düzeyde Otoriteler toplantısı yapıyorlardı. Gerekli ödemeyi yaptığın sürece her şeye izin veriliyor ve idare ediliyordu.

Otoriteler'in hastanede memnuniyetini sağlayan kişi, Rus uyruklu, şişman ve neşeli mizaca sahip bir hemşireydi: Marusya Hala. Çok sağlıklı görünürdü: Kırmızı yanakları vardı ve her zaman gür ve yüksek bir sesle konuşurdu. Suçlular arasında oldukça popülerdi çünkü onlar için yapamayacağı hiçbir şey yoktu.

Hastane, birbiriyle bağlantısı olmayan üç bloğa ayrılmıştı. İlk ve en iç açıcı olanı güneş görüyordu: Büyük pencereleri ve sıcak yüzme havuzu vardı; bu blok, her bir hastanın temiz ve sıcak bir odaya sahip olduğu ve personelden devamlı alâka gördüğü, ölümcül hastalara ayrılmış bölümdü. Otoriteler bu bölümde kalırdı: Ölüm döşeğindeymiş gibi davranırlardı; ancak oldukça sağlıklı ve güçlülerdi; tüm gün kart oynar, videoda Amerikan filmleri izler, genç hemşireleri sıkıştırır ve onların keyifle dolu bir hayat sürmesi için gereken her şeyi sağlayan arkadaşları tarafından ziyaret edilirlerdi.

Büyükbaba Kuzya bu tür insanları hep eleştirirdi; onlara urody, 'ucube' derdi: Onların, modern suçlu dünyasının yüz karası olduklarını ve onlar gibi insanların varlığı yüzünden Amerika ve Avrupa'dan gelen kültürün hâkim olduğunu söylerdi.

İkinci blokta kronik hastalar yatıyordu. Bir odada altı kişi kalıyorlardı; televizyon yok, buzdolabı yok, sadece matara ve bir yatak. Akşam dokuzda ışıklar kapatılır, uyandırma çağrısı ise sabah sekizde yapılırdı. Sorumlu personelin izni olmadan dışarı çıkmaları yasaktı – hatta tuvalete bile. Gerektiği yerde, belirlenen saatler dışında her akşam boşaltılan seyyar tuvaleti

BELONGS TO KAKTUS TEAM

kullanabiliyorlardı. Yemekler makuldü ve günde üç kez veriliyordu. Burada gerçekten hasta olan kimseler kalıyordu – suçlular, suçsuzlar ve bunun yanı sıra evsizler ve serseriler. Herkes için aynı tedavi yöntemi uygulanıyordu: haplar, iğneler ve haftada iki kez buhar teneffüsü. Koğuşlar, hemşireler tarafından güçlü bir dezenfektan olan ve ahır temizliğinde de kullanılan creolin ile temizleniyordu. O kadar keskin bir kokusu vardı ki, yarım saatten fazla bu kokuya maruz kalırsan berbat bir baş ağrısı yapıyordu. Bu blokta yemekler bile creolin kokardı.

Üçüncü blokta, hastalığın son evresindeki tüberküloz hastaları kalırdı, bulaşıcı hastalığa sahip hastalar. Blok tamamen gölgeler içindeydi; parkın ağaçlarına doğru bakan, her zaman buğu içinde olan ufak pencereleri vardı; tavanın akıtması dolayısıyla fazlasıyla rutubetli bir ortam vardı. Blok, üç kattan oluşuyordu, her katta elli oda ve her odada elli hasta. Uyumaları için, hapishanelerde olduğu gibi ahşap ranzalar, ufak döşekler, ayda bir değiştirilen çarşaflar ve sentetik yünden yapılma kaba battaniyeler vardı. Herkesin yastığı yoktu. Bu tıka basa dolu odalarda sık sık birileri hayatını kaybediyordu. Bu çok korkunçtu. Bazıları tek başına tuvalete bile gidemiyordu ve onlara yardım eden kimse olmadığı içinde üstlerine yapıyorlardı. Dahası, çoğu öksürdüğünde kan geliyordu; devamlı olarak ağızlarına gelen kanı yere tükürüyorlardı. Televizyon, radyo gibi hiçbir eğlence araçları yoktu. Hiçbir tedavi görmüyorlardı; çünkü onların noktasında tedaviye gereksiz gözüyle bakılıyordu. Çok az ya da hemen hiç yiyecek verilmiyordu; nasıl olsa ölecekleri için onlara yemek vermek israftı.

Elbette ki hemşire marketi üçüncü bloktaki hastalara ulaşmıyordu; dolayısıyla hastalar sigara elde edebilmek için zekice bir yöntem keşfetmişti. Bu iş için bizim gibi, yoldan geçen genç çocukları kullanıyorlardı. Hastalar misinaya bağlanmış ağır cıvatayı camdan dışarı atıyorlardı. Cıvata yere indiğinde çocuklar ipe, sigara dolu ufak bir torba bağlıyorlardı. Hasta ise

BELONGS TO KAKTUS TEAM

ipin diğer ucuna para olan torbayı bağlıyordu. Böylece birbirine zıt yönlerden yola çıkan iki torba hareketlenirdi – çocuklara doğru giden para ve hastaya doğru giden sigaralar.

Çocuklar sigaraları, aşağı yukarı piyasa fiyatına satıyorlardı ancak her halükârda kar ediyorlardı; çünkü sigaralar çalıntı oldukları için onlara herhangi bir maliyeti yoktu.

Hastalar daimi olarak sigaraya açtı. Hastane yönetimi, bu sigara ticaretinin önüne geçebilmek maksadıyla, hastaların paralarına dokunan çocukların hastalanıp öleceğine dair, sokak çocuklarını korkutacak bir hikâye yaymıştı. Ancak çocuklar, her zamanki gibi buna da acil bir çözüm bulmuştu. Ölümcül bakterileri 'yok etmek' için banknotların etrafını çakmakla ateşten geçiriyorlardı. Bunun yanı sıra, yasak ve tehlikeli bir iş yapıyor olma fikri onları daha çok cezbediyordu.

Hastane güvenliği de onlarla işbirliği halindeydi. Birçoğu olanlara göz yumuyordu; ancak bazı pislikler son dakikada karşılıklı alışverişi engelliyordu: Hastaların, sigarayı almak için ellerini uzatmalarını bekliyor ve sonra –kırp!- misinayı kesiyorlardı. Sigaralar, hastaların çaresiz çığlıkları eşliğinde yere düşüyordu. Bunun üstüne gardiyanlar kahkahayı koparıyordu: Bana göre, katledilmeyi hak eden domuzlardan hiç farkları olmayan birer pislikten ibaretlerdi.

Bu arada Mel ve ben parkı geçtik. Mel benden özür dilemeye, bense onu görmezden gelip sanki yalnızmışım gibi bir başıma yürümeye devam ettim.

Bloğun duvarlarının yanından geçerken aniden ayaklarımın dibine bir cıvata düştü. Durdum ve cıvatayı elime aldım: Etrafında misine sarılıydı. Yukarı doğru baktım; üçüncü katın penceresinden aşağı sarkan, orta yaşlı, uzun sakallı ve dağınık saçlı bir adam gördüm. Parmaklarının arasında tuttuğu hayali sigarayı içermiş gibi yaparak gözlerini dört açmış bana bakıyordu.

Ona, ne demek istediğini anladığımı belirten bir işaret yaptım. Benim neden durduğumun farkında bile olmayan Mel'e

BELONGS TO KAKTUS TEAM

döndüm ve cebindeki tüm sigaraları vermesini istedim.

Mel şüpheyle bana baktı ancak ben bezgince şöyle dedim:

"Ah, hadi! Bu insanların içecek tek bir dal bile sigarası yok. Ama sen dakikasında kendine başka bir paket alabilirsin."

"Ama üstümde hiç para yok!"

İçimde hızla yükselen bir öfke hissettim; ancak söz konusu Mel ise öfkeyle bir yere varmak imkânsızdı; dolayısıyla kendimi sakinleştirdim ve şöyle dedim:

"Eğer sigaralarını bana verirsen seni affedecek ve kimseye bundan söz etmeyeceğim."

Mel tek kelime etmeden cebinden iki paket Temp -Sovyet Marlborosu- çıkardı.

Ceketini göstererek çakmağını koyduğu yeri işaret ettim.

"Ama bunu bana sen vermiştin, unuttun mu?" diyerek, en az zararla sıyrılmaya çalışıyordu; ancak konuşurken elini çoktan cebine atmış çakmağı çıkarıyordu.

"Onu Tiraspol'deki bir büfeden çalmıştım. Sana başka bir tane çalarım – hem de daha iyisini, üstünde çıplak kadın resmi olanlardan…"

"Ah, tamam o zaman…" Çıplak kadın hilesi işe yaramıştı ve Mel sıkı pazarlık ettiğini düşünmüştü. "Ama unutma Kolima, üstünde çıplak kadın resmi olacak, söz verdin!"

"Ben her zaman sözümü tutarım," derken, onun heybetli ve saf elinden çakmağı aldım.

Paketlerden biri çoktan açılmıştı ve içindeki sigaralardan bir iki tanesi eksikti. Çakmağı paketin boş olan kısmına koydum ve paketleri misinayla sıkıca dolayıp hediye gibi fiyonk yaptım. Son olarak yanımda olan tek şeyi, pamuktan ve temiz mendilimi iki paketin arasına sıkıştırdım. Daha sonra misinayı çekmeye başladım. Hazırladığım paket pencereye ulaşırken hastalar demir parmaklıklardan ellerini uzatıyor ve bize sevinç tezahüratları gönderiyorlardı.

Elime hastalardan gelen torba ulaştı. Açtım: İçinde yırtık, kirli ve ıslak bir banknot vardı. Bir ruble. Yanında ise kağıt par-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

çasına yazılmış bir not: "Kusura bakma, gücümüz ancak buna yetti."

Rubleye elimi bile sürmedim; ufak torbayı tekrar kapattım ve hastalara haber vermek için misinaları tekrar salladım. Penceredeki adam misinayı kendine doğru çekti, rubleyi geri aldı bana seslendi:

"Her şey için teşekkürler!"

"Tanrı sizi korusun çocuklar!" diye bağırdım, mümkün olduğunca yüksek sesle.

Muhafızlardan biri Kalaşnikofunu sallayarak bağırdı:

"Duvardan çekil! Çekil yoksa ateş ederim!"

"Kapa çeneni seni lanet olası pis polis!" Mel ve ben, çok az farklı kelimelerle eş zamanlı olarak cevap verdik.

Oldukça soğukkanlı bir şekilde yürümeye başladık. Arkamızı döndük. Polis sessizce durmuş, gözlerinde patlamaya hazır bir nefretle bize bakıyordu. Hasta hâlâ camdan bizi izliyordu: Gülüyor ve sigara içiyordu.

"O rubleyi almalıydın," dedi Mel bir süre sonra.

Onu öldüremedim çünkü ona çok düşkündüm ve Büyükbaba Kuzya'nın, önemli ayrıntıların farkına varamayan insanlara karşı yapmam gerektiğini söylediği şeyi yaptım: ona şans diledim. Arkadaşım Mel tam bir ahmaktı ve hâlâ da öyle: Yıllar boyunca bir adım bile ilerlemedi; hatta biraz daha kötüye gitti.

Railway'e, Mel'in bir suçluya mesaj ulaştırması gerektiği yere çok uzak değildik. Hastaneyi arkamızda bırakıp, yiyecek ambarlarından geçtik – geceleri hırsızlığa geldiğimiz için çok iyi bildiğimiz yerlerden. Eski, yüzyılın başından kalma yapı, penceresiz yüksek tuğla duvarlarla çevriliydi. Demiryolu hemen yanı başında uzanıyordu, böylece trenler orada duruyor ve vagonlar hemen boşaltılıp dolduruluyordu.

Oradan bir şeyler çalabilmek için hırsız kıvraklığına değil, biraz diplomasiye sahip olmak gerekiyordu. Kilitleri zorlamıyorduk, içerde bir adamımız vardı: Bir ajan, bize sürekli bilgi

BELONGS TO KAKTUS TEAM

veren ve doğru zamanı kollayan bir tür köstebek. Trenler yüklendikten sonra oldukları yerde birkaç saat dururlardı; makinistler dinlenir ve şafakta yola çıkarlardı. Böylece, gece onlar uyurken biz vagonları açar ve malzemeleri taşırdık: Trende çalışmak ambar kapılarında sürünmekten daha kolaydı. Her şeyi arabaya yükler ve ortadan kaybolurduk.

Trenler Sovyet blok ülkelerine yola çıkardı – çoğunlukla Romanya, Bulgaristan ve Yugoslavya. Şeker, reçel ve daha pek çok konserve yiyecek taşırdı. Bazen yarıya kadar kıyafetlerle dolu olurdu; kışlık paltolar, iş önlükleri, eldivenler ve askeri üniformalar. Bazı vagonlarda beyaz eşyalar, matkaplar, elektrik kabloları, hırdavat, elektrik sobaları ve vantilatörler dahi bulmak mümkündü. Böyle bir fırsat yakaladığımızda, mümkün olduğunca çok şey alabilmek için üç ya da dört sefer yapıyorduk. Her şeyi arabaya sığdırmak mümkün olmuyordu. Adamımız, yiyecekleri geçici olarak ambarda garanti bir yere saklamamıza izin veriyordu.

İçerdeki köstebeğimiz, ambarların yaşlı bekçisiydi, yıllarca Ruslarla birlikte yaşadığı için artık Borishka olarak bilinen bir Japon'du.

Oldukça yaşlıydı; Ruslar'ın İkinci Dünya Savaşı'ndaki galibiyetinden sonra, 1940'ların sonuna doğru başlatılan ikinci sürgün dalgasında, Sibiryalılarla birlikte gelmişti şehrimize.

Khalkhin, Gol savaşında çıkan Rus-Japon çatışmasında savaş esiri olarak alınmıştı. Başına aldığı bir darbe sonucu kendinden geçmiş ve şans eseri hayatta kalabilmişti; çünkü Rus tankları yerde yatan cesetlerin üzerinden geçiyordu. Tanklardan sonra ise süvariler dolaşıyordu: Onu da o esnada bulmuşlardı; ölülerin içinde bir hayalet gibi şaşkın dolaşırken. Merhamet ederek onu yanlarına almışlar; aksi halde, bir önceki gece Rus birliklerine ilk saldıran Japonlar tarafından öldürülen yoldaşlarının intikamını almak için canlı bir Japon kalmış mı diye ortalığı kolaçan eden piyadeler tarafından öldürülebilirmiş.

Kazaklar onu silahlı kuvvetlere teslim etmemiş; bir süre

BELONGS TO KAKTUS TEAM

onu seyis olarak tutmuşlar. Sibirya'nın güneyindeki Altay Kazakları'nın atlarını temizlemiş ve bakımlarını yapmış. Ona oldukça iyi davranmışlar ve Kazaklarla arasında bir dostluk oluşmuş.

Boriska Iga'dan geliyordu; Ninjalar'ın ve suikastçıların diyarından. Çocukluğundan itibaren çıplak elle ve silahla savaş eğitimi almıştı. Kazaklar da kılıçla mücadele etmeyi ve savaşmayı seviyormuş; böylece Borishka onlara kendi diyarının tekniklerini öğretmiş ve onların da tekniklerini öğrenmiş.

Borishka, Japonlardan nefret ediyordu; özellikle samuray ve imparatorlardan; onların, her türlü haksızlığa boyun eğmek zorunda bırakılan insanları sömürdüklerini söylerdi. Çaresizlikten askere gittiğini anlatmıştı, mutsuz bir aşk hikâyesi yüzünden. Âşık olduğu kız, zengin ve güçlü bir adamla evlendirilmişti.

Kazakların atamanı ya da lideri (heybetli ve güçlü adam, tipik güney Sibiryalı) ona çok değer verirmiş. Borishka'nın anlattığına göre bir gün onu ahırdan çıkarmışlar. Onu bekleyen Kazakların çevrelediği merasim alanına çıkmış.

"Japonların hepsi öldü," demiş ataman. "Japonlar savaşı kaybetti ve evlerine döndüler. Ancak ondan önce, senden bir şey yapmanı istiyorum…" Ataman, elinde iki kılıç tutan genç bir kazağa doğru ilerlemiş. Biri Borishka'nın kılıcıymış -Kazaklar onu kurtardığında kılıcı belindeymiş- ve diğeri, shashka, Sibirya Kazaklarınım tipik kılıcı, Rusya'nın diğer bölgelerindeki Kazakların kullandığından daha ağır bir kılıç, çünkü Sibiryalılar kılıcı aynı zamanda ağaç kesmek için de kullanırlar. O tür bir kılıç yaklaşık yedi kilogram gelir ve savaşta onu taşıyabilecek kişi, karşısındakini başından ikiye ayırabilir.

Ataman kılıcı almış ve herkesin önünde şöyle demiş:

"Sana çok iyi davrandık ve şikayetçi olabileceğin hiçbir şey yapmadık; ancak şimdi, SSCB'yi işgal etmeye çalışmak sana bir ders vermiş mi vermemiş mi anlamak istiyorum. Burada

BELONGS TO KAKTUS TEAM

iki kılıç var. Eğer bize karşı yapılan savaşın haksız olduğunu anladıysan, Japon kılıcını bizim Kazak kılıcımızla kırarsın ve biz de senin bizlerle kalıp Kazaklardan biri olmana izin veririz. Şayet, savaşın haklı olduğunu düşünüyorsan bizim kılıcımızı kendi kılıcınla kır; sonra istediğin yere gitmene izin vereceğiz ve Tanrı şahit olsun ki; sana zarar vermeyeceğiz."

Borishka ne yapacağını bilememiş. Kazak olmak istemiyormuş ancak Ruslara karşı yapılan savaşın iyi ve adaletli olduğunu da düşünmüyormuş. Hatta Japonlardan nefret ediyormuş.

Kılıcını alıp, Kazakların yaptığı gibi öpmüş ve beline takmış.

Ataman merak içinde onu izliyor, ne yaptığını anlamaya çalışıyormuş. Kazakların çoğu, Borishka'nın kendi kılıçlarını kıracağından eminmiş.

Ancak onun yerine shashkayı almış ve onu da öpüp atamana geri vermiş.

Kimse tek kelime edememiş ve ataman kahkahalara boğulmuş:

"Borishka… Zeki adamsın, Japon!"

"Ben Japon değilim, Ben Igalıyım ve benim kılıcım da Igalı," demiş.

"Sen gerçekten iyi bir adamsın Borishka; kim olduğunu asla unutmamalı ve geleneğine ihanet etmemelisin… Bununla gurur duymalısın; ancak bu şekilde asaletini koruyabilirsin!"

Borishka uzun zaman Kazaklarla birlikte yaşamış ve o günden sonra kılıcını taşımasına izin verilmiş.

Kazaklar Sibirya'ya, Altaylara döndüğünde Borishka'da onlarla birlikte gelmiş. Ataman onu kendi evine almış ve orada, gelecekteki karısıyla tanışmış: Ataman'ın büyük kızı Svetlana ile. Evlenmişler. Onun hatırı için Borishka, Ortodoks inancına göre Boris olarak vaftiz edilmiş ve düğün kilisede yapılabilmiş. Evlerini Amur Nehri kenarında küçük bir köye inşa etmişler ve orada yaşamışlar.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Bir gün aniden ataman, Stalin'in gizli servisi tarafından tutuklanmış ve bir vatan haini gibi öldürülmüş. Borishka çok üzülmüş; olayların onunla hiçbir ilgisi olmadığı halde tüm olanların kendi suçu olduğunu düşünmüş: O dönemde pek çok Kazak, Sovyet Hükümeti tarafından seçilmiş; çünkü Kazaklar onların komünist fikirlerini paylaşmak yerine hâlâ anarşi ve otonomiye sıkı bir sempati besliyorlarmış.

Ölümünden sonra ataman "düşman" olarak ilân edilmiş ve ailesi, birçok Sibiryalı ile birlikte Transdinyester'e sürgün edilmiş.

Borishka o uzun yolculuğu hâlâ hatırlardı. Tren çok uzun süre rayların üstünde beklermiş ancak dışarı dahi çıkamazlarmış, çünkü silahlı askerler tarafından gözlenirlermiş. Bazen zıt yönlere giden iki tren birbirlerinin yanı sıra dururmuş; birinde SSCB'nin batı kısmından Sibirya'ya sürgün gidenler, diğerinde ise tam aksi. Trenler arasında duyduğu bir diyaloğu şöyle anlatmıştı:

"Ah, Tanrım, bizi Sibirya'ya götürüyorlar! Orası çok soğuk, hepimiz öleceğiz!"

Diğer trendekilerden biri cevap vermiş:

"Ah Yüce İsa, bizi Avrupa'ya gönderiyorlar! Orada hiç ağaç yok, sadece boş tepeler; açlıktan öleceğiz!"

O yolculuk esnasında Borishka bazı Sibirya Urkalarıyla tanışmış. Onların arasına katılmış çünkü içlerinde umutsuzluk içinde olmayan bir tek onlarmış. Bir bakıma, onların garanti bir gelecekleri varmış; Transdinsyester'de iyi örgütlenmiş bir topluluk hali hazırda onları bekliyormuş.

Borishka, hikâyesini, onlardan birine, herkes tarafından saygı gören yaşlı bir adama anlatmış ve güvenceye alınmış:

"Korkma, bizimle kal: Bizim kardeşlerimiz Transdinyester'de. Eğer adil bir adamsan yakın zamanda ev sahibi olursun ve çocuklarını çocuklarımızla birlikte büyütürsün; Tanrı hepimizi kutsasın…"

Urkalar ve Kazaklar her zaman aynı dalga boyunda olmuş

BELONGS TO KAKTUS TEAM

ve iyi anlaşmışlardır: İki topluluk da geleneklere saygı duyar, uluslarını, vatanlarını sever ve herhangi bir güçten bağımsızlığa inanırlardı. İki taraf da özgürlük taleplerinden dolayı farklı zamanlarda çeşitli Rus hükümetleri tarafından zulme uğramıştı. Sadece Urkalar daha sıra dışıydı ve belli bir hiyerarşik yapıları vardı. Diğer yandan, Kazaklar kendilerini serbest ordu olarak nitelerdi ve o nedenle paramiliter yapıya sahiptiler; barış zamanlarında ise yaptıkları tek iş hayvancılıktı.

Transdinyester'e ulaştıkları zaman Borishka ve karısı, yaşlı adamın söz verdiği gibi bir Urka ailesinin yanına alınmışlar.

Borishka kendini evinde gibi hissetmiş. Urkalar'ın, geldiği topraklarda, Iga'daki insanlarla birçok ortak noktası varmış. Birbirlerine bağlı, aşırı düzeyde anarşik ve güçlü bir suç gelenekleri vardı.

Yakın zamanda, sözünün eri, âdil bir adam olduğu ve onların kurallarını anladığı için, Borishka'ya saygı duyan Sibirya suçlularının işlerine katılmış.

Derken yavaş yavaş bizden biri oldu. Ailesiyle birlikte bizim bölgemizde yaşardı. Karısı, Büyükanne Svetlana ona, Urkalar'ın izinden giden iki erkek çocuk dünyaya getirmişti.

O yaşında bile Borishka, onu bekçi olarak işe alan ambar yöneticisiyle bir sömürü anlaşması yapmıştı. Anlaşmaya göre; yönetici ortadan kaybolan malları sorun etmiyor, Borishkada bu işten elde ettiği kârı onunla paylaşıyordu. Her bir yağmayı mükemmellikle organize ediyordu; iş konularında oldukça hassas ve ciddiydi. Özellikle de duygularını kontrol etmekte çok başarılıydı; onu telaşlanırken hiç görmemiştim.

Bir keresinde, her evin bahçesinde büyük ateşler yakılıp üstünde kazanlarla su kaynatıldığı ve konserveler yapıldığı bir sonbahar ayında, Borishka'nın bir çocuğun hayatını kurtarışına şahit olmuştum. Bizim evimizde her zaman olduğu gibi kadınlar yeşillikleri doğrayıp, bakliyatları hazırlarken erkekler ateşle meşgul oluyor ve cam kavanozları hazırlıyorlardı. Biz çocuklar ise yetişkinlerin arasında oynuyorduk. Bu kez yaşlı

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Borishkada ordaydı; oğlu ve torunuyla birlikte.

Aniden, büyük kazanın altındaki demir ikiye ayrıldı ve kazan ters dönüp içindeki kaynar su saniyeler içinde yere döküldü. Birkaç metre ilerde ufak bir çocuk oturuyordu; komşumuz Sanya Amca'nın oğlu. Ben daha fazla kavanoz bulabilmek için dışarı çıkmıştım. Kazanın devrilme sesini duyunca aceleyle eve koştum; yaşlı Borishka yerden koca metal leğeni alıp suya attı ve içine atladı, onu sörf tahtası gibi kaydırdı. Sabahları nehrin üstüne inen sis gibi ağır ve beyaz olan buharda yavaşça, kaynar suyla çevrelenmiş leğenin içinde, kollarında ufak bir çocuk taşıyan adam figürü belirdi. Çocuğun annesi baygınlık geçirdi; babası feryat etmeye başladı; sadece iki kişi vardı sakin olan, Borishka ve küçük çocuk.

İçgüdüsel olarak hareket ediyordu; düşünmeden. Yüzünde her zamanki o dingin ifade vardı; sanki bu tarz şeyleri günde dört kez yapıyormuş gibi.

Çok ilginç bir insandı; onunla konuşmayı ve onun ilginç hikâyelerini dinlemeyi seviyordum. Kendi yaptığı oltayla sık sık balık tutmaya giderdi; balık tutarken ayakları suda bekler ve Japon şarkıları söylerdi. Ben küçükken bana çok güzel bir şey öğretmişti: Bir dağ ve genç adamla ilgiliydi; nişanlısına ulaşmak için dağı aşan genç adam.

Borishka ile bir anlaşma yapmıştık: Ambarlara gittiğimizde onu tanımıyor gibi yapmak zorundaydık. Kapıda görsek bile selâm bile vermiyorduk. Genellikle, yaşlı ve arka bacağında bir sorun olduğu için çok uzağa gidemeyen çoban köpeği ile birlikte kapıda nöbet tutuyor olurdu; ikisi de banka oturur, köpek uyurken Borishka gazete okurdu.

Borishka sadece tek bir gazete okurdu: Pravda, yani 'Gerçek' – komünist propagandası yapan bir gazeteydi ve dünyanın en özgür ve en güzel ülkesi olduğuna inanmak isteyenler tarafından okunurdu. Pravda'da herhangi bir haber, saf bir propaganda kaynağına dönüştürülüyordu: Felaketler ya da savaşlarla ilgili bir haber okusan bile haberin sonunda bir mut-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

luluk hissi oluşuyor ve SSCB'de yaşadığın için kendini şanslı hissediyordun. Borishka bu gazetenin nesinden keyif alıyordu anlamıyordum; bir gün sordum ve şöyle cevap verdi:

"Şarkı söyleyen öküzleri dinlemek zorunda kaldıktan sonra seçimini en iyi şarkı söyleyen inekten yana kullanarak özgürlük alıştırmaları yapmak zorunda kalıyorsun."

Oradan geçerken yüzümü daima yana çeviririrdim, Borishka'nın orada olup olmadığını görmemek için. Ancak arkadaşım Mel, bu basit ve önemli kuralı asla hatırlamazdı. O her zaman kapıya bakardı ve Boriska'yı gördüğünde selâm verirdi; elini dalgalandırır ve o biçimsiz yüzüyle gülerdi. Daha sonra ben ters bir bakış atınca hemen Borishka ile yaptığımız anlaşmayı hatırlar ve kendi kendine dövünmeye başlar, avucuyla alnına vururdu. Büyükbaba Kuzya'nın da dediği gibi, onun gibi bir insan deliyi bile çileden çıkarırdı.

Mel onu selamladığında Borishka hep öfkelenirdi. İşten eve dönerken beni ve Gagarin'i görmeye gelir, öfkeden titreyen ancak sakin bir sesle, "Sizi zengin adamlar – nihayet servete kavuşmuşsunuz!" derdi.

"Ne demek istiyorsun? Biz zengin değiliz..."

"Benimle çalışmayı ve para kazanmayı geri çevirdiğinize göre öyle olmalısınız..."

Bu sözler üstüne tüylerim ürperirdi. Borishka'yla çalışmayı geri çevirmek demek, gelirimizin yarısına elveda etmek demekti.

"Biz bir şey yapmadık Borishka Amca."

"Bir şey yapmadınız mı? O arkadaşınız olacak aptala, nasıl davranması gerektiğini öğretin. Eğer aklına sokamazsa da, onu bir daha ambarın önünden geçirmeyin, uzun yoldan dolaşın..."

Mel ile konuşur, her şeyi baştan sona anlatırdık ancak nafile. Konuşmadan sonra ambarın oraya yaklaşır yaklaşmaz, selâm vermek için yaşlı adama bakınmaya başlıyordu. Onun yanımızda olması kefaret gibiydi.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Bir gün, yürürken Borishka'nın evinin önünden geçtik ve onunla sohbet etmek için durduk. Onunla konuşurken Mel'in, yolun karşısında bize sırtı dönük olarak durduğunu fark ettik. Borishka bize bakıp, ciddileşen yüzüyle Mel'i işaret etti.

"Kendi iyiliğiniz için, bu arkadaşınızdan kurtulun," dedi. "Artık onu yanınızda dolaştırmayın; o sadece soruna neden oluyor. Açıkçası, sokaklarda dolaşmasındansa evde oturması için ona ödeme bile yapabilirim."

Anlamamış gibi yaparak şöyle söyledim:

"Ama Borishka Amca… Mel'in biraz kalın kafalı olduğu doğrudur ama iyi niyetlidir."

Borishka, sanki onun anlamadığı bir dilden konuşuyormuşum gibi bana baktı.

"Biraz kalın kafalı mı dedin sen? Ona bir bak: tam bir felaket! Daha kendi kafasında bile neler olduğundan haberi yok! Bakın çocuklar, sizi severim, bu yüzden size karşı açık davranıyorum. Daha çok gençsiniz; arkadaşınız şimdi sizi güldürebilir ancak çok geçmeden sizi ağlatacak pek çok soruna neden olacaktır."

Ne kadar bilge cümlelerdi! Ne acı ki ben bunları çok geç anladım; yıllar geçtikten sonra.

Oradan ayrıldıktan sonra Mel'e neden bizden uzak kaldığını sordum. Yüzünde işkence mağduru gibi acı dolu bir ifadeyle bana baktı ve neredeyse ağlamaklı bir şekilde şöyle dedi:

"Önce bana onunla konuşmamamı söyledin, sonra onunla konuştum ve beni azarladın, daha sonra onunla konuşmadım ve sen beni yine azarlıyorsun! Artık uğraşmıyorum; Borishka hiç yokmuş gibi davranacağım."

Güldüm; ancak Borishka haklıydı – bu, gülünecek bir şey değildi. Ancak bu bizim sonradan farkına varacağımız türden bir şeydi.

On yaşlarındayken, *The Shield and the Sword* adlı filmi izlemek için sinemaya gitmiştik. Ana karakter, gizli bir Sovyet ajanı; pek çok aksiyon sahnesinde yer alıyor, susturuculu si-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

lahıyla tüm kapitalist düşmanlarını öldürüyor ve çokça akrobatik hareketler yapıyordu. Karakter, NATO ülkelerindeki adaletsizliklerle savaşmak için, sanki her gün düzenli olarak yaptığı normal bir şeymiş gibi çekinmeden hayatını tehlikeye atıyordu. Genellikle Sovyetlerin, atom bombalarıyla oynayan ve dünyayı yerle bir etmek isteyen beceriksiz maymunlar olarak resmedildiği birçok Amerikan ve İngiliz yapımı soğuk savaş filmlerine karşılık Rus yansımasıydı bu. Büyüklerimizin dayatmalarına rağmen o filmi görmek için şehirdeki tek sinemaya (1992 yılındaki savaşta tahrip edildiği için kısa ömürlü olan ikinci sinema henüz inşa edilmemişti: Romanyalı askerler sinemayı karargâh olarak kullanmıştı ve babalarımız bir gece onları yok etmek için restoran ve dondurma salonu da dâhil tüm kompleksi havaya uçurdu) gittik. Filmin bir yerinde ana karakter çok yüksek bir binanın çatısından, büyük bir şemsiyeyi paraşüt gibi kullanarak aşağı atlıyor ve hiç yara almadan rahatça yere iniyordu. Marry Poppins yapıyor da diyebilirsiniz.

Ertesi gün Mel kimseye bir şey söylemeden büyük bir plaj şemsiyesi alıp, üç katlı merkez kütüphanesinin çatısından, kestane ve huş ağaçlarıyla dolu yeşillik alana atladı. Bir huş ağacının üstüne düştü ve bir ayağıyla, bir bacağını kırdı; ağaçtan kurtulmaya çalışırken de şemsiyenin direği karnını yaraladı. Sonuç olarak kan gölü, çaresiz bir anne ve altı ay boyunca o hastaneden bu hastaneye taşınan bir Mel vardı.

Saflığının nelere yol açtığını ona anlatabilmenin en iyi yolu onunla dalga geçmek gibi görünüyordu. Başka bir seferinde, on dört ya da on beş yaşlarımızdayken Mel bizdeydi ve saunada içmek için çay hazırlıyorduk. İlk olarak tropikal ülkeler hakkında zırvalamaya, orada yaşamanın kötü olmayacağını söylemeye başladı; hatta bize uygun bile olacağını düşünüyordu, çünkü hava hiç soğuk olmuyordu.

"Orda çok fazla nem var dedim," dedim. "Yağmurlar hiç durmuyor. Çok berbat bir yer. Ne işimiz var orada?"

BELONGS TO KAKTUS TEAM

"Yağmur yağarsa kulübeye gireriz. Bir düşünsene – adanın üstünde arabaya ihtiyacın yok, her yere bisikletle gidebilirsin ve sandal hep elinin altında. Ve Kızılderililer..."

Ona göre hepsi Kızılderili'ydi. Amerikan Yerlileri. Ona göre her bir eyaletin yerlileri at sırtında geziyor, kafalarına renkli tüyler takıyor ve yüzlerini boyuyorlardı.

"…Kızılderililer," diye devam etti, "Zeki insanlar. Onlar gibi olmak muhteşem olurdu."

"Bu imkânsız," diyerek onu kızdırdım. "Onlar saçlarını uzatıyorlar, homoseksüeller gibi."

"Sen neden bahsediyorsun? Onlar homoseksüel değil. Sadece saçlarını kesecek makasları yok. Bak," dedi bana ve cebinden, hep yanında taşıdığı soluk renkli plastik bir figür çıkardı – elinde bıçağıyla savaş pozu veren bir Kızılderili savaşçı. "Gördün mü? Eğer bıçağı varsa homoseksüel olamaz; aksi takdirde onun silahı aşağılamasına asla izin vermezlerdi."

Onun, bizim Sibirya kurallarımızı Kızılderililere nasıl uyarladığını görmek çok eğlenceliydi. Haklıydı, bizim kültürümüzde bir 'yavru horoz' -yani bir homoseksüel- toplumdan dışlanırdı: Öldürülmese dahi diğerleriyle temas kurması ve haç, bıçak ve ikon gibi kült objelere dokunması yasaklanırdı.

Onun, Kızılderililerin şahane heteroseksüel hayatları hakkındaki fantezilerini yıkmak istememiştim. Sadece biraz eğlenmekti niyetim. Dolayısıyla diğer atağıma geçtim ve onun için kutsal olan bir konudan girdim: yemek.

"Kırmızı çorba yapmıyorlar," dedim bir solukta.

Mel dikkat kesildi. Boynunu uzattı:

"Kırmızı çorba yapmıyorlar derken neyi kastediyorsun… Ne yiyorlar o zaman?"

"Aslında yiyecek pek bir şeyleri yok; orası yeterince sıcak olduğu için onları soğuktan koruyacak yağa ihtiyaçları yok, sadece ağaçlarda yetişen meyveleri ve biraz da balık yiyorlar…"

"Kızarmış balık fena değil," diyerek, tropikal mutfağı sa-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

vunmaya girişti.

"Kızarmış balığı unut: Onlar hiçbir şeyi pişirmiyorlar, her şeyi çiğ yiyorlar…"

"Ne tür meyveleri var?"

"Hindistan cevizleri."

"Nasıl bir şey o?"

"Güzel bir şey."

"Nereden biliyorsun."

"Amcamın Odesa'da denizci olan bir arkadaşı var. Geçen hafta bana, içinde süt olan bir Hindistan cevizi getirdi."

"Süt?"

"Evet, süt – sadece inekten gelen süt değil, ağaçtan geliyor. Meyvenin kendi içinde var."

"Gerçekten mi? Bana göstersene!" Saniyeler içinde oltamı yutmuştu. Tek yapmam gereken makarayı sarmaktı.

"Ne yazık ki meyveyi çoktan yedik, ancak hâlâ denemek istersen biraz daha süt var."

"Evet, denemek istiyorum!" Sandalyesinde hoplayıp zıplıyordu, süt için sabırsızlanıyordu.

"Peki, o zaman, sana biraz vereceğim. Serin tutmak için mahzene koymuştum. Birkaç dakika bekle getiriyorum!"

Bir pislik gibi kahkaha atarak dışarı çıktım ve büyükbabamın ev ve bahçe için gerekli gereksiz ne varsa sakladığı alet edevat dolabına doğru ilerledim. Demir bir kupa alıp içine biraz astar boya ve alçı koydum. Doğru yoğunluğu yakalayabilmek için biraz su ve fayans üzerinde kullanılan bir tür yapıştırıcı koydum. Büyükbabamın, kuş yuvalarındaki pislikleri temizlemek için kullandığı tahta çubukla karıştırdım. Daha sonra sihirli iksiri Mel'e doğru taşıdım.

"İşte burada, ancak hepsini içme diğerlerine de biraz bırak."

Nefesimi tuttum: Mel kupayı eline alır almaz dört yudum çekti. Daha sonra yüzünü ekşitti ve saf gözlerine ürkek bir şüphe gölgesi düştü.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

"Belki mahzende biraz bozulmuş olabilir, bilmiyorum; ben ilk denediğimde çok lezzetliydi," dedim, bozuntuya vermemeye çalışarak.

"Evet, bozulmuş olmalı…"

O günden sonra ona 'Chunga-Chunga' diye seslendim; ancak o hiçbir zaman nedenini anlayamadı.

Chunga-Chunga, Sovyetler Birliği'ndeki çocuklar tarafından sevilerek izlenen bir çizgi filmdi. Komünist propaganda posterleri gibi oldukça kötü bir çizimi vardı: Tamamen aydınlık renkler ve tonlamasız bir sesle doldurulmuş figürler, kukla gösterilerini andırması için kasten üzerine düşülmemiş bir orantısızlık ve biçimlendirme söz konusuydu.

Çizgi film, ufak bir Sovyet çocuğun Chunga-Chunga denilen bir adada yaşayan siyahî arkadaşını ziyaretini konu alan hikâye aracılığıyla dünya çocukları arasındaki kardeşlik duygusunu pekiştirmeyi amaçlıyordu. Oldukça kararlı bakışları olan ve denizci gibi giyinmiş bir Sovyet çocuk (tüm komünistler ve onların yakınları gibi), bir buharlı gemi ve ufak bir köpek vardı. Siyahî çocuk ise aysız gece kadar siyahtı; üstünde, yapraklardan yapılmış bir etekten başka bir şey yoktu ve arkadaşları ise bir maymun ve bir papağandı; bunun yanı sıra diğer canlılar da görünüyordu – sürekli pati patiye bir çember içinde dans eden bir timsah, bir hipopotam, bir zebra, bir zürafa ve bir aslan.

Çizgi film sadece on beş dakika sürüyordu ve on dakikadan fazlasında üç şarkı çalıyordu; aralarda da çok kısa diyaloglar vardı. En son çıkan şarkı oldukça meşhurdu ve tüm SSCB çocukları tarafından sevilirdi. Şarkının neşeli ve akılda kalan bir ezgisi vardı; bir kadın sesi Chunga-Chunga adasındaki mutlu ve özgür hayatın şarkısını söylüyordu:

Chunga-Changa, mükemmel bir ada
Orada yaşamak çok kolay ve harika

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Orada yaşamak çok kolay ve harika
Chunga-a-a-Changa-a-a!

Chunga-Changa, gökyüzü hep mavi
Chunga-Changa, her zaman eğlenceli
Chunga-Changa, mutluluğumuz emsalsiz
Chunga-Changa, hiçbir zorluk bilmeyiz!

Mutluluğumuz hiç bitmez
Hindistan cevizi çiğner muz yeriz
Hindistan cevizi çiğner muz yeriz
Chunga-a-a-Changa-a-a!

Ambarlardan sonra Railway Bölgesi'nin ilk evleri belirmeye başladı. Bu bölge Kara Tohumlar'a aitti ve bizimkinden daha farklı kuralları vardı. Terbiyeli davranmak zorundaydık, aksi takdirde oradan canlı çıkamazdık.

O bölgenin çocukları bir hayli amansızdı; aşırı şiddet uygulayarak diğerlerinin saygısını kazanmaya çalışırlardı. Çocuklar arasındaki güç sembolikti: Sadece diğerlerine sözleri geçerdi, ancak hiçbiri yetişkinler tarafından dikkate alınmazdı. Bunun sonucu olarak da çocuklar büyümeyi beklemeden, istedikleri yere çabucak varabilmek için tam bir serseri, sadist ve vicdansız oluyorlardı. Kurallar onların elinde oyuncak oluyor, bozuluyordu; anlamlarını kaybediyor ve şiddetin mazeretten biraz daha fazlası oluyorlardı. Örneğin, kırmızı olan hiçbir şey giymiyorlardı - onu komünist renk olarak değerlendiriyorlardı. Kırmızı giyen birilerini gördüklerinde Kara Tohum çocukları onlara işkence yapıyordu. Doğal olarak bunu bilen ve orada doğmuş kimseler hayatları boyunca kırmızı giymiyordu; eğer birinden kurtulmak istiyorsan yapman gereken tek şey onun cebine kırmızı bir mendil koyup, onun bir komünist olduğunu bağırmaktı. Bahtsız adamın üstü başı hemen aranır ve kırmızı mendil bulunursa savunma olarak

BELONGS TO KAKTUS TEAM

söyleyeceği hiçbir şey dinlenmezdi: Herkesin gözünde o artık toplumdan dışlanmış biri olurdu.

Bu daimi güç savaşı ya da Büyükbaba Kuzya'nın deyimiyle, 'piç kurularının yarışı', bölgenin temel yapısını oluşturuyordu. Railway gençleri arasında güçlü bir Otorite olmak istiyorsan, her an kendi insanlarına ihanet etmeye hazır olmak zorundaydın; kimseyle arkadaşlık kurmamalı ve ihanet görmeye karşı da tetikte olmalıydın; yetişkinlere nasıl yalakalık yapılacağını bilmeli ve iyi gözle bakılan herhangi birinden eğitim adına tek kelime öğrenmemeliydin.

Bu çocuklar, çevrelerinde düşmandan başka kimse olmadığına inandırılarak yetiştirilmişti ve bildikleri tek dil provokasyondu.

İş kavgaya gelince her nasılsa farklı şekillerde davranıyorlardı. Bazı guruplar ağırbaşlılıkla kavga ediyordu ve onların çoğuyla arkadaştık. Ancak diğerleri her zaman, bizim deyimimizle 'köşeden vurmaya' çalışıyordu -diğer bir ifadeyle sırtından vuruyorlardı- ve hiçbir anlaşmaya itaat etmiyorlardı; onlarla daha önce ateşli silah kullanmamaya dair anlaşma yapmış olsan dahi seni çok güzel vurabiliyorlardı.

Gruplar halinde örgütleniyorlardı; bizimkinin aksine, bu gruplar için fazla saldırgan olduğunu düşündükleri çete' kelimesini kullanmıyorlardı; onun yerine kontory, yani 'büro' kelimesini kullanıyorlardı. Her bir kontoranın kendi lideri vardı ya da onların deyimiyle bugor, yani 'dağ'ı.

O bölgenin bugoru ile uzun süreli bir anlaşmazlığım vardı: Benden bir yaş büyüktü ve kendine 'Akbaba' diyordu. Şehrimize daha dört yıl önce yerleşmiş ve 'Beyaz' lakaplı ünlü bir suçlunun oğlu olduğunu iddia eden, yalancı soytarının tekiydi. Amcam, Beyaz'ı çok iyi tanırdı; hapiste birlikte yatmışlardı ve onun hikâyesini bana anlatmıştı.

Kara Tohum sınıfından bir suçluymuş; ancak eskilerdenmiş. Amcamın dediğine göre, herkese saygı duyarmış, kibirli değil her zaman alçak gönüllüymüş. 1980'lerde, bir grup genç

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Kara Tohum yaşlı Otoriteleri devirdiğinde (sadece para kazanmak ve sivil toplumda bir iş adamı imajı yaratabilmek için) birçok yaşlı bir araya gelip var güçleriyle bu durumu önlemeye çalışmış. Dolayısıyla, genç olanlar yaşlı halkı katletmeye başlamış. O dönem boyunca her yerde bu olay yaşanmış.

Beyaz, bir pusuya kurban gitmiş. Adamlarıyla birlikte arabadan inerken, yanlarından geçen diğer bir arabadan üstüne ateş açılmış. Onlar Kalaşnikoflarını ateşlediklerinde ise caddede yürüyen pek çok insan varmış ve bazıları yaralanmış. Beyaz, zırhlı olan arabasının arkasına sığınmış ancak ateş hattında bir kadın görmüş ve kendini kadına siper etmiş. Çok ağır yaralanmış ve götürüldüğü hastanede birkaç gün sonra hayatını kaybetmiş. Ölmeden önce adamlarına, o kadını bulmalarını, olanlar için ondan özür dilemelerini ve biraz para vermelerini tembihlemiş. Onun bu davranışı suçlu dünyasında büyük bir etki yapmış, katilleri pişman olmuş ve yaşlı adamdan özür dilemişler ancak ondan sonra birbirlerini öldürmeye devam etmişler. Amcamın da dediği gibi: "O noktada İsa bilir kimler vardı o kıyımın içinde."

Ne olursa olsun, Beyaz bizim toplumumuzda önemli bir yere sahipti. Dolayısıyla, onun oğlunun, babasının ölümünden sonra intikam almak isteyen kimseler tarafından rahat bırakılmadığı için köyünü terk etmek zorunda kalıp şehre geldiğini duyduğumda, onunla tanışmak için ölüyordum. Bu durumu ilk olarak amcama anlattığımda, Beyaz'ın hiç oğlu, hatta ailesi bile olmadığını söyledi; çünkü o, Kara Tohumlar'ın evlenmesini ve çocuk büyütmesini engelleyen eski kurallara göre yaşamıştı. "Bozkırın ortasındaki bir direk kadar yalnızdı," demişti.

Aradan biraz zaman geçtikten sonra Akbaba ile tanıştım, çok fazla kelime israf etmeden konuya girdim ve maskesini düşürdüm. Kavga ettik ve galip geldim; ancak o günden sonra Akbaba benden nefret etti ve her yolu deneyerek intikam almaya çalıştı.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

1991 yılında bir kış akşamı, körkütük sarhoş bir halde eğlenceden eve dönüyordum. Benden daha sarhoş olan Mel ile birlikteydim. Gece yarısı, bizim bölgemiz ile Centre arasındaki sınırda, üç arkadaşıyla birlikte Akbaba belirdi. Bisikletleriyle bizi sollayıp yolumuzu kestiler ve Akbaba paltosundan 16 kalibrelik çifte namlulu silahını çıkararak üstüme iki el ateş etti. Beni göğsümden vurdu; fişekler, saçmalarla doldurulurdu. Şansıma, o iki fişek de özensizce doldurulmuştu. Birinde çok fazla barut ve az saçma vardı ve tıpa onu çok dibe itmişti; dolayısıyla kendi içinde patladı ve geri tepmeden çıkan ateş sonucu zavallı aptalın elinin ve yüzünün bir kısmı yandı. Diğeri ise tam tersi bir hatayla yapılmıştı: Çok fazla saçma ve çok az barut vardı ve tıpa düzgünce kapatılmamıştı, haliyle saçmalar çok düşük bir hızla patladı ve ancak ceketimi parçalayabildiler; aslında bir tanesi tenime değmişti ancak acıtmadı; onu da, birkaç gün sonra tenimde gördüğüm kırmızı kabartı sonunda fark etmiştim. Mel silahı olmadan üstlerine atladı ve birini devirip bisikletini kırdı ve kaçtılar.

Bu kısımdan sonra, tüm çetelerin yardımıyla Akbaba'yı ele geçirdim ve bizim toplumumuzda var olan bir aşağılama hareketi olarak, kalçasında üç bıçak darbesi bıraktım. Vazgeçmedi ve herkese intikam alacağını söyleyip durmaya devam etti. Ancak o günden sonra hiçbir önemi kalmadı ve Railway'deki sıradan çocuk suçlulardan biri oldu. Ondan sonra Akbaba kendine önemli bir kariyer yaptı; bizim topluluğumuzda, o işi yapmaktansa hayalarımızı kesmeyi yeğleyeceğimiz işler yapan bir takım eşkıyanın lideri oldu.

O şubat günü Railway Bölgesi'ne girdiğimizde aklımda olan tek şey, işi bir an önce bitirmek ve bu düşman saçmalıklarına karışmadan çekip gitmekti. Mel'i bu hikâye ile bunaltmak ve endişelendirmemek için -çünkü onu üzgünken görmek gerçekten çok önemli bir meseleydi- o akşam olacak doğum günü partimden ve annemin bizim için hazırladığı yemeklerden bahsetmeye çalıştım. Dikkat kesilip beni dinleme-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

sine bakılırsa o, çoktan masanın başına oturmuş ve her şeyi kendi başına yiyordu.

Bizim bölgemizde olduğu gibi Railway'de de çocuklar gözcülük yapıyordu: Sınırdan girip çıkanları gözlüyor ve yetişkinleri bilgilendiriyorlardı. Dolayısıyla altı ya da yedi yaşlarında bir grup çocuk tarafından hemen mimlendik. Bölgenin ilk avlusunu geçiyorduk ve onlar da o köşede oturuyorlardı; parktan bölgeye uzanan her iki yolu da iyi şekilde görebilecekleri stratejik bir noktadaydılar. İçlerinden en küçük olanı daha büyük olandan emir aldı ve bunun üzerine kalkıp fişek gibi bize doğru koşmaya başladı. Bizim bölgemizde biz böyle yapmazdık. Eğer birine yaklaşman gerekiyorsa bunu grup halinde yapmalıydın; sadece birini hem de en küçüğünü gönderemezdin. Genellikle de kimseye doğru gidilmezdi; her şeyi dışarıdan gelenlerin sana geleceği şekilde ayarlardın ve dışarıdan, üstün görünmeni sağlardın.

Ufak çocuk, esrarkeş gibi görünüyordu. Çok zayıftı ve göz çevresinde iki tane mavi halka vardı, belli ki yapıştırıcı çekmişti – Railway'de pek çok çocuk bu şekilde kafayı bulurdu. Onlarla kafa bulur ve 'torbanın sevgilileri' derdik; çünkü yanlarında hep plastik torbayla dolaşırlardı. Torbanın içine biraz yapıştırıcı döker ve kafalarını torbaya dayarlardı. Pek çok çocuk bu yüzden hayatını kaybetmişti, boğulmaktan; çünkü kafalarını torbadan çıkaracak gücü dahi bulamıyorlardı; inanılmaz sayıda çok çocuk, şehrin civarındaki gizli yerlerde, mahzenlerde ve sığınağa çevirdikleri merkezi ısıtma kazanı odalarında bulunmuşlardı.

Her neyse, o küçük çocuk sümüklü burnunu paltosunun koluna silerek önümüzde durdu ve yapıştırıcının etkisiyle mahvolan sesiyle, "Hey durun! Nereye gidiyorsunuz?" diye bağırdı.

Ona kim olduğumuzu söyledik; ona ayaküstü, hızlandırılmış bir terbiye kursu verdim:

"Terbiyenizi nerenize sakladınız? Yoksa onu cebinize, o de-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

ğerli ufak torbanızın yanına mı koydunuz? İnsanlara bir selâm bile vermediğiniz yerlerde bir baklan olarak kabul edileceğinizi size kimse öğretmedi mi? Şimdi arkadaşlarına git ve eğer konuşmak istiyorlarsa toplu halde buraya gelip, düzgünce kendilerini tanıtmalarını söyle. Aksi takdirde onları hiç görmemiş gibi yapıp yolumuza devam ederiz!"

Daha ben sözümü bile bitirmeden, topuklarının karı aşındırdığı görülüyordu.

Çok geçmeden tüm delegasyon, başı çeken liderleriyle çıkageldiler. Liderleri on yaşlarında, kendine suçlu havası verebilmek için elinde, yankesicilerin parmaklarını daha esnek ve hassas yapmak için çevirerek egzersiz yaptıkları ve ekmekten yapılan bir gereç olan chotki çeviren bir çocuktu.

Bir süre bize baktı ve söze girdi:

"Benim adım 'Kılçık'. Günaydın. Nereye gidiyorsunuz?"

Sesinde hiç canlılık belirtisi yoktu. Yapışkandan oldukça fazla etkilenmiş olmalıydı.

"Ben Nikolay 'Kolima'," diye cevap verdim. "Bu Andrey 'Mel'. Biz Low Nehri'ndeniz. Büyüklerinizden birine iletmemiz gereken bir mektup var."

Kılçık uyanır gibi oldu.

"Kime götürmeniz gerektiğini biliyor musunuz?" diye sordu, beklenmeyecek kadar kibar bir ses tonuyla. "Yolu biliyor musunuz ya da birinin size göstermesini ister misiniz?"

İlginç diye düşündüm. Railway'den birinin bize yol göstermeyi teklif ettiğini ilk defa duyuyordum; onlar kabalıklarıyla meşhurdu. Belki diye düşündüm kendi kendime, bölgeye giren yabancıların kendi başlarına gezmesine izin vermemeleri öğütlenmiştir. Ancak herkesi takip etmeye çalışmak delilik olurdu – gece gündüz gidip gelmeleri gerekirdi.

Yolu ya da evinin adresini bilmiyorduk.

"Mektup Fyodor, yani 'Parmak' adında birinin; eğer yolu tarif ederseniz kendi başımıza bulabiliriz, teşekkürler." Bize yolu gösterme önerisinden sıyrılmaya çalışıyordum. Neden

BELONGS TO KAKTUS TEAM

bilmiyorum ama o teklifte yanlış bir şeyler olduğunu hissettim.

"O zaman sana tarif edeyim," dedi Kılçık ve şu yoldan gideceksiniz, şuraya döneceksiniz, sonra tekrar oradan, tekrar buradan diyerek tarif etmeye başladı. Özet olarak, birkaç saniye sonra, bölgeyi iyi bildiğim için, bizi gereksiz yere uzun yola yönlendirmeye çalıştığını fark ettim. Fakat bunu neden yaptığını anlayamadım ancak sonuna kadar renk vermeden dinledim. Daha sonra ona katılıyormuş gibi kasten şöyle dedim:

"Evet, çok karmaşık görünüyor. Kendi başımıza asla yolu bulamayız."

Yeni basılmış para gibi parladı.

"Size demiştim, bir rehberin yardımı olmadan…"

"Tamam, o zaman, kabul ediyoruz," dedim gülerek. "Hadi gidelim. Yolu gösterin!"

Durumun ciddiyetini anlayabilmek için bizi kendisinin götürmesini istedim. Bölgeyi kollayan hiçbir grubun lideri, konumundan ayrılamazdı; her zaman emri altında olan başka birini gönderirdi. Benim teklifim bir nevi testti – eğer bize katılmayı reddederse iyiydi, rahatlayabilirdim; ancak eğer onaylarsa, bizi bir yere götürmesi için başkalarından emir almış ve gerçekten başımız dertte demekti.

"Harika, hadi gidelim!" dedi neredeyse şarkı söyler gibi. "Sadece benim kontorama bir şey söylemem gerekiyor, daha sonra size katılacağım."

Kılçık köşede grubuyla konuşurken, ben de Mel'e kaygılarımdan bahsettim.

"Onları pataklayacağım," dedi açıkça.

Bunun bana pek iyi bir fikir gibi gelmediğini söyledim.

Eğer onları döversek, mektubu ulaştıramadan bölgeden kaçmak zorunda kalacaktık. O halde Gardiyanımız'ın yüzüne nasıl bakardık?

"Mel, tamamen ahmak konumuna düşeceğiz. Ne diyece-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

ğiz ona? 'Mektubu ulaştıramadık, çünkü tuhaf bir şeyler döndüğünden şüphelendik ve yapıştırıcının etkisinden ayakta bile zor duran dokuz, on yaşında birkaç çocuğu dövdük,' mü?"

Daha farklı ve riskli bir plan önerdim: Kılçığı bize yolu göstermesi için yanımıza alacak, daha sonra ilk münasip yerde onu sıkıştırıp 'ötmesini' sağlayacaktık; yani bizim argomuzda 'doğruları itiraf etmek'.

Neyle karşı karşıya olduğumuzu anlamamızı ve daha sonra ondan Parmak'ın doğru adresini öğrenmemiz gerektiğini izah ettim Mel'e. Eğer ciddi bir risk olduğunu anlarsak geri dönecek ve Gardiyan'a olup biteni anlatacaktık; eğer risk düşükse, mektubu ulaştıracak ve eve dönünce yine herkese olanları anlatacaktık – ve bölgenin kahramanları olacaktık.

Konuşmanın son bölümünden oldukça etkilenmişti. Low Nehri'ne, tamamen ona uygun bir hikâyeyle dönme fikri oldukça cazip gelmişti. Zeki stratejimi destekler gibi ellerini çırptı. Gülümsedim ve her şeyin iyi olacağına dair onu rahatlattım; ancak derinlerde bir yerde bununla ilgili şüphelerim vardı.

Kılçığın çocukları onun etrafında bir daire oluşturdukları esnada; içlerinden bazıları kahkaha atıyor ve bize bakıyordu. Onların tuzağına çoktan düştüğümüzü ve bunun çok basit olacağını düşünüyorlardı…

Mel'e normal davranmasını söyledim ve Kılçık bize doğru yürürken Mel ona aniden, kalbimin sıkışmasına neden olan kocaman ve sahte bir gülümseme gönderdi.

Yola koyulduk. Kılçık ikimizin arasında yürüyordu ve oradan buradan konuşuyorduk. Bir düzineden fazla ıssız avlu geçtik; havalar soğuduğu için insanlar evlerine çekilmişti.

Yaz mevsiminde Railway çocuklarının bir araya gelip oyalandığı, kapalı ve dökük, eski bir okulun yanından geçtik. İki yıl önce aynı okulda bir genç kız vahşice öldürülmüştü – hayatta kalmak için fahişelik yapmaya zorlanan, sefil bir kimsesizdi. Onu caddelerde kendilerine çalışması için zorlayan ve

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

kazandığı üç kuruş parayı da elinden alanlar, yine kendi yaşlarında olan diğer arkadaşlarıydı. Onu öldürmelerinin nedeni, genç kızın o hayattan kurtulup, bir terzi asistanı olarak iş bulduğu başka bir bölgeye yerleşmek istemesiydi.

Bu tüyler ürperten bir hikâyeydi, üç günden fazla bir süre boyunca, eski ve yayları çıkmış bir yatağa bağladıkları genç kıza tecavüz ve işkence etmişlerdi; orada öylece bağlı bırakılan kızın zorlamalara dayanamayan el ve ayak bilekleri kırılmıştı. Vücudunda kesikler ve yüzünde izmarit izleriyle bulunmuştu genç kız; anüsüne hidrolik tork anahtarı sıkıştırılmış, vajinasına elektrikli su ısıtıcısı ucu bastırılmıştı; bu şekilde onun acısını katlayarak yavaş yavaş yakmışlardı.

İlk başta Railway halkı bu korkunç hikâyeyi saklamaya çalışmıştı ancak yakın zamanda tüm şehir öğrenmiş ve Otoriteler duruma müdahale etmişti. Railway Gardiyanı'na, bu olayın sorumlularının birkaç gün içinde bulunmasını, bulduğundaysa sopayla ölümüne dövülmesini ve cesetlerini bir hafta boyunca olay yerine asıldıktan sonra cenazelerinin, üzerinde ne bir haç ne de bir işaret olmadan gömülmesini emretmişler.

Ve öyle de olmuş… Boş okulun avlusuna bacaklarından asılan pisliklerin cesetlerini görmeye biz de gitmiştik; balon gibi şişmiş ve dövülmekten her yerleri morarmıştı. Bakışlarımı onlardan alıp duvarlara kaydırmıştım: Çok kalınlardı; genç kız işkence görürken onun çığlıklarını kimsenin duyamayacağını fark etmiştim. Bu şekilde ölmek zor ve korkunç olmalıydı; o lanet olası cehennemden sadece birkaç adım ötede insanlar evlerinde dinleniyor, her zaman yaptıkları rutin şeyleri yapıyor ve senin çektiğin acıların ufacık bir kırıntısını dahi hayal edemiyorlardı. Bu detayı düşününce gözlerimden yaş gelmişti: "Burada yapılanların hepsi burada kaldı." Ve bu, o zavallı ruhunun yaşadıklarının yanında hiçbir şeydi.

Okulun önüne geldiğimizde ilk manevrayı yapması için Mel'in dirseğini dürttüm.

"Ben daha fazla dayanamayacağım çocuklar," dedi ilk

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

önce, "Çiş yapmam lâzım. Hadi rahatça 'tren bekleyebileceğim' bir yere gidelim."

Kılçık, yüzünde endişeli bir ifadeyle önce Mel'e daha sonra da bana baktı; belki de itiraz etmek istedi ancak yapamadı; bizde şüphe uyandırmak korkusuyla sadece şöyle diyebildi:

"Tamam, hadi. Size bir yer göstereceğim. İşte, okulun içi."

Çok geçmeden içeri girdik; Mel, Kılçık'ı arkasından itip, donmuş yere yüzüstü düşürdü. Yüzünde korkmuş bir ifadeyle bize döndü:

"Ne yapıyorsunuz siz? Delirdiniz mi?" diye sordu titrek bir sesle.

"Deli olan sensin, bizi bir fahişe gibi köşeye sıkıştırabileceğini mi sandın…" derken Mel çakısını çıkardı; neredeyse hasret ve özlemle çakısını çevirdi, açılan bıçaktan, kirli ve edepsiz grafitili duvarlara binlerce ışık yansıdı.

Yavaşça Kılçık'a doğru yürüdüm, o da aynı hızla yerde geriye doğru çekildi, ta ki bir duvar dibine varana kadar. Ona çaresiz ve korkak hissettirmek için her şeyi biliyormuşum gibi konuşmaya başladım:

"Buraya, tüm bunlara bir son vermeye geldik… Low Nehri insanlarıyla uğraşmanın ve kandırmanın iyi bir şey olmadığını göreceksiniz."

"Vurmayın! Benimle bir ilgisi yok!" Kılçık beklenenden evvel ötmeye başlamıştı. "Sizinle ilgili hiçbir şey bilmiyorum; ben sadece Akbaba'nın emirlerini uyguluyorum…"

"Ne emirleri?" diye sordum, botlarımın ucunu onun yanına bastırarak.

"Eğer Low Nehri'nden birileri gelecek olursa doğrudan ona götürmek zorundayız!" Neredeyse kendini kaybetmişti; boğuk ve kısık bir sesle konuşuyordu.

Mel yanına yaklaştı ve bıçağı yavaş yavaş onun kıyafetlerinin arasına kaydırarak, çakısıyla ona sataşmaya başladı. Her bir hareketinde çocuk daha da yüksek sesle bağırıyor, gözlerini kapatıp onu öldürmemiz için bize yalvarıyordu.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Tamamen konuşması için bir süre daha bekledim ve beni geri çeviremeyecek vaziyete geldiğini anladığımda teklifimi sundum:

"Parmak'ı nerede bulabileceğimizi söyle; mektubu ona ulaştıracağız ve sen de yaşayacaksın. Ancak sakın ola bize hile yapmaya kalkma – siz giderken biz o yollardan dönüyorduk, eğer yanlış bir yere gönderirsen bunu hemen anlarız. Eğer Parmak'ı bulamazsak seni öldürürüz; ama çakıyla değil: Ölümüne döverek, vücudunda kırılmadık kemik bırakmayız…"

Birkaç saniye içinde Parmak'ın evinin adresini tarif etti.

Bize oyun oynayamaması için Kılçık'ı okula kilitlemeye karar verdik. Bodrum katında, ahşaplarla sıkıştırılmış, dışarıdan demir sürgüsü ve parmaklıları olan bir kapı bulduk. Oda soğuk, karanlıktı ve berbat bir yerdi. Tam da, tevazu içinde kaderini bekleyecek olan Kılçık'a göreydi.

"Seni buraya kilitleyeceğiz ve yaza kadar kimse bulamayacak. Eğer bize yalan söylediysen ve başımız derde girerse, bize zarar verir ya da incitirlerse, çürüyene dek burada kalırsın – yalnız ölürsün. Eğer her şey yolunda giderse, birine senin nerede olduğunu söyleyeceğiz ve gelip seni çıkaracak. Tamam mı? Bu şekilde hayatına devam edebilir ve hiçbir ücret almadan sana verdiğimiz bu dersi hatırlayabilirsin…"

Mel onu karanlığa itti ve demir kapıyı üstüne kapadı. İçerden ağlamaklı sesler yükseliyordu:

"Beni burada bırakmayın lütfen! Beni burada bırakmayın!"

"Kapa çeneni ve adam ol. Başını belaya sokmadığımıza ya da seni öldürmediğimize dua et!"

Parmak'ın evi biraz uzaktaydı, on beş dakikalık yürüme mesafesinde. Dikkat çekmemeye çalışıyorduk, fakat iç taraflara yaklaştıkça bu geziden sağ salim çıkma şansımız da azalıyordu.

O esnada kafamdan, Akbaba'nın bize yapabileceği sürprizlerle ilgili bin türlü şey geçiyor ve ilginç bir şekilde merakım giderek artıyordu. Railway'de bize ne yapabileceklerini gör-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

mek için sabırsızlanıyordum. Korkmuyorum ama heyecanlıydım, sanki bir şans oyunu oynar gibi. Mel oldukça soğukkanlı bir şekilde yanımda yürüyor ve hiçbir merak belirtisi göstermiyordu. Yüzünde yine o boş ifadeyle; ara sıra bana bakıyor ve kıs kıs gülüyordu.

"Hangi cehenneme gülüyorsun? Başımız dertte," dedim, onu biraz olsun korkutabilmek için. Fesatlık için değil de sadece olaya biraz heyecan katmak için.

Ancak işe yaramadı, istifini hiç bozmadı ve gülümsemesi daha da genişledi. "Hepsini bozguna uğratacağız Kolima," diyerek böbürlendi. "Toplu katliam yapacağız, kan gölüne dönecek!"

Açık konuşmak gerekirse benim de sakındığım şey tam da buydu: bir katliam.

"O kan bizim kanımız olmasında…" dedim; beni duymadı bile, dünya nüfusunun yarısını ortadan kaldırmaya karar vermiş bir adam gibi yürüyordu.

Nihayet Parmak'ın yaşadığı apartmana vardık ve ikinci kata çıkıp kapısının önünde durduk. Mel elini zile uzattı ama onu durdurdum. Önce, oldukça geniş olan anahtar deliğinden bir göz attım. Kirli bir koridor ve sanki biri bilerek onu aşağı sarkıtmış gibi alçakta sallanan bir lamba gördüm. Koridorun sonundaki televizyonun karşısında oturan, zayıf ve kısa saçlı adam ayak tırnaklarını hapishanedekiler gibi jiletle kesiyordu.

Gözlerimi anahtar boşluğundan alıp ve Mel'e şöyle dedim:

"Mektubu kontrol et ve kapıyı çal. Parmak kapıyı açtığında onu selâmla, önce kendini sonra beni tanıt. Hemen mektuptan bahsetme…"

Sözümü bitirmeden Mel araya girdi:

"Bana tuvalet terbiyesi mi veriyorsun? Bu benim ilk mektubum değil, nasıl davranacağımı biliyorum!"

Zile bastı. Ses çok ilginçti, sanki kablolarda temassızlık varmış gibi kesik kesik çalıyordu. Parmağın attığı her adımda ahşap döşemelerin gıcırtısını duyuyorduk. Herhangi bir kilit

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

sesi çıkmadan, kapı doğrudan açıldı: Kilitli değildi. Kırk yaşlarında, tüm vücudu dövmelerle kaplı ve metal dişleri ağzında mücevher gibi parlayan biri çıktı. Bir yelek ve hafif bir pantolon giymişti; buz gibi yere yalın ayak basıyordu.

Evin içi o kadar soğuktu ki nefesinin yoğun ve beyaz bir buhar halinde çıkışını görebiliyorduk. Sakince bize baktı; normal birine benziyordu. Bekledi.

Mel sessizce adama bakıyordu; adam elini kaldırdı ve boynunu kaşıdı, sessizliğimizin onu rahatsız ettiğini belirtmek istercesine.

Mel'i nazikçe dürttüm ve kelimeler makineli tüfek gibi ağzından saçılmaya başladı. Her şeyi adabına uygun anlattı ve tanıtımdan sonra bir mektup getirdiğini söyledi.

Parmak'ın yüz ifadesi hemen değişi ve bizi içeri davet etti. Bir tencere dolusu taze yapılmış chifirin olduğu masaya doğru götürdü bizi.

"Buyurun çocuklar, keyfinize bakın. Kusura bakmayın, ikram edecek bundan başka bir şeyim yok. Daha bir gün önce dışarı çıktım… Bu özgürlük ne lanet bir şey! Çok fazla boşluk! Hâlâ sersem gibiyim…"

Onun mizah anlayışını sevmiştim; rahatlayabileceğimi fark ettim.

Bizi dert etmemesini söyleyerek yerimize oturduk. Chifir fincanını üçümüz arasında dolaştırırken Parmak, Gardiyan'dan gelen mektubu açtı. Birkaç zaman sonra şöyle dedi:

"Sizinle birlikte bölgenize gelmem gerekiyor; burada benimle konuşmak istedikleri yazıyor…"

Mel ve ben birbirimize baktık. Başımızdan geçenleri ona anlatmak zorundaydık; bir belanın içinde olduğunu ona anlatmadan yanımıza almak hainlik olurdu.

Kendim konuşmaya karar verdim; Mel'in konuşmasına izin vermek, sadece durumu daha da karmaşık bir hale getirmek demekti. Ciğerlerimi havayla doldurdum ve bir çırpıda her şeyi anlattım: Akbaba ile olan husumetimi, Kılçık ve onun

BELONGS TO KAKTUS TEAM

genç çetesinin bize kurduğu tuzağı, okulu…

Parmak, dikkatlice dinledi; mahkûmların yaptığı gibi her detayı takip ederek. Hapisteki suçlular için hikâyeler eğlence demekti: Sırayla hayat hikâyelerini anlatırlardı; belli bir zaman diliminde, bölümler halinde ve birinin hikâyesi bittiğinde diğerine.

Sonunda, eğer bizimle gelerek risk almak istemiyorsa, ziyaretini ertesi güne erteleyebileceğini belirttim.

Bu önerime itiraz etti:

"Endişelenmeyin, eğer bir şey olursa ben yanınızdayım."

Buna pek sevinmemiştim, çünkü Railway'de gençlerin büyüklerine saygı duymadığını biliyordum. Genellikle yaşlıların evlerinin önünde pusuya yatar, adamlar eve sarhoş geldiklerinde ise onlara saldırıp üstünde ne varsa alır ve kupa gibi diğerlerine gösteriş yaparlardı. Dahası, Parmak bir Otorite değildi; dövmelerine bakılırsa herhangi bir nedenle hapishanede Sibiryalılar'ın arasına katılmıştı: Boynunda, topluluğun onu koruduğunu gösteren bir Sibirya imzası vardı; muhtemelen bizim için önemli bir şey yapmıştı.

Ben bunları düşünürken Parmak giyinmişti, yamalarla dolu bir palto, yıpranmış bir ayakkabı ve neredeyse yere değen yeşil bir atkı.

Yol boyunca konuştuk. On altı yaşından beri cezaevinde olduğunu söyledi. Saçma bir hadiseden dolayı oraya gönderilmişti: Sarhoşken farkında olmadan fazlaca hırpaladığı polisi öldürmüştü. Çocuk hapishanesindeyken Sibiryalılar'ın arasına katılmıştı, çünkü orada birbirine bağlı olan ve diğerlerine saldırmayanların sadece onlar olduğunu; her şeyi birlikte yaptıklarını ve kimseden emir almadıklarını söyledi. Sibirya ailesinin bir üyesi olarak yetişkin hapishanesine geçmişti ve diğerleri onu karşılamıştı. Hapishanede yirmi yıl kalmış ve serbest bırakılacağı zaman yaşlı bir adam ona, o gördüğümüz daireyi vermiş yaşaması için.

Şimdi ise bizim bölgemizdeki insanlara daha yakın bir yere

BELONGS TO KAKTUS TEAM

taşınmak istiyordu: Onun deyimiyle ailesinin yanına. Bu nedenle hapishanedeki Otoriteler'den, Low Nehri Gardiyanı'yla iletişime geçmelerini rica etmişti.

Kendini bizim toplumumuzun bir parçası gibi hissediyordu ve bu beni mutlu etmişti.

Yürürken aklıma bir fikir geldi. Takviye kuvvetlere ihtiyacımız olduğu için, yakınlarda oturan bir arkadaşımın evine uğramaya karar verdim. Adı, Evgeny'nin kısaltması olan 'Geka' idi. Birbirimizi çocukluktan beri tanırdık; mükemmel bir çocuk doktoru olan Lora Hala'nın oğluydu.

Geka, çok okumuş, zeki ve kibar bir çocuktu; hiçbir çeteye dâhil olmamış ve sakin bir yaşamı tercih etmişti. Pek çok ilgi alanı vardı ve bundan dolayı onu takdir ediyordum. Birkaç kez evine gitmiştim; kendi yapıp boyadığı model savaş uçağı koleksiyonuna hayran kalmıştım. Annesi onun kütüphanesinden birkaç kitap ödünç almama izin vermişti; böylelikle Dickens ve Conan Doyle gibi isimleri öğrendim; her şeyden önce kendime en yakın bulduğum edebi şey olan: Sherlock Holmes.

Geka tüm yazı bizimle birlikte nehirde geçirirdi, ona yüzmeyi, güreşmeyi ve bıçakla dövüşmeyi öğretirdik. Ancak o gözlük kullanıyordu ve büyükbabam onun haline çok üzülüyordu: Sibiryalılar'a göre gözlük takmak, gönüllü olarak tekerlekli sandalyeye oturmak gibi bir şeydi – bu bir zayıflık ve şahsi engel göstergesiydi. Gözlerin iyi görmese dahi, asaletini ve sağlıklı duruşunu korumak için gözlük takamazdın. Geka ne zaman bizim evimize gelse Büyükbaba Boris onu alıp kızıl köşeye götürür, onla birlikte Sibirya Mesih'i olan Sibiryalı Meryem Ana ikonunun önüne diz çöker, tekrar tekrar haç çıkarır ve Geka'nın kelimesi kelimesine tekrar etmek zorunda olduğu duayı ederdi:

"Anamız, Kutsal Bakire, tüm Sibirya'nın ve biz günahkârların koruyucusu! Tanrı'nın mucizesinin şahidi! Tanrımız, Mesihimiz, yaşamda ve ölümde Yoldaşımız, silahlarımızı ve sefil bir çabayla günah dünyasına katmaya çalıştığımız kurallarını

BELONGS TO KAKTUS TEAM

kutsa, cehennem ateşinden önce bizi güçlü kıl, bizi kendi çaresizliğimize terk etme! İnanç eksikliğinden değil, ancak kullarına olan sevgim ve saygımdan dolayı senden bir istirhamım var; bir mucize! Sefil kulun Evgency'e senin yolunu bulması, sağlık ve huzur içinde yaşaması için yardım et ki, senin şanını yürütebilsin! Analar, Babalar ve oğullar ve senin kollarında can bulmuş ailemizin fertleri aşkına duamızı duy, yüreklerimize şefkatini ve nurunu ver! Amin!"

Duasını bitirdikten sonra Büyükbaba Boris dizlerinin üstüne doğrulup Geka'ya dönerdi. Daha sonra sahnedeki bir aktör gibi dinsel ve gösterişli hareketler yapardı; parmaklarıyla Geka'nın gözlüklerine dokunur ve şu kelimeleri söyleyerek gözlükleri yavaşça çıkarırdı:

"Ellerime verdiğin kuvvetle polislere salladığım bıçaklar gibi ve kurşunlarını kutsadığın silahımı polislere doğrulttuğun gibi, zavallı kulun Evgency'den de bu hastalığı def etmek için ellerime kuvvetini ver!"

Gözlüğü çıkarır çıkarmaz Geka'ya sorardı:

"Söyle bana meleğim, şimdi iyi görebiliyor musun?"

Ona saygıdan dolayı Geka hayır diyemezdi.

Büyükbaba Boris ikonlara doğru döner ve geleneksel formüllerle Tanrı'ya teşekkür ederdi:

"Sana şükürler olsun Tanrım! Yaşadığımız ve tarafından korunduğumuz müddetçe, polislerin, alçakların ve şeytanın hizmetkârlarının kanı oluk gibi akacak! Şefkatine duacıyız."

Daha sonra tüm aileyi çağırır ve bir mucize olduğunu anlatırdık. Nihayet Geka'nın gözlüğünü herkesin önünde ona verir ve söyle derdi:

"Artık görebildiğine göre bu işe yaramaz gözlüğü kırabilirsin meleğim!"

Geka gözlüğü cebine koyar ve mırıldanırdı:

"Siz merak etmeyin Büyükbaba Boris, ben onu sonra kırarım."

Büyükbabam onun başını okşar, nazik ve neşeli bir ses to-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

nuyla şöyle derdi:

"Ne zaman istersen kırabilirsin evlat; mühim olan, onu bir daha takmayacak olman."

Diğer zamanlarda ise Geka, büyükbabamı üzmemek için bizim eve gözlüksüz gelirdi; içeri girmeden kapının önünde gözlüklerini çıkarırdı. Büyükbaba Boris onu öyle gördüğünde keyiflenirdi.

Hikâyemize dönecek olursak: Geka, annesi ve inanılmaz bir hayatı olan amcasıyla birlikte yaşıyordu; adam, nazik ve mutlu şekilde yaşayan ailenin başına gelmiş bela ve yazgı örneğiydi. Adı Ivan'dı ve lakabı 'Felaket'ti. Adıyla lakabı arasındaki fark ironikti; çünkü Ivan, iyi huylu biriydi. Otuz beş yaşlarında, kısa ve zayıf, siyah saçları ve siyah gözleri, anormal olarak uzun parmakları olan bir adamdı. İtibarını kaybetmeden önce profesyonel bir müzisyenmiş; on sekiz yaşındayken, St. Petersburg'da önemli bir orkestrada keman çalarmış ve müzik kariyeri Sovyetler'in kıtalar arası füzeleri gibi hızla yukarı tırmanıyormuş. Bir gün, orkestrada çellist ve aynı zamanda komünist partisinin önemli bir üyesinin karısı olan bir kadınla beraber olmuş. Ona deli gibi âşık olmuş, ilişkilerini ortaya dökmüşler ve hatta kadından, kocasını boşamasını istemiş. Zavallı naif müzisyen, komünist parti üyelerinin boşanamayacağını bilmiyormuş; çünkü onların ailelerinin Sovyet toplumunun örnek 'hücreleri' olmaları gerektiğini bilmiyormuş. Ve akıllarına estiğinde boşanabilirlerse, nasıl örnek bir hücre olabilirlerdi ki? Rus hücreleri, tankları ve meşhur olan taarruz tüfekleri Kalaşnikoflarlar'ın yapıldığı maddeler gibi sağlam olmak zorundaydı. Hiç sorunlu bir Sovyet tankı gördünüz mü? Ya da sıkıştırılmış bir Kalaşnikof? Aileler de en az ateşli silahlar kadar güçlü olmak zorundaydı.

Bizim arkadaşımız Ivan da, hislerinin peşinden gitmeye çalışırken, aşığının kocası, tuttuğu Sovyet gizli ajanlarıyla ona serum pompalayıp adamı yaşayan ölüye çevirmiş.

Resmen ortadan kaybolmuş, kimse nerede olduğunu bil-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

miyormuş; herkes onun SSCB'den Finlandiya'ya kaçtığına inandırılmış. Birkaç ay sonra, yolda ciddi derece zihin bulanıklığı halinde bulunduktan sonra getirildiği psikiyatri hastanesinde bulunmuş. Adını bile hatırlamıyormuş. Yanında sadece kemanı varmış; doktorlar orkestranın izini bulup onu kız kardeşine yollamışlar.

Ivan'ın sağlığı ebedi olarak bozulmuştu ve yüzünde muazzam bir şüphenin işkencesine maruz kalmış insan izleri vardı. İletişimi oldukça kuvvetliydi ancak bir soruya cevap vermek için biraz zamana ihtiyaç duyuyordu.

Hâlâ keman çalıyordu; gerçek dünyayla olan tek bağlantısı oydu, hayata tutunduğu çapası gibiydi. Haftada iki kez Centre Bölgesi'nde bir restoranda çalıyor, sarhoş olup bilincini kaybediyordu. Sarhoş olduğu zaman zihninin açıldığını söylüyordu, ancak ne yazık ki bu uzun sürmüyordu.

Onun sadık ve daima içki masalarını paylaştığı yoldaşı olan diğer bir garip Fima ise, dokuz yaşında geçirdiği menenjit sonucu aklını yitirmişti. Fima oldukça saldırgandı ve her yerde düşman görürdü: Yeni bir yere girdiği zaman elini sağ cebine atar ve hayali silahını çıkarıyormuş gibi yapardı. Huysuz ve aksiydi, fakat bundan dolayı kimse onu ayıplamazdı; çünkü o hastaydı. Üzerine denizci paltosu giyer ve denizci gibi bağırarak gezerdi: "Belki burada birkaçımız kaldık, ancak hepimiz çemberli gömlek giyeriz!" ya da "Tam yol ileri! Kıça yüz çapa! Lanet faşist teknesini batırın!"

Fima, dünyayı iki kategoriye ayırıyordu: 'bizim çocuklar' güvendiği ve arkadaşım dediği kimseler ve 'faşistler' düşman olarak gördüğü ve bundan dolayı dövülmeyi ve hor görülmeyi hak eden kimseler. Kimler 'bizim çocuklar', kimler 'faşist' neye göre karar veriyor belli değildi; görünüşe bakılırsa hissediyordu, bazı saklı ve derin duygulara dayanarak.

Ivan ve Fima birlikte pek çok şey atlatmıştı. Fima vahşiyse, Ivan'ın da doğal atak gücü vardı: Avına saldıran hayvanlar gibi atılırdı.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Özet olarak; bu özelliklerinden dolayı umarım onları evde bulabilirdik.

Evlerine gittiğimizde Geka, Ivan ve Fima oturma odasında amiral battı oynuyorlardı.

Geka oldukça rahattı; gülüyor ve oyundaki rakipleriyle alay ediyordu:

"Gluk-gluk-gluk," diye tekrarlıyordu alaycı bir biçimde, batan gemilerin sesini taklit ederek.

Fima, titreyen elleriyle, kederli biçimde kağıtlarını tutuyordu: Filosu oldukça güç durumdaydı.

Ivan hayal kırıklığına uğramış biçimde köşede oturuyordu; kâğıtlarını masanın üstüne dağıtmasına bakılırsa oyunu kaybetmişti. Kemanıyla, uzaktan duyulan bir çığlığı andıran, hüzünlü ve yavaş bir şeyler çalıyordu.

Durumumuzu Geka'ya kısaca özetledim ve bölgeden çıkmamıza yardım edip edemeyeceğini sordum.

Bize yardım etmeyi hemen kabul etti; Fima ve Ivan da aslana dönmeye hazır iki kuzu gibi onu takip ettiler.

Caddeye çıktık; çetemize baktım ve inanamadım – doktorun oğlu ve iki çılgın tarafından refakat edilen iki Sibiryalı çocuk ve cezaevinden yeni çıkmış bir yetişkin, bulundukları bölgeden avlanmadan, sağ salim kaçmaya çalışıyorlardı. Ve bunların hepsi benim doğum günümde oluyordu.

Geka ve ben önde yürüyorduk, diğerleri bizi takip ediyorlardı. Geka'yla sohbet ederken Mel'in Parmak'a, o mucizevî hikâyelerinden birini anlattığını duydum: Marta Hala'nın elma reçellerinin kokusunu aldığı için akıntıya karşı yüzerek bizim bölgemize varmaya çalışan büyük bir balıkla ilgili olanı anlatıyordu. Mel'in bu hikâyeyi anlatışındaki en eğlenceli kısım, büyük balığı tarif etme şekliydi. Kollarını, Mesih'in çarmıha gerilmesi gibi açıyor ve neredeyse feryat eder bir ses tonuyla, "Hayvan bu kadar büyüktü!" diyordu. Bir kulağımla bu tasvirleri duymayı beklerken, diğeriyle de Geka'yı dinliyordum; çok eğleniyordum. Sanki hiçbir tehlike söz konusu

BELONGS TO KAKTUS TEAM

değilmiş ve arkadaşlarımla dolaşmaya çıkmışım gibi hissediyordum.

Mel hikâyenin sonuna geldiğinde Fima bir yorum yaptı: "Lanet olsun, ben de gemimden o büyüklükte bir balık görmüştüm! Balinalar kıçında dolaşıyordu! Deniz alçaklarla dolu!"

Bunları söylerken ifadesinin nasıl olduğuna bakmak için arkamı döndüm ve yüzüme çok yakından geçen bir şey gördüm; o kadar yakındı ki, neredeyse yanağıma değdi. Bir tuğla parçasıydı. Aynı anda Geka bağırdı:

"Kahretsin, pusuya düştük!" Elleri sopalı ve bıçaklı bir düzine çocuk, karşılıklı avlulardan çıktılar ve bağırarak bize doğru koşmaya başladılar:

"Hadi öldürelim, hepsini öldürelim!"

Elimi cebime attım ve çakımı çıkardım. Düğmesine basıp bıçağı açtım. Mel'in sırtını kendi sırtımda hissettim ve sesini duydum:

"Şimdi birini halletmeye gidiyorum!"

"Kalçalarına saldır seni aptal, paltolarını gazeteyle doldurmuşlar, hazırlıklılar görmüyor musun? Bizi bekliyorlarmış..." Sözümü bitiremeden, elinde sopayla iri yarı bir çocuk belirdi önümde. Sopanın kulağımda çınladığını hissettim ve çok geçmeden ikinci defa; piç kurusu çok hızlıydı. Yanına yaklaşmaya çalıştım; bu şekilde çakımla onu yaralayabilirdim ancak yeterince hızlı olamadım; onun darbeleri daha da hızlanıyor ve keskinleşiyordu, bense sürekli onlara maruz kalıyordum. Aniden arkamdan başka bir çocuk beni hızlıca itti; karşımdaki eli sopalı devle çarpıştım. İçgüdüsel olarak kalçasına hemen orada üç darbe indirdim ve o an, omzumda inanılmaz bir zonklama hissettim; elektrik şoku gibi bir şeydi, gerginliğimi aldı. Ayağımızın altındaki kar kana bulanmıştı, dev çocuk dirseğiyle yüzüme vurdu ancak onu yere düşürene, kan kırmızısı karın üstünde acı içinde yüzünü ekşitip ayağını tutana kadar bıçağı saplamaya devam ettim.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Arkamdan beni iten çocuk bana bıçak saplamaya çalıştı, ancak ben zayıf ve paltom büyük olduğu için etime isabet ettiremedi. Her nasılsa palto delinmiş ve eli bıçakla birlikte boşluğa denk gelmişti. Döndüm ve çakımla onu yaraladım; önce burnundan sonra da gözünün üstünden: Yüzü hemen kanla doldu. O ise hâlâ elini paltomdaki boşluktan kurtarmaya çalışıyordu fakat bıçağı takılmıştı ve onu orada bıraktı. Ellerini yüzüne koyup bağırmaya başladı, kara düşüp benden kaçtı.

Paltomdaki deliğe iki parmağımı soktum ve dikkatlice bıçağı çıkardım: bir av bıçağıydı, geniş ve çok keskin. "Lanet olsun," diye düşündüm, "Eğer ıskalamasaydı ölmüştüm. Eve vardığımda Meryem Ana ikonunun önüne bir mum yakacağım."

Düşmanımın üstünü çiğneyip sol elimde onun bıçağıyla, yere yatmış, güçlü bir çocuğun sopa darbelerinden sakınmaya çalışan Geka'ya doğru yürüdüm. Sağ kolunun üstüne yatmış, sol koluyla darbelere karşı koymaya çalışıyordu. Saldırganına bir sürpriz yaptım ve çakımın bıçağını kalçasına sapladım.

Çakımın bıçağı oldukça uzundu ve hemen yerini buldu; bu, insanları etkisiz hale getirebilmek için en ideal yöntemlerden biriydi; çünkü kemiğe yapışık kaslara girmek sorun olmuyordu.

Eş zamanlı olarak, avcı bıçağıyla da diğer bacağının arkasındaki bağları kestim. Kısa boylu ve gürbüz çocuk acı içinde yere yığıldı.

Geka ayağa kalktı ve sopayı aldı; içlerinden birini yakalamış ve çılgın gibi bağıran Mel'e doğru birlikte ilerledik; elindeki çocuğu karın bölgesinden bıçaklarken aynı anda üç çocuk sopalarla kafasına ve sırtına aralıksız darbeler indirip onu durdurmaya çalışıyordu. Eğer ben o kadar çok darbe yeseydim çoktan ölmüştüm; fiziği sayesinde Mel hâlâ ayakta kalabiliyordu. Bıçağımla birlikte, Mel'in kafasına kuvvetli bir darbe indirmek üzere olan çocuğa doğru atıldım. Arkadan yanaştım ve bağlarından birini kestim.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Geka'nın vurduğu diğer çocuk kulağından kan gelerek hemen yere yığıldı. Üçüncüsü ise biraz önce çıktıkları avlulardan birine kaçtı.

Bu esnada Fima ve Ivan, kaldırıma yanaşmış, ellerindeki sopalarla yerdeki iki çocuğu dövüyorlardı. Bir tanesi oldukça kötü durumdaydı. Fima burnunu kırmıştı ve çocuğun yüzü kan içindeydi – titreyen ellerini yüzüne kapatıp darbelerden korunmaya çalışıyordu ancak Fima öyle bir şiddetle indiriyordu ki, sopa sanki çocuğun elleri kuklanınkiler gibi tahtadanmışçasına geri sekiyordu. Belli ki Fima onları da kırmıştı. Fima öfke ve kızgınlıkla vuruyor ve bağırıyordu:

"Bir Sovyet denizcisini öldürmeye çalışan bu çocuk da kim? He? Peki? Kim bu lanet olası faşist?"

O sırada Ivan da, bir o yana bir bu yana savrularak darbelerden kaçan diğer saldırganın yüzüne vurmaya çalışıyordu. Bir noktada neredeyse vuruyordu ancak son anda sopa yüzünü ıskalayıp, kırmızı karla kaplı -yere döküldüğü anda buz gibi katılaşan kanın kırmızı renk verdiği- asfalta çarptı. Sopa ikiye ayrıldı; Ivan öfkelendi ve elindeki parçayı da yere fırlattı. Daha sonra iki ayağıyla birden çocuğun kafasına atladı ve Amerikan kovboy filmlerindeki Kızılderililer'in kovboylara saldırmasındaki gibi, garip bir savaş narası atarak yüzüne vurmaya başladı.

Bu ikisi gerçekten deliydi.

Savaş anında bitti.

Yolun diğer tarafında bir elinde bıçak ve diğer elinde sopayla Parmak vardı ve ayaklarının dibinde, ağzından başlayıp altının ortasında biten bir bıçak yarası olan çocuk yatıyordu: Yara çok derindi; çok ağırdı. Çocuk, bilinci açık bir halde uzanıyordu ancak hareket edemiyordu – bana kalırsa kandan ve acıdan korkmuştu.

Mel, çakısıyla karnından bıçakladığı çocuğu hemen yakasından kavrayıverdi. Şaşkınlık içinde, ortadan ikiye ayrılan bıçağına bakıyordu. Çocuğun üzerine doğru yürüdüm ve hızla

BELONGS TO KAKTUS TEAM

delik deşik olmuş paltosunu açtım. Yapıştırılarak bir araya getirilmiş ve kalınlaştırılmış gazeteler karın üstüne düştü: Mel'in bıçağının diğer kısmı gazete tomarının içinden çıktı.

Mel, bir illüzyon gösterisi izliyormuşçasına şok olmuş ve kuşkulanmış gözlerle bakakaldı.

Yerden gazeteleri aldım ve ağırlığını tartmak için bir süre elimde tuttum. Tüm gücümü toplayıp, baltanın ağaç kökünü yerinden söktüğü zaman çıkan sese benzer yüksek bir nara atarak, gazete tomarını Mel'in yüzüne fırlattım.

Yanağı hemen kızardı, çocuğun yakasını bırakıp ellerini yüzüne kapadı. Ağlamaklı bir ses tonuyla bana sordu:

"Senin derdin ne? Bana neden kızıyorsun?"

Tekrar vurdum ve o da geriye doğru iki adım atıp beni durdurmak için elini uzattı.

Cevapladım:

"Ben sana ne anlattım, seni aptal? Kalçaya çalışacaksın, göğsüne değil! Sen o keşle uğraşıp onun üç arkadaşından darbe yerken ben gerçek bıçak yedim. Kahretsin, çok yakındı, neredeyse ölüyordum! Ya sen nerdeydin? Neden arkamı kollamadın?"

Hemen hüzünlü bir ifadeye büründü -gözlerini devirdi, kafasını eğdi, ağzı hafifçe açıldı- ve sadaka isteyen dilencilerinkine benzer bir ses tonuyla, hatalı olduğu zamanlarda hep yaptığı gibi anlaşılmaz kelimeler mırıldanmaya başladı:

"H-m-m-m… Kolima… B-b-ben sa-d-d-dece… M-m-m… Ö-z-zür d-d-dilerim…"

"Özrün yere batsın," diye sözünü kestim. "Eve gitmek ve doğum günümü kutlamak istiyorum, cenazemi değil. Şimdi beni dinle. Serserilik edecek zamanımız yok, bu lanet olası işe kellemizi koyduk. Ve unutma, yalnız değiliz; yanımızda başkaları da var, bize yardım ediyorlar; onları bu kadar ifşa edemeyiz. Tanrı'ya şükür ki buradalar; çünkü senin gibilerden daha fazla olsa çoktan ölmüştüm."

Mel daha da küçüldü ve her zaman yaptığı gibi biraz geç

BELONGS TO KAKTUS TEAM

olmasına rağmen arkamı kollamaya başladı.

Cadde savaş alanı gibiydi: Karlar kandan kıpkırmızıydı; saldırganlar kendilerini kaldırıma doğru çekmişler ve yorgun düşmüşlerdi.

Mel'in hırpaladığı çocuğa doğru gittim: Bir yerinde bir çizik bile olmamasına rağmen korkmuştu. Sert oynamalıydım. Omzundan kavradım ve ayağa kaldırmaya çalıştım fakat ağırlığını taşıyamadım – benden daha ağırdı. Hal böyle olunca, eğildim ve çakımı kalçasına sapladım; kan sızana dek de çıkarmadım. Bağırdı, ağlamaya ve onu öldürmemem için bana yalvarmaya başladı. Çenesini kapaması için ağır bir tokat patlattım:

"Kapa çeneni seni muhallebi çocuğu! Nasıl birine bulaştığını biliyor musun seni aşağılık herif? Biz Low Nehri çocuklarının bıçaklarla vaftiz edildiğini bilmiyor musun? Gerçekten bizi öldürebileceğinizi mi sandınız? Ben yedi yaşımdan beri dövüşüyorum; senin gibi kaçını alt ettim ben, saymaya kalksam ömür yetmez."

Kurbanların sayısını abartıyordum tabii ki ama onu ürkütmeliydim, korku ekmeliydim; çünkü korkmuş bir düşman yarı mağlup sayılırdı.

"Seni öldürmeyeceğim, bugün benim doğum günüm ve karşılaşmamızın da ilk günü; ancak bir daha yoluma çıkarsanız gözünüzün yaşına bakmam. Akbaba'yı gördüğünüzde Kolima'nın selâmı var deyin ve eğer bu akşamdan önce karşıma çıkarsa onu bir domuz gibi yaracağım…"

Zavallı aptal, kalçasından kan akarken biçimsiz yüzünde, sanki ruhunu alıyormuşum gibi bir dehşet ifadesiyle bana bakıyordu.

Tekrar yola koyulduk: Fima'nın elinde büyük bir sopa, Ivan'ın elinde yerden topladığı kırık çomak, Geka'nın elinde demir çubuk, Parmak'ta ise hem bıçak hem sopa, benim cebimde ise iki bıçak vardı ve son olarak, benim ikinci gölgem olan Mel, yüzünde mahcup bir ifadeyle sopa ve kırılan çakısını

BELONGS TO KAKTUS TEAM

tutuyordu.

Biz yola çıkınca, 'hayatta kalanlar' da kaçtıkları avlulardan çıkmaya başladılar. Biri ardımızdan bağırdığında yirmi metre ilerlemiştik:

"Sibirya piçleri! Lanet olası ormanınıza dönün! Hepinizi öldüreceğiz!"

Mel döndü ve ışık hızıyla bıçağın elinde kalan kısmını fırlattı. Bıçak değişik bir açıyla uçtu ve bize bağıran çocuğun yanındakinin yüzüne geldi. Diğer yaralı yoldaşlarını da yolda bırakıp, hepsi tekrar kaçıştılar.

"Yüce Tanrım, ne katliamdı ama..." dedi Geka.

Hızlıca yürüdük. Açıklığa vardığımızda ise neredeyse koşmaya başladık. Avlulardan ve dar geçitlerden kaçınmaya çalıştık.

Ambarlardan, illegal olarak inşa edilmiş gizli garajlar ve tutukevlerinden önceki son ev sırasını da geçtik. Yola çıkmadan önce etrafı dikkatlice kolaçan etmeyi önerdim: Orada bizim için bir sürpriz olabileceğini hissetmiştim.

"Dinleyin," dedim. "Ben paltomu çıkarıyorum, bu şekilde daha hızlı koşabilirim. Ben şimdi karşıya geçip aşağı kıvrılan ve ağaçlığa giden yola doğru koşacağım; daha sonra ambarların oraya geçip durumu kontrol edeceğim. Eğer orada bizi bekleyen çok kişi varsa diğer yolu kullanırız. Eğer birkaç kişi varsa arkadan saldırır ve icaplarına bakarız... Bu benim on beş dakikamı alır, daha fazla değil; bu arada siz garajların oraya bakının; belki silah olarak kullanabileceğimiz bir şeyler vardır fakat dikkat çekmemeye çalışın..."

Herkes onayladı. Sadece Mel benim tek başıma gitmeme razı olmadı: Endişeleniyordu.

"Kolima, seninle geliyorum: Bir şeyler olabilir..."

Onun bana ayakbağı olacağını söyleyemezdim; daha nazik bir yol bulmalıydım.

"Sana burada ihtiyacım var. Eğer nerede olduğunuzu anlarlarsa grubu korumak senin görevin. Ben kendi başımın ça-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

resine bakabilirim ama onlar yapabilir mi sence?"

Bu sözlerim üzerine Mel ciddileşti ve yüzü Japon kamikazelerin uçaklarına binmeden önceki ifadelerinin aynısını aldı.

Paltomu çıkarmış yola koyuluyordum ki Mel beni durdurdu, elime demir sopa verip, titreyen bir sesle şöyle dedi:

"Belki ihtiyacın olur..."

Merak içinde ona baktım: Ne kadar saf bir insan evladıydı ve beni ne kadar da seviyordu!

Elimde ne kadar az şey taşırsam o kadar iyiydi. Ancak gereksiz açıklamalarla vakit kaybetmektense demir çubuğu aldım ve koşmaya başladım. Garajların ardında kaybolur kaybolmaz çubuğu elimden attım. Hızlı hareket ediyordum; hava soğuktu ve nefes alıp vermek zor olmuyordu.

Dönemece geldim ve yolun karşısına geçip depolara doğru ilerledim. Uzaktan, ısınmak için içinde ateş yaktıkları çöp konteynerinin etrafında oturan bir düzine çocuk gördüm. Duvarın dibinde duran sopalara ve değneklere baktım. Başka kimse olmadığından emin olmak için bir süre bekledim ve geri döndüm.

Ben vardığımda arkadaşlarım çoktan beş garaj açmışlardı. Mel, bahçe malzemeleriyle dolu bir dolabı patlatmış ve bir ucunda çapalamaya yarayan bir bıçak ve diğer ucunda ise çapalananları toplamaya yaradığını düşündüğüm yaba olan ufak bir çapayla silahlanmıştı. Bahçecilik hakkında en ufak bir fikrim yoktu – bizim bölgemizde tarlalar sadece silah saklamak için kullanılırdı.

Bunun yanı sıra Mel, ceplerini döner testerenin yedek bıçaklarıyla doldurmuştu; bu testereler daire şeklindeydiler ve keskin dişleri vardı.

"Bunlarla ne yapacaksın? İnsanları dilimlerine ayıracağını mı sanıyorsun?"

"Hayır, füze olarak kullanacağım," dedi övünerek ve gözlerinin, aptalca bir şey yaptığı zamanlardaki gibi parladığını gördüm.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

"Mel, bu bir oyun değil. Dikkatli ol; içimizden birini vurma, yoksa o füzeleri senin münasip bir yerlerine yerleştiririm."

Gücenmiş gibi baktı ve başını sallandırarak garajdan dışarı meyletti.

Fima, beni endişelendiren bir şekilde elinde devasa bir baltayla dolanıyordu; paslanmaz çelik borunun cazibesini kullanarak baltayı bırakması için onu ikna ettim.

"Baksana ne kadar parlak," dedim. "Kılıca benziyor, değil mi?"

Tek kelime etmeden boruyu elimden aldı, gözleri birden savaş arzusuyla doldu.

Ivan kendine, ağaçların dallarını budamak için kullanılan uzun bir nacak almıştı. Onu elinden alıp yerine bir demir çubuk verdim. O ikisi çok saldırganlardı. Tam donanımlı bir katliam yapabilecek kapasitelerdi; mühimmatlarının azaltılması gerekiyordu.

Parmak ise, uzun ve sağlam bir balta sapı almıştı; Geka'da da büyük bir sıyırma bıçağı ve ağır bir tahta sopa vardı.

Mükemmel.

Garajlardan birini aradım ve boş şişelerin olduğu bir kasa buldum. Aklıma bir fikir geldi: Korkunç fakat bizim durumumuzda çok işe yaracak bir şey yapmak istedim. Diğer garajlara da baktım; kışın elmaları korumak için kullanılan kum buldum. Geka'yı çağırdım, küçük bir boru bulduk ve arabanın yakıt deposundan biraz petrol çektik. Tüm şişeleri petrol ve kum ile doldurduk, yerde bulduğumuz eski bez parçalarından ağızlarına tıpa yaptık.

Molotoflar hazırdı.

Acil bir toplantı yaptık ve ben basit planımı açıkladım:

"Buradan çıkıp doğruca ambar duvarlarının oraya gideceğiz ve daha sonra onlara doğru sürünecek ve mümkün olduğunca yakınlarına sokulacağız. Bizim diğer yönden geleceğimizi sanıyorlar; onlara sürpriz yapacağız, önce molotofları

BELONGS TO KAKTUS TEAM

atacağız, daha sonra yaklaşıp döveceğiz. Bu bölgeden kendi ayaklarımızın üstünde çıkabilmenin tek yolu bu."

Hepsi onayladı.

Hep birlikte hızlıca yolun karşı tarafına koştuk. Duvarlara yaklaştığımızda yavaşladık. Geka ve ben molotofların olduğu kasayı taşıyorduk.

Birden seslerini duymaya başladık: Hemen köşe başındaydılar. Durduk. Kafamı biraz uzatıp duruma göz attım: Tam hedef alanındaydılar. Hepsi duvara yakın bir şekilde, çöp kutusunun içinde yanan ateşin etrafında oturuyordu.

İçlerinden birini tanıyordum; benden dört yaş büyük, doğuştan embesil ve Kırıntı diye çağırdıkları bir caniydi. Komşuları olan yaşlı bir kadının üç kedisini öldürmüş ve daha sonra bu destansı başarısını uzun süre böbürlenerek anlatmıştı. Gerçek bir sadistti.

Bir gün hep birlikte nehir kenarındaki plaja, yüzmeye gitmiştik ve bizim bölgemizin çocuklarından biri, Canavar lakaplı Stas -gerçekten de nahoş bir tipti ve tüm dünyaya öfkeliydi- Kırıntı'nın, kedilere yaptığı işkenceyi övünerek anlattığını duydu. Canavar tek kelime israf etmedi: Onun üstüne yürüdü, ellerini alıp sertçe çevirirken, kırılan kemiklerin sesi duyuldu. Kırıntı'nın yüzü bembeyaz oldu ve kendinden geçti; elleri şişip morardı; tıpkı iki balon gibi. Ailesi çocuğu götürdü. Daha sonra, ellerini hastanede tedavi ettirdiğini, hayatına bir serseri olarak devam edip, bir gün intikamını alacağını herkese anlattığını duymuştum. Ancak buna zamanı olmadı; çünkü o olaydan çok kısa zaman sonra Canavar, polislerin silahından çıkan kurşunla hayatını kaybetti. Daha sonra Kırıntı tüm bölgemizden intikam almaya yemin etti ve Akbaba ile anlaşma yaptı; bizi yok etmeye ant içti. Söylentileri göre bölge mezarlığında, biz Low Nehri çocuklarını lanetlemek için şeytana tapınma ayinleri düzenlermiş.

Elime iki molotof aldım ve diğer ikisini de Geka ile Parmak'a verdim. Mel'e vermedim, çünkü küçükken çok yükseğe

BELONGS TO KAKTUS TEAM

attığı molotoflardan biri parçalara ayrılmış ve içindekiler üstümüze dökülmüştü. O günden sonra ona çakmak ya da kibrit tutma görevi verildi.

Şişeleri iyice sallayıp dibe çöken kumu kaldırdım ve fitilleri ateşleyip duvarın arkasından atladım, iki şişeyi de eş zamanlı olarak grubun üstüne attım. Çok geçmeden elime yine iki molotof aldım, fitilleri ateşleyip aynı hızla yolladım.

Düşman panik içindeydi – yüzleri yanan çocuklar kendilerini karın üstüne atıyordu; her yer yanıyordu; içlerinden biri ışık hızıyla kaçıp gözden kayboldu.

Üçümüz, bir dakikadan daha kısa bir sürede tüm kasayı boşalttık. Mel kibritini ateşleyeme fırsat bulamadan şişeler bitmişti.

Çakımı çıkardım, yerden doğrulup sopa kapmaya çalışan çocuğa doğru atıldım. Onun yanıkları yoktu; alev sadece paltosuna sıçramıştı ve zamanında kara atmıştı kendini. Çok öfkeliydi ve cengaver gibi bağırıyordu. Mesafeyi koruyarak bana birkaç kez vurmaya çalıştı. Aniden ayaklarına daldım ve sopa darbelerinden sakınarak bıçağımı bacağına sapladım. Diğer bacağıyla yüzüme tekme attı ve dudağımı patlattı; ağzımda kanın tadını hissettim. Ancak o esnada kalçasına birkaç bıçak darbesi indirdim ve dizinin ardındaki bağı kestim.

Arkamda Mel, çoktan üç kişiyi devirmişti; birinin yüzünün yarısı yanmış, diğerinin başında oldukça kanamalı üç yara vardı; sanki ciğerinden vurulduğunda gelen kan gibi siyah ve yoğun akıyordu. Üçüncüsünün ise kolu kırılmıştı. Mel öfkeliydi ve bacağına saplanmış bir çakıyla dolaşıyordu.

Parmak duvarın dibinde duruyordu. Ayaklarının dibinde üç kişi vardı, hepsi başından yaralanmıştı; birinin dizkapağının altında kırılan kemiği deriden dışarı çıkmıştı.

Geka da duvara yaslanmıştı; alnına darbe almıştı, ciddi bir şeyi yoktu ancak yine de korkmuştu.

Bu esnada iki çılgın Fima ve Ivan, yere yatırdıkları ve elindeki tahta sopayı bırakmaya yanaşmayan devasa bir çocuğu

BELONGS TO KAKTUS TEAM

pataklıyorlardı. Yüzü kıyılmış ete dönmüştü ve muhtemelen bir süre evvel kendinden geçmiş olmalıydı, fakat hâlâ elindeki sopayı bırakmıyordu. Üzerine doğru eğildim ve sopayı eline elastik bandajla sabitlediğini fark ettim. Ona bir Sibirya hatırası bırakmak için dizinin altındaki bağa bir kesik attım. Sesini dahi çıkarmadı, bilinci tamamen kapalıydı.

Mel'in bacağındaki bıçağı çıkardım ve az önceki bandajı alıp ikiye ayırdım: Bir parçasıyla kesiğin üstüne tampon yaptım, diğeriyle ise sıkıca sardım. Mel, operasyonun kolay geçmesi için indirdiği pantolonunu tekrar giymek istemediğini söyledi. Biraz hava almak istediğini belirtti, deli.

Parmak, bitmek bilmeyen bir gülümsemeyle Fima ve Ivan'a bakıyordu. Kahraman edasıyla, gururla demir borularını sallıyorlardı.

Ayaklanabilmesi için Geka'ya yardım ettim; darbeden sonra biraz bitkin ve endişeli hissetmesi dışında iyiydi. Cebimden bir şekerleme çıkardım.

"Al bunu kardeşim, yavaşça çiğne. Seni sakinleştirecek."

Bu tabii ki bir uydurmaydı; ancak inanırsan, şeker de yatıştırıcı etki yapabilirdi. 'Psikolojik etken' derdi amcam; koğuş arkadaşının sigarayı bırakabilmesi için, günde yarım saat kulaklarına masaj yaparsa bir ayda kötü alışkanlıklarından kurtulacağına dair bir masal uydurarak onu razı etmiş.

Geka şekeri aldı ve daha iyi hissetti. Alnından sol kulağına doğru uzanan, uzun bir çürüğü vardı. Çabucak yola koyulmamız ve en kısa zamanda Railway'den ayrılmamız gerektiğini söyledim.

Geka, evini biliyor olmaları ihtimaline karşın evine dönmekten korkuyordu.

"Endişelenme kardeşim," diye onu sakinleştirdim. "Bölgemize vardığımda Gardiyan'a tüm olanları anlatacağım. Plank Amca olayları halledecek."

Ona, bizimle birlikteyken güvende olduğunu ve korunduğunu izah etmeye çalıştım.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

"Haksız değil de haklı olduğumuzdan nasıl emin olabiliyorsun?"

İlk başta soru bana çok aptalca geldi. Ancak biraz zaman geçtikten sonra ne kadar doğru bir soru olduğunu anladım. Önemli olan, bu ya da buna benzer durumlarda biz çocukların haklı ya da haksız olduğu değildi; önemli olan, etrafımızdakilere göre ne durumda olduğumuzdu.

Arkadaşım Geka tam bir filozoftu, ancak benim kelimelerle aram o kadar iyi değildi; o yüzden aklıma ilk gelen şeyi söyledim:

"Çünkü biz dürüstüz, hiçbir şey saklamayız."

Cevabımı duyduğunda tuhaf bir şekilde gülümsedi; sanki bir şey söylemek istermiş fakat başka bir zaman söylemeyi tercih etmiş gibi.

Bu esnada Mel düşmanların ceplerini aramış ve üç çakı, altı paket sigara, dört çakmak -biri altından yapılma olan ve Mel'in hemen cebe indirdiği- elli rubleden fazla para ve şüphesiz ki bu eşkıyaların bir başkasından çaldığı, altın yüzük ve zincirlerle dolu bir torba.

Çöp kutusunun yanındaki bavulda pek çok ganimet bulduk. Bir termos dolusu kötü yapılmış ancak hâlâ sıcak olan çay, on taneye yakın peynirli sandviç ve en büyük sürpriz – çifte namlulu bir tüfek, dipçiksiz ve oraya buraya dağılmış pek çok fişek, hatta sandviçlerin içine bile. Fişekleri karıştırdım; orijinal olanları alıp ev yapımı olanları attım, çünkü yabancılar tarafından doldurulan fişeklere güvenemezdim; özellikle de Railwayliler tarafından yapılanlara.

Mel şaşkındı ve takılmış plak gibi tekrar tekrar aynı soruyu soruyordu:

"Neden bize ateş etmediler? Neden bize ateş etmediler? Neden bize ateş etmediler?"

"Çünkü saçmaları yok..." diye cevap verdim sadece onu susturmak için; çünkü neden olduğunu ben de anlayamamıştım. Belki de tüfeği yanında getiren çocuk birden neye uğra-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

dığını şaşırmış ve onu kullanacak zamanı olmamıştı… Belki öyle, belki değil. Kesin olan tek bir şey var; o da, eğer o gün o tüfeği kullanmış olsaydı hikâye farklı yöne gidebilirdi ve bugün bunları anlatıyor olmayabilirdim.

Mel tüfeği almak istedi, fakat kıdem bakımından onu alması gereken kişi Parmak'tı: Tüfeği ona verdim, o da paltosunun altına sakladı. Şükür ki Mel gücenmedi, aksine kararı onayladı; derhal Parmak'a onun nasıl kullanıldığını anlatmaya başladı.

Koşar adımlarla parka ilerledik. Yürürken soğuk sandviçlerden yiyordum; bir yandan da, tüm bunların doğum günümde başıma geliyor olmasının ne kötü bir alamet olduğunu düşünüyordum.

"Evet, zor bir hayatım olacak," dedim kendi kendime. "Ama umarım çok kısa olmaz."

Parka girdiğimizde neredeyse akşam çökmüştü. Kışları hava çabucak kararıyordu; gün ışığı çok savaşmadan geri çekiliyordu ve yarım saat geçmeden göz gözü görmüyordu. Parkta hiç sokak lambası yoktu; tek görebildiğimiz, ağaçların arasından göz kırpan, şehrin zayıf ışıklarıydı.

Ana yolu takip ettik. Sağlık evinin düzlüğüne vardığımızda, Geka'ya krizin hâlâ sonra ermediğini belirten teorimi anlattım. Başka bir pusunun bizi beklediğini hissediyordum ve kaldı ki park, saldırıya uğramak için en ideal yerlerden biriydi; izole edilmiş ve karanlık. Hepimiz için korkuyordum.

Geka da aynı düşüncedeydi:

"Akbaba'nın kendini hâlâ göstermemiş olması bir rastlantı olamaz, değil mi?"

Birbirimize yakın yürümemizi önerdi; böylece, birden önümüze atlarlarsa birbirimizin arkasını kollayabilecektik.

Hemen birbirimize yakınlaştık ve askerler gibi hep bir adım yürüyerek, her an düşmandan gelebilecek saldırıyı beklemeye başladık.

Parkı geçtik ve hiçbir şey olmadı. Centre Bölgesi'nin ışık-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

larını gördüğümüzde rahatladık; hatta sevinçten havalara zıpladık. Mel, Railway'e doğru garip hakaretler yağdırmaya başladı.

Centre Bölgesi'ne girdik; ışıklı caddeler boyunca yürürken oldukça rahattık ve hatta şakalar bile yapıyorduk. Her şey çok doğal ve basit görünüyordu… Kendimi o kadar hafif hissediyordum ki, kendi kendime şöyle dedim: "Eğer istersem, uçabilirim."

Mel kar topu yapmaya ve bize atmaya başladı; eve doğru yürürken hepimiz gülüyorduk.

Gerçek şehir merkezdeki eski evlerin arasından geçen kısa caddedeki kütüphanenin yanında kısa bir mola verdik. Bir an önce eve varıp, bizi bekleyen diğerleriyle birlikte doğum günümü kutlamak için sabırsızlanıyordum.

"Akıllarını oynatacaklar," diye espri yaptı Mel. "Gittiğimizde çoktan her şeyi yemiş olacaklar ve bize de bulaşıkları yıkamak kalacak."

"Bir dahaki sefere doğum günümü yalnız geçirmek istiyorum millet; hepiniz gidebilirsiniz…" Cümleyi bitirmedim: Biri ya da bir şey, sağ tarafımdan çok güçlü bir darbe indirdi. Kafamı çarparak buz tutmuş yere düştüm. Acı çekiyordum ancak hemen davrandım; ayaklarımın üstüne sıçradığımda çakılarım çoktan elimdeydi.

Cadde dar ve karanlıktı, fakat ilerde aydınlık bir pencere vardı ve onun sayesinde bir şeyler görebiliyorduk. Bize doğru gelen gölgeler belirdi.

"Kahretsin, o da neydi? Sen iyi misin?" diye sordu Mel.

"Sanırım; biri beni itti. Bunlar onlar, bundan eminim..."

"Yüce İsa, ben sopamı çoktan attım," diyerek çaresizce bana baktı.

"Çakılarımdan birini al. Yuvarlak testerenin bıçaklarına ne oldu?"

Mel elini cebine attı ve onları bana verdi.

"Onların yüzüne at bunları çocuk."

BELONGS TO KAKTUS TEAM

İkinci kez söylememe gerek kalmadı. En yakın gölgeye fırlattım bıçaklardan birini ve birkaç saniye sonra acı bir çığlık duyuldu.

Fima'nın elinde demir sopayla bağırarak onlara doğru atıldığını gördüm:

"Sizi lanet faşistler, hepinizi parçalarınıza ayıracağım!"

Yüzünü seçebileceğimiz kadar yaklaşan çocuklardan birinin üstüne atladı; çocuk kaçmaya çalıştı ancak kafasının arkasına inen darbeyle sessizce yere yığıldı.

Karanlıktan çıkan üç kişi Fima'ya saldırdı; Ivan mümkün olan en kuvvetli şekilde demir sopasıyla onlara vurdu.

Geka yerdeydi; eli kırılmıştı, eli sopalı iri cüsseli biri tarafından dövülmüştü. Saniye içinde Parmak, çıkardığı av tüfeğiyle iri çocuğun üstüne atıldı ve çok yakın menzilden göğsüne ateş etti. Dev çocuk sanki görünmeyen bir güç tarafından itilmiş gibi garip bir şekilde yere yığıldı.

Fima'nın yardımına koştum; bıçakları iki saldırganın yüzüne attım. Diğerini yanından bıçakladım; bıçağın elbiseden geçip doğruca ete saplandığını hissettim; daha sonra, bizi pusuya düşüreceklerine o kadar emindiler ki paltolarına gazete doldurmadıklarını fark ettim. Aynı yerden iki kez daha bıçakladım, karaciğer kısmından. Onun ölmesini umdum. Sonra aniden, bıçağı tutan elimde bir güçsüzlük hissettim. Sanki kolumun kontrolünü kaybediyordum, bir nevi felç gibi.

"Bir bu eksikti…" diye düşündüm.

Bıçağı sıkıca kavrayıp kendimi çekmeye çalıştım ancak sağ elim artık bana itaat etmiyor, karşılık vermiyordu. Bıçağı sol elimle kavradığım esnada Mel beni ensemden yakalayıp çekti. O esnada, karanlıkta pek çok ayak sesi duyuyordum: kaçanları ayak sesleri.

Nefesim kesilmişti, soluklanmaya çalışıyordum. Darbe yediğim sağ tarafım acıyordu; ancak ciddi bir şey olmadığından emindim. En fazla birkaç kaburgamı kırmışlardır diye düşündüm ve her nefes alışımda acım artıyordu.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Dev çocuk yerde hareketsizce yatıyor ve inliyordu. Üstünde kan damlası bile yoktu. Parmak'ın ona attığı fişekler, kauçuk ve içinde bir tane demir saçma olanlardan olmalıydı: Öldürmek için kullanılmıyordu, ancak çok yakından vurulduğunda ciddi hasar verebiliyordu.

Tekrar yürümeye başladık – ya da farkında olmadan koşmaya. Hepimiz koşuyorduk; önde Parmak ve kırılan elini diğer sağlam eliyle göğsüne bastıran Geka vardı. Arkalarında ise koşarken lanet okuyan Fima, onun ardında sessiz ve konsantre olan Ivan vardı. Acıdan kıvrandığım halde ben de deli gibi koşuyordum, neden bilmiyorum; belki de, tam her şeyin yolunda olduğunu hissettiğimiz anda gelen o ani saldırı bizi telaşlandırmıştı.

Mel arkamda yavaşça koşuyordu, aslında daha hızlı koşabilirdi fakat ben normal tempomda koşamadığımdan benim için endişeleniyordu: Darbe yediğim tarafım cehennem gibi yanıyordu.

Nihayet bizim bölgenin sınırına vardık. Nehre uzanan yolun yarısında mola vermek için yavaşladık. O sırada, gözcülük yapan üç arkadaş yanımıza geldi. Olanları kısaca onlara özetledik ve içlerinden biri doğruca Gardiyan'a bilgi vermeye gitti.

Evime vardık. Annem, Mel'in annesi Irina Hala ile birlikte mutfaktaydı; bizim girdiğimizi görünce oldukları yerde kalakaldılar.

"Ne oldu size?" diye kekeledi annem.

"Hiç bir şey; sadece biraz sorun yaşadık, başka bir şey yok…" Yırtık paltomu saklamak ve kanlı ellerimi yıkamak için hemen banyoya koştum. "Anne, Vitaly Amca'yı çağır," dedim mutfağa dönerken. "Geka'yı hastaneye götürmemiz gerekiyor, kolu kırıldı…"

"Sen delirdin mi? Nedir? Kolu kırıldı ne demek? Birileriyle kavga mı ettiniz?" Annem titriyordu.

"Hayır efendim, düştüm; bir kazaydı sadece… Daha dik-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

katli olmalıydım." Zavallı Geka, başka bir dünyadan geliyormuş gibi bir ses tonuyla durumu kurtarmaya çalışıyordu.

"Sen düştüysen Mel'in yüzü neden yaralı?" Bu annemin, bizim bir grup yalancı olduğumuzu söylemesinin farklı bir yoluydu.

"Lilya Hala," dedi zeki Mel, anneme, "Gerçek şu ki, biz hep birlikte düştük."

O noktada Irina Hala yüzüne ağır bir tokat indirdi.

Banyoya kaçtım ve kendimi oraya kilitledim. Işığı açıp aynada kendimi gördüğümde içim burkuldu: sağ bacağım olduğu gibi kan içindeydi. Üstümü çıkardım ve aynaya döndüm. Evet, işte oradaydı: çok ince bir kesik, sadece, içerde kırılan bıçağın göründüğü üç santimetre genişlikte.

Annemin kaşları için kullandığı cımbızı aldım ve o anda kapı çaldı.

"Aç kapıyı Nikolay."

"Bir saniye anne hemen çıkıyorum. Yüzümü yıkamak istedim!"

Kırılan bıçak parçasını tuttum ve nazikçe çektim. Çektikçe uzayan bıçağı gördükçe başımın zonkladığını hissettim. Yarısında durdum ve musluğu açıp yüzümü dayadım. Daha sonra tekrar bıçağı tuttum ve tamamen çıkardım. Yaklaşık on santimetreydi; gözlerime inanamadım. Metal kesmek için kullanılan testere bıçaklarından biriydi, jilet gibi keskin olması için her iki tarafı da törpülenmişti, ince ve kırılgandı. Özellikle böyle bir silah seçmişlerdi; önce onu saplıyor, daha sonra içinde kırıyorlardı; böylece yaranın içinde kalıyor ve daha acı verici oluyordu.

Yara kanıyordu. Dolabın kapağını açtım ve mümkün olabildiğince kendime pansuman yaptım: Kesiğe biraz kabuk bağlatıcı merhem sürdüm ve kanın durması için sıkıca bandajladım. Tüm kıyafetlerimi ve ayakkabılarımı banyonun camından attım ve sepetten, çamaşır makinesinin yanına birkaç kirli kıyafet serpiştirdim. Çakımı yıkadım, kuruladım ve diğer

BELONGS TO KAKTUS TEAM

odaya geçtim.

Mel ve Irina Hala çoktan gitmişlerdi. Vitaly Amca gelmişti; elinde arabasının anahtarları, Geka'yı hastaneye götürmeye hazırdı.

Fima ve Ivan mutfak masasında oturuyorlardı; annem onlara ekşi kremalı çorba ve patatesli et yahnisi servis ediyordu.

"Evet beceriksizler, bu sefer ne oldu?" diye sordu Vitaly Amca, her zamanki gibi eğlenceli bir şekilde.

Hiç takatim kalmamıştı; şaka yapacak halim yoktu.

"Sonra anlatırım amca, uzun hikâye."

"Doğum gününde gidip belaya bulaşmak zorunda mıydın? Tüm arkadaşların çoktan sarhoş oldu, seni bekliyorlar..."

"Hiç parti havam yok amca. Ayakta zor duruyorum, sadece uyumak istiyorum."

Yemek ve tuvalet dışında iki gün boyunca yataktan çıkmadım. İkinci gün Mel, olanları duymak isteyen Gardiyan Plank Amca ile birlikte beni görmeye geldi.

Ona olanları baştan sona anlattım, olayı birkaç saat içinde çözeceğine ve Geka, Fima ve Ivan'a karşı Railway'de yapılabilecek herhangi bir misillemeye engel olacağına dair söz verdi. Bu arada Parmak da bizim bölgemizde kalıyordu.

Yaklaşık bir hafta geçtikten sonra Plank, Railway'den bir adamla konuşmam için beni evine çağırdı. Adam yetişkin bir suçluydu, Kara Tohum sınıfına mensup bir Otorite'ydi; lakabı 'Halat'tı ve Railway de, bizim insanlarımız tarafından saygı duyulan, sayılı suçlulardan biriydi.

Onları masanın etrafında otururken buldum; Halat ayağa kalktı ve gözlerimin içine bakarak benimle tanıştı:

"Yani o ünlü 'yazar' sen misin?"

Suçlu argosunda yazar, iyi bıçak kullanan kimse demekti. Yazı da bıçak yarasıydı.

Ne cevap vereceğimi bilemedim; daha doğrusu, cevap vermem gerekiyor mu gerekmiyor mu onu dahi kestiremedim, Plank'a baktım. Başıyla onayladı.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

"İstediğim zaman yazıyorum, ilham perisi estiğinde," diye cevapladım.

Halat genişçe gülümsedi.

"Seni akıllı küçük hergele."

Bana hergele demişti – bu iyiye işaretti. Belki de olaylar lehime sonuçlanacaktı.

Halat oturdu ve onlara katılmam için beni de davet etti.

"Sadece bir kez bu olay hakkında ne düşündüğünü soracağım ve bir daha bu konuyu açmayacağız." Rope, sesinde büyük bir sakinlik ve güvenle konuşuyordu; konuşmasından bile bir Otorite olduğu ve olayları idare edebileceği anlaşılabiliyordu. "Eğer bu meselenin burada kapanmasına ve kimseden intikam almayacağına dair senden onay alırsam, sana söz veriyorum, sana ve arkadaşlarına saldıranlar biz Railway halkı tarafından ağır biçimde cezalandırılacaklar. Eğer özellikle intikam almak istediğin biri varsa elbette yapabilirsin; ancak tek başına."

Bir an bile düşünmedim; cevap dudaklarımdan döküldü:

"Railway'de şahsi olarak kimseye düşman değilim. Olan oldu ve unutulması en doğrusu. Umarım sizden kimseyi öldürmemişimdir; fakat kavgalarda nasıldır bilirsiniz – herkes kendi canını kurtarmaya bakar."

İntikamın benim için bir önemi olmadığını, toplumda refah ve huzurun her şeyden önce geldiğini anlamasını istedim.

Halat ciddiyetle bana bakıyordu fakat nazik ve arkadaş canlısı bir ifadeyle:

"Güzel, ben de sana söz veriyorum ki, siz bizim bölgemizde misafirken size bu utanç verici saldırıyı düzenleyenler cezalandırılacak ve sürgün edilecekler. Arkadaşların o saygın hayatlarına, Railway'de başları dik bir şekilde devam edebilirler…" Duraksadı, odanın diğer tarafındaki kapıya bir göz attı. "Seni yeğenlerimle tanıştırmak isterim; gerçi onlarla çoktan tanıştın, ne yazık ki, fakat şu an senden onların özrünü kabul etmeni rica ediyorum…" Bu sözler üzerine içeri asık suratlı ve

BELONGS TO KAKTUS TEAM

kafaları önde iki çocuk girdi. Birini hemen tanıdım -o Kılçık'tı, dövüp okula kilitlediğimiz ufak serseri- diğerinin de yüzü yabancı gelmiyordu ancak çıkaramadım. Daha sonra diğerinin aksayarak yürüdüğünü fark ettim, sol bacağındaki pantolonun altında bandaj şişliği vardı: İlk kavgadan sonra Akbaba'ya mesaj verirken bıçakladığım çocuktu bu.

İki çocuk yaklaştı ve idam sehpasına çıkarılacak olan iki mahkûma benzer bir gayretle önümde durdu. Uyum içinde beni selamladılar. Çok hüzünlü ve küçük düşürücü bir durumdu; onlar için üzüldüm.

Halat sert bir biçimde şöyle dedi:

"Evet sonra? Başlayın!"

Kılçık derhal, önceden hazırladığı belli olan konuşmayı saydırmaya başladı:

"Senden bir kardeş olarak af diliyorum çünkü hata yaptım. Eğer beni cezalandırmak istersen anlarım ama önce beni affet!"

Bu işler kulağa geldiği gibi olmuyordu; kaldı ki isteksizce söylediği her halinden belliydi.

Ben de kendi rolümü oynamak zorundaydım:

"Şefkatli ve sevecen kardeşimin alçakgönüllü selamlarını kabul ederim. Tanrı hepimizi affetsin."

Bu saf bir Büyükbaba Kuzya konuşmasıydı. Eğer beni duymuş olsaydı benimle gurur duyardı. Şiirsel bir ton, Ortodoks içerik ama gerçek bir Sibiryalı'ya yakışır üslup.

Benim sözlerimden sonra Plank yüzünde hoşnut bir gülümsemeyle oturdu ve Halat şaşkın görünüyordu.

Şimdi ise diğer zavallının sırasıydı:

"Bir kardeş olarak beni affet, haksız yere işlediğim ve..."

Onun sesi Kılçık'ınkinden daha az dirençliydi; belli ki cümleleri hatırlamıyordu ve kısaltıyordu. Halat'a çaresiz bir bakış attı ancak Halat umursamadı, elleri ise gayri ihtiyari yumruk olmuştu.

Daha sonra onları kibarlığımla öldürmeye karar verdim;

BELONGS TO KAKTUS TEAM

derin bir nefes aldıktan sonra şu cümleleri sarf ettim:

"Yüce Tanrımız İsa biz günahkârları o narin şefkatiyle kucaklasın ve bizi sevgisiyle ebedi kurtuluşa yönlendirsin; aynı mütevazılık ve keyifle sizi kardeşçe kucaklıyorum."

Azizlere yaraşır cümleler: Ayaklarım yerden kesilmişti ve sanki tavanda benim için bir boşluk açılmıştı.

Plank gülmesine engel olamıyordu. Halat şöyle söyledi:

"Olanlar için bizi affet Kolima. Eve dön ve merak etme; ben her şeyi halledeceğim."

Bir ay sonra, Akbaba'nın vahşice dövüldüğünü duydum: Yüzünü 'çizmişler', ağzından başlayıp yanağından geçen ve kulaklarında son bulan bir kesik atmışlar. Sonra da Railway'den sürmüşler.

Bir gün, Odesa'ya taşındığını, tramvaylarda cüzdan çalan bir çeteye üye olduğunu söyledi biri. Hiçbir kurala, ne kendi insanlarına ne de suçlulara saygısı olmayan insanlar.

Bir süre sonra öldürüldüğünü duydum; hem de onu hareket halinde olan tramvaydan atan kendi arkadaşları tarafından.

Geka kısa zamanda iyileşti; hiçbir kırık çıkık izi kalmadı – daha sonra tıp okumak için üniversiteye gitti.

Fima, şanssızlığına, ailesi tarafından İsrail'e gönderildi. Uçağa bindirilmeye çalışırken karşı çıkmış, bir denizcinin uçakla seyahat etmesinin utanç verici olduğunu söyleyip durmuş. Yardımcı pilotu ve iki gümrük memurunu yumruklamış. En sonunda sakinleştiriciyle yatıştırmışlar.

Ivan restoranda keman çalmaya devam etti ve bir süre sonra arkadaşının boşluğunu doldurdu: Bir kızla tanıştı ve onla yaşamaya başladı. Şehirdeki kızlar arasında dolanan söylentiye göre, Ivan'ın müzik dışında bir hak vergisi yeteneği daha varmış.

Parmak bir süre bizim bölgemizde yaşadı; daha sonra Sibiryalı bir çeteyle banka soygunları yaptı ve sonunda Belçikalı bir kadınla evlenip oraya taşındı.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Railway'deki olayların üstünden birkaç yıl geçmesine rağmen, şehir civarından bana selam veren, tanımadığım çocuklarla karşılaşıyordum ve şöyle diyorlardı:

"O gün ben de oradaydım."

Bazıları bana, neredeyse gösteriş yaparak ve övünerek dizlerinin ardındaki ve kalçalarındaki yaraları gösteriyor ve şöyle diyorlardı:

"Tanıdın mı? Bu senin işin!"

Çoğuna arkadaşça sözler sarf ediyordum. Çocuklardan birini karaciğerinden ağır bir şekilde yaraladığım halde, şükür ki o gün kimse hayatını kaybetmemişti.

Büyükbaba Kuzya, Plank'tan, benim Halat'ın yeğenlerine karşı nasıl davrandığımı duyduğunda, beni kendine has bir şekilde tebrik etti. Aksak bir gülümseme ve tek cümle:

"Aferin Kolima. Tatlı dil bıçaktan daha keskin ve isabetlidir."

O sene doğum günümde hiç hediye almadım – babam bana öfkeliydi ve sürekli, "Doğum gününde bile beladan uzak duramıyorsun," deyip durdu. Annemse kırgındı; çünkü o gün başıma gelenleri ondan saklamıştım ve onca karmaşanın içinde de kimse bana bir şey vermemişti; Vitaly Amca dışında… Hakiki deriden, güzel bir futbol topu getirmişti; ancak köpeğim onu aynı akşam patlatıp parçalara ayırdı.

Gelmeyen hediyeler ve başıma gelen onca şeyin izleri olan ağır yaralarım, sürdüğüm hayatı daha iyi değerlendirmemi ve sorgulama cesaretini göstermemi sağladı.

Uzun süre düşündükten ve kendimle tartıştıktan sonra, çakılarla ya da yumruklarla bir yere varamayacağımı anladım. Bu nedenle yoluma silahlarla devam ettim.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

BELONGS TO KAKTUS TEAM

ISLAHEVİ

Bir akşam Mel ile birlikte eve dönüyordum; hava çok sıcaktı: Ağustosun sonlarıydı. Centre Bölgesi'nden geliyorduk; Low Nehri'ne çok yaklaşmıştık ki, bizden yirmi metre ilerdeki küçük bahçeden, ellerinde boş şişelerle on altı yaşlarında üç sarhoş çocuk çıktı.

Ağızlarından çıkan sözleri işitince olayın kavgaya varacağını fark ettik.

Mel üzgün ve oldukça sakin bir sesle şöyle dedi:

"Yüce Tanrım, bir bu serseriler eksikti… Kolima, eğer bize karşı tek bir adım atarlarsa onları öldüreceğim; sana yemin ediyorum…" Elini cebine attı ve yavaşça çakısını çıkardı. Çakıyı kalçasına dayayıp bıçağı açmak için düğmesine bastı ve arkasına sakladı. Ben de aynısını yaptım; ancak çakıyı tuttuğum elimi, kemerimi düzeltiyormuş gibi yaparak gömleğimin altına sakladım.

"Umarım kendilerini tehlikeye atmayacak kadar akıllılardır. Gecenin bu saatinde kim bela ister ki…" dedim yürürken.

Yanlarından geçtikten sonra içlerinden biri aniden Mel'in

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

sırtına boş bir şişe attı. Duvara atılan kartopundan çıkarmış gibi garip bir ses duydum. Hemen ardından daha normal bir ses: Yere çarpılarak kırılan şişe sesi.

Saniye içinde, daha ben tepki bile veremeden Mel çoktan birini yumruklamaya başlamıştı; diğer ikisi ise onun çevresinde dolaşıyor ve ellerindeki şişelerle ona vurmaya çalışıyorlardı. Bir tanesinin üstüne atıldım ve yanından bıçakladım. Diğeri şişeyi yerde parçaladı ve elinde kalan parçasıyla yüzümü kesti. Öfkeden deliye döndüm ve bacağına ağır bir darbe indirdim. O anda arkamda Kalaşnikof'un kurma kolu sesini işittim ve hemen ardından da ateş sesini… Düşünmeden kendimi yere attım. Bir ses bağırdı:

"Atın silahlarınızı! Eller yukarı, bacakları açıp yüzüstü uzanın! Tutuklandınız!"

Kendimi dipsiz bir kuyuya yuvarlanıyormuş gibi hissettim.

"Hayır, bu olamaz. Dünyadaki her şey olabilir ama bu asla."

Tam iki hafta süren soruşturmalar boyunca beni Tiraspol Karakolu'ndaki bir hücrede tuttular. Bize saldıran üç çocuk, babamın evlerine birtakım adamlar göndermesi sonucu şikâyetlerini geri çektiler.

Mel bir hafta sonra serbest bırakıldı; çünkü o bıçağını kullanmamıştı.

Ben benimkini kullanmıştım, hatta -olay yerinde bulunmuştu- kurbanların dava açmasına gerek kalmadan da, bizi tutuklayan polislerin tutanakları legal sistemin işlemesi için yeterliydi ve silahın üstünde parmak izlerim vardı.

Duruşma yıldırım hızıyla yapıldı: Savcı, yüksek güvenlikli ıslah evinde üç yıl hapis isteminde bulundu. Savunma avukatı -maaşı devlet tarafından ödenmesine rağmen ve sonradan öğrendiğime göre ailemden de belli bir miktar para almasına karşın işini iyi yapan bir avukattı- durumun üzerinde durdu: kurbanların şikâyetçi olmayışı, evde sürdürdüğüm ilk cezamdaki iyi halim ve tüm bunların ötesinde, suç aletinin bana ait

BELONGS TO KAKTUS TEAM

olduğunun ispatlanmasının imkânsızlığı. Onu olay yerinde bulmuş ya da ikinci ifadelerinde kendilerini 'saldırgan' olarak beyan eden kurbanların birinden almış olabilirdim. Duruşmanın sonunda, yaşlı ve tombul kadın cenaze merasimine yakışır bir sesle kararı duyurdu:

"İyi hal durumunda beş aydan sonra serbest bırakılma talebiyle birlikte, bir yıl boyunca ıslahevinde alıkonulmasına karar verilmiştir."

Ne korkmuş ne de şaşırmıştım. Bir yere kamp yapmaya gidiyormuşum ve dinlenip eve geri dönecekmişim gibi hissettiğimi hatırlıyorum. Aslında hayatım boyunca beklediğim, önemli ve büyük bir şeyi yapmak üzereymişim gibi hissediyordum.

Böylelikle Kamenka – 'Taştan Yer' denilen, birçok blokları ve bölümleri olan, büyük bir hapishaneye gönderildim. Çarlık zamanında yapılmış, eski, üç katlı bir yapıydı. Her katta, her biri yetmiş metrekarelik boyutlarda birbirinin aynı elli oda vardı. Her odada iki pencere ya da daha doğru tabirle, üzerinde cam ya da çerçeve olmayan, dışarıdan çelikle lehimlenmiş ve içeri hava girmesi için ufak boşluklar açılmış menfezler vardı.

Üçüncü kattaki odama kadar bana eşlik ettiler. Demir kapılar önümde açıldı, gardiyan şöyle dedi:

"Hadi bakalım! Korkusuzca gir, ağlamadan çık…"

İçeri bir adım attım ve kapılar ardımdan kapandı. Olduğum yere baktım ve gözlerime inanamadım.

Oda, birbirinin yanı sıra aralarında ufacık -sadece geçilebilecek kadar- boşluklar bırakılarak, tıkış tıkış dizilmiş üç katlı ahşap ranzalarla doluydu. Çocuklar ranzalarda oturuyor, içeride çıplak ve terli geziyorlardı. Etrafta ise kesif bir tuvalet ve sigaranın yanı sıra, bir süre sonra çürümeye başlayan pis kıyafet kokusu vardı.

Odanın sadece yarısı görülüyordu: Yerden bir buçuk metre sonra hava ağırlaşıyordu, oradan tavana kadar yoğun bir

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

buhar vardı.

Orada durup ne yapmam gerektiğini anlamaya çalıştım. Hapishane kurallarını çok iyi biliyordum: Koğuş Otoritesi izin vermeden içeri tek bir adım dahi atamayacağımın farkındaydım; fakat etrafa bakındım ve benim gelişimle ilgilenen birilerini göremedim. Dahası üstümdeki kıyafetler, odanın nem oranının fazlalığından dolayı ağır gelmeye başlamıştı. Hemen sonra başıma bir şey düştüğünü hissettim; başımı elimle silkeledim ancak aynı şeylerden omzuma da düşmeye başladı. Onları atabilmek için hareketlendim.

"Korkma, hamamböcekleri… Kapının orda onlardan çok var, fakat odaya giremiyorlar çünkü ranzaların altına zehir koyuyoruz…"

Sesin geldiği yöne doğru baktım ve zayıf, pis ve ıslak donlu, kafası tıraşlı, ön dişlerinin yerinde boşluk olan, gözlüklü bir çocuk gördüm. İçimden ona bir şey söylemek gelmedi; sanki dünyayla bağım tamamen kesilmiş gibi hissettim.

"Ben Cüce – burada shynrım. Sen kime bakmıştın? Söyle bana bulayım." Yakınıma geldi ve sağ kolumdaki dövmeye bakmaya başladı. Shnyr, suçlu argosunda 'sağa sola koşturan kimse' demekti: Bu figür tüm Rus hapishanelerinde bulunurdu; saf bir suçlu olarak kabul edilmeyen bu kimseler tüm koğuşun kölesi olarak kullanılır ve bir suçludan diğerine haber taşırdı.

"Burada hiç Sibiryalı var mı?" diye sordum soğukça, bana karşı mesafesini koruması gerektiğini hissettirmek için.

"Evet, kesinlikle var: Magadan'dan Filat 'Beyaz', Urengoy'dan Kerya 'Yakut'…"

"Peki," diyerek lafını böldüm kabaca. "Hemen onlara git ve kardeşlerinin geldiğini söyle. Bender'dan Nikolay 'Kolima'…"

Ranzadan oluşan labirentlerin arasında hızla gözden kayboldu. Giderken geçtiği yataklara ne dediğini duyabiliyordum:

BELONGS TO KAKTUS TEAM

"Yeni biri geldi, bir Sibiryalı… Başka bir Sibiryalı geldi, başka… Bender'dan bir Sibiryalı geldi…"

Kaşla göz arasında tüm koğuş bilgilendirildi.

Birkaç saniye sonra Cüce, yatakların arasından çıkageldi. Az önce çıkageldiği yöne doğru bakarak duvara yaslandı. Oradan sekiz çocuk belirdi ve gelip önümde durdular. Ortalarındaki konuşuyordu; elinde iki tane dövmesi vardı. Dövmelerini hemen okudum ve bir soygun çetesine üyesi ve eski bir Sibirya Urkaları ailesinden olduğunu anladım.

"Sibiryalı mısın?" diye sordu rahat bir ses tonuyla.

"Nikolay 'Kolima', Bender'dan," diye cevap verdim.

"Gerçekten mi? O zaman aslında Transdinsyester'densin..." Ses tonu değişti ve biraz hareketlendi.

"Bender, Low Nehri'nden."

"Ben Filat Beyaz, Magadan'dan. Gel böyle, seni ailenin diğer üyeleriyle de tanıştırayım…"

Beklentilerimin aksine, gönderildiğim çocuk cezaevi daha önce hep duyduğum ve çocukluğumdan beri hazırlandığım ciddi cezaevlerine hiç benzemiyordu. Burada suçlu kuralları yoktu; her şey kaotikti ve var olan hiçbir cezaevi modeline benzemiyordu.

İnsan gelişimin hassas bir aşamasında meydana gelen zorlu yaşam koşulları ve tutsaklık her şeyi karmaşık hale getiriyordu. Çocuklar çok öfkeliydi, tıpkı hayvanlar gibi: Yok etmek ve özgürlüklerine kavuşmak için yakıp yıkma arzusuyla yanıp tutuşan vahşi, sadist ve düzenbaz varlıklardı. Orada hiçbir şey güvenilir değildi; çılgınlık ve şiddet, mahkûmların zihinlerinde ve ruhlarında bir alev gibi yanıyordu.

Her koğuşta yüz elli çocuk vardı. Koşullar berbattı. Herkese yetecek kadar yatak yoktu ve yatakları dönüşümlü olarak kullanmak zorundaydın. Koğuşun sonunda sadece bir tane banyo vardı; o da o kadar iğrenç kokuyordu ki, yanına bile yaklaşırken kusma hissi geliyordu. Havalandırma yoktu; sadece pencerelere lehimlenmiş metallerin üstündeki delikler-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

den hava giriyordu.

İçeride nefes almak çok güçtü; bu nedenle kalp ya da solunum hastalığı olan pek çok hasta çocuk uzun süre dayanamıyordu: Hasta oluyorlardı; kendilerinden geçiyorlar ve bazen de geri dönmüyorlardı. Benim içeri girişimden birkaç hafta sonra, ciddi akciğer sorunu olan bir çocuk kan tükürmeye başladı. Zavallı çocuk içecek bir şeyler istedi; ancak diğerleri tüberküloz kapmaktan korktukları için onu bir köşeye atıp yanından bile geçmediler. Bir gece yerde, kendi tükürdüğü kandan havuzun içinde yattıktan sonra yönetimden onu hastaneye götürmesini istedik.

Işıklar gece ve gündüz hep açıktı. Duvara vidalanmış, kalın cam ve demirden yapılma bir sandukanın içine takılmış, üç adet çelimsiz lamba tarafından aydınlatılıyordu alan.

Musluk sürekli damlatıyordu; su süt gibi beyaz ve yaz- kış sıcak -neredeyse kaynar- akıyordu.

Yataklar üç katlı ve çok dardı. Hepsi de birer şilte ile kaplıydı; şilteler aşındığı için neredeyse sert tahtanın üstünde yatıyordun. İçerisi cehennem gibi sıcak olduğu için kimse battaniye kullanmıyordu; onları da başımızın altına yastık yapıyorduk, çünkü yastıklar da en az şilteler kadar inceydi, içlerinde neredeyse hiçbir şey yoktu. Ben yastık yapmak yerine, tahta yüzünden kemiklerimi ağrıtmamak için battaniyeyi şiltenin altına seriyordum.

Uyulacak herhangi bir program yoktu; yirmi dört saat boyunca kendi halimize terk edilmiş durumdaydık. Günde üç kere biraz yemek getiriyorlardı – sabahları, kirli su ve önceki hayatında çay olma ihtimali olan bir karışımla yaptıkları bir kupa çay geliyordu. Kupanın üstünde, bir parça ekmeğin üzerine, erzaklardan çalan aşçılar tarafından inceltilerek koyulmuş bir top tereyağı geliyordu; bu durumda suçlu olan biz değil onlardı.

Üçüncü kat, yani benim kaldığım yer, en tehlikeli çocuk suçlular için 'özel olarak' ayrıldığı için kahvaltıda kaşık ya da

BELONGS TO KAKTUS TEAM

diğer metal araçları alma hakkına sahip değildik. Tereyağını ekmeğe elimizle dağıtıyorduk. Tereyağlı ekmeği çayın içine batırıyor ve kurabiye gibi yiyorduk. Daha sonra, içinde yağ yüzen çayı içiyorduk; böyle çok lezzetli ve besleyici oluyordu.

Kapıdaki küçük pencerede üç çocuk duruyordu: Gardiyanların elinden yiyecekleri alıyor ve diğerlerine dağıtıyorlardı. Polislerden bir şey almak 'ikiyüzlülük' olarak değerlendiriliyordu; bunu yapan kimseler, kendilerini diğerleri için feda ediyordu ve bu iyiliklerinin karşılığında kimse onlara dokunmuyordu – rahat bırakılıyorlardı.

Öğlenleri, içindeki yarı pişmiş sebzeleri uzay gemisi gibi tasın içinde dolaşan, çok hafif bir çorba içiyorduk. En şanslılarımız, çorbanın içinde bir parça patates ya da balık kılçığı ya da herhangi bir hayvanın kemiğini bulabilenlerdi. Bu başlangıçtı. Ana yemek olarak kahsa veriyorlardı: Az miktarda tereyağı ile karıştırılmış kırık buğday haşlamasının Rusçası. Genellikle içine, et gibi görünen ancak ayakkabı tabanı tadı veren parçacıklar atarlardı. Bunun yanı sıra bir top tereyağı ve bir parça ekmeğimiz de geliyordu; hatta bu enfes öğün için bize kaşık bile veriyorlardı. İçecek olarak yine sabahki çayın aynısı, ancak daha soğuğu geliyordu. Kaşıklar sayılıydı; eğer sonunda -öğlen yemeği için ayrılan on beş dakikadan sonra- tek bir kaşık eksik çıkarsa, 'eğitici' ekip koğuşa gelip, bizi sorularla bunaltmadan hepimizi dövüyordu. O noktada kaşık geri veriliyor ya da gizli kalmayı tercih eden biri tarafından kapıya doğru fırlatılıyordu; çünkü kimliği ortaya çıkarsa koğuş arkadaşları tarafından linç edilecek ve böyle durumlar için kullandığımız bir tabirle 'gölgesinden bile kan akıtılacaktı'.

Akşam yemeğinde yine kasha vardı, bir bardak çay ve tereyağlı ekmek, bir kez daha kaşık; fakat bu kez yemek için on dakikamız vardı.

Yemekte pek çok sorun çıkıyordu. Ortak şiddet ve işkence tutkusuyla bir araya gelmiş ufak çeteler, bir başına olan ve her-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

hangi bir aileye dâhil olmayan çocuklara terör saçıyordu. Sistematik olarak onları döver ve hırpalarlar, 'haraç' adı altında para alırlar, yemeklerinin çocuğunu paylaşmaya zorlarlardı.

Eğer ıslahevinde hayatta kalmak ve sessiz bir hayat sürmek istiyorsan, bir aileye dâhil olmak zorundaydın. Aile, aynı karakteristik özelliklerden, genellikle aynı milletten olan bir grup insanın bir araya gelmesiyle oluşuyordu. Her ailenin kendi içsel kuralları vardı ve çocuklar, hayatlarını kolaylaştırmak için o kurallara gönüllüce uyarlardı. Tipik bir ailede her şeyi paylaşmak zorundaydın. Evinden koli gelen biri, gelenlerin birazını diğerlerine verirdi. Bu şekilde, sürekli olarak dışarıdan bir şeyler gelirdi; bu, psikolojik olarak önemli bir şeydi; mücadele gücünü kaybetmeni engelliyordu.

Ailenin üyeleri birbirlerini daima korur, birlikte yemek yer ve günlük rutinleri birlikte yaparlardı.

Her ailenin uyulması zorunlu bazı kuralları ve mecburiyetleri vardı. Örneğin Sibirya ailesinde, diğer aileden kimselerle kumar ya da benzer aktiviteler amacıyla bir araya gelmek yasaktı. Ve eğer biri Sibiryalılar'dan birine bir şey yaparsa, diğeri tek başına olsa bile tüm aile onu linç ederdi; döver ve 'ayağını kaydırırdı' – gardiyanlardan hemen başka bir koğuşa sevkini isterdi. Ayrıca, bu talebi yaparken, öldürülmekten korktuğunu beyan etmek zorundaydı. Bu, herkesin ikiyüzlülük olarak değerlendirdiği bir davranıştı ve zavallı, sevk edildiği diğer koğuşta çok kötü muamele görür ve herkes tarafından aşağılanırdı.

Bir keresinde, bizim ailemizden on iki yaşlarında, Aleksy adlı ve 'Köpek Diş' lakaplı bir çocuk, Kara Tohum taraftarları Vorishki ya da 'Küçük Hırsızlar' olarak bilinen gruptan biriyle bir problem yaşamıştı; kendilerine bu ismi vermişlerdi çünkü Kara Tohum'da en büyük otoritelere Vor ya da Hırsız denirdi. Küçük Hırsızlar yaptıkları her şeyde Kara Tohumları taklit ederlerdi: Kart oynar ve hile yaparlardı, birçok şey üzerine bahse girerlerdi ve homoseksüel ilişkileri vardı, zavallı çocuk-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

lara tecavüz eder, daha sonra onları korkutur ve köle olarak kullanırlardı.

Her neyse, Köpek Diş bir gün yanında başka bir Sibiryalıyla birlikte tuvalete gitti (hapishanede herkes birlikte hareket eder; kardeşinin başına bir şey gelmesi durumunda yalnız kalmaması için) ve kaidelerde olması gerektiği gibi hücredeki herkesi bilgilendirdi. İnsanlara haber verilmesi bir gelenekti; çünkü biri tuvaleteyken bir şeyler yiyip içmek yasaktı, aksi takdirde yiyecek ve su kirlenirdi; onlara dokunan kişi ise zakontacheny, yani suçlu argosunda bozulur ya da lekelenirdi. Suçlu hiyerarşisinde en alt tabakada bulunan ve hayatlarının geri kalanı boyunca asla yükselemeyecekleri, kötü davranılan ve aşağılanan kimselerin olduğu kademeye inerlerdi.

Köpek Diş anonsunu yaparken Küçük Hırsızlar'dan, Pyotr adlı sadist bir aptal, Köpek Diş'e söylediklerini tekrar etmesini, çünkü ne dediğini iyi duyamadığını söyledi.

Bu, açık bir provokasyondu ve Köpek Diş de, eğer duyma zorluğu çekiyorsa kulaklarını daha dikkatli yıkmasını tembihleyerek, aynı sertlikte cevap verdi.

Ardından Köpek Diş tuvalete gidip işini gördü ve Sibirya ailesinin alanına döndü.

Akşam yemeğinden sonra on beş tane Küçük Hırsız bizi görmeye geldi; dürüst bir suçluyu kırdığı için ceza alacağı gerekçesiyle Köpek Diş'i onlara vermemizi talep ettiler. Bizim dürüstlük anlayışımız onlardan çok farklı olmasına rağmen, içimizden kimse kardeşimizi onların eline teslim etmeyi aklından bile geçirmezdi. Tek kelime etmeden üstlerine atladık ve onlara iyi bir dayak attık. En büyüğümüz olan 'Yaku' lakaplı Kerya, Kızılderili özelliklerine sahip saf bir Sibiryalıydı; içlerinden birinin kulağından dişiyle bir parça kopardı ve çiğneyip diğerlerinin önüne attı.

On sekiz kişiyi koğuştan transfer ettirdik ve koğuştan koğuşa yayılarak tüm hapishane bizim yamyam olduğumuzu konuşmaya başladı. Bir ay sonra birinci kattan bizim koğuşu-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

muza transfer olan bir çocuk dehşet içinde, aşağı kattakilerin aralarında, üçüncü kattaki Sibiryalılar'ın bir çocuğu canlı canlı yediğini ve çocuktan geriye hiçbir şey kalmadığını anlattıklarından bahsetti.

Biz Sibiryalılar Ermeni ailesiyle arkadaştık. Ermenileri çok öncesinden tanıyorduk; toplumlarımız arasında güzel bir bağ vardı ve pek çok açıdan birbirimize benzerdik. Onlarla bir anlaşma yapmıştık: Eğer ortada ciddi bir problem olursa birbirimize destek olacaktık. Böylece topluluklarımızın gücü artacaktı.

Doğum günlerimizi ve diğer özel günlerimizi birlikte kutlardık; bazen evden gelen kolilerimizi bile paylaşırdık. Eğer birinin acil bir şeye ihtiyacı olursa, ilaç, dövme için mürekkep gibi hiç çekinmeden birbirimize yardım ederdik.

Ermeniler'in yanı sıra, iyi insanlar olan Belaruslular ve Kazak bölgesi olan Don'dan gelen ve daha militarist olmalarına rağmen iyi kalpli ve cesur olan çocuklarla da iyi anlaşıyorduk.

Ukraynalılarla problem yaşıyorduk: Bazıları milliyetçiydi ve Ruslar'dan nefret ediyordu, ayrıca bu fikre katılmayan birçoğu da Rusları desteklemiyordu. Diğer koğuştaki bir Sibiryalı onlardan birini öldürdükten sonra, Ukraynalılarla aramız daha da bozuldu. Topluluklarımız arasında gerçek bir kin oluşmuştu.

Gürcistanlılar'dan oldukça uzak duruyorduk; hepsi Kara Tohum taraftarıydı. Her biri Otorite olabilmek için yanıp tutuşuyordu; diğerlerinin saygısını kazanabilmek için sayısız yola başvuruyorlardı ve oy kazanmak için bir nevi seçim kampanyası yürütüyorlardı. Hapiste tanıdığım Gürcüler'in hiçbirinin gerçek dostluk ya da kardeşlik hakkında en ufak bir fikri yoktu; birbirlerinden nefret ederek bir arada yaşıyorlar, suç kurallarını istismar ederek ve onları kendi çıkarları doğrultusunda değiştirerek herkesi kandırıp kendilerine köle yapmaya çalışıyorlardı. Bunu yapmalarının nedeni elebaşı olabilmek ve

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Kara Tohum'daki yetişkinlerin itibarını kazanmaktı.

Kara Tohum taraftarları, 'kalleşler' olarak adlandırdıkları mahkûm grupları üzerinde terör yönetimi egzersizleri yapıyordu. Kalleşler, herhangi bir suç topluluğuyla ilgisi olmayan ve tamamen şanssızlık eseri hapse düşmüş, sıradan mahkûmlardı; pek çoğu alkolik babaların oğullarıydı ve serseriliğe, bir eşya gibi değersizliğe mahkûm edilmişlerdi. Bu zavallı ruhlar, acınacak kadar çok tükenmiş ve cahildi. Küçük Hırsızlar Kara Tohum taraftarlarını köle gibi kullanır ve kötü davranırlardı; sadist hazları için onları hırpalar ve cinsel olarak suistimal ederlerdi.

Sibirya geleneğine göre homoseksüellik ciddi bir bulaşıcı hastalıktı çünkü insan ruhunu yerle bir ederdi; o nedenle biz, homoseksüellere karşı nefret besleyerek yetiştirildik. Bu hastalığın bizim insanlarımız arasında belli bir adı yoktu, 'beden hastalığı' olarak adlandırılırdı ve bakışlar aracılığıyla bulaşırdı; bundan dolayı hiçbir Sibiryalı suçlu homoseksüellerin gözlerine bakmazdı. Çoğunluğun Sibiryalı Ortodoks olduğu yetişkin hapishanelerinde, homoseksüeller intihara zorlanırdı; çünkü diğerleriyle aynı alanı paylaşamazlardı. Bir Sibirya atasözünün de dediği gibi: "Beden hastaları ikonların altında uyuyamaz."

Homoseksüellere olan nefreti hiçbir zaman tamamıyla anlamamıştım; sadece böyle yetiştirildiğim için sürüyü takip etmiştim. Yıllar geçtikçe pek çok homoseksüel arkadaşım, birlikte çalıştığım, iş yaptığım insanlar oldu ve çoğuyla da iyi bağlar kurdum; onları uyumlu buluyor ve insan olarak seviyordum. Ancak hâlâ birine hakaret ederken nonoş ya da oğlan çocuğu deme alışkanlığımdan kurtulamadım, dedikten hemen sonra da pişmanlık ve utanç hissetmeme rağmen... Benim yerime Sibirya ilmi konuşuyor.

Küçük Hırsızlar'ın çoğu aktif homoseksüeller olmalarına rağmen, pasif olanları aşağılarlardı. Güçlü ailelerin olmadığı ve çocukların çoğunun kendi başına olduğu koğuşlarda Kü-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

çük Hırsızlar onlara topluca tecavüz eder ve o eğlenceye katılmaya zorlarlardı. Onlara sürekli eziyet eder, aşağılar ve provoke ederlerdi; tüm çirkin sözleri eder ve insanlık dışı bir vaziyette yaşamalarına neden olurlardı.

Gardiyanlardan bazıları da çocuklara tecavüz ederdi; bu genellikle duşlarda olurdu. Sıradan yönetimlerde haftada bir kez duş almana izin verilirdi; benim gibi özel yönetimde ise ancak ayda bir kez bu hakkın vardı. Ancak bizim sıcak suyumuz bol olduğu için plastik şişelere doldurup tuvalette duş alıyorduk. Duş bölümüne gitmemiz askeri bir operasyonu andırıyordu: Hep birlikte yürüyorduk; eğer aramızda güçsüz ya da hasta biri olursa onu aramıza alıp göz kulak oluyorduk; askeri müfreze gibi hareket ediyorduk.

Böyle yapmamızın nedeni, duşta her zaman arbede çıkıyor olmasıydı; bazen hiçbir nedeni yokken, sadece biri sinirlendi diye bile kavga çıkabiliyordu. Bazen birileri duş sırasını çalardı ve kızılca kıyamet kopardı. Gardiyanlar asla müdahale etmezdi; gençlerin öfke saçmalarına müsaade eder ve durup öylece izlerlerdi; bazen çocuklar üstüne bahse girerlerdi, sanki köpek yarıştırıyormuş gibi.

Bir gün duşta biz ve Gürcüler arasında çıkan bir kavgadan sonra, annemin işlediği havluyu alıp kaçan çocuğu kovalıyordum. Birden düşmanım durdu ve bana sessiz ol işareti yaptı. Bu hareketi beni meraklandırdı; bir tuzaktan şüphelendim. Koşmayı bıraktım ve elim yumruk olmuş, her an vurabilecek şekilde, yavaşça yanına yaklaştım; ancak o, içerden tuhaf sesler gelen bir bölmeyi işaret etti; sanki birileri kiremit duvara demir bir nesne sürtüyordu. Kötü bir şeyler olduğunu tahmin ettik. Huzursuz hissettim; bölmenin ardında olanları görmek istediğimden emin değildim.

Sadece birkaç dakika önce pestile çevirmek istediğim çocukla birlikte saklanarak bir bölmeden diğerine, sesin geldiği yöne doğru ilerledik. Karşımıza çıkan manzara karşısında midem bulandı: Orta yaşlarda iri bir gardiyan pantolonu aşa-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

ğıda, başı yukarıda ve gözleri kapalı halde, sessizce ağlayan ve hâlâ başından ve yanından sıkıca tutan ırz düşmanının elinden kaçmaya dahi kalkışamayan, çelimsiz, ufak bir çocuğa tecavüz ediyordu.

Duyduğumuz ses ise, sübyancının yere inen pantolonunun belinden sarkan anahtar destesinden geliyordu: Her hareketinde anahtarlar yeri kazıyordu.

Bir saniyeden fazla kalmadık, çünkü ne olduğunu fark eder etmez sessizce kaçtık. Arkadaşlarımızın yıkandığı duşlara vardığımızda Gürcü'ye sessiz kalmasını işaret ettim ve o da başıyla onayladı.

Gardiyanların hepsi aynı değildi. Bazılarının içinde bir parça olsun iyilik vardı ve bize kötü davranmıyorlardı – bize vurmuyor, hakaret ya da istismar etmiyor, aksine çok yardımcı oluyorlardı. Ancak diğerleri, her nasılsa bazı çocukları sermaye olarak kullanıyordu.

Yaşlı ve iğrenç bir gardiyan vardı: Tüm hayatı boyunca yetişkin hapishanelerinde görev yapmıştı ve çocuk psikolojisi eğitimi aldıktan sonra ıslahevine sevkini istemişti. Hapishanedeki gücün çoğu onun elindeydi. Sadece bir gardiyan olmasına rağmen yöneticiyle aşık atıyordu; çünkü demokratik yollarla yurtdışından gelip özgür yaşam platformu adı altında yeni bir organizasyon oluşturmaya çalışan gruplarla bağlantıları vardı. Bu insanlar sübyancı filmler çekiyor ve çocukları kendilerine sermaye yaparak, Avrupa'dan ve ABD'den gelen yabancılarla birlikte olmaya zorluyorlardı; çünkü yeni demokratik sistemde gücü elinde bulunduran paraya sahiplerdi.

Pek çok çocuk günün belli saatleri koğuştan alınır ve ertesi gün ellerinde, yiyecek, oyuncak, kuşe kağıda basılmış dergiler, renkli kalemler ve hapishanedeki bir çocuğun sahip olmayı hayal bile edemeyeceği şeylerle geri dönerlerdi. Koğuş arkadaşlarının onlara dokunması ya da kötü davranması yasaktı; onlar dokunulmazdı, kimse onlara parmağını dahi kaldırmaya cesaret edemezdi, çünkü herkes o çocukların yaşlı gardiyanın

BELONGS TO KAKTUS TEAM

fahişeleri olduğunu bilirdi. Ona, bir Sovyet çizgi filmindeki karaktere benzerliğinden dolayı 'Timsah Zhena' derlerdi. Fahişelere kadın isimleriyle hitap edilirdi. Onların ranzaları genellikle en altta ve kapıya en yakın yerde olurdu ve hep orada dururlardı.

Kimse onlarla konuşmazdı, tamamen izole edilmişlerdi; hepimiz onlar yokmuş gibi davranırdık. Biz Sibiryalılar onların bulaşıcı olduğunu düşünürdük ve bu nedenle onlardan ve eşyalarından, diğerlerine nazaran daha çok sakınırdık; hatta onlarla ve eşyalarıyla temasa geçenlerden bile kaçınırdık.

Bir keresinde, 'Balık' olarak bilinen, Küçük Hırsızlar'dan on altı yaşında bir çocuk, 'Marina' dedikleri on dört yaşındaki bir fahişeye tecavüz etmeye karar verdi. Marina düzenli olarak koğuşundan alınırdı ve bir sabah omzunda kırbaç iziyle ve boğazında, sanki biri onu boğazlamış gibi bir kızarıklıkla geri döndü. Ancak üzgün görünmüyordu; mutluydu: meyve yiyor ve komik kitap okuyordu. Kısa kesmek gerekirse, Balık onun yanına gitti ve bir parça meyve istedi. Marina ona meyve verdi ve Balık onun ranzasına oturdu; konuşmaya başladılar sonunda onu, tüm koğuşun önünde oral seks yapmaya ikna etti.

Biz Sibiryalılar o an kararsız durumdaydık: Daha yeni bir kavgadan çıkmıştık ve sessizliğimizi korumak zorundaydık; aksi takdirde -disiplinli birliklerin dediğine göre- bizi ayırıp, belanın tam ortasına düşeceğimiz farklı koğuşlara gönderirlerdi. Balık, cinsel organını, korumaları ve gösteriyi izlemeye giden diğer aptallar eşliğinde Marina'nın ağzına yerleştirirken, biz burnumuzdan soluyarak ranzalarımızda oturduk; çünkü ona dayak atacak durumda bile değildik.

Küçük Hırsızlar'ın tezahüratlarını duyuyorduk:

"Hadi süt çocuğu, hepsini ye!"

"Aynen böyle Balık, ona balığı yuttur!"

"Ağzını daha çok aç, ben de geliyorum!"

Çok geçmeden herkesin Marina'dan, aynı şeyi onlara da yapmasını istediğini fark ettik. Marina'nın güçsüz ve kulağa

BELONGS TO KAKTUS TEAM

iğrenç gelen o kadınsı fısıltıları duyuluyordu:

"Hayır, çocuklar, ona yaptım çünkü ondan hoşlanıyorum, ancak bu kadar yeter..."

Fakat kalabalık daha da şiddetlendi.

"Sen ne diyorsun? Aç o ufak ağzını sevgilim! İyi bir kız ol, yoksa o oğlan çocuğu burnunu dağıtırım!"

"Evet, daha güçlü çek! Sonra sıra bizde!"

İnlemeler ve ara sıra orgazm sesleri işitiliyordu. Marina öksürdü ve tükürdü. Diğerleri zalimce bağırdı:

"Tükürmek yok seni nonoş! Yutacaksın yoksa yüzünü dağıtırım!"

Zavallı pislik Marina. Acınası haldeydi; nefes alacak takati olmayan ağır hasta adamlar gibi güçsüz bir sesle ağlıyor ve yalvarıyordu:

"Lütfen, daha fazla yapamayacağım, bırakın beni! Daha sonra hepinize yaparım; ama şimdi izin verin dinleneyim, lütfen..."

"Sonra değil seni nonoş! Eğer yorgunsan ranzaya uzan; ama yüzükoyun!" Balık sakinleşmiyordu.

Bizimkilerden bir grup çocuk onları dövmek için yeltendi ancak durdurduk; tekrar belaya bulaşma lüksümüz yoktu. Bu iğrenç manzaraya katlanmak zorundaydık. Hiçbirimiz bakmıyorduk ama olanları gayet iyi duyabiliyorduk; tecavüz sahnesinin sadece birkaç metre ötesindeydik. Marina'yı ranzanın üstüne atarlarken içlerinden birinin övünerek söylediklerini duyduk:

"İzin verin! Onu ilk ben becereceğim!"

Marina nazikçe ağlıyordu, fakat bir süre sonra, sevişen bir kız gibi iç çekmeye başladı. Ranzalar hareket ediyordu; birbirine değen yatakların sesi bize ulaşana kadar ufak bir tıkırtıya dönüşüyordu; bu sallantılar bizi öfkeden deliye döndürüyordu; eğer imkânımız olsa hepsini parçalarına ayırırdık, tek tek.

İçlerinden biri şöyle dedi:

BELONGS TO KAKTUS TEAM

"Hadi millet sırayla ağzına da yerleştirelim yoksa bu nonoş çok fazla gevşeyecek!" Bu lafın üstüne herkes güldü ve dalga geçti; Marina tekrar yalvarmaya başladı, daha sonra her istediklerini yapacağına söz vererek onu bir süre rahat bırakmalarını istedi. Ancak kimse onu dinlemiyordu. Tekrar tekrar inlemeler ve çocukların orgazm sesleri duyuldu; Marina öksürüp tükürmeye devam etti.

Sonra biri yüzüne bir tokat attı ve Marina bağırmaya başladı. Ellerini boynuna dayadılar ve tecavüz etmeye devam ettiler. Ara sıra çekiliyorlardı ve Marina öksürüp tükürmeye, aynı anda da bir şeyler söylemeye çalışıyordu ama geçirdiği öksürük nöbetinden dolayı başarılı olamıyordu. Herkes zevk içinde bağırıp çağırıyordu; keyifleri yerindeydi. Balık diğerlerine şöyle dedi:

"Evet? Benim kızımdan nasıl hoşlanırsınız? O benim! Bu gecelik size ücretsiz; ancak yarından itibaren bana para vermek zorundasınız! Aksi takdirde, kendi işinizi kendiniz görürsünüz!"

Bu çılgınlık akşam dokuz civarında başladı ve tüm gece boyunca devam etti. Gardiyanlar bir kere bile ne olduğunu görmeye gelmedi. Sapıklar sıraya girdiler: Bir süre dinlenip tekrar devam ettiler.

Kendi aralarında şakalar yaptılar:

"Hey, çocuklar onun hâlâ canlı olduğuna emin misiniz?"

"Evet, önemli olan onun hâlâ sıcak olması…"

"Canlı tabii – şu çekişine bir baksanıza!"

Sabah altı sularında parti sona erdi.

Herkes gülüyor ve dalga geçiyordu; Marina yatağının üstünde hareketsizce uzanıyordu; ara sıra o kız gibi sesiyle çıkardığı hıçkırıkları ve fısıltıları duyuluyordu.

Üç gün sonra tekrar gardiyanlar tarafından alındı.

Ancak onun öncesinde Balık, olanları disiplin kuruluna anlatmaması konusunda emin olabilmek için onunla konuştu.

"Marina, eğer konuşursan seni kendi ellerimle öldürü-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

rüm… Sessiz ol ve hiçbir şey yokmuş gibi davran; bir daha kimse sana dokunamayacak, benim dışımda kimse yanına yanaşamayacak. Ben ya da para verenler dışında kimse. Anladın mı? Ben olmazsam, seni geçen geceki gibi rahat bırakmazlar!"

Balık onu ikna ettiğini düşünüyordu ve Marina koğuşu terk eder etmez arkadaşlarıyla toplanıp, o döndüğünde ilk talibinin kim olacağını ayarlamaya girişti.

Birkaç saat sonra disiplin kurulundan altı adam Timsah Zhena ile birlikte çıkageldi. Tecavüzde yer alan tüm çocukları soy isimleriyle çağırdılar. Küçük Hırsızlar'ın arasında bir panik başladı. İçlerinden biri şöyle dedi:

"Ben bir şey yapmadım! Oradaydım ancak hiçbir şey yapmadım."

Olanları merakla izledik.

Gardiyan listedeki isimleri okuduktan sonra Timsah Zhena'nın iğrenç sesi çınladı.

"Evet, bu kadar mıyız? Tek sıra halinde, marş marş!"

Koğuştan çıkışlarını izledik. İki gün boyunca hiçbir şey duymadık. Beklentiler havada kaldı; kimse olaydan bahsetmiyordu ancak çoğu, olmuş olabileceklerden dolayı endişeleniyordu.

Üçüncü günün gecesi hepimiz uykuya dalmışken kapılar açıldı ve Küçük Hırsızlar içeri girdi. Gardiyanlar yataklardan kalkmamızı yasakladı, biz de başlarımızı uzatıp ne halde olduklarını görmeye çalıştık. Kapılar kapanınca inlemeler başladı. Bazıları ağlıyor, bazıları anlamsız şeyler söyleyip bağırıp çağırıyordu.

Fark ettiğim ilk şey, çoğunun havluları alıp musluğun altına ıslatmaya götürdükleriydi. Sonra ikisinin ranzaların arasına geçtiklerini gördüm: Havluları iç çamaşırlarının altına, arka taraflarına koyuyorlardı. Bazıları tuvalet için dalaşmaya başladı:

"Çekilin, çekilin! Daha fazla dayanamıyorum, kanıyor..."

Bizim çocuklar güldü:

BELONGS TO KAKTUS TEAM

"Şu lanet olası nonoşların nasıl koştuğuna bir bakın!"

"Onları arkalarından becermeye çalışmışlar, değil mi? Eğer veriyorsan, almalısın da..."

"Evet! Aksi takdirde nasıl bir nonoş olabilirsin ki? Yarı nonoş mu?"

"Hey şuna bakın! Ona gerçekten iyi yerleştirmişler!"

"Hak etmişti piç kurusu, pis oğlan..."

Bizim Filat Beyaz yatağından kalktı ve şöyle söyledi yüksek sesle:

"Hepiniz bozuldunuz! Gidin ve kapının köşesinde uyuyun! Yakınlarımızda olmanızdan midemiz bulanıyor!"

Hiçbir Küçük Hırsız cevap vermeye cesaret edemedi, korkmuşlardı; gerçekten korkutulmuşlardı. İtaatkâr biçimde eşyalarını alıp kapının köşesine çekildiler.

"Hey, baksana nonoş göçü başlamış!" dedi bizimkilerden biri. Hepimiz güldük.

Ertesi gün, ortalıkta dolanan söylentiler ve Küçük Hırsızlar'ın kendi aralarında konuşmalarından yakaladığımız parçaları bir araya getirerek tüm hikâyeyi çözdük. Timsah Zhena onları birinci kata, yakınlarla görüşlerin yapıldığı odaya götürmüştü: Görüşe gelen ailelerin bir gün ve gece çocuklarıyla birlikte kalmaları için yapılmış, sayısız yatakların bulunduğu koca bir yatakhaneydi burası. İki buçuk gün boyunca Timsah Zhena'nın arkadaşları onlara tecavüz etmiş ve tüm olanları kameraya çekmişti. Balık ve diğer bir kaçının anüsüne, kanayıp yırtılana dek şişe sokmaları üzücüydü.

O günden sonra Balık bir gölgeye dönüştü; sessizce hareket ediyor ve sürekli bakıyordu. Gündüzleri ranzasından hiç ayrılmıyor ve geceleri tuvalete gidiyordu.

Küçük Hırsızlar çoğunlukla korunmasız ve korkmuş çocukları kullanırdı. Zor kullanarak ya da tehdit ederek onları 'kara köşe'lerine, ranzalardan oluşturdukları ve yaşadıkları bölüme alır ve onlara orada, herkesin gözü önünde akla hayale gelmez işkenceler yaparlardı.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Hemen her gün birine tecavüz ederlerdi; sonra çocuğu dövüp anüsüne sıkıştırdıkları kâğıt bir boruyla, anadan doğma bir şekilde oynatırlardı. Önce boruyu ateşe verirler, sonra da zavallıya oynamasını söylerlerdi. Bu ritüelin adı bile vardı: 'Cehennemden küçük şeytanı çağırma'. Tüm işkencelerin bir adı vardı ve hemen hepsi de komik şeylerdi.

Örneğin 'tavşanla savaş' şu şekilde olurdu: Söz konusu olan çocuk, ellerinde boks eldivenleri olan bir tavşanın çizildiği duvarın önüne geçirilir ve olabildiğince sert şekilde ona vurmaya zorlanırdı. Hepsi bir ağızdan, "Hadi! Daha sert!" diye bağırırdı avazları çıktığı kadar. Kurban duvara vurur ve dakikalar sonra elleri kan içinde kalırdı. Sonra başı ve bacaklarıyla vurmasını söylerlerdi tehdit ederek:

"Devam et seni oğlan çocuğu, neden korkuyorsun? Sadece aptal bir tavşan! Daha sert vur – bacaklarınla, kafanla! Vur yoksa kıçını bir paçavra gibi parçalarız!"

Zavallı kurban yorulduktan sonra tüm vücuduyla kendini duvara vurmasını isterlerdi; ancak sonrasında yere yığılır ve acıdan kendinden geçerdi. Daha sonra, söylenerek onu yerde öylece bırakırlardı:

"Seni korkak, hanım evladı! İşe yaramazın tekisin! Bir tavşanın seni dövmesine izin verdin, farkında mısın? Kendine geldiğinde seni küçük bir kız çocuğuna çevireceğiz!"

Bu şekilde Küçük Hırsızlar, mahkûmların arasında korku ve dehşet saçıyordu.

Diğer bir işkence türü ise 'Gagarin uçuşu' idi: Kurban, elleriyle ayaklarını tutup top şekli alarak, kendini en yüksek ranzadan aşağı atmaya zorlanırdı. Bazen başını 'korumak' için çevresine havlu sararlardı; ancak buna rağmen bu işkence kırık kemiklerle sonuçlanırdı ve bahtsız kurban doğruca hastaneye kaldırılırdı.

Sonra 'Hayalet' vardı: Kurbanlarını birkaç gün boyunca kafalarında battaniyelerle gezdirirlerdi. Her an birileri üstüne atlar ya da vururdu ve o her seferinde aynı cevabı vermek zo-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

rundaydı:

"Hiçbir şey hissetmiyorum, çünkü ben bir hayaletim."

Çoğunlukla ağır cisimlerle vururlardı; genellikle daha ağır olsun diye, içine bir torba şeker koyulmuş çaydanlığı tercih ederlerdi. Bir keresinde bizimkinin yanındaki koğuşta, başına böyle ağır şekilde vurulan bir çocuk hayatını kaybetmişti. Ertesi gün avludaki teneffüs saatinde böbürlenerek konuşuyorlardı; söylediklerini ve kahkahalarını kendi kulaklarımla işitmiştim:

"Hayalet çok zayıf çıktı."

Çocuklar arasında geçen her hadise, kaza olarak kayıtlara geçiyordu. Orada, 'uyku esnasında ranzadan düşen' sayısız çocuk vardı; çoğu ölüyor, bazıları ise ömür boyu sakat kalıyordu.

Kimse gerçekleri anlatmaya cesaret edemiyordu.

Biz Sibiryalılar cinsel sapkınlığın her türlüsüne, zorbalığa ve nedensiz şiddete karşıydık; bundan dolayı, birimiz Küçük Hırsızlar'ın birine işkence ettiğini ne zaman görsek onlarla kavgaya tutuşuyorduk ve bu, zaman zaman da kötü sonuçlanıyordu.

Bizim koğuşumuzdaki daha güçsüz Küçük Hırsızları yöneten, 'Bulgar' lakaplı, sadist bir pislikti. Kara Tohum suçlularından birinin oğluydu ve bir Blatnoy'un kardeşiydi. Bulgar oldukça zayıf, ufak tefek bir çocuktu; aşağı yukarı benim gibi, ancak ben oldukça atikken ve spor yaparken, o sigara içip boş boş gezdiği için bir mumya gibi görünüyordu. Hepatit hastalarınınki gibi ilginç bir ten rengi vardı ve bu yüzden biz Sibiryalılar onu 'Bulgar' diye değil, 'Sarı' diye çağırıyorduk.

Bulgar bizim hücremize geldiğinde, Küçük Hırsızlar onun ününü arttırmak için hikâyeler anlatmaya başladılar. Bir hafta içinde tüm konuşmaların odağı olmuştu -Bulgar orada, Bulgar burada- ve dünyadaki her şey onunla ya da onun efsanevi duruşuyla bağlantılıydı. Biz Sibiryalılar birbirimize şöyle derdik:

"Bu da başka bir pislik. Umalım da bir baş belası olma-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

sın..."

İki hafta geçtikten sonra Bulgar, Ermenilere 'Kara Kıçlılar' (Rus milliyetçilerinin Kafkaslar'dan gelen ya da koyu tenleri olanlara sıkça ettikleri laf) diyerek bir tartışma başlattı; suçlu dünyasındaki bağlantılarını devreye sokarak hepsinin kökünü kazıyacağını söyledi. Hapse girene dek babasının dizinin dibinde oturmaktan başka bir şey yapmamış, budala ve şımarık çocuğun tekiydi.

Ermeniler bize olayı anlattı ve biz de herhangi bir kavga durumunda, dışarıdaki Sibirya topluluğuyla birlikte tüm gücümüzle onlara destek olacağımızı belirttik. Er ya da geç, Küçük Hırsızlarla aramızdaki şeyin savaşa dönüşeceğini biliyorduk; sadece doğru zamanı bekliyor ve fırsat kolluyorduk. Böyle bir işe girişebilmek için bir hata yapmaları gerekiyordu; çünkü büyüklerimizin arkamızda olmalarını istiyorsak, Sibirya suç kanununun da ön gördüğü gibi, onlara ciddi bir neden sunmak zorundaydık. Bu da bizi onlardan çok farklı kılıyordu. Küçük Hırsızlar kendilerinden olmayan herkese sataşabiliyorlardı; davranış kurallarını çiğniyor ya da daha ciddi şeyler yapıyorlardı ve her zaman Kara Tohumlar tarafından destekleniyorlardı: Koruma altında olduklarını bildikleri için hiçbir şey onları durduramıyordu. Bunun tam aksine bizim katı kurallarımız vardı: Yapılan bir hata ve bizim toplumumuz tarafından dürüst olarak kabul görmüş birine edilen hakaret cezalandırılırdı. Kuralları çiğneyen kimseleri, ne yakınları ne de arkadaşları korumaya kalkamazdı.

Yani, onları çiğ çiğ yiyebilecek bahaneye sahip olmak için sadece Bulgar'ın ve onun oğlancı çetesinin (homoseksüel tecavüz eğilimlerinden dolayı onlara öyle diyorduk) çirkin yüzlerini göstermelerini ve ufak bir olay çıkarmalarını bekliyorduk. Ancak bu pislikler, tüm beklentilerimizi aştılar.

Bir gün bizim aile 'meşe'nin (yere tuğlalarla döşenen ve her koğuşta bulunan bir tür masa) etrafında toplandı. Bir anlaşmaya göre aileler ya da 'takımlar' (kendilerine Kara Tohumları

BELONGS TO KAKTUS TEAM

örnek alan gruplar) belli bir süre meşenin etrafında toplanabiliyorlardı. Her koğuşta durum farklıydı, ancak meşe genellikle yemek vakitlerinde kullanılırdı. Önce güçlü olanlar otururdu masaya; yemek yer, sohbet ederler, daha sonra masayı daha güçsüzlere, ancak kendilerinden sonra gelenlerden daha güçlülere bırakırlardı. Mahkûmların çoğu masaya varamazdı bile, ranzalarında yerlerdi; aksi takdirde yemeklerini yiyecek vakitleri kalmazdı. Meşede yemek bir çeşit ayrıcalıktı; bu, dâhil olduğun topluluğun gücünü gösterirdi. Bizim olduğumuz hücrede meşede ilk yemek yiyenler bizlerdik, Belaruslar ve Ermenilerle birlikte. Masanın çevresinde kırk kişiden fazlasını alacak boşluk yoktu ama biz altmış kişi sıkışırdık. Böylece diğerlerine, bizim dostluğumuzun her şeyden üstün olduğunu gösterirdik. Bizimle aynı hücrede olan Küçük Hırsızlar bunu kendilerine yediremezlerdi; çünkü kendilerini ikinci planda hissederlerdi fakat bir şey de yapamazlardı; dahası, diğer hücrelerdeki Küçük Hırsızlar onlara bu konuda her zaman azar çekerlerdi. Ancak bize saldırmak intihar etmek demekti ve bir gün, meşede yememek için bir bahane uydurdular: Masanın kirlendiğini, birinin onu tahta beziyle sildiğini ve kurallarına göre artık ona parmaklarını bile süremeyeceklerini söylemeye başladılar. Yalandı; itibarlarını hepten kaybetmemek için uydurdukları bir hikâyeydi.

O gün öğle yemeği yerken; Ermenilerden biri ailesinin gönderdiği peynirden getirdi masaya. Peyniri ufak parçalar halinde doğradıktan sonra hep birlikte afiyetle yedik: İçinde, bize evi ve özlemle tekrar yaşamayı beklediğimiz hayatı hatırlatan, özgürlüğün o muhteşem lezzeti vardı.

Aniden bir ses yükseldi; ben kapıya dönük olduğum için ne olduğunu anlayamadım, ancak ranzalara yakın oturan Sibiryalı bir grup arkadaşım öfkeyle bağırarak kalktı:

"Dürüst insanlar! Biz burada Tanrı'nın bizi hayatta tutmak için gönderdiklerini yerken, bu piçler birinin tıpasını açıyor!"

'Tıpa açmak', tecavüz etmek anlamına geliyordu. Bu, ciddi

BELONGS TO KAKTUS TEAM

bir meseleydi. Kendi içinde önemli bir meseleydi ancak bu, bardağı taşıran son damlaydı: Küçük Hırsızların homoseksüel eylemlerini görmezden geliyorduk; ancak bu kez imkânsızdı. Aynı koğuşta -suçlu dilinde 'ev' diye anılan yerde- birileri yemek yerken, İncil okurken ya da dua edersen cinsel eylemlerde bulunmak, suç kurallarına yapılmış aşağılık bir saygısızlıktı.

Ayaklandık ve Küçük Hırsızlar'ın kara köşesine doğru ilerledik. Zavallının birini ranzaya bastırmışlar ve boynuna bir havlu dolamışlardı -o kadar sıkı sarmışlardı ki havluyu, garibin yüzü kıpkırmızı olmuştu ve nefes almak için çırpınıyordu- eğer bu işi hayattayken yapmazsa öldüğünde yapacağını söyleyerek onu zorluyorlardı.

Filat Beyaz içlerinden birini boynundan yakaladı – Filat çok güçlü bir çocuktu ve İtalyanlar'ın dediği gibi kalpsizdi ya da Sibiryalılar'ın dediği gibi taş kalpliydi (aslında ikisi aynı şey değil). Kısacası, düşmanlarına karşı hiç acımazdı – yumruklamaya başladı ve yumrukları gülle gibiydi. Birkaç saniye sonra çocuk kendinden geçti ve yüzü çiğ bifteğe döndü. Filat'in elleri de kan içinde kaldı.

Küçük Hırsızlar'ın ranzalarının olduğu yerden, çok iyi oldukları intikam tehditleri ve hakaret sesleri yükseliyordu.

Filat, hâlâ çocuğa tecavüz etmeye çalışan ve donu aşağıda olan birine doğru yürüdü. Hepsi yarı çıplaktı ve korkunç kafalarından terler damlıyordu; biz Sibiryalılar da donlarımızlaydık, fakat o pislikleri parçalara ayırmaya hazırdık.

Filat tecavüzcüyü kolundan yakaladı ve ranzanın köşesine vurmaya başladı. Çocuk bağırmaya başladı:

"Ben Bulgarım! Siz bana el sürdünüz! Hepiniz benim şahidimsiniz! Bu çocuk artık bir ölüdür, ölü! Ağabeyime söyleyeceğim! Onun kökünü kazıyacak!"

Sarhoş şehir polisleri gibi çatlak sesle cırlıyordu. Kimse onun sözlerini ciddiye almıyordu.

Filat onu ranzaya çarpmayı bıraktı ve ellerini çekti; çocuk

BELONGS TO KAKTUS TEAM

sendeleyip yere düştü. Daha sonra kendini toplayıp ayağa kalktı:

"Adın, seni piç kurusu, adını söyle bana; akşam olmadan ağabeyim annenin organlarını dışarı dökecek..." Anne kelimesinin üzerine Filat inanılmaz sert bir darbe indirdi. Sanki uzakta bir yerde, birileri kalası ikiye ayırmış gibi tuhaf bir ses duydum. Ancak o kalas değildi: Bulgar'ın burnuydu ve şu an hareketsizce yerde yatıyordu.

Filat bir süre ona baktı; daha sonra yüzüne bir tekme geçirdi, sonra bir tane daha, bir daha ve bir daha. Her defasında Bulgar'ın kafası, sanki omurgasına ait değilmiş gibi omuzlarında uzağa havalanıyordu; sanki kafatası ve iskeletin diğer parçaları birbirinden ayrılmıştı: Boynu, plastikten yapılmış, ince bir iplikten farksızdı.

Filat hepsine dönüp şöyle dedi:

"Bu kadar sapıklık yetmedi mi? Dışarı çıkıp kızlarla sevişeceğiniz günü beklemek zor mu geldi? Yoksa kızlar yerine kıçları mı tercih ediyorsunuz? Hepiniz oğlancı mı oldunuz?"

Son cümlesi üzerine ranzaların arasından şaşkınlık kıpırdanmaları yükseldi: Tüm gruba hakaret etmek haksızlıktı; suç kanunlarına göre bu bir yanlıştı. Ancak Filat akıllı davranmıştı: Hakaretini soru kalıbında dile getirmişti ve bizim kanunlarımıza göre böyle durumlarda, özellikle de annenin adı aşağılanmışsa, tüm topluluğa karşı yapılan bir hakaret iması oldukça kabul edilebilirdi.

Başka bir şey söylemeden, Filat, ayağının birini Bulgar'ın hareketsiz bedeninin üzerinde büzülmüş duran organına koydu ve tüm gücüyle ezmeye başladı. Daha sonra, çıldırmış gibi Bulgar'ın üstüne atladı ve hepimiz o çatırtıyı duyana dek, bağırarak karnının üstünde zıpladı. Anatomiden çok anlamıyordum ancak bu ses çok açıktı – onun leğen kemiğini kırmıştı.

Küçük Hırsızlar sessiz ve korkmuş haldeydiler. Filat hepsine şöyle dedi:

BELONGS TO KAKTUS TEAM

"Şimdi size pılınızı pırtınızı toplamanız için bir dakika veriyorum. O dakikadan sonra burada gördüğüm herkes aynı muameleyi…"

Daha sözünü bitirmeye kalmadan Küçük Hırsızlar ranzalarından atlayıp kapıya doğru kaçışarak bağırmaya ve demir kapıyı yumruklamaya başladılar:

"Gardiyanlar! İmdat! Bizi öldürüyorlar! Sevk! Hemen! Sevk istiyoruz!"

Bir süre sonra kapı açıldı ve disiplin kurulundan ellerinde coplarla gardiyanlar içeri girdi. Yaralı çocukları, çöp torbaları gibi yerde kan izleri bırakarak çekerek götürdüler. Daha sonra Küçük Hırsızları çıkarmaya başladılar.

Onu takip eden hafta dışarıdan bir mektup geldi. Mektupta Bulgar'ın kaldırıldığı hastanede öldüğü, ağabeyinin Sibiryalılar'dan adalet istemeye kalkışması üzerine onu geri çevirdikleri ve ardından ağabeyinin intikam tehditleri savurmasıyla birlikte onu arabayla ezdikleri yazıyordu. Kaçmaya çalışmış ancak başarılı olamamış. Herhangi bir şüpheye mahal vermemek için cesedin yanına bir Sibirya kemeri bırakılmış.

Böylelikle savaş sona erdi. Kimse daha fazla intikam güdemedi, herkes sessiz kaldı ve terbiyesini takındı. Birkaç ay geçtikten sonra hücremize başka Küçük Hırsızlar geldi ama onlar da herhangi bir hata yapmadı.

Dokuz ay boyunca o koğuşta, Sibirya ailesinin içindeydim. Dokuz aydan sonra iyi halden, beni üç ay erken saldılar. Ayrılmadan önce herkesle vedalaştım; geleneklerin gerektirdiği gibi birbirimize şans diledik.

Çıktıktan sonra uzun süre hapishaneyi, çocukları ve o hayatı rüyalarımda gördüm. Sık sık, hâlâ orada olduğum hissiyle uyandım. Ancak uyandıktan sonra evde olduğumu fark edip mutlu oldum; ama içimde gizemli bir hasret ve bazen de bir pişmanlık uzun süre devam etti. Sibiryalı arkadaşlarımdan hiçbirinin yanımda olmayacağı fikri pek hoş değildi. Sonuç olarak hayatıma devam ettim ve o çocukların yüzleri zamanla

BELONGS TO KAKTUS TEAM

birlikte uzaklaştı.

Birçoğundan bir daha haber alamadım. Yıllar sonra bir gün Moskova'da Kerya Yakut ile karşılaştım, diğerleri hakkında birkaç bir şey anlattı ancak o da artık o çevrede yaşamıyordu; zengin bir iş adamının koruması olarak çalışıyordu ve suçlu dünyasına tekrar dönmek gibi bir niyeti de yoktu.

İyi görünüyordu. Biraz konuştuk, Sibirya ailesindeki zamanlarımızı andık ve ayrıldık. İkimiz de birbirimizin adresini sormadık; bizler, hatırlanmaktan pek mutluluk duyulmayan birer geçmişin parçalarıydık.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

KSYUSHA

KSYUSHA, TİPİK RUS özelliklerine sahip, çok güzel bir kızdı. Uzun boylu, sarışın ve endamlıydı; yüzünde çilleri ve derin mavi gözleri vardı.

Benimle aynı yaştaydı ve Anfisa Hala dediğimiz, iyi bir kadınla, halasıyla yaşıyordu.

Ksyusha benim özel arkadaşımdı.

Onu ilk gördüğüm günü hatırlıyorum. Büyükbabamla birlikte bankın üstünde oturuyordum. Bizim eve doğru ürkek, ancak aynı zamanda güçlü ve kararlı adımlarla yürüyordu: Ağaçların arasından hışımla geçen vahşi canlılar gibiydi. Yanımıza yaklaştığında büyük babam bir süre ona baktı ve sanki benim göremediğim biriyle konuşuyormuş gibi şöyle dedi:

"Biz günahkârların arasına başka bir melek daha gönderdiğin için sana minnettarız."

Onun, diğer insanların basitçe deli dediği, ama bizim insanların deyimiyle bir 'Hak vergisi' olduğunu fark ettim.

Bir tür otizm hastalığı vardı ve her zaman böyleydi.

"O hepimizin yerine acı çekmiş, Yüce Mesih İsa gibi," dedi

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

büyükbabam. Onu onayladım, Yüce İsa'nın acı çekmesinin nedenini çok bildiğimden değil, sadece ailemden böyle görmüştüm. Eğer hayatta kalmak ve başarılı olmak istiyorsan, her daim büyükbabaları onaylamak zorundaydın; hatta fikrinin sınırlarını zorladığında bile; aksi takdirde bir yere varamazdın.

Çocukluğum boyunca etrafımda engelli yetişkinler ve çocuklar vardı; en yakın arkadaşım Boris gibi, makinist, daha önce de bahsettiğim gibi trajik bir sonu olan. Bölgemizde çok sayıda zihinsel engelli yaşıyordu ve 1990'lı, zihinsel engelli olan kimselerin evde bakımının yasaklandığı yıllara kadar Transdinyester'e gelmeye devam ettiler.

Sibirya kültürü bana, benim toplumum dışında, anormal olarak tabir edilen insanlara karşı kabul göstermeyi öğretmişti. Bana kalsa onlar gayet normaldi.

Engelli insanlarla birlikte büyümüş ve onlardan çok şey öğrenmiştim. Yani bir sonuca varmam gerekirse; onların, dünyevi yüklerden kurtulmadığın sürece hissedemeyeceğin, doğal bir saflıkları vardı.

Pek çok Tanrı vergisi yetişkin ve çocuk gibi, Ksyusha da bizim evin daimi ziyaretçilerindendi: Ne zaman isterse gelir giderdi; bazen gecenin geç saatlerine, Anfisa Hala onu gelip alana kadar otururdu.

Ksyusha açık sözlü ve iyi anlamda konuşkandı. Duyduğu son havadisleri insanlara anlatmaktan keyif alırdı.

Suçlular tarafından büyütülmüştü ve polislerin kötüler, bizim bölgemizde yaşayanların ise iyiler olduğunun ve hepimizin bir aile olduğunun farkındaydı.

Bu gerçek, onun çevresinde bir koruma tabakası oluşturuyordu ve o dilediği gibi yaşayabiliyordu.

Ksyusha büyüdüğünde bile önceki gibi rahatça bizim evimize gelip gitmeye devam etti: Kimseye sormadan istediği yemekleri yapardı, bahçeye gidip halama yardım ederdi ya da içerde oturup annemin örgü örmesini izlerdi.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

O ve ben sık sık terasa, büyükbabamın güvercinlerinin olduğu yere çıkardık. Güvercinleri çok severdi; yürümelerine ve yemek yemelerine bakarken kahkaha atar, onlara dokunmak istermiş gibi ellerini uzatırdı.

Büyükbabamla birlikte onları uçururduk. Büyükbabam önce renkli ve bol tüylü dişi güvercini alır ve uçururdu; dişi güvercin havaya uçar ve gittikçe yükselirdi, bir benek kadar uzaklaştığında, büyükbabam bize zengin ve parlak tüyleri olan güçlü bir erkek güvercin verirdi, gerçekten çok güzel bir güvercin. Büyükbabamın işaretiyle birlikte ikinci, daha büyük güvercini salardık ve o, dişinin ilgisini çekmek için havada taklalar atarak ona yaklaşırdı. Kanatlarını öyle hızlı çırpardı ki, alkış gibi bir ses duyulurdu. O sırada Ksyusha'nın kahkalarını görmeliydiniz; gerçek bir güzellikti.

Büyükbabanın hareketlerini ve sözlerini taklit etmeyi severdi. Yakışıklı ve yeni bir güvercin gördüğünde Büyükbaba Boris'in yaptığı gibi ellerini göğsüne koyar ve ona tıpatıp benzettiği sesiyle şarkı söyler gibi mırıldanırdı:

"Ne mucize bir güvercin bu! Tanrı tarafından gönderilmiş!"

Büyükbabanın hareketlerini ve onun Sibirya aksanını bu kadar iyi yakalamış olması bizi kahkahalara boğardı; o da zekice bir şey yaptığını fark edip, bizimle birlikte gülerdi.

Ksyusha'nın ailesi ya da herhangi bir akrabası yoktu; halası öz halası değildi – sade olsun diye kendine öyle demesine izin veriyordu. Anfisa Hala, klava ya da zentryashka ya da sacharnaya: Yani suçlu argosunda, serbest bırakıldıktan sonra çevredeki suçluların yardımıyla geçinen ve polisin dikkatini çekmemek için, normal bir iş bulup sıradan bir hayat sürüyormuş gibi yapan, eski bir kadın mahkûmdu. Zorda olan suçlular - polisten kaçanlar ya da kaçak mahkûmlar diyelim- için, sivil hayatta bu kadınlar, yardım aracı demekti; onlar sayesinde arkadaşlarıyla iletişime geçer ve destek bulurlardı. Şüphe götürmez ve tümüyle saf olan bu kadınlar suçlu toplumunda büyük saygı görürdü ve genellikle karaborsa ya da çalıntı eşyalar sa-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

tılması gibi ikincil suçlarla meşgul olurlardı. Suç kanunlarına göre bu kadınlar evlenemezlerdi; çünkü onlar suçlu dünyasının gelinleriydi ve öyle kalmak zorundaydılar. Eskiden SSCB bu tarz kadınlarla doluydu: İnsanlar, onların geçmişte erkeklerle yaşadıkları kötü tecrübelerden dolayı evlenmediklerini düşünürdü ancak gerçek farklıydı. Şehrin dışında, izole edilmiş ve sessiz alanlarda yaşarlardı; evlerinin içinde, parçası oldukları dünyayla ilgili hiçbir iz bulunmazdı. Kimliklerine dair, gözle görülebilen tek şey, vücutların belli yerlerine işlenmiş soluk dövmeler olabilirdi.

Bu kadınların adresleri hiçbir kayıtta yer almazdı ve onları tanıyıp tanımaman mühim değildi – oraya ancak birileri tarafından, bir Otorite tarafından gönderilebilirdin. Eğer geleceğine dair önceden bilgilendirilmemişlerse ya da senin kolundaki imzayı tanımıyorlarsa, sana asla kapıyı açmazlardı.

Transdinyester'e yerleşmeden önce Anfisa Hala, merkez Rusya'da ufak bir kasabada yaşarmış ve ara sıra suçluları evinde ağırlarmış. O, suçluların alışık olduğu gibi sevgi dolu bir kadın olduğu için onunla vakit geçirmek, arkadaşlarından ve suçlu dünyasındaki gelişmelerden haber almak ve yeni hayatlarında yardım istemek için cezaevinden çıkar çıkmaz onun yanına giderlermiş.

Bir akşam Anfisa Hala, bir süredir polisler tarafından aranan bir kaçak tarafından ziyaret edilmiş. O ve çetesinin geri kalanı pek çok banka soygunu yapmış; ancak günün birinde işler ters gitmiş ve polisler onları basmış. Amansız bir koşturmaca başlamış ve suçlular kaçıp polisleri atlatırken, ganimeti paylaşıp dağılmış. Herkes kendi yoluna gitmiş ancak Anfisa'nın bildiği kadarıyla sadece ikisi kaçabilmiş; diğer altısı, polisle çıkan çatışmada öldürülmüş. Çete yirmiden fazla polis memuru ve güvenlik görevlisini öldürmüş ve bu durum polisler için bir gurur meselesi haline gelmiş, hiçbir soyguncunun kaçmaması ve diğer insanların da aynı şeyi yapmamaları için, her birine ibretlik cezalar verilmesine karar verilmiş.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Bu kaçak, elinde henüz birkaç aylık bir kız çocuğuyla birlikte Anfisa Hala'nın evine gelmiş. Ona, Kafkaslar, Türkiye ve Yunanistan'ı içeren, orijinal kaçış planından ve daha uygulamaya koyulamadan başına gelenlerden bahsetmiş: Polis, evini basıp çocuğunun annesini öldürmüş; ancak o çocuğuyla kaçmayı başarmış ve bir arkadaşı tarafından Anfisa'nın evine gönderilmiş.

Küçük kızını -bir çanta dolusu para, birkaç elmas ve üç külçe altın- Anfisa'ya bırakmış ve çocuğuna bakıp bakamayacağını sormuş. Kabul etmiş; fakat para için değil: Anfisa'nın çocuk sahibi olması imkânsızmış, çocuk özlemi duyan her kadın gibi o da bu talebe karşı koyamamış.

Adam ona, eğer sessiz bir hayat istiyorsa kaçabileceğini söylemiş. Transdinyester'e gitmesini tavsiye etmiş – bağlantılarının olduğu ve kimsenin onu bulup zarar veremeyeceği yere, suçlular diyarı Bender'a.

Aynı gece Anfisa, bir çanta dolusu para, yiyecek ve kollarında küçük kızla Transdinyester'e yola çıkmış. Daha sonra kızın babasının, Kafkaslara geçmeye çalışırken polis tarafından vurulup öldürüldüğünü duymuş.

Anfisa küçük kızın adını bilmiyormuş: Onca karmaşa içinde adam kızının adını söylemeyi unutmuş. O da küçük kıza, koruyucu azizlerden birinin adını koymaya karar vermiş: Azize Ksenya ya da bizim onu çağırdığımız şekliyle, 'Ksyusha'.

Anfisa en başında Ksyusha'nın diğer çocuklardan farklı olduğunu anlamış; fakat onunla gurur duymaktan bir an bile vazgeçmedi: Mükemmel bir ilişkileri vardı; ikisi gerçek bir aileydi.

Ksyusha istediği her yere bir başına giderdi ve gittiği yerlerde kapıları ona sonuna kadar açık ve onu seven insanlar bulurdu.

Bazen otizmi normalden daha belirgin oluyordu: Birden buz kesiliyor ve sanki uzaklarda bir şeylere konsantre olmuş gibi boşluğa dalıyor, uzun bir süre öyle hareketsizce duru-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

yordu. O an hiçbir şey onu uyandıramıyor ya da kendine getiremiyordu. Sonra birden canlanıyor ve her ne yapıyorsa onu yapmaya devam ediyordu.

Bölgemizde yaşayan eski bir doktorun Ksyusha ve onun bu dalgınlık nöbetleriyle ilgili bazı teorileri vardı.

Mükemmel bir doktordu, edebiyatı ve yaşamı çok severdi. Bana pek çok kitap ödünç verirdi; özellikle Sovyet Hükümeti tarafından yasaklanmış Amerikan yazarların kitaplarından ve Dante gibi bazı sansürsüz çevrilmiş Avrupa klasiklerinden.

Stalin rejimi döneminde evinde, birçok Yahudi'ye yapıldığı gibi düşman ilan edilmiş Yahudi bir aile sakladığı için çalışma kampına koyulmuştu. 'Düşmanlarla' iş birliği yaptığı için ağır biz cezaya çarptırılmıştı; o dönemde pek çok siyasi suçluya yapıldığı gibi, siyasi suçlulardan nefret eden sıradan suçlularla birlikte aynı çalışma kampına gönderilmişti. Daha kampa giden trendeyken, askerler tarafından vahşice dövülerek kemikleri kırılan önemli bir suçluya yardım ederek, yasal suçluların itibarını kazanmıştı. Kampta ise resmî olarak lepila yani suçluların doktoru ilan edilmişti.

Kampta geçirdiği yılların ardından suçlu topluluğuyla çok yakın ilişkiler kurmuştu; kendisi bir suçlu olmamasına rağmen, serbest bırakıldıktan sonra dahi kendisini sivil dünyaya ait hissetmemişti. Bu nedenle suçlu toplumuyla birlikte yaşamaya karar verip, bizim bölgemize, arkadaşlarının olduğu Transdinyester'e gelmişti.

Doktor çok şahsına münhasır bir adamdı, çok yönlüydü: Bir doktor, üniversite eğitimi almış insanların hal ve tavırlarına sahip bir entelektüel, aynı zamanda eski bir kurban, suçluların dostu, akıcı bir dili olan, saygıdeğer bir adam.

Ksyusha konusuna gelince; o hareketsiz kaldığı zamanlarda onu rahatsız etmememin çok mühim olduğunu, ancak bir şeyin esas olduğunu söylerdi: O kendine geldiği zaman etrafındaki her şey, kendinden geçtiği ilk andaki gibi olmalıydı.

Bu nedenle biz çocuklar, onun dalgın zamanlarında ona

BELONGS TO KAKTUS TEAM

dokunmamamız gerektiğini bilirdik. Bunu biliyorduk ve Ksyusha'yı olası her türlü şoktan korumaya gayret gösteriyorduk; ancak her gençte olabileceği gibi bazen doktorun tavsiyesine uymanın dozunu kaçırıyorduk.

Örneğin bir keresinde sandalla açılmıştık. Üçümüz ve bir de Ksyusha vardı; nehirde akıntıya karşı ilerlerken aniden motor arıza yaptı. Kürekleri suya indirdik ancak birkaç dakika sonra Ksyusha'nın değiştiğini fark ettim: Sırtı dikleşmiş, başı heykel gibi sabit, boşluğa dalmıştı... Dolayısıyla biz zavallı aptallar telaş içinde akıntıya doğru kürek çekmeye başladık; çünkü Ksyusha uyandığı zaman etrafındaki manzara farklı olursa, bunun sağlığı için ciddi bir tehlike oluşturacağından korktuk.

Yaklaşık bir saat boyunca deli gibi kürek çektik; sırayla çekmemize rağmen yorgun düştük. Kıyıdaki insanlar bizi izliyordu, nehrin ortasında, akıntının en kuvvetli olduğu yerde bu aptalların aynı pozisyonda kalmak için neden devamlı akıntıya kürek çektiklerini anlamaya çalışıyorlardı. Ksyusha kendine geldiğinde hepimiz rahat bir nefes aldık ve biraz daha gezinmemizi istemesine rağmen doğruca eve döndük...

Ksyushamız'ı düşünürdük; o bizim küçük kız kardeşimizdi.

İkinci çocuk mahkûmiyetimden serbest kaldıktan sonraki bir hafta çılgın gibiydim. Tüm günü saunada geçiriyordum: Beni kaynar tahta sıralara mıhlayan, çam esansıyla kokulandırılmış buharın altında uyuyakalıyordum. Sonra arkadaşlarımla balığa gittim.

Dört kayıkla birlikte geniş ağlarımızı alıp uzunca bir geziye çıktık: Dağların başladığı tepelere kadar yukarı gittik. Orada nehir çok genişti -bazen karşı kıyı görülmüyordu- ve akıntı daha güçsüzdü. Tüm ova, vahşi ağaçlar ve otlaklar arasına sızmış ufak havuzlarla doluydu, çiçek ve çim kokuları savruluyordu rüzgârla; nefes aldığın zaman kendini cennete gibi hissediyordun.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Geceleri balığa çıkıp gündüzleri dinlendik; ateş yakıp favori yemeklerimiz olan balık çorbası ya da tandırda balık yaptık. Koyu sohbetler ettik: Hapishanede tanık olduklarımı, rutin cezaevi hikâyelerini, tanıştığım insanları ve diğerlerinden duyduğum ilginç şeyleri onlara anlattım. Arkadaşlarım, ben hapishanedeyken bölgemizde olanları anlattılar: kim gitti, kim içeri düştü, kim öldü, kim hasta oldu ya da ortadan kayboldu, bölgemizde yaşanan olaylar, diğer bölgedekilerle aralarında çıkan anlaşmazlıklar ve ben yokken çıkan kavgalar. Bazıları eski mahkûmiyetlerini anlatırken, bazıları da hapisten yeni çıkan yakınlarından duyduklarını anlattılar. Günler böyle geçip gitti.

Yaklaşık on gün sonra eve döndük.

Kayığımı iskeleye bağladım. Çok güzel bir gündü – sıcak ve hafif rüzgârlı. Her şeyi kayıkta bıraktım – sabunum, diş fırçam ve diş macunum olan çantamı. Hatta sandaletlerimi bile orda bıraktım: Engelsizce yürümek istiyordum. İyi hissediyordum; tıpkı özgürlüğü iliklerinde hissettiğinde olduğu gibi.

Sekiz üçgen köşelimi sağa yatık şekilde kafama ve ellerimi de cebime koydum; sağ elimle çakımı hissediyordum. Nehir kıyısındaki aromatik bitkilerden bir filiz aldım ve dişlerimin arasına kıstırdım.

Ve sonra arkadaşlarımla birlikte, çıplak ayaklarımla eve doğru gittik.

Daha bizim bölgenin ilk sokağına vardığımızda ters bir şeyler olduğunu anladık: İnsanlar evlerinden dışarı çıkıyordu, kucaklarında çocukları olan kadınlar erkeklerin yanlarında yürüyordu ve uçsuz bucaksız bir kuyruk oluşturmuşlardı. Koşar adımlarla kalabalığı takip ettik; sonunda kuyruğun ucunu bulduk ve neler olduğunu sorduk. Marfa Hala, babamın bir arkadaşının karısı olan orta yaşlı bir kadın, yüzünde korkmuş, hatta dehşete düşmüş bir ifade ile cevap verdi:

"Çocuklar, öyle kötü bir şey geldi ki başımıza, öyle kötü… Tanrı hepimizi cezalandırıyor…"

BELONGS TO KAKTUS TEAM

"Ne oldu Marfa Hala? Biri mi öldü?" diye sordu Mel.

Kederli bir ifadeyle ona baktı ve asla unutamayacağım bir cevap verdi:

"Yüce İsa adına sana yemin ederim ki, oğlum hapishanede öldüğünde bile bu kadar üzülmedim…"

Sonra ağlamaya ve bir şeyler mırıldanmaya başladı ama ne dediği anlaşılmıyordu; sadece birkaç kelime yakalayabildik, 'düşük kalıntısı' – çok kötü bir hakaretti; çünkü bunu söylediğin kişinin yanı sıra, Sibirya geleneklerine göre kutsal sayılan annesine de hakaret ediyordun.

Bir kadın, bir anne, başka bir anneye hakaret ediyorsa, hakaret edilen kişi gerçekten korkunç bir şey yapmış demektir.

Neler oluyordu? Şaşkına dönmüştük.

Saniyeler sonra Marfa Hala da dâhil tüm kadınlar bağırmaya, ağlamaya ve lanet okumaya başladılar. Adamlar, Sibirya kanunlarının öngördüğü üzere, onların bağırmalarına izin verirken, kendileri sessiz kaldılar. Sadece yüzlerinde öfkeli bir ifade vardı; sinirden kısılan gözleri ruh hallerini gösteriyordu.

Anatoly Amca, Marfa Hala'nın yanına geldi. Gençken girdiği bir kavgada sol gözünü kaybettiği için 'Tepegöz' lakabını almış eski bir suçluydu. Uzun boylu, güçlü bir adamdı ve daha önce gözünün olduğu boşluğa asla bandaj ya da benzeri bir şey takmazdı; o kara boşluğu herkese göstermeyi tercih ederdi.

Tepegöz, en iyi arkadaşı, yani Marfa Hala'nın kocası hapisteyken ona ve ailesine bakmakla yükümlüydü. Bu Sibiryalı suçlular arasında bir gelenekti: Bir adam uzun süreli hapis cezası aldığında, güvendiği bir arkadaşından, ailesinin geçimi, karısının onu başka bir adamla aldatıp aldatmadığını kontrol etmesi (bizim toplumumuzda neredeyse imkânsız olan bir şey) ve çocuklarına göz kulak olması konusunda yardım ister.

Tepegöz, Marfa Hala'yı kucaklayıp sakinleştirmeye çalıştı ancak o daha da yüksek sesle feryat etmeye başladı ve diğer

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

kadınlar da aynı şeyi yaptılar. Bununla birlikte küçük çocuklar da ağlamaya başladı ve biraz daha büyük olanlar da katıldı.

Bu, berbat bir şeydi: Tüm bu kederin nedenini bilmediğim halde, ben de ağlayacak gibi olmuştum.

Tepegöz bize baktı ve yüzlerimizdeki ifadeden, henüz kimsenin bize bir şey anlatmadığını anladı. Üzgün ve öfkeli bir sesle mırıldandı:

"Ksyusha tecavüze uğradı… Piçlerin dünyası burası çocuklar!"

"Sessiz ol Anatoly, Tanrı'yı daha da kızdırma!" dedi Büyükbaba Filat; herkesin, nedenini anlamadığım bir şekilde ona 'Kış' dediği, oldukça yaşlı bir suçlu.

Söylenilenlere göre Filat gençken, Lenin'e soygun yapmıştı. O ve çetesi, St. Petersburg civarında, Lenin ve partinin önde gelen üyelerini taşıyan arabayı durdurmuştu. Hikâyeye göre, Lenin arabasını ve parasını soyguncular a vermeyi reddetmişti; bunun üzerine Kış onun başına vurmuştu ve darbe Lenin'e, başını istemsizce sağa çevirdiği ünlü tikini vermişti. Bu hikâye hakkında hep kuşkuluydum -Tanrı bilir ne kadarı doğruydu- ancak yaşlı kimselerin bu hikâyeleri gerçekmiş gibi, inanarak anlattıklarını görmek keyifliydi.

Kış bir Otorite'ydi ve herkes onun sözünü dinlerdi. Tepegöz'ü hizaya getirmek onun işiydi; çünkü o çok öfkeli konuşuyor ve soylu bir Sibiryalı suçlunun asla ağzına almayacağı küfürler ediyordu.

"Sen kim oluyorsun da bu dünyayı 'piçlerin dünyası' olarak anabiliyorsun? O, Tanrımız tarafından yaratıldı ve içinde çok sayıda âdil insan da var. Onlara hakaret etmek istemezsin, öyle değil mi? Kelimelerine dikkat et, bir kez ağızdan çıktılar mı geri dönmezler."

Tepegöz suratını astı.

"Bu doğru," diye devam etti Büyükbaba Filat, "Başımıza gelen çok büyük bir felaket ve haksızlık; Tanrı'nın bize gönderdiği meleği korumayı başaramadık ve bunun cezasını çe-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

keceğiz. Belki sen yarın uzun süre hapse gireceksin, diğeri bir polis tarafından öldürülecek, biri Ana Kilise'ye olan inancını kaybedecek... Bu günaha ortak olan hepimizi ceza bekliyor. Ben de bir şekilde cezalandırılacağım. Ancak şimdi kendini kaybetme zamanı değil; Tanrı'ya, onun işaretlerine karşı duyarlı olduğumuzu göstermek zorundayız. Adaletin yerini bulması için O'na yardımcı olmalıyız..." Kış'ın konuşmasının geri kalanını kaçırdım çünkü o esnada, hızla Ksyusha'nın evine doğru koşuyordum.

Kapılar ve pencereler ardına kadar açıktı.

Anfisa Hala evin içinde hayalet gibi dolaşıyordu: Benzi bembeyazdı, gözleri ağlamaktan şişmişti, ellerinin şiddetli titremesi tüm vücudunu sarsıyordu. Bağırmıyor ya da herhangi bir şey söylemiyordu; acı çeken köpekler gibi uzun uzun inliyordu.

Onu bu halde görmek beni ürkütmüştü. Bir süre öylece kalakaldım; daha sonra bana doğru geldi ve yüzümü titreyen ellerinin arasına aldı. Ağlayarak ve anlamadığım bir şeyler fısıldayarak bana baktı. Aynı zamanda bir şey duyamıyordum da; kulaklarımda, suyun derinlerine daldığındakine benzer, gittikçe artan bir uğultu vardı. Başım çatlayacak gibi ağrıyordu; gözlerimi kapadım ve olabildiğince sıktım şakaklarımı ve o an, Anfisa Hala'nın bana sorduğu soruyu anladım:

"Neden?"

Basit ve keskin: "Neden?"

Çok kötü hissettim; ayaklarımın bağı çözüldü. Direncimi kaybettim; iyi olmadığım açıktı çünkü Ksyusha'nın odasına giderken iki arkadaşımın kollarıyla, belimden ve dirseklerimden beni tuttuklarını fark ettim. Yürürken sarhoş gibi sendeliyordum; göğsümde yeni bir ağrı belirdi, kalbimde ve ciğerlerimde bir ağırlık vardı, nefes alamıyordum. Etrafımdaki her şey dönüyordu; bakışlarımı sabitlemeye çalıştım ancak başımın içindeki atlı karınca gittikçe hızlanıyordu... Aniden Ksyusha belirdi gözümün önünde. Bulanık ve şok edecek de-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

recede alışılmadık bir görüntüydü: Yeni doğmuş bir bebek gibi, yüzüne kadar çektiği bacaklarını kollarıyla dolamış, yatağında yatıyordu. Kapalıydı, tamamen kapalı. Yüzünü görmek istedim, başımın dönmesini durdurmak istedim ancak kendimi kontrol edemedim; parlak bir ışık gördüm ve bilincimi kaybedip arkadaşlarımın kollarına düştüm.

Kendime geldiğimde bahçedeydim ve arkadaşlarım etrafımdaydı. Biri içmem için bana su verdi; ayağa kalktım ve sanki uzun bir süredir uyuyormuşum gibi kendimi zinde ve güçlü hissettim.

O sırada insanlar avluyu doldurmuştu; avlunun kapısından caddeye kadar uzanan bir kuyruk vardı. Herkes Anfisa Hala'dan af diliyordu; kadınlar ağlıyor ve tecavüzcüye lanetler yağdırıyordu.

Benim takıldığım tek bir nokta vardı: Böyle bir şeyi kimin yapmış olabileceğini anlamaya çalışıyordum.

Arkadaşımız 'Şaşı' -çocukken gözleri şaşı olduğu için bu lakabı almıştı ve gözleri zamanla düzelmişti- yanımıza geldi ve Büyükbaba Kuzya'nın hepimizi kendi evine chyodnyak, yani çocuklar dâhil her yaştan ve düzeyden suçlunun katılmasının mecburi olduğu büyük bir toplantı için beklediğini söyledi.

Ksyusha'ya bunu kimin yaptığını ve nasıl olduğunu bilip bilmediğini sorduk.

"Tek bildiğim," dedi, "Bizim bölgemizden iki kadın onu Centre Bölgesi'nde bulmuş. Pazar yeri yakınında. Çöp kutularının dibinde bilinçsizce yatarken."

Bir saygı göstergesi olarak, bu tür toplantılar hep yaşlı suçluların evinde yapılırdı: Tecrübeleri ışığında çok değerli önerilerde bulunabilirlerdi; ancak çoktan emekli oldukları ve herhangi bir sorumlulukları olmadığı için çok katılımcı olmazlardı. Evlerde yapılan toplantılarda her suçlu, kendini misafirlik kurallarıyla sınırlamadan düşüncelerini beyan ederdi ve ev sahibi de onlarla çelişmekten kaçınmak durumundaydı. Bu

BELONGS TO KAKTUS TEAM

şekilde, anlamsız dolaylara ve imalara gerek kalmadan, özgürce düşüncelerini dile getirebiliyorlardı.

Büyükbaba Kuzya'nın evine vardığımızda kapı her zamanki gibi açıktı. İzin almadan içeri girdik. Bu da bir tür ahlâk kuralıydı: yaşlı bir Otorite'nin evine girmek için izin alınmazdı; çünkü onun felsefesine göre o hiçbir şeye sahip değildir – kelimelerin gücünden başka, dünyada sahip olduğu bir varlık yoktur. Hatta içinde yaşadığı ev bile… Her zaman misafir olduğunu söyler durur. Aslına bakılırsa Büyükbaba Kuzya gerçekten de misafirdi; çünkü küçük ve iyi kız kardeşi Büyükanne Lyusha'nın evinde yaşıyordu.

Evde, babamın kardeşi Sergey Amca da dâhil, Low Nehri'nden pek çok suçlu vardı. Hepsini selamlayıp ellerini sıktık ve Sibirya geleneklerinde olduğu gibi üç kez yanaklarından öptük. Büyükanne Lyusya bizi oturmamız için davet etti ve bize büyük birer bardak kvas ikram etti. Herkes gelene dek bekledik ve Gardiyanımız Plank'ın işaretiyle toplantı başladı.

Bu toplantıların amacı, bölgede yaşanan ağır sorunlar için herkesin fikir birliği ile ortak bir çözüme varması ve yine herkesin çözüm için elinden gelen yardımı yapmasıdır.

Daha önce de belirttiğim gibi, her bölgenin Gardiyanı vardı. Suçlu yasalarına göre, bu tarz toplantılara katılmayan en yüksek Otoriteler'den o sorumluydu. Gardiyanların işi çok zordu; çünkü her zaman bölgendeki dengeleri yerinde tutmak zorundaydın ve eğer ciddi bir durum olursa Otoriteler sana bunu, suçlu argosunda denildiği gibi 'sorarlar', yani cezalandırırlar. Kimse 'cezalandırmak' demezdi; 'sormak' derlerdi. Sormak üç şekilde olabiliyordu: Hafif, yani 'bir kardeşe soruyormuş gibi' olanı; daha serti, 'birini hizaya getirmek'; katı ve oldukça acımasız olmakla birlikte, eğer bu soruna bir son verilmezse suçluların yaşamının kötü bir yönde değişeceği hallerde olan sorgu, 'bir Gad 'a sorar gibi sormak'.

Şahsi sorunları Otoriteler çözmezler; gardiyanlığın amacı budur; onlar tarafından seçilirler ve düzgün davranışlarda bu-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

lundukları sürece onları temsil ederler. Eğer durum çok ciddiyse ve onun yetkilerini aşıyorsa gardiyan bir Otorite'ye başvurabilir ve sıradan suçluların arasından seçtiği şahitlerle birlikte, olaya karışanların adını anmadan sorunu onlara aktarır.

Bu, verilecek hükmün tarafsızlığını garanti altına almak için yapılırdı; eğer Gardiyan birinin ismini anacak olur ya da başka bir şekilde kişiyi açığa çıkarmaya çalışırsa yaşlılar onu cezalandırabilir, onu davadan geri çeker ve çok yakın olmayan başka birine devreder. Bunun amacı, suçluların hakkında verilecek hükümlerin mümkün olabildiğince tarafsız olmasını sağlamaktır: Kişilere değil duruma odaklanılır.

Açıkçası, bir olay olduğunda Gardiyan'ın bu durumu, daha da karmaşık hale gelip iş Otoritelere varmadan, mümkün olan en kısa sürede ve etkili bir biçimde çözmesi gereklidir.

Plank, usullere göre yetiştirilmiş eski bir soyguncuydu. Toplantıyı açmak için bizim insanlarımız arasında gelenek olan ve eksiksiz katılım sağlandığı için Tanrı'ya şükür içeren bir Sibirya selamı verdi.

Çok derin bir ses tonuyla, yavaşça konuştu ve biz de onu dinledik. Ara sıra içimizden bazıları, içinde bulunduğumuz durumun vahametini vurgulamak için hüzünle iç çekiyordu.

Plank'ın konuşmasının ana fikri çok açıktı – olan şey çok ciddiydi. Kadına karşı yapılan herhangi bir şiddet eylemi, Sibirya suçlu toplumunda kabul edilemez bir şeydi; ancak Tanrı vergisi kadına karşı yapılan bu eylem, tüm Sibirya geleneğine yapılmış demekti.

"Bir haftanız var," dedi bizlere bakarak. "Suçluyu -ya da sayıları birden fazlaysa suçluları- bulmak ve öldürmek zorundasınız.

Olay bizim sorumluluğumuzdaydı. Ksyusha henüz reşit olmadığı için bölgenin kuralları, soruşturmaların ve nihai infazın biz gençler tarafından yapılmasını öngörüyordu.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Bizi kendi halimize bırakmayacaklardı -aksine çokça yardım edeceklerdi- ancak biz, kuralların nasıl işlediğini göstermek için diğerlerinden önce davranmalıydık.

Bu bir Sibirya kanunuydu: Yetişkinler, çocukları ilgilendiren konularda hiçbir şey yapmazdı – yardım edebilir, tavsiye verebilir, destek olabilirlerdi; ancak bu, gençlerin hareketlerine bağlıydı. Diğer bölgelerde çocuklar takviye olarak yetişkinlerini çağırırken, bizim büyüklerimiz kavgalarımıza dahi karışmazlardı. Sibirya'da bir yetişkin bir çocuğa asla el kaldıramaz, aksi takdirde suçlu onurunu kaybeder; bununla birlikte, çocuklar da yerini bilmeli ve yetişkinlere sıkıntı yaratmamalıdırlar.

Kısacası, diğerlerine kanunlarımızın ne kadar güçlü olduğunu kanıtlamak için biz Sibiryalı gençler kendi başımızın çaresine bakabileceğimizi göstermeliydik.

"Öncelikle, bilgi toplamak için bölge bölge dolaşacaksınız," dedi Plank. "Bu işinize yarayacak," dedi, bize bir miktar para uzatarak. On bin dolar vardı ve bu, büyük bir meblağdı.

Toplantı bitmişti ve iyi niyetler eşliğinde bölgeyi terk edebilirdik.

Evden çıkmadan önce Büyükbaba Kuzya başıyla beni çağırdı; bizim dilimizde 'göz göze' konuşmak dediğimiz şeyi yapmak; bana bir şeyler söylemek için beni hep böyle çağırırdı.

"Hey, Kolima, gel bir dakika."

Çatıya, güvercinleri koyduğu barakaya kadar ardından gittim. Ondan sonra içeri girdim. Birden bire durup arkasına döndü ve ölçer gibi beni süzdü:

"Şehre git ve her şey yolunda mı bak. Bırak diğerleri konuşsun; sen sadece dinle. Yahudilere ve Ukraynalılara özellikle dikkat et…" Yerdeki saman katmanını kaldırdı ve tahta döşemedeki boşluğu işaret etti. "Boşluktaki tahtayı kaldır ve oradakini al. Onu yanından asla ayırma, eğer biri saldıracak olursa onu kullan. İçini doldurdum." Beni gizli kapakla yalnız bırakıp dışarı çıktı. Tahtayı kaldırdım ve bir Nagant buldum;

BELONGS TO KAKTUS TEAM

eski suçlularımız tarafından oldukça sevilen ve kullanılan efsane bir Revolver.

Büyükbaba Kuzya'nın bana dediklerinin suçlu dilinde açık bir anlamı vardı: Bir Otorite'den dolu bir silah almak demek, o silahı her durumda kullanma iznini almak demekti. Güvendeydin; sonuç ne olursa olsun endişelenmene gerek yoktu. Herhangi bir durumda, eğer durum kritik bir hal olursa sadece, "Benim … tarafından doldurulmuş bir silahım var," demen yeterliydi; sonrasında her şey lehine sonuçlanırdı. Çünkü o anda sana karşı yapılacak bir davranış, aynı zamanda o silahı dolduran kişiye de yapılıyor demekti.

Büyükbaba Kuzya'nın evinin dışında iki yetişkin sürücü bekliyordu – bizi istediğimiz yere götürmek için emir almış ve hayati bir durum ya da ölüm olmadığı sürece olaya müdahale etmeyecek olan, bölgemizden iki genç suçlu.

Arabaya binmeden önce, kabataslak stratejik bir plan yapmak için bir süre konuştuk. En büyüğümüz olan Gagarin'in paraya sahip çıkmasına karar verdik ve dolayısıyla insanlarla da o konuşacaktı. Geri kalanımız iki gruba ayrılacaktık: İlk grup Gagarin'in arkasını kollarken, diğerleri etrafta dolaşıp çevredeki insanlardan laf almaya çalışacaktı.

"İlk kez polisler gibi çalışmak zorundayız," dedi Gagarin.

Bunun üstüne kısa bir kahkaha attık ve Bender turumuz için yola koyulduk. Aslında bunda gülünecek bir şey yoktu: Bu, cehenneme düşmek gibi bir şeydi.

Arabadayken Mel, benim için endişelendiğini belirtti ve bana bir silah uzatarak şöyle dedi:

"Al bunu – her zaman ki gibi yanında sadece çakıyla geleceğini biliyorum. Ancak bu ciddi bir mesele; al bunu, fikri dahi hoşuna gitmese de. Benim için yap."

Ben de silah olduğunu söylediğimde rahatladı ve göz kırparak şöyle dedi:

"Amcanın silahlarından biri değil mi?"

Taşıdığım silahın sırrını veremeyecek kadar önemli hissetti-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

ğim için sadece gülümsedim ve yavaşça şarkı mırıldanmaya başladım:

"Ana Sibirya, sen beni koru..."

Centre Bölgesi'ne vardık; şehrin Gardiyanı ve aynı zamanda eski bir suçlu olan Pavel tarafından işletilen bir bara girdik. Pavel, Sibiryalı değildi ve bizim kurallarımıza göre yaşamıyordu; bu nedenle onunla diplomatik olmak zorundaydık ancak fazla abartmadan: Bunun da ötesinde biz, suçlu dünyasının en eski ve en önemli bölgesi olan Low Nehri'nden geliyorduk ve sadece Sibiryalı oluşumuzla bile saygıyı hak ediyorduk.

Pavel barda, Rusya'nın güneyinden gelen ve para dışında belli bir kanuna ya da kurala uymayan -servetleriyle, son moda kıyafetleriyle, altın bileklikleri, zincirleri ve yüzükleriyle gösteriş yapan- bir grup arkadaşıyla birlikteydi. Bu tür davranışlardan hoşlanmazdık: Sibirya geleneğine göre, saygın bir suçlunun, dövmesi dışında üstünde hiçbir şeyi yoktur; geri kalanları da Tanrı'nın öğütlediği gibi mütevazıdır.

Onları selamladık ve içeri girdik. Barın sahibinin, arkadaşlarıyla kart oynadığı masadan bir adam ayağa kalktı. Otuz yaşlarında, zayıf bir adamdı; her yeri altınlarla bezenmiş ve baharda açan çiçekler gibi tatlı esanslar sürülmüş ya da Sergey Amcam'ın deyimiyle 'fahişe gibi' kırmızı bir ceket giymişti. Oldukça agresif bir biçimde cevap verdi: Açılış konuşması, bizim kurallarımıza göre onu hacamat etmeye yetecek derecedeydi.

Tam bir baş belasıydı; onun gibi adamlar, yoldan geçenleri korkutmak için havlayan köpeklere benzerler. Sahip oldukları tek fonksiyon budur. Soylu ve tecrübeli bir suçlu bunu bildiği için onları görmezden gelir; gözünün ucuyla dahi bakmaz; bu nedenle, onun bir fraer, yani soytarı olmadığı hemen anlaşılır.

O aptalı ardımızda bağırıp çağırırken bırakıp masaya doğru ilerledik.

Yaşlı Pavel bize yakından baktı ve kabaca ne istediğimizi

BELONGS TO KAKTUS TEAM

sordu.

Gagarin, çocuk cezaevinde üç dönem geçirmişti ve ondan yaklaşık bir yıl öncesinde de iki polis öldürmüştü. On yedi yıllık ömründe, bu tarz insanlarla nasıl konuşulması gerektiğini bilecek kadar çok tecrübe depolamıştı; o nedenle, durumu ona kısaca özetledi.

Ona paradan ve suçluların bulunması gerektiğinden bahsetti.

Bir anda her şey değişti. Pavel ayağa kalktı ve gömleğini bir çırpıda açıp altın zincirler ve dövmelerle dolu göğsünü açıkta bıraktı. Aynı zamanda da bağırıyordu:

"Böyle bir suç işlemiş kimseler için af yoktur! Tanrı'ya yemin ederim ki onu bulacağım ve kendi ellerimle öldüreceğim!"

Gagarin, kendi cenaze törenindeki ölü bir adam kadar soğuk ve sakindi; öldürmesine gerek olmadığını söyledi – bunu biz yapabilirdik; ancak eğer etrafa haber salar ve onu bulmamıza yardımcı olursa bu çok işimize yarardı. Daha sonra Gagarin, bize yardım edecek olanları büyük bir ödülün beklediğini yineledi.

Pavel bize, bunu yapan serserinin kim olduğunu bulabilmek için elinden geleni yapacağını söyledi. Sonra bize içki teklif etti, ancak biz, yapacak daha çok işimiz olduğunu söyleyip iznini istedik.

Biz daha oradan ayrılırken barın kapısına arabaların ve küçük motosikletlerin yanaşmaya başladığını fark ettik: Belli ki Pavel durumu açıklamak için bölgedeki insanlara haber salmıştı.

İkinci limanımız Railway Bölgesi'ydi. Bu bölgenin insanları ev soygunları konusunda ustaydılar. Onlar, Sovyetler Birliği'ndeki pek çok hapishanede uygulanan kuralları benimseyen, multietnik bir topluluktu. Her şey kolektivizm üstüne kurulmuştu; En Yüksek Otoriteler, Büyük Hırsızlar herkesin parasına el koyuyordu.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Daha önce de bahsettiğim gibi Railway, üyeleri ve destekçilerinin çok sayıda olması nedeniyle aşikâr biçimde Rus suç dünyasını elinde tutan Kara Tohumlar tarafından yönetilen bir bölgeydi.

Kara Tohumlarla aramızda her daim bir gerginlik vardı; onlar kendilerini suçlu dünyasının liderleri olarak tanımlıyorlardı ve içerde de dışarıda da mevcudiyetleri oldukça açıktı; ancak suçlu geleneklerinin temelleri, pek çok kuralları ve hatta dövmeleri bile Urkalar'dan kopya edilmişti.

Onların sınıfı yüzyılın başlangıcında ortaya çıkmıştı; ülkenin, sosyal olarak çok zayıf ve çaresiz insanlarla dolu olduğu, serserilerin ve ufak çaptaki suçluların bedava yemek ve akşamları başlarını sokacağı bir çatı için hapse girmekten mutlu oldukları bir dönemde. Sonuç olarak; güçlü ancak pek çok Kara Tohum otoritesinin de kabul ettiği gibi, oldukça kusurları olan bir topluluk oldular.

Railway'de işler az çok bizde ki gibi organize ediliyordu. Burada da bölgede olanlardan sorumlu olan ve Büyük Hırsızlar'a hesap veren Gardiyan vardı; sınırdaki giriş çıkışlar da kontrol ediliyordu.

Tam beklediğimiz gibi, Railway sınırında genç suçlular tarafından yolumuz kesildi.

Ne kadar rahat olduğumuzu göstermek için, onlardan biri gelip Gagarin'le konuşmaya başlayıncaya dek arabanın içinde bekledik. Diğerleri arabalarına yaslanıp sigara içmeye başladılar ve ara sıra bize gelişigüzel dalgın bakışlar attılar.

İçlerinden birini tanıyordum; Centre'deki kavgada yaraladığım kişiydi. Her nasılsa sonradan her şey yoluna girmişti ve kurallara göre, yaşanan şey yaşandığı yerde kalır ve bir daha anılmazdı. Bana baktı; arabanın içinden ona elimi salladım ve o da sanki yaralandığı yer hâlâ acıyormuşçasına yüzünü buruşturdu. Daha sonra bana bakıp güldü ve işaret parmağıyla 'dikkatli ol' anlamına gelen -bana kızgın olmadığını belirtmek istercesine- şakacı bir hareket yaptı.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Ben de ona sırıtarak karşılık verdim ve daha sonra ellerimi gösterdim: Avuç içlerim yukarı bakacak şekilde olumlu bir hareket yapıp onların boş olduğunu gösterdim; bu şekilde alçakgönüllülüğümü ve olanları umursamadığımı belirttim.

Ben bu çocukla işaretleşirken Gagarin de diğerine ziyaretimizin maksadını anlatıyordu. Telefonla birini aradılar ve birkaç dakika sonra motosiklet üzerinde bir çocuk geldi. O bizim rehberimizdi; bizi bölgenin Gardiyanı 'Barbos'a götürecekti; adam cüce olduğu için, ufak ve zayıf köpeklere şakayla denilen barbos adını lakap olarak almıştı.

Barbos hatırı sayılır bir adamdı – iyi eğitimli, zeki, akıllı ve hatta kendi boyuna gülebilecek derecede, nadir bulunan bir mizah anlayışına sahipti. Ancak onun karakterinde de daha az olumlu olan bir taraf vardı: Çok çabuk öfkeleniyordu; kırk altı yıllık hayatında dörtten fazla cinayetten hüküm giymişti.

Onunla ilgili pek çok çılgın hikâye anlatılırdı. Örneğin; annesi bir cadıymış ve onu elmas külleriyle besleyerek ölümsüz yapmış. Ya da annesinin karnındayken ikizini yok etmiş, bundan dolayı annesi ona lanet okumuş ve büyümesi durmuş, boyu kısa kalmış.

Barbos'u yıllardır tanıyan amcam, küçükken onun, insanların başına demir sopayla vurma egzersizleri yapmak için kasaba gittiğini söylerdi: Kancalarda asılı, derisi yüzülmüş hayvanların kafasına sertçe geçirirmiş ve usta bir katil olana dek bu tekniğini geliştirmiş.

Katilliğin, en yüksek Otoriteler tarafından bile küçük görüldüğü Kara Tohumlar gibi bir toplulukta bu tarz bir adamın hiyerarşi de böyle bir pozisyona ulaşmış olması oldukça ilginçti: Bana kalırsa Kara Tohumlar, son zamanlarda biraz kontrolden çıkmış olan ve sıkı bir yönetime ihtiyacı varmış gibi görünen toplumuna karşı, o hassas dönemlerinde insanların ağzını kapatabilmek için Barbos'a Gardiyanlık görevi vermişti.

Motosikletin üstündeki çocuğu takip ederek, demiryolu

BELONGS TO KAKTUS TEAM

hattının arkasındaki yan yollara girdik. Çocuk birden durdu ve açık bir kapıyı işaret etti. Arabadan indik ve aynı anda, yanında üç genç suçluyla Barbos belirdi.

Bize doğru geldi ve selamlaştık. Sibirya kuralları gereğince, ev sahibi önce Low Nehri'ndeki büyüklerin hallerini sordu. Her bir cevabımızdan sonra kendini kutsadı ve Tanrı'ya, bizim büyüklerimize gösterdiği iyilikten ötürü şükretti. Formalitelerden sonra bize ziyaretimizin sebebini sordu.

Gagarin kısaca tüm hikâyeyi özetledi ve bize kesin bilgiyi getirecek olan kişiye verilecek olan para ödülünden bahsettiğinde cücenin yüzü değişti, öfkeden gerilerek bilenmiş bir bıçağa döndü.

Yardımcılarından birini çağırdı ve kulağına bir şey fısıldadı; sonra aceleyle bizden özür diledi ve yakın zamanda her şeyi açıklayacağını belirtti. Birkaç dakika sonra adamı elinde ufak bir bavulla çıkageldi ve çantayı Barbos'a uzattı. Barbos da çantayı, içini açıp hepimize gösteren Gagarin'e uzattı: İçinde dolar desteleri ve iki silah vardı.

"Burada on bin dolar var; o pisliğin başına koyduğunuz ödüle ekliyorum… Silahlara gelince," derken kurnazca gülümsedi cüce, "Bunlar ikiniz için: Onu bulduğunuzda, biz böyle bir şey yapmaya kalkışamayacağımız için, bölgemizdeki tüm dürüst hırsızlar adına da bu silahları onun üstüne boşaltın. Sizin insafınıza kalmış."

Geri çeviremedik -bu kabalık olurdu- ve teşekkür ettik.

Barbos'un karşılaması ve cömertliğinin verdiği güzel hisler içinde bölgeden ayrıldık ancak ben perişandım. Öncekinden daha kötü durumdaydım: Ksyusha aklımdan çıkmıyordu. Çok derinlerde hissediyordum acımı; sanki o artık hayatta değilmiş gibi üzüldüğümü fark ettim.

Sıradaki durağımız Baykal Amur Magistral kısaltması, 'BAM', olarak bilinen bölgeydi; demiryolu hattı meşhur Baykal Gölü ile büyük Sibirya Nehri'ni birleştiriyordu.

Demiryolu hattı boyunca bir otoyol inşa edilmiş, 1960'lı yıl-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

larda çok sayıda insanın yaşamak, çalışmak ve sosyalizm sürecini garantiye almak için bu bölgelere gelmesiyle birlikte yeni sanayi şehirleri oluşmuş. Bu şehirlerin hepsi birbirine benzerdi: Beş ya da altı tane, 'ufak bölgeler' olarak tanımlanan yerleşim yerleri ve çok sıkıcı bir tabiatları vardı. Evlerin hepsi aynı modelde inşa edilmişti: Üç sıra halinde dizilmiş dokuz katlı bloklar ve blokların önünde, güneş ışığı yoksunluğundan dolayı bir sezondan fazla dayanmayan ağaçlar ve çim bitmeyen ufak bahçeler vardı. Bu ufak arsalar üzerinde çocuklar için oyun alanları da vardı; demir ve betonlardan yapılmış, keskin köşeleri olan devasa oyuncaklar komünist tarzda boyanmıştı – neyi temsil ettiğinden bir haber olan tek bir renk, sadece herkesin birbirine eşit olmasının zorunlu olduğu komünist toplumun idealinde olduğu gibi. Tabiat ana timsahları yeşil, aslanları sarımsı yaptığı halde onlar hepsini kırmızıya boyadığı için oyuncaklar manyak bir ressamın elinden çıkmış gibi duruyordu. Çocukların eğlenmesi için yapılan bu hayvan oyuncaklar çimentoyla asfalta sabitlenmişlerdi ve birkaç sağanak yağıştan sonra pas içinde kalmışlardı. Çocukların bir yerlerini kesip tetanos olma ihtimalleri çok yüksekti.

Yeni şehirlerde yer alan bu mükemmel oyun alanları, her gün başka bir yaralanma vakası yüzünden 'elveda çocuklar' demişti. Yıllar sonra bu şehirlere yaşamaya gelenler, evlatlarının sağlıklı ve mutlu bir çocukluk geçirmeleri için parklardaki oyuncakları sökmüşler.

BAM, sefil ve fakir kimselerin yaşadığı, dokuz katlı binalardan oluşuyordu; çoğu çeteci ya da Sibirya'da 'yasaklı' olarak tanımlanan insanlardı – cahilliklerinden dolayı suçlu kurallarını kaldıramayan ve asil bir suçlu yaşamı sürdüremeyenler.

BAM'da bağımlılık sosyal bir eğilimdi. Uyuşturucu akışı gece gündüz devam ediyordu. Çocuklar on iki yaşında madde kullanmaya başlıyor ve yetişkinliğe erebilirlerse şanslı sayılıyorlardı; daha reşit olmadan yaşlanıyorlardı – dişleri dökül-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

müştü ve mermer gibi tenleri vardı. Hırsızlık ve yan kesicilik gibi büyük suçların yanı sıra cinayet de işliyorlardı.

BAM ile ilgili anlatılan bazı hikâyeler tüyler ürperticiydi – cahilliğin ve umutsuzluğun, insanları ne noktalara getirdiğinin korkunç örnekleriydiler: Yeni doğan bebekler anneleri tarafından camdan atılıyor, oğullar vahşice ailelerini katlediyor, kardeş kardeşi öldürüyor, genç kızlar ağabeyleri, babaları ya da amcaları tarafından fahişelik yapmaya zorlanıyorlardı.

Oldukça multietnik bir bölgeydi – pek çok Moldovalı, çingene, Ukraynalı, güney Rusyalı ve Kafkaslar'dan birkaç aile. Tek bir ortak noktaları vardı: Hepsi medeni bir şekilde yaşamaktan yoksundu.

BAM'da kural, kanun yoktu; yaşanan korkunç olaylar konusunda, dürüst suçlular dışında kimse sorumluluk almıyordu.

Sonuç olarak, orada yaşayan insanlar zakontacheny, yani 'bozulmuş' olarak tanımlanıyordu. Suçlu kurallarına göre, onlarla sıradan insanlar gibi iş birliği yapılmazdı. Herhangi bir fiziksel temasta bulunmak yasaktı; sesli olarak ya da ellerini sıkarak selamlaşmak yasaktı. Daha önce onlar tarafından kullanılmış hiçbir eşyaya el süremezdin. Onlarla birlikte yiyemez, içemez, aynı evi ya da masayı paylaşamazdın. Hapishanede - daha önce de bahsettiğim gibi- bozulmuş mahkûmlar kendi köşelerinde yaşarlardı; genellikle ranzaların altında yatar ve ortalarında delik açılarak işaretlenmiş tabak ve kaşıklarla yemek yerlerdi. Kirli, yırtık kıyafetler giyerlerdi ve ceplerinin olmasına izin verilmediği için cepleri sökülür ya da kesilirdi. Tuvaleti her kullanışlarından sonra içine kâğıt yakıp atarlardı; suçlu inanışına göre ancak ateş, bozuk insanlardan gelen kirleri arındırabilirdi.

Bir kez bozulmuş olarak mimlenen kişi bir daha asla bu damgadan kurtulamazdı; hayatları boyunca bu damgayı taşırlardı; hapishanenin dışında da kendileri gibilerle birlikte yaşamaya zorlanırlardı çünkü kimse onları etraflarında istemezdi.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Homoseksüel ilişkiler oldukça yaygındı, özellikle de kendilerini Rusya'nın büyük şehirlerinde pazarlayan, gençlikleri ve basit talepleri dolayısıyla homoseksüel çevrede oldukça rağbet göre genç bağımlılar arasında. St. Petersburg'daki pek çok saygın isim onları kullanıyor, karşılığında birahanede bir akşam yemeği ısmarlıyor ya da o gece, sıcak bir yatakta uyuyup duş alabilecekleri bir otel odasında kalmasına izin veriyorlardı. Bu çocukların yaşları on iki ile on altı arasında değişiyordu. On yedi yaşına geldiklerinde, 'sistem'de -suçlu argosunda bağımlı olarak- dört yıl geçirdikten sonra, tamamen bitik hale geliyorlardı.

Suçlu kurallarına göre, bozulmuş birine elle vurmak yasaktı: Eğer gerekliyse ayakla tekme atılır ya da demir sopa veya çubuk kullanılırdı. Onlar asla bıçaklanmazdı; çünkü düşmanını bıçaklayarak öldürmek, ona saygının bir göstergesiydi ve kurbanın hak etmesi gereken bir şeydi. Eğer dürüst bir suçlu, bozulmuş birini bıçaklarsa, o da kalıcı olarak bozulur ve hayatı mahvolurdu.

Bu nedenle BAM insanlarına davranırken dikkatli olmalı ve nasıl hareket edeceğini bilmeliydin; aksi takdirde toplumdaki yerini kaybetme riskin vardı.

BAM'da 'Direk' olarak anılan bir yer vardı. Zamanında elektrik kabloları için yapılmaya başlanmış, ancak bir türlü tamamlanmamış, beton bir direk vardı. O dönemde bölgede gücü elinde tutan kimseler bu direğin etrafında toplanırdı; bir tür kral tahtı gibi diyebiliriz. Güç dengeleri o kadar çok el değiştirirdi ki Low Nehri'nin dürüst suçluları BAM'daki bu iç savaş için 'direğin etrafında dans' der ve dalga geçerlerdi.

BAM'da herhangi bir suç ahlâkı ya da kanunu olmadığı için suçlular arasındaki savaş da oldukça şiddetli geçiyordu; korku filminden kaotik bir sahne canlandırıyormuş gibi görünüyorlardı. Kabile üyeleri, adamlarının, tiryakilerin ve çocukların yardımıyla hasımlarını ortadan kaldırıp bölgedeki uyuşturucu ticaretini elinde tutmaya çalışan eski bir suçlunun etrafında

BELONGS TO KAKTUS TEAM

toplanırdı – o dönemde uyuşturucu işini elinde tutan kabile gücü de elinde tutardı. Bıçak kullanırlardı çünkü çok fazla ateşli silahları yoktu ve onları kullanmakta da pek başarılı değillerdi; tabanca ve tüfeklere aşina olarak yetiştirilmemişlerdi. Savaş dönemlerinde, düşman oldukları kabile üyelerinin eşlerini ve çocuklarını da öldürüyorlardı – vahşetleri sınır tanımıyordu.

Bölgeye girdik ve doğruca Direk'e doğru ilerledik. Saf keder ve acı ile bütünleşmiş sokaklardan geçerken, bir yandan da böyle bir yerde doğmamış olduğumuz için kendimizi şanslı hissettik.

Direk, etrafı okullardaki gibi plastik sıralarla ve bir sandalyeyle çevrilmiş ufak bir meydanın ortasındaydı. Sıraları dolduran yaklaşık on beş çocuğun ortasındaki sandalyede ise, yaşı tahmin edilemeyecek kadar çökmüş duran yaşlı bir adam oturuyordu.

Arabadan indik. Kuralların gerektirdiği gibi sert davranmak zorundaydık; arabanın bagajındaki sopaları aldık ve onlara doğru ilerledik. Hava gerginlik doluydu; birkaç metre ötelerinde durduğumuzda tam bir terör haline geldi. Çok yakınlaşmamız ve mesafemizi korumamız önemliydi; bu şekilde suçlu toplumundaki yerimizi belli etmiş oluyorduk. Tek kelime etmediler ve gözlerini aşağı devirdiler; dürüst insanlara karşı nasıl davranmaları gerektiğini biliyorlardı. Kurallara göre, konuşmayı onlar başlatamazdı; sadece sorulara cevap verebilirlerdi. Gagarin selam vermeden, doğrudan yaşlı adamı adres göstererek, pazar yerinde bir kıza tecavüz edildiğini ve bunu yapanı bulmak için bize yardım edecek kişiye yirmi bin dolar ödül verileceğini anlattı.

Yaşlı adam aniden sandalyesinden fırladı ve sırada oturan, yüzü koca bir yanıkla biçimsizleşmiş ufak çocuğun yakasına yapıştı. Çocuk çaresizlik içinde, olayın kendisiyle bir ilgisi olmadığını söyleyerek bağırmaya başladı ama yaşlı adam onun kafasını kanatıncaya kadar tekrar tekrar vurdu ve bağırdı:

BELONGS TO KAKTUS TEAM

"Seni pislik, piç kurusu! O kıza tecavüz edeceğini biliyordum, seni rezil!"

Diğer çocuklar da sıralarından zıplayıp arkadaşlarına vurmaya başladılar.

Çocuğu diğerlerinin eline bırakan yaşlı adam bir şeyler söylemek istercesine bize döndü. Gagarin konuşma iznini verdi ve adamın ağzından kelimeler saçılmaya başladı (Bizim bölgemizde olsa ölmesine sebebiyet verecek derecede çok hakaret ve lanet içeren kelimeler); bizim çoktan anladığımıza göre kelimelerinin ana fikri, tecavüzü yapanın biçimsiz suratlı küçük çocuk olduğuydu.

"Pazarda birlikteydik," dedi yaşlı adam. "Onu kızı takip ederken gördüm; bir şey yapmaması için ona bağırdım ancak o ortadan kayboldu. Bir daha görmedim; ondan sonra da ne oldu bilmiyorum."

Hikâyesi o kadar aptalca ve toydu ki, hiçbirimiz bir an bile inanmadık.

Gagarin ondan kızı tarif etmesini istedi ve yaşlı adam birden panikledi; anlaşılmaz bir şeyler mırıldanmaya başladı, elleriyle havada bir dişi figürü çizermiş gibi.

Çok geçmeden, Gagarin'in elinde tuttuğu sopanın büyük bir şiddet ve hızla yaşlı adamın kafasına indiğini, kendinden geçip yere düştüğünü ve burnundan kan geldiğini gördüm.

Diğerleri hemen tecavüzle suçlanan çocuğu -bir kıza tecavüz etmek şöyle dursun, mastürbasyon bile yapamayacak kadar çelimsiz olan çocuğu- dövmeyi bıraktılar ve kaçıştılar.

Direk'in altında sadece kırık kafasından kanları yayılan yaşlı adam ve para için günah keçisi ilan ettikleri çocuk kalmıştı. Bu manzara ve o ihanet düşüncesi beni daha da üzdü ve kalbimin burukluğunu daha da derinleştirdi.

Hiçbir şey elde edemeden, kaçan çocuklardan birinin, bize satmak için gerçek tecavüzcüyü bulmasını umut ederek bölgeden ayrıldık.

'Büyükanne Masha'nın Düdüğü' olarak bilinen yere git-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

meye karar verdik. Burası yaşlı bir kadının suçlulara yemek yaptığı ve işlettiği bir tür restorandı. Yemekler mükemmel, ortam ise oldukça samimi ve sıcaktı.

Büyükanne Masha gençliğinde demiryollarında çalışmış ve boynunda hâlâ trenin hareket saatleri için çaldığı düdük asılıydı: Mekânın ismi buradan geliyordu.

Rusya'nın farklı hapishanelerinde uzun süredir ceza çekmekte olan üç oğlu vardı.

İnsanlar yemek ya da iş konuşup kart oynayabilecekleri sessiz bir akşam geçirmek ve aynı zamanda bir banka kasası görevi gören ve suçlular tarafından bırakılmış malzemelerle dolu mahzene bir şeyler saklayabilmek için Düdük'e giderlerdi: Bazen Büyükanne, kendi not defterinden dikkatlice yırtıp üzerine muhteşem el yazısıyla şöyle şeyler yazdığı makbuzu suçlulara verirdi:

"Dürüst el (bir suçlu) küçük dişe (güvenli bir yer) yağda muhafaza edilmiş mantar ve üç baş yeşil lahana (mühimmatlı ve susturuculu otomatik bir tüfek ve üç bin dolar) teslim etti (argoda 'bir şeyi dikkatlice emanet etmek'). Tanrı bizi korusun, şeytanı ve fitneleri bizim sefil ruhlarımızdan uzak tutsun (suçluya şans ve beraber yaptıkları işin sonucunun kârlı olması dileği). Garip Ana (oğulları ya da kocası hapiste olan kadınlara verilen sıfat; suçlu toplumunda 'dul' ya da 'bekâr' gibi verilen sosyal isimlendirmelerden biri) Masha."

Büyükanne Masha muhteşem pelmeni yapardı; Sovyet ülkelerinde oldukça yaygın olan, içi et dolu bir tür Sibirya mantısı. Mantı yapmaya karar verdiğinde birkaç gün öncesinden haber salardı: Mutfak ve ayak işlerinde yardım etmeleri karşılığında evine aldığı kimsesiz çocukları yollardı. Çocuklar bisikletlerine biner, insanların toplandıkları yerlere gider ve Büyükanne Masha'nın ne pişirdiğini söylerlerdi.

Bunun yanı sıra çocuklar son havadisleri de yayardı: Eğer etrafa bir bilgi yaymak istiyorsan bu çocuklara biraz para ya da birkaç paket sigara önermen yeterliydi; birkaç saat içinde

BELONGS TO KAKTUS TEAM

bölge konudan haberdar olurdu. Polise karşı mücadele etmek konusunda da oldukça iyiydiler: Eğer Bender'ın herhangi bölgesinde bir olay varsa ve polis birini tutuklamaya gelmişse çocuklar herkese haber salardı ve insanlar tutuklanan kişinin serbest kalmasıyla ilgilenirlerdi, ayrıca sırf eğlence olsun diye de polisle silahlı çatışmaya girerlerdi.

Soruşturmamızı ve dürüst teklifimizi bölgeye yaymak için Büyükanne Masha'nın çocuklarının yardımına ihtiyacımız vardı; fakat biraz yorgunduk ve acıkmıştık.

Düdük'e vardığımızda karanlık çöküyordu. Her zamanki gibi bizi gülümsemesi ve nazik sözleriyle karşıladı, 'ufaklıklar' diyerek bizi yanaklarımızdan öptü. Ona göre hepimiz birer çocuktuk; hatta bizden büyükler bile. Masaya oturduk ve o da bize katıldı; bunu herkese yapardı: Yiyecek bir şeyler getirmeden evvel seninle biraz sohbet ederdi. Ona, başımıza gelen felaketten bahsettik; bizi dinledi ve sonra hikâyeyi çocuklardan duyduğunu söyledi. Elinden hiç düşürmediği bez parçasıyla kırışık yüzündeki gözyaşlarını kurularken biz sessizce oturduk. Onun yüzüne baktığında insan Toprak Ana'nın vücut bulduğunu düşünüyordu.

Büyükanne Masha bize sofra takımı ve içecek bir şeyler getirmeye başladı. O esnada biz de onun oğullarından, ufak tefek, tek gözü olmayan ve kar beyazı saçlarıyla içlerinde en açık tenli olanı çağırdık; 'Begunok' yani 'en hızlı koşan'. Çok ciddi bir çocuktu; eğer sana bir şey yapacağına dair söz vermişse, onu yapacağından emin olabilirdin. Şehirdeki tanıdıklarına haber salmasını ve özellikle insanların toplanıp içki içtikleri ve takıldıkları barları dolaşmasını istedik. Mel çocuğun eline bir paket sigara ve beş dolar sıkıştırdı, saniyeler sonra bisikletinin son hızla yola koyuluşunu işittik.

Olağan neşeli sohbetimiz olmadan, sessizce yemeğimizi yedik. Kurt gibi açtım ancak boğazımdan geçmiyordu. Lokmaları çiğnerken göğsümde acı hissediyordum. Alkolle ıslatmadan lokmaları yutamıyordum; böylelikle, çok geçmeden

BELONGS TO KAKTUS TEAM

sarhoş oldum ve ağlayacak kadar çok duygusallaştım. Diğerleri de benzer durumdaydı. Yemek gayet yavaş, keyifsiz bir şekilde devam etti. Herkesin gözleri gittikçe donuklaşıyordu ve ortam gerçekten çok kasvetliydi.

Ağır iç çekişler ve kısık iniltilerin ortasında, içimizden biri ağlamaya başladı, ancak bu zayıflık göstergesinden utanarak, yavaşça akıttı gözyaşlarını. Çetenin en küçüğüydü. On üç yaşındaydı ve adı Lyocha'ydı; bir deri bir kemik görünüşünden dolayı lakabı 'Mezar'dı: çok zayıf ve her daim hasta olduğu gibi, devamlı olarak kötü bir ruh hali içindeydi. Neredeyse on kez kendini asmaya kalkışmıştı ancak her defasında içimizden biri tarafından kurtarılmıştı. Hatta bir keresinde amcasının silahıyla kendini kalbinden vurmaya çalışmıştı ama kurşun akciğerini delip geçmiş ve zaten kötü olan sağlığını daha da kötüleştirmişti. Diğer bir seferinde, körkütük sarhoşken nehre atlayıp kendini boğmaya çalışmıştı ama o kadar iyi yüzücüydü ki başarılı olamamıştı, hayatta kalma içgüdüsü galip gelmişti. O ana dek bileklerini kesmemiş olmasının tek nedeni, kan görmeye dayanamıyor oluşuydu: Kavgalarda bile bıçak kullanmazdı, karşı tarafa muştayla ya da demir sopayla saldırırdı.

Mezar, çok problemli bir çocuktu; fakat her şeye rağmen bizim grubumuza oldukça iyi uyum sağlamıştı ve hepimizin kardeşi gibiydi. İntihar eğilimi, onun içinde saklanan bir hayalet gibiydi; ne zaman ortaya çıkacağından emin olamıyorduk, bu nedenle her daim kendinden yaşça büyük olan Vitya, yani 'Kedi' tarafından kontrol ediliyordu, annesinin anlattığına göre Vitya doğduğu gün kedileri Lisa da dört yavru kedi dünyaya getirmiş ve Lisa geceleri onun beşiğine gidip onu emzirirmiş; bu nedenle annesi onun yarı kedi olduğunu söylerdi. Bu ikisi -Mezar ve Kedi- hep birlikte dolaşırlardı; asıl meslekleri balık tutmak ve motorbot çalmaktı; onlar nehrin eksperleriydiler, tüm noktaları bilirlerdi -su nerede durgun nerede süratli, akıntı nerede girdap oluyor, en derin yatak neresi- ve

BELONGS TO KAKTUS TEAM

yılın her döneminde balığın nerede bulunduğunu mutlak surette bilirlerdi. Çıktıkları hiçbir balık keşfinden kayıkları boş dönmemişlerdir, asla.

Partilerde ve ne zaman birlikte içsek Mezar'ın gözünden aniden yaşlar akmaya başlardı ve bu, yakın zamanda kendini öldürmeye çalışacağına dair açık bir işaretti: Böyle durumlarda, bizim belirlediğimiz ve Mezar'ın da onayladığı (sarhoş olmadığı ve tüm problemlerine rağmen hayattan keyif aldığı bir esnada) kurallar gereğince içkisini elinden alıyorduk; daha ciddi durumlarda ise onu halatla sandalyeye bağlıyorduk.

Tam da bu nedenden dolayı Düdük'te, Mezar elindeki mendille yüzünü silip ağlamamaya çalışırken, Gagarin Kedi'ye bir işaret yaptı ve Kedi hemen Mezar'ın önündeki votka şişesini alıp, yerine Sovyet Coca Cola'sı olan Puppet koydu. Mezar ağlamayı kesti ve Puppet'i başına dikip, uzun ve kederli bir geğirtiyle sonlandırdı.

Gagarin bizim şoförlerle konuşuyordu: Makar 'Karakulak' ve Ivan 'Tekerlek'. İkisi de daha yirmili yaşlarındaydı ve beş yıllık cezalarını yatıp yeni çıkmışlardı. İkisi çok yakın arkadaştı. Birlikte pek çok soygun yapmışlardı; fakat en sonuncusunda polisle çıkan çatışmada Tekerlek yaralandı ve onu orda bırakmayı reddeden Karakulak da arkadaşına olan sadakatinden dolayı tutuklandım.

Kurallara göre, görev süresince gezdiğimiz bölgelerdeki suçlularla iletişim kurmamız konusunda bize yardım edemeyeceklerdi, bu çok üzücüydü. Onların yardımı gerçekten işe yarayabilirdi; hiçbirimiz reşit olmadığı için Sibirya kurallarına saygı duymayan bazı suçlular, çocukları muhatap almayı kişisel bir hakaret olarak algılıyordu. Karakulak ve Tekerleğin yapabileceği şeyler, bize nasıl davranacağımızı söylemek ve bizden farklı kurallara sahip toplumlarla nasıl görüşeceğimizi, her bir insanın ve toplumun özelliklerinden nasıl faydalanabileceğimizi anlatmaktı. Bu, bizim yetiştirilişimizin önemli bir parçasıydı; yetişkinler her bir olayı, büyüklerimiz tarafından

BELONGS TO KAKTUS TEAM

gözetilen kanunlara uygun biçimde, biz gençlere izah ederlerdi.

Gagarin, Karakulak ve Tekerlek'in söylediklerini dinlerken, diğerleri kendi aralarında konuşmaya başladılar. Belki de Mezar'ın ağlaması hepimizi uyandırmış ve tekrar birlik olup olaya odaklanmamıza yardımcı olmuştu.

Mel aniden, on yaşından beri sarhoş olduğu zamanlarda anlattığı hikâyeyi anlatmaya başladı – çocukluk fantezisini. İddia ettiğine göre nehir kenarında bir kızla tanışmış ve onu sinemaya götüreceğine dair söz vermiş. Daha sonra sevişmeye başlamışlar; hikâyenin bu noktasına geldiğinde Mel hep aynı yorumu yapıyordu:

"Bir prensesle beraber olmak gibiydi." Daha sonra kendini güçlü ve usta bir âşık olarak tanımlayarak, yaşadıklarını en ince ayrıntısına kadar anlatırdı. Hikâye, genç kızın onun omzunda ağlayıp biraz daha kalması için ısrar etmesi ve Mel'in balığa geç kaldığı için onu gönülsüzce orada bırakıp yanından ayrılmasıyla son bulurdu.

Bu, inanması imkânsız, komik bir saçmalıktı; fakat Mel arkadaşım olduğu için onu sahte bir merak ve gerçek bir sabırla dinlerdim.

Öyle coşkulu anlatırdı ki, sevinçten gözleri çizgi gibi kısılırdı. Hikâyeye devasa elleriyle jestler katardı ve eli ne zaman votka şişesine doğru gitse, düşmesin diye şişeyi tutmak zorunda kalırdım.

Her zaman olduğu gibi, yemek masası çilingir sofrasına dönmüştü. İçmeye devam ettik ve çok fazla sarhoş olmamak için Büyükanne Masha'nın getirdiği yemekleri votkaya katık ettik.

Gece yarısından önce Begunok yeni haberlerle çıkageldi: Kafkaslar'dan bir grup çocuk, Ksyusha'ya tecavüz edildiği sıralarda Centre'de dolaşan yabancı simalar görmüşler.

"Telefon kulübesinin orada geziniyorlarmış," dedi Begunok, yüzünde ciddi bir ifade ile, "Bir kızı sıkıştırıyorlarmış."

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Daha fazla dinlemeden arabalara doluştuk.

Kafkaslar en az bizimki kadar eski bir bölgeydi. Birçok sakini Kafkaslar'dan gelme olduğu için ve konumu itibariyle bölge böyle anılıyordu: Bölge tepelerden oluşuyordu. Kafkaslar'ın suçluları pek çok farklı topluluğa mensuptu ancak en önde gelenleri 'Gürcü Kabile' idi. Onlardan sonra Ermeniler, Kamashchatoy -Ermeni organize suçlar- kurucuları gelirdi ve son olarak, diğer bölgelerden insanlar: Azerbaycan, Çeçenistan, Dağıstan, Kazakistan ve Özbekistan.

Gürcüler ve Ermeniler iyi geçinirlerdi; bölgedeki diğer halklar Müslüman ya da ateistken, onların Ortodoks Hristiyan dinine mensup Kafkaslar olmalarından dolayı güçlü bir birliktelikleri vardı. Gürcüler'in ve Ermeniler'in suç toplulukları aile yapısına sahipti: Biz Sibiryalılar'da olduğu gibi Otorite olmak için diğerlerinin saygısını kazanmana gerek yoktu; doğru ailede doğmuş olman gerekiyordu. Topluluğun mensupları aile bireylerinden oluşuyordu ve karaborsacılık, koruma şantajı, büyük çapta hırsızlıklar ve cinayet gibi suç bazlı pek çok işle meşgullerdi.

Bu çalışma biçimlerinden dolayı Gürcüler bizim toplumumuz tarafından pek takdir edilmezlerdi: Suçlularımız genellikle onlarla iletişime geçmeyi reddederlerdi; çünkü onlar kendilerini daima bir Otorite'nin oğlu ya da akrabası olarak tanıtırlardı. Sibiryalılar arasında böyle bir davranış kabul edilemezdi, çünkü bizim toplumumuzda herkes kendinden sorumluydu ve kökleri ikinci plandaydı; Sibirya'da ancak ölüm kalım meselesi gibi ciddi durumlarda ailenin korumasına başvurabilirdin.

Bu ve bunun gibi nedenlerden dolayı Kafkaslarla aramızda pek çok anlaşmazlık vardı: Şehirde her karşılaşmamız kavgayla sonuçlanırdı ve nadiren biri ölürdü.

İki yıl öncesinde, arkadaşlarımızdan Mitya 'Julich', suçlu argosunda 'küçük suçlu', o yanındayken Gürcüce konuşup onu aşağıladığı için bir Gürcü'yü bıçaklamıştı. Julich, saldır-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

ganca tavrından dolayı onu uyarmıştı; ancak diğeri 'işgalciler' olarak tanımladığı Ruslar'dan nefret ettiğini belirterek Gürcüce konuşmaya devam etmişti. Bu, siyasi bir provakasyondu: Julich de onu bıçaklayarak tepkisini göstermişti ve diğeri, kaldırıldığı hastanede yaşamını yitirmişti. Bu ölümden sonra Gürcüler adalet için Kara Tohumlar'ın eski suçlularına başvurdular, ancak sonuç onları aleyhlerine oldu çünkü Gürcüler iki ciddi hata yapmışlardı: İlk olarak, ortada hiçbir sebep yokken bir suçluya kabalık edilmişti; ikinci olarak, polislerin işi olan ve suçluları uzaktan yakından ilgilendirmeyen politik meselelerin ağza alınması tüm suçlu toplumuna hakaret demekti ve olayda siyasi bir ima söz konusuydu.

Karardan sonra da Gürcüler sakinleşmedi. Birkaç kez intikam almaya çalıştılar: İlk olarak Vasya adında bir arkadaşımızı vurdular, şans eseri hayatta kaldı ve sonra şehirdeki diskoteklerin birinde Julich'i öldürmeye çalıştılar. Onu diskonun dışına çekmek için kavgaya tutuştular ve daha sonra çok sayıda insan üstüne saldırdı. Neyse ki bizler de onun yanındaydık ve kavgada arkasını kolladık.

Kavga ederken Julich'e 'torpil' gönderdiklerini fark ettik: Bu, kaza süsü vererek kavgada belli bir kişiyi öldürme yöntemiydi. İki ya da üç kişi kazaymış gibi hedefin – kurbanın ya da 'alıcının' -üstüne atlıyor ve o karmaşada diğer çocuğa -torpile- kurbana saldırma şansı veriyorlar ve o da tek atışlık ölümcül vuruşu yapıyordu; daha sonra kalabalığın arkasında toplanıyorlardı. Sonunda, eğer torpil başarılı olmuşsa hiç kimse bir şey fark etmeden tüm eylem sürat ve profesyonellikle tamamlanıyordu. Kurbanın ölümü kavganın olağan sonuçlarından biri gibi gösteriliyor ve hemen unutuluyordu; çünkü kavgalar, tatmin sağlamanın en sıra dışı yollarından biriydi ve katılımcılardan her biri hayati tehlikesinin olduğunun farkındaydı. Ancak arbede sırasında biri torpil ateşlerken yakalanırsa, kavga kurallarını ithal ettiği gerekçesiyle öldürülürdü: Bu eylem, cinayete tam teşebbüs olarak değerlendiri-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

lirdi. Bir adamın, bir suçlunun taammüden öldürülmesi alçaklık olarak görülürdü. Katilin suç onuru o an biterdi ve suçlu kanunlarının da dediği gibi, 'bir suçlunun onuru öldü mü, kendi de ölmüş demektir'.

O gün orda bizim sayımız onlardan oldukça azdı. Bize saldırmaya ve Julich'e torpil atmaya niyetlendiler, ancak o sırada bulunduğumuz bölgenin, Centre'nin çocukları tarafından duruma müdahale edildi. Bölgenin 'sahipleri' olarak kurallarını uygulamaya, kavgayı durdurmamızı söylemeye gelmişlerdi.

O sırada Gürcüler'in torpili herkesin gözü önünde Julich'i isabet alıp onu bıçaklamaya çalıştı ancak Julich sıyırmayı başardı. Torpil yere düştü ve bölgenin sahiplerinin sakin olması ve bıçağı elinden bırakması gibi taleplerine aldırmadan, kendi dilinde bir şeyler bağırmaya başladı. En sonunda, elindeki bıçağı ona vermesini isteyen Centre çocuklarından birinin elini kesti.

Üç saniye sonra Gürcüler, yaklaşık otuz kişi olan Centre çocukları tarafından toplu saldırıya uğradılar ve acımasızca dövüldüler.

Biz özür diledik ve durumu izah ettik. Daha sonra, vücudumuzda pek çok yara bereyle birlikte evlerimize dağıldık.

Low Nehri'ne vardığımızda Gardiyan'a neler olduğunu anlattık. Gürcüler'e karşı haklı olduğumuzu kanıtlamak için bizim gruptan olmayan, harici tanıklara ihtiyacımız vardı. Neyse ki Centre Bölgesi'nden üç çocuk, torpili kendi gözleriyle gördükleri konusunda yaşlı Otoriteler'e tanıklık ettiler.

Bir hafta geçtikten sonra Sibiryalılar, Kafkaslar'a ceza niteliğinde bir baskın düzenledi ve baskın, Julich'e yapılan komploda yer alan sekiz Gürcü'nün hayatını kaybetmesiyle sonuçlandı.

Haliyle, bu elim olay, zaten zorlu ilişkilerimiz olan Gürcülerle aramızdaki gerginliği daha da arttırmıştı. Gürcüler her yerde biz Sibiryalılar'ın katil ve adaletsiz olduğumuzu dile getirmeye başlamışlardı. Biz haklı olduğumuzu biliyorduk ve

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

mesele bizim lehimize sonuçlanmıştı; gerisi bizi pek ilgilendirmiyordu.

Kafkaslar Bölgesi'nde 'Labirent' olarak bilinen bir bara doğru sürdük. Burası bir tür bar-restorandı, içinde bilardo ve kart oynayabileceğin odalar bulunuyordu.

Begunok gayet açık konuşmuştu: Telefon kulübesinin etrafında yaşanan olayları anlatanlar, bu restoranın sahibinin oğullarıydı. Ve Gürcülerdi.

Sabaha karşı ikide Labirent'e vardık; kapıda pek çok araba vardı ve kumarcıların sesleri dışarıdan duyuluyordu. Bağırtıların çoğu, aralarına Rusça küfür kelimeleri eklenerek Gürcüce bitiriliyordu.

Arabalardan indik –sürücülerimiz, her duruma karşı motoru çalışır halde bırakacaklarını söylediler- ve hep birlikte içeri girdik.

Şu an bile, o anı düşündüğümde tüylerim ürperiyor: Bir grup çocuk -sümüklüler- etrafta onları öldürmek isteyenlerle dolu bir bölgede cesurca yürümekle kalmıyor; bir de daha tehlikeli suçluların bir araya geldiği bir bara giriyorlardı. Tüm bunlara rağmen hiç korkmuyorduk, çünkü halletmemiz gereken bir mesele vardı.

İçeri girer girmez Labirent'in sahibinin büyük oğlu Mino bize doğru geldi. Onu şahsen tanıyordum; kendi işinde gücünde olan, sessiz sakin bir çocuk olduğunu duymuştum. Ellerimizi sıkıp bizi selamladı ve oturmamız için bir masaya davet etti. Davetini kabul ettik ve o da kızlardan birine şarap ve Gürcü ekmeği getirmesini söyledi – evden getirecekti. Daha biz sormadan, Centre'de gördüklerini anlatmaya başladı.

İçlerinde üç Ermeni'nin de bulunduğu bir grup arkadaşıyla birlikteymiş; Ermeniler'den biri, oraya çok uzak olmayan bir mesafede, pazarda bir çiçek tezgâhı işletiyormuş. Hep birlikte telefon kulübesinin yanında -insanların genellikle buluştukları yerde- dikilirlerken, sarhoş ya da uyuşturucu etkisindeki on gencin bir kızı sıkıştırdığını, tehdit ve kaba davranışlarla olay

BELONGS TO KAKTUS TEAM

çıkarmaya çalıştıklarını görmüşler. Ermeniler'den biri buna bir son vermelerini ve kızı rahat bırakmalarını söylemiş ancak diğerleri ona hakaret etmiş ve hatta içlerinden biri silahını göstererek ortadan kaybolmasını söylemiş.

"O noktada," dedi Mino, "Geri çekilmeye karar verdik. Kızı o haydutların eline bıraktığımız doğru; ancak bunun tek nedeni onların kim olduğundan emin olmamamızdı. Centr'deki insanlarla bir alakaları olmadığından ve arkadaşımızın çiçek tezgâhını kapatmayacaklarından emin olamazdık…"

Mino'nun tariflerine bakılırsa kız bizim Ksyushamız değildi.

O sırada garson kız masamıza biraz Gürcü şarabı ve tandırın duvarlarına yayılarak pişirilen geleneksel ekmeklerinden getirdi. Ekmek çok lezzetliydi, Mino ile birlikte yiyip içtik ve birtakım konulardan konuştuk. Gürcülerle aramızdaki ilişkiler de dâhil olmak üzere…

Bizim haklı olduğumuzu ve hemşerisinin bir vatan haini gibi alçakça davrandığını söyledi.

"Nihayetinde hepimiz Hristiyanız öyle değil mi?" diye sordu. "Hepimiz İsa'ya inanıyoruz. Hepimiz suçluyuz ve suçlu kuralları herkes için geçerlidir – Gürcüler, Sibiryalılar ve Ermeniler…"

Gürcü toplumumun son zamanlarda ikiye ayrıldığından bahsetti. Bir kısmın, "Kont" olarak anılmaktan hoşlanan, genç ve zengin Gürcü aristokratı desteklerini söyledi. Bu Kont, Ruslar'a karşı bir nefret yaymış ve ırkın saflığını korumak için Gürcülerin, Ruslarla ve Ermenilerle evlenmesini yasaklamıştı. Mino ona 'Hitler' diyordu ve öfkeliydi; tüm toplumu zayıflattığını düşünüyordu. Geri kalan Gürcüler ise Low Nehri'ne oldukça sık geldiği için bizim de tanıdığımız eski bir suçluyu: Büyükbaba Vano'yu destekliyordu. O, akıllı bir adamdı; Sibirya'da bir hapishanede uzun yıllar geçirmiş ve suçlu toplumunun itibarını kazanmıştı. Onu destekleyenler genellikle yaşlı kuşaktı. Gençler arasında pek popüler değildi çünkü o, genç-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

lerin pek hoşlanmadığı gibi nasyonalizme karşıydı ve zevk, eğlence dolu hayata bir dur demişti.

Mino'nun anlattıklarına bakılırsa durum dışarıdan göründüğü kadar basit değildi; çünkü ayrışma ailelere kadar yansımış oğullar, kardeşler ve babalar barikatın farklı taraflarında yer almaya başlamıştı. Böyle bir durumda savaş imkânsızdı ve her şey askıdaydı; Mino'ya göre bu durum açık savaştan çok daha tehlikeliydi.

Tam o noktada restorana beş kişi girdi. Yaşları gençti -yirmi beşten fazla değil- ve Mino ile Gürcüce bir şeyler konuştular. Mino kalktı ve yanlarına gitti.

Oldukça öfkeli görünüyorlardı ve birkaç kez bizi işaret ettiklerini fark etmiştim. Önce hepsi bir ağızdan konuşuyordu ancak sonra liderleri konuşmaya başladı, gözleri yuvalarından fırlamış zayıf lider sesini yükseltti.

Mino gayet sakindi; elinde bir bardak şarapla tezgâha yaslanmış, yüzünde kayıtsız bir ifadeyle yere bakarak onları dinliyordu.

Lider birden konuşmayı kesti ve beşi birden çıkıp gitti. Onlar gittikten sonra Mino aceleyle bizim masamıza geldi ve telaşlı bir sesle gelenlerin Kont'un çetesinin genç üyelerinden olduğunu söyledi:

"Bölgeyi hemen terk etmezseniz, kalabalık gelip sizi öldüreceklermiş."

Mino'nun sıcak karşılamasından sonra bu tehdit gerçek değilmiş gibi geliyordu.

Masadan kalkmadan evvel bizim gruptan Dilsiz, şöyle dedi:

"Dışarıda bize pusu kurduklarına dair sağ elimi bahse koyarım."

Dilsiz'in bu lakabı almasının nedeni, çok nadir konuşması ve konuştuğunda da gerçekleri söylemesiydi. Bir keresinde onunla üç gün süren bir balık yolculuğuna çıktık ve üç gün tek kelime etmedi; yemin ederim, tek kelime.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Gagarin, barı terk etmeye hazırlanmak için işaret verdi. Herkesin elleri masanın altına gitti ve çekilen silahların sesleri duyuldu ardı ardına.

Mino'yla vedalaştık. Güvenli kapıdan çıkmamız için bize yalvardı ancak biz ön kapıya, girdiğimiz kapıya doğru ilerledik.

Dışarıdaki meydanda, sokak lambasının altında bizi bekleyen yaklaşık on beş kişi vardı.

Mel ve Gagarin öndeydi; ben Dilsizle birlikte onların arkalarında ve diğerleri de bizim arkamızdaydı. Mel, Tokarev'ini çıkarıken Gagarin, Makarov'unu tuttuğu elini arkasına sakladı. Ben ise paltomun cebindeki Büyükbaba Kuzya'nın Nagant'ını sıkıca kavramıştım.

Arabalara giden yollarımızı kapatmışlardı. Bizim sürücüler kaputun üstüne oturmuş, gelişigüzel bir şekilde sigara içiyorlardı.

Gürcülere birkaç metre mesafe kala durduk.

Liderleri olan zayıf çocuk bize meydan okudu:

"Bittiniz siz. Kaçışınız yok."

Büyük bir güvenle konuşuyordu. Elinde bir silah vardı ve arkasındaki çocukta çift namlulu av tüfeği vardı.

"Eğer bela istemiyorsanız tek bir şansınız var: Kollarınızı yukarı kaldırın ve teslim olun."

Daha sonra dalga geçmeye başladı:

"Silahlarla oynamak için yaşınız biraz küçük değil mi?"

Gagarin oldukça soğukkanlı biçimde ziyaretimizin nedenini açıkladı ve bu meselenin Sibiryalılarla Gürcüler arasındaki olaylarla bir ilgisi olmadığını vurguladı.

"Ve," diyerek onu uyardı Gagarin, "Suçlu kanunlarına göre böyle durumlarda savaşlara dahi ara verilir."

St. Petersburg'da yaşanan bir olayı hatırlattı; genç bir çocuğa tecavüz edip öldüren sübyancıyı bulmak için iki çete- biri Ligovka Bölgesi'nden diğeri Vasilev Adası'ndan – arasında yaşanan kanlı savaş durdurulmuş ve çeteler, bu zulmü yapan

BELONGS TO KAKTUS TEAM

akıl hastasını bulmak için güçlerini birleştirmişti.

Gürcülerin kafası daha çok karışmıştı.

Gagarin liderleriyle konuşurken çete üyelerinin silahları inmeye başlamış ve yüzlerini düşünceli ifadeler almıştı.

Ancak Gürcü vazgeçmedi.

"Peki böyle bir durumda," diye sordu aniden, "Neden bizim Gardiyanımızla konuşmadınız? Neden yılan gibi sinsice içeri sızdınız?"

Bir yandan haklıydı. Öncelikle Gardiyanı görmeye gitmeliydik; çünkü onun arkasından soruşturma yapmak, suçlu düzenlemelerine aykırıydı. Ancak o iki şeyi atlıyordu.

Öncelikle, bizler çocuktuk ve kurallara göre bize hiçbir şey 'sorulamazdı'; sadece diğer çocuklar bize 'sorabilirlerdi', yetişkinlerin, üzerimizde herhangi bir gücü yoktu. Saygı ve şahsi isteklerimiz doğrultusunda yetişkinlerin kural ve kanunlarına itaat edebilirdik; ancak reşit olana dek suçlu toplumunun bir parçası olamazdık. Gardiyan bizim durumumuzu yaşlı bir Otorite'ye rapor edecek olsa, Otorite ona ancak gülerdi. Bu gibi durumlarda Sibiryalılar şöyle derdi:

"Çocuklar kediler gibidirler – nereye isterlerse oraya giderler."

İkinci hataları ise, Gürcü'nün gereğinden fazla sert çıkmasıydı; karşılıklı müzakerelerde ve suçlu diplomasilerinde ne kadar deneyimsiz olduğunu göstermişti. Bize hakaret etmişti.

Hakaret, tüm suçlu toplumları tarafından zayıf, düşüncesiz ve suçlu onurundan eksik kimselerin yaptığı bir hata olarak değerlendirilirdi. Biz Sibiryalılar'da ise hakaret bir suçtu; diğer toplumlarda bir takım farklılıklar olabilirdi ancak bir hakaret, çakının hedefini bulması için yeterliydi.

Şahsa yapılan bir hakaret 'kabul edilebilir'di: Eğer ben birine hakaret etmişsem, beni yaşlı Otoritenin karşısına çıkardıklarında, bunu yapmamın nedenini ona açıklamak zorundaydım; açıklamadan sonra nasıl cezalandırılacağıma o karar verirdi. Ceza, herhangi bir biçimde olabilirdi; ancak hakaret

BELONGS TO KAKTUS TEAM

onaylanmışsa beni öldürmez ya da 'düşürmezlerdi'; sadece uyarı alır ve olduğum gibi kalırdım. Eğer kişisel bir nedenle söylenmişse ve çok ciddi boyutlarda değilse hakaret kabul edilebilirdi. Örneğin; senin malına zarar veren birine 'puşt' demek gibi. Ancak annesinin adını rencide edecek bir şeyler söylemişsen, büyük ihtimalle seni öldürürlerdi.

Öfke ya da çaresizlik durumunda, kişi derin bir yas içinde olduğunda -örneğin annesi babası ya da yakın bir arkadaşı öldüğünde- yapılan hakaretler kabul edilirdi. Böyle durumlarda adalet sorgulanmazdı; kişinin 'kendinden geçmiş' olduğu farz edilir ve olay kapanırdı.

Kumar ya da suç eylemleri sırasında çıkan tartışmalarda, gönül meseleleri ya da arkadaşları arasındaki durumlarda yapılan hakaretler onaylanmazdı: Bu gibi zamanlarda sarf edilen küfürlü kelimeler ve kırıcı sözler ölüme davetiye çıkarmak demekti.

Hakaretlerin en ağır ve ciddi olanı, bir grup ya da bir topluluğun aşağılandığı, baklanka idi. Hiçbir açıklama kabul edilmezdi: Ölümü ya da 'düşürülmeyi' – BAM Bölgesi'nde yaşayan insanlar gibi ebediyen alt kademeye düşmeyi ve bozulmuş damgası yemeyi hak ederdin.

Bu nedenle çocukluğumuzdan bu yana 'sözcükleri seçmeyi' öğrendik, her zaman ağzımızdan çıkanı kontrol ettik, farkında olmadan bile olsa hata yapmamak için. Bir Sibirya kuralına göre çıkan söz asla geri dönmezdi.

Gürcü'nün bize yöneltmiş olduğu hakaret oldukça ciddiydi: Bize 'yılanlar gibi sızmışsınız' demişti ve hepimizi gücendirmişti.

Biz de suçlu argosunda 'elde etmek' olarak tanımlanan o bilindik sahneyi canlandırdık. Bu, tartışmaları tatlıya bağlamak için suçlular arasında uygulanan pek çok hileden biriydi; biz Sibiryalılar bu tarz hilelerde ustaydık. 'Elde etmek' hilesinin temelinde, düşmanını yanlış yolda olduğuna ikna edip onu azar azar korkutarak sonunda tamamen dehşete kapılma-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

sını sağlamak ve durumu ele almak yani suçlu argosunda 'elde etmek', yatıyordu.

Hepimizi Gagarin'i takip edip Gürcülere arkamızı döndük. Bu hareket onları güçsüz duruma düşürüyordu, çünkü bu şekilde onlardan suçlularla iletişim hakkını almış oluyorduk; hatta kavga çıkarma hakkını bile.

'Pislik' olarak tabir edilen, polislere ve muhbirlere sırt dönmek normaldi – bu, onların kurşunu bile hak etmediklerini düşündüğün anlamına gelirdi. Ancak arkanı bir suçluya dönüyorsan, bu farklı bir meseleye dönüşüyordu. Kesin bir işaret gönderiyordun. Yaptığı davranışın onun suçlu onuruna mal olacağını anlatıyordun.

Diğer yandan, sırt çevirmek her zaman riskliydi. Gerçek bir suçlu kimseyi arkasından vurmazdı, ama eğer o kişinin suç kurallarıyla ilgisi yoksa ya da bir hainse arkandan kurşunlanabilirdin.

Sırtlarımız dönükken Gagarin onlara ciddi bir davranış suçu işlediklerini söyledi: Toplumunun kutsal saydığı ve diğer suçlu toplumlar tarafından saygı gösterilmesi gereken bir görevi yerine getiren farklı bölge çocuklarına hakaret etmişlerdi.

"Sizinle tartışma haklarımdan feragat ediyorum," diye ekledi. "Eğer bizi sırtımızdan vurmak istiyorsanız durmayın. Aksi halde geri çekilin. Önümüzdeki birkaç gün içinde durumu Low Nehri Otoriteleri'ne taşıyacak ve adalet isteyeceğiz."

Gagarin işi ustaca idare etmişti: İsimlerini sordu. Bunu yaparak Gürcülerin yaptığı diğer bir daha az ciddi ancak oldukça önemli hatanın altını çizdi. Onurlu suçlular kendilerini tanıtıp selam verirdi ve birbirlerini öldürecek dahi olsalar, önce karşılıklı iyi niyet alışverişi yaparlardı.

Gürcüler'in sözcüsü ilk başta cevap vermedi: Belli ki elde etme işe yarıyordu. Daha sonra kendini, Kont'a çok yakın bir adamın kardeşi olarak tanıttı ve şöyle dedi:

"Bu seferlik gitmenize izin veriyorum; sadece toplumları-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

mız arasında yeterince gergin olan ilişkileri daha da zora sokmak istemediğim için."

"Peki," dedi Gagarin alaycı bir şekilde onu azarlayarak, "Bence durumu yeterince zora soktun – sen ve senin üstlerin için."

Hoşça kal bile demeden arabalara doğru ilerledik.

Biz oradan ayrılırken bile, sokak lambasının altında durmuş kendi aralarında konuşuyorlardı. Belli ki, ne olduğunu hâlâ anlayamamışlardı.

Ancak yakın zamanda hepsi ortaya çıkacaktı.

Üç gün sonra Gagarin, Mel, Dilsiz ve ben, gruba yapılan hakaret ve tehditler dolayısıyla Büyükbaba Kuzya'ya resmî bir ziyaret gerçekleştirdik.

Şehrin pek çok farklı bölgesinden suçlularla yapılan diplomatik müzakereler sonucunda o serseriler, diğer bölgelerdeki toplulukların boykotlarından yorulan Gürcüler'in kendileri tarafından cezalandırdı.

Centre'deki bazı kimselerin Gürcüleri, bölgedeki mekânlarını kapatmakla tehdit ettiğini biliyordum.

Bizimle konuşan sıska çocuk ortadan kaybolmuştu. Bazıları onun çifte mezara gömüldüğünü iddia ediyordu: Bu belalı tiplerin cesetlerinin gömülme biçimiydi, başka bir adamla aynı mezara koyulurlardı. Bu, birini ortadan kaldırmanın en kesin yoluydu. Sıradan bir yaşlı adamın mezarı, toplumu tarafından gözden çıkarılmış pek çok kişinin cesediyle dolu olabilirdi.

Kafkaslar'dan ayrılıp Centre Bölgesi'ne, Mino ve arkadaşları tarafından görülen yabancılar hakkında daha çok bilgi alabileceğiniz yere doğru yola çıktık. Bizim başımıza gelen felaketle bir alakaları olup olmadığını öğrenmemiz gerekiyordu.

Kafkaslar'dan Bender'in kalbine uzanan yol Balka denilen, Rusça'da 'kalas' anlamına gelirken, suçlu argosunda 'mezarlık' denilen bölgeden geçiyordu. Önceden orada Polonya Yahudileri'nin mezarları olduğu için bu ismi almış. Büyükbaba-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

mın anlattığına göre Yahudiler bu mezarlığın çevresinde yetişmiş ve 1930'lardan sonra patlama yaşamışlar.

Büyükbabamın Balka ile ilgili anlattığı güzel ve bir o kadar da dehşet verici hikâyeye değinmeden geçemem. Ve şimdi o hikâyeyi sizinle paylaşacağım.

Balka'daki Yahudi topluluğun ruhani lideri, Moisha adında yaşlı bir adammış. Efsaneye göre Transdinyester'e ilk gelen Yahudi oymuş, güçlü karakteri ve kişiliği sayesinde herkesin saygısını kazanmış. Üç oğlu ve 'evlilik çağında' dediğimiz - eviyle ilgilenmek, gelecekteki kocasına itaat etmek ve çocuk yetiştirmekten başka bir sosyal misyonu olmayan, 'yumruğuna öksüren' dediğimiz genç kadın-, oldukça alçakgönüllü bir kızı varmış.

Hahamın kızının adı Zilya'ymış ve kocaman mavi gözleri olan çok güzel bir kızmış. Centre'de, annesinin işlettiği manifaturacıda ona yardım edermiş ve müşterilerin çoğu sadece onunla vakit geçirebilmek için bile dükkâna uğrarmış. Pek çok Yahudi aile hahamdan kızını oğullarına vermesini istemiş ama haham hiçbirini kabul etmemiş; çünkü Zilya daha bebekken Odesa'dan arkadaşının oğlu olan genç bir çocuğa, kızını ona vereceğine dair söz vermiş.

Babaların inisiyatifi ve tamamen maddi amaçlı yapılan bu önceden düzenlenmiş evlilikler Yahudiler'de bir tür gelenekti; bu âdetten dolayı birbirlerini hiç tanımayan gelinler ve damatlar oluyordu ve çok nadiren babalarının seçimlerinden memnun kalıyorlardı, fakat onlara karşı çıkmaya cesaret edemiyorlardı; her şeyin ötesinde gelenekleri bozmaya cüret edemiyorlardı: Bunu yapan kimseler toplumdan kalıcı olarak dışlanıyordu. Onlar da gönülsüzce kaderlerine razı oluyorlardı ve tüm hayatları ebedi bir trajediye dönüşüyordu. Bu, herkes tarafından bilinen, yaygın bir gelenekti ve biz Sibiryalılar kendi aramızda şakalaştığımız zaman, umutsuz ve çaresiz bir durum karşısında 'Yahudi karısı' deyip, Yahudi kadınlarının mutsuzluğuna dem vururduk.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Zilya ise tamamen ikna olmuş görünüyormuş. Uslu bir Yahudi kızı gibi babasına isyan etmeden, kendinden yirmi yaş büyük ve -diğerlerinin söylediğine bakılırsa- oldukça yanlışları olan bir adamla evlenmeyi kabullenmiş.

Derken bir gün dükkâna, Transdinyester'e yeni yerleşmiş olan genç bir Sibiryalı suçlu gelmiş; Svyatoslav. On yıldan uzun bir zamandır komünistlerle mücadele eden ve Sibirya'daki trenleri soyan ünlü suçlu 'Melek'in çetesine mensupmuş. Svyatoslav silahlı bir çatışmada yaralanmış ve arkadaşları onu toparlanması için Transdinyester'e göndermişler. Hiçbir sorun çıkarmadan onu karşılayacak olan Sibirya toplumuna iletmesi için eline bir miktar para da vermişler. Svyatoslav'ın ailesi yokmuş; anne babası ölmüş. Uzun lafın kısası, Svyatoslav ve Zenya birbirlerine âşık olmuşlar.

Görgü kurallarının gerektirdiği gibi Haham Moisha'nın evine gitmiş ve kızını istemiş; ancak haham, Sibirya kuralları dolayısıyla varlıklarını sergilemeyen gencin mütevazi görüntüsüne bakıp onu fakir sanmış ve küçümseyerek kovmuş.

Bu aşağılanmayı kaldıramayan Svyatoslav, o zamanlar Sidor adında 'Karakulak Pençesi' lakaplı bir Sibirya Urka'sı olan, Low Nehri'nin Gardiyanı'na başvurmuş. Karakulak Pençesi olayı dinledikten sonra, Yahudi'nin, Svyatoslav'ın finansal durumuyla ilgili şüpheleri olduğu için böyle davrandığını düşünmüş; ona, umutsuzluğa kapılmamasını tembihlemiş ve kızına mücevherler götürerek tekrar hahamın kapısını çalmasını söylemiş.

Sibirya geleneklerine göre damat evlilik teklifini kendi yapmalıydı ancak yanında ailesinden biri ya da eski bir arkadaşı olmalıydı. Geleneği yerine getirmek için Karakulak Pençesi ikinci ziyaretinde Svyatoslav'a, ona eşlik edebileceğini söylemiş. Pek çok değerli takılar alıp hahamın evine giderek niyetlerini belirtmişler ama haham yine onları küçümseyerek kovmuş ve hatta onlara hakaret etmiş. Hahamın avuçlarına mücevherleri koyduklarında haham avuçlarının içi yanmış gibi

BELONGS TO KAKTUS TEAM

elindekileri yere atmış; bunun üzerine misafirleri elini neyin yaktığını sormuş ve o da şöyle cevap vermiş:

"Onlar insan kanına bulanmış."

İki Sibiryalı ne yapacaklarını bilerek çıkıp gitmişler. Karakulak Pençesi, kız onayladığı takdirde onun Sibiryalıların bölgesinde yaşamasına izin vermiş.

Güzel Zilya o gece evden kaçmış. Sibirya kurallarına göre evden kaçan kızın, babasının evinden kendinden başka bir şey getirmesi yasak olduğu için Svyatoslav ona kaçarken giymesi için kıyafet bile götürmüş.

Ertesi gün haham Sibiryalılarla müzakere etmesi için birkaç Yahudi suçlu göndermiş. Karakulak Pençesi, kurallarımıza göre on sekiz yaşına gelen birinin istediğini yapmakta özgür olduğunu ve buna, özellikle de yuva kurma ve aşk gibi iki hak vergisine karşı çıkmanın büyük günah olduğunu söylemiş. Yahudiler Karakulak Pençesi'ne küstahça davranmış ve onu ölümle tehdit etmişler. O noktada kontrolünü kaybetmiş ve üç tanesini oracıkta ahşap sandalyeyle öldürmüş; dördüncüsünün ise kolunu kırmış ve bir mesaj verip Hamam Moisha'ya göndermiş:

"Adı ölüm olan o şeyin kime en yakın olduğunu kimse bilemez."

Kıyamet kopmuş. Moisha kendini, haklarında, adam öldüren, soygun yapan, hep birlikte hareket eden ve kendi bölgelerinde meydan okunamayacak kimseler olduklarından başka bir şey bilmediği Sibiryalılar'ın karşısında bulmuş ve Odesalı Yahudiler'den yardım istemiş.

Odesa'daki Yahudiler'in liderleri olan zengin ve güçlü kişiler gerçekleri öğrenmek ve adaletin nasıl sağlanabileceğine bakmak için bir toplantı organize etmişler. Svyatoslav, Zilya ve Moisha da dâhil herkes toplantıya katılmış.

Her iki tarafı da dinledikten sonra Yahudiler, onu Moisha'nın kızını kaçırmakla itham edip, suçu Svyatoslav'a yıkmaya çalışmışlar; ancak Sibiryalılar kendi kurallarına göre

BELONGS TO KAKTUS TEAM

bunun bir kaçırılma olmadığını, genç kızın kendi rızasıyla geldiğini ve her şeyini babasının evinde bırakmasından da bunun anlaşılabileceğini belirterek karara karşı çıkmışlar.

Moisha onun yanına aldığı bir şey olduğunu söylemiş: Saçlarını topladığı renkli bir kurdele. Bu doğruymuş – Zilya onu çıkarmayı unutmuştu ve Moisha'nın eşi de bunu fark etmişti.

Bu kadar ufak bir detay bile durumu Sibiryalılar'ın aleyhine çevirmeye yetmiş. Kurallarımıza göre kız babasının evine geri dönmeliymiş. Ancak bir engel varmış.

Sibiryalılara göre Zilya, Svyatoslav ile çoktan evlenmiş ve bunu yapabilmek için de Ortodoks dinine dönmüş ve Sibirya Haçıyla vaftiz edilmiş: Bu nedenle, kurallarımıza göre, farklı dinlere sahip oldukları için ailesinin artık onun üzerinde söz hakkı yokmuş. Ancak Moishada Ortodoks dinine dönerse sözlerinin bir ağırlığı olabilirmiş…

Öfkelenen Moisha, Svyatoslav'ı bıçaklamaya çalışmış ve onu yaralamış.

Çok ağır bir hata yapmış: Suçlu toplantısında huzuru bozmuş ve bunun cezası derhal asılmakmış.

Hayatına son vermek için Moisha, kızının saçlarına taktığı kurdeleyi kullanmaya karar vermiş. Zilya'yı, kocasını ve doğacak çocuklarını, onların çocuklarını ve onların eşlerini lanetleyerek ölmüş.

Çok geçmeden Zilya hastalığa yakalanmış. Durumu oldukça ağırmış ve hiçbir ilaç onu tedavi etmiyormuş. Svyatoslav onu Sibirya'ya, Nency kabilesinden, Sibirya suçluları Urkalarla sıkı bağları olan Sibirya yerlisi yaşlı bir şamana götürmüş.

Şaman genç kızın kötü bir ruhun etkisinde olduğunu ve bu ruhun günden güne ondan yaşam enerjisini aldığını söylemiş. Kötü ruhu durdurmak için dünyada onunla ilgili kalan her şeyin yakılması gerektiğini belirtmiş. Böylelikle Svyatoslav Transdinyester'e dönünce diğer Sibiryalılar'ın da yardımıyla önce Haham Moisha'nın evini, daha sonra da sinagogu ateşe

BELONGS TO KAKTUS TEAM

vermiş.

Zilya o illetten kurtulmuş ve ikisi birlikte uzun yıllar bizim bölgemizde yaşamışlar. Altı oğulları olmuş: İkisi polis öldürüp hapse girmiş ve geç yaşta orada ölmüşler; biri Odesa'ya gidip sahte markalı kıyafetlerin revaçta olduğu furyada ticaret yapmış (oğullarının içlerinde en başarılısı o olmuş); diğer üçü de bizim bölgemizde yaşayıp soygunlar yapmışlar; en gençleri olan Zhora, babamın çetesine mensupmuş.

Yaşları ilerlediği zaman Zilya ve Svyatoslav hep istedikleri gibi hayatlarını orada sonlandırmak için Tayga'ya gitmişler.

Sinagog, Sibiryalılar tarafından yakıldıktan sonra pek çok Yahudi bölgeyi terk etmiş. Kalanlar da İkinci Dünya Savaşı sırasında Naziler tarafından sürülmüş ve o toplumdan geriye kalan tek şey, bu mezarlık olmuş.

Terk edileli yıllar olduğu için, çöplerin atıldığı ve çocukların kavgaya gittiği bir harabeye dönüşmüştü. Mezarlar Moldovalı bazı gruplar tarafından yağmalanmıştı; ölülere bu zulmü yapmalarının tek nedeni, evlerinin kapılarını dekore etmek için taş aksesuarlar bulabilmekti: Bu geleneğin kökleri, bir hayli saldırganca söylenmiş bu atasözüne dayanıyordu: "Bir Moldovalı'nın ruhu bahçe kapısı kadar güzeldir."

1970'lerde Ukraynalılar eski Yahudi bölgesine evler inşa etmeye başladılar. O bölgede pek çok gelişigüzel kız yaşardı ve genellikle onlarla partiler yapardık. Bir Balka kızını yanına çekmek için yapman gereken tek şey ona içki ısmarlamaktı; çünkü onlar Low Nehri kızları gibi sıkı yetiştirilmiyorlardı, seksi bir eğlence olarak görüyorlardı; ancak böyle durumlarda hep olduğu gibi bu denli rahat olmaları bir hastalık haline dönüşüyor ve pek çoğu kendi cinsel özgürlüklerinin tuzağına düşüyordu. Genellikle on dört ya da daha erken yaşta cinsel hayata adım atıyorlardı. On sekiz yaşına geldiklerinde ise neredeyse tüm şehir tarafından tanınıyorlardı; erkekler için, hiçbir karşılık beklemeden her an onlarla yatmaya hazır kadınlar tanımak oldukça işe yarayan bir şeydi. Bu, adamların, birinden

BELONGS TO KAKTUS TEAM

sıkılıp diğerine geçtiği bir oyundu.

Yetişkinliğe erdiklerinde pek çok Balka kızı durumlarının farkına varır ve büyük bir boşluğa düşerlerdi; onlar da aile sahibi olmak, koca bulmak ve diğer kadınlar gibi olmak isterlerdi; ancak bu artık onlar için mümkün değildi: Toplum kalıcı olarak onları damgalamıştı ve hiçbir saygın adam onlardan biriyle evlenmezdi.

Bu zavallı ruhlar, sıradan hayatların getirdiği mutlulukları hiçbir zaman tadamayacaklarının farkına varırlar ve intihar ederlerdi. Bu kızların kendilerini öldürmeleri şehirde şaşkınlığa yol açardı ve onların çaresizliklerinin farkında olan pek çok adam, hayatlarının kararmasında rol sahibi olmamak için onlarla yatmayı reddederdi.

Centre Bölgesi'nden 'Kanguru' lakaplı eski bir suçlu tanırdım; Vitya, gençken girdiği bir silahlı çatışmada yaralanmış ve o günden sonra hep sekerek yürüdüğü için bu lakabı almıştı. Rusya'da pek çok gece kulübünün sahibiydi ve Balka kızlarına karşı zaafı vardı. İlk intihar vakasından sonra problemin kaynağına ilk inen kişi Kanguru olmuştu ve herkesin önünde artık onların peşinde koşmayacağını duyurmuş ve bu meselenin kızların aileleriyle açık bir şekilde konuşulmasını önermişti. Ancak Ukraynalılar'ın farklı bir onur anlayışı vardı: Kızlarının kendilerini uygunsuz durumlara düşürmelerine izin veriyor, ama sonrasında hiçbir şeyden haberleri yokmuş gibi davranıyor ve birileri gerçekleri söylediğinde ona öfkeleniyorlardı. Bu nedenle çoğu, bunun bölgelerine onursuzluk getirmek için yapılmış bir komplo olduğunu söyleyerek Kanguru'nun bu yaklaşımına muhalif olmuştu. Sonrasında pek çok tatsız gelişme yaşandı: Bazı babalar, herhangi bir müdahaleye gerek olmadığını göstermek için kızlarını kendi elleriyle öldürmüştü.

O bölgedeki insanların alkol tüketiminin çok yoğun olması da, durumun ağırlaşmasında bir etkendi. Ukraynalılar çok içerdi; diğer Sovyet nüfusuyla paylaştıkları ortak özellikleriydi

BELONGS TO KAKTUS TEAM

bu, ama onlar oldukça pervasız ve hiçbir ahlâk kuralı gözetmeden yaparlardı bunu. Sibirya'da alkol, insanların sağlığına onarılmaz zararlar vermemesi için belli kurallar çerçevesinde tüketilirdi: Bu nedenle Sibirya birası sadece buğdaydan yapılır ve üretim aşamasındaki tortulardan temizlenmesi için sütle arındırılırdı; böylece ortaya saf bir ürün çıkardı. Dahası, votka yemekle birlikte içilmek zorundaydı (Sibirya'da insanlar çok yerler ve mutfak zengindir, çünkü kışın soğuğa dayanmak için çok miktarda yağ yakmak ve vitamin depolamak gereklidir); eğer doğru yemeği yiyorsan, kişi başına bir litre votkanın bir zararı yoktu. Ukrayna'da pek çok farklı votka çeşidi içiyorlardı: Patatesten ve kabaktan elde ettikleri alkolün barındırdığı şeker özütü, içeni hemen sarhoş ediyordu. Sibiryalılar asla çok sarhoş olmaz, kendilerinden geçmez ve kusmazlardı; ancak Ukraynalılar bilinçleri kapanana kadar içer ve ayılmaları iki günü bulurdu.

Eskiden Yahudiler'in, sonrasında ise Ukraynalıların yerleşim bölgesi olan Balka'da hayat, hiç bitmeyen uzun bir parti tadındaydı; ancak hüzünlü ve insanların çok zaman önce yitirdiklerini andıkları nostaljik bir parti gibi.

Büyükbabam bu tarz durumların, insanlar Tanrı tarafından unutulduğunda yaşandığını söylerdi: Hayatta kalırlardı ancak gerçekten yaşamazlardı. Bana göre bu, tüm toplumu etkileyen bir tür sosyal bozulmaydı; belki bizim bölgemize gelen insanların ailelerinden vahşice koparılıp kendi başlarına bırakılmaları, kontrolsüzce büyümeleri ve her türlü ahlâksızlığa müsamaha göstermelerinden kaynaklanıyordu. Haliyle, kendi ailelerinin desteği olmadan yetişen kimseler, kendi çocuklarına da ilgisiz davranıyorlardı.

Ukraynalılar'ın oğulları ana kuzusu olarak bilinirlerdi ve ne kendilerine ne de başkalarına hayırları dokunurdu. Bender'da kimse onlara güvenmezdi, çünkü kendilerini önemli göstermek için sürekli yalanlar söylerlerdi; fakat bunu bile o kadar beceriksizce yaparlardı ki kimseyi kendilerine inandı-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

ramazlardı. Onlara, sadece zavallı birer ahmak gibi davranırdık. Hatta bazıları, var olmayan kanunlar uydurarak para kazanmaya çalışırdı: Mesela, bir ağabeyin kız kardeşini fuhuş yapmaya zorlayabileceği gibi. Fuhuş istismarı yapan bir suçlu aşağılık kabul edilirdi: Bu tarz adamlar hapishanelerde öldürülerek cezalandırılırlardı; cezaevi dışında da bu ceza verilebilirdi; ancak oradan sağ çıkmaları pek mümkün olmazdı. Ukraynalılar bu durumu anlayamazdı; tek yaptıkları şey boş boş ortalıkta dolanmak, barlara ve gece kulüplerine gitmekti. Harcamak istedikleri parayı aşağılık bir şekilde kazandıkları için tüm kapılar onlara kapalıydı. Kendi toplumlarıyla diğerleri arasında açılan derin uçurumların nedenini bir kez olsun durup düşünmezlerdi.

Balka Bölgesi'ne giden tek bir yol vardı ve yolun kenarında eski bir Ukraynalı suçlu olan Stepan'ın çalıştırdığı ve içinde sigara, alkol, ara sıra uyuşturucu sattığı bir büfe vardı. Bunun yanı sıra, asker olan ağabeyi aracılığıyla Ukrayna ordusundan temin ettiği silahları ve mühimmatları satardı.

Bilimsel bir deney için içtiği alkolün etkisinden dolayı kısmi felçliydi Stepan. O korkunç günü her anlattığında aynı şakayı yapardı: Vücudunun sol tarafının hissizleştiğini fark ettiğinde 'şerefli organını' hemen sağ tarafa döndürmüş ve onu kurtarmış.

Onunla sohbet etmek için hep mola verirdim; çünkü o umutsuz durumuna rağmen sahip olduğu mizah anlayışını ve ruhunu severdim. Tüm gün büyük bir şemsiyenin altında tekerlekli sandalyesinde oturur, yoldan geçenlerle konuşurdu. Bir kızı vardı ve muhtemelen bölgede babasına bakan ve mimar olmak için eğitim gören tek saygıdeğer kızdı. Karısı onu felç kalmadan kısa bir süre önce terk etmişti; aşığıyla birlikte kaçmıştı -genç bir erkek hemşireyle-, Stepan'a saygı duyuyordum çünkü sıradan ve eğitimsiz, ancak bir o kadar iyi niyetli ve diğerlerine karşı nezaketli olan bu adam, kızını yetiştirmek konusunda oldukça başarılıydı.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Büfesi her daim açıktı. Gündüzleri kendisi ve bazen ona yardımcı olan kızıyla çalıştırır; geceleri ise Kiril adlı, Amerikan başkanına olan ilgisinden dolayı 'Nixon' lakaplı güvenilir yardımcısı görevi devralırdı. Pek çoğu onun gerizekâlı olduğunu düşünürdü, fakat bana göre sadece biraz yavaş algılıyordu. Stepan ona yemek ve sigarayla ödeme yapardı. Nixon sigara içerdi ve bunu çok teatral bir biçimde yapardı: Bir aktör gibi görünürdü. Ufak, çirkin ve huysuz bir melez köpeği vardı; köpeğin yüzünde gayet sevimli, aciz bir ifade varken ve ondan hiç böyle bir şey beklemeyeceğiniz bir anda ayak bileklerinizden ısırabilirdi. Nixon onu 'sekreterim' ya da bazen dorogoy gospodin, yani 'değerli efendim' olarak çağırırdı. Köpeğin bir adı bile yoktu.

Nixon'la bir sohbete girdiğinizde hemen komünistleri eleştirmeye başlardı. Komünistlerin, ülkelerini yerle bir etmek istediklerini ve onlara 'pis teröristler' dediklerini anlatırdı. 'Sekreteri' dışında kimseye güvenmediğini söylerdi ve bunun üstüne köpeği ona olan sadakatini göstermek için o iğrenç ve hiç yokmuş gibi kısacık olan kuyruğuyla sahibinin bacaklarına vururdu.

"Araplar beni çok uyuz ediyor," derdi. "Ve Fidel Castro'nun öldürülmesi gerek; ancak bu imkânsız. Neden biliyor musun? Çünkü o Sibirya'da, komünistler tarafından saklanıyor. Onu Küba'dan alıp yerine, ona hiç benzemeyen birini koydular: Sakalı sahte ve sigara dumanını içine bile çekemiyor."

Nixon böyle biriydi. "Amerikan bayrağının neyi simgelediğini biliyor musun?" diye sorardı. "Ben söyleyeyim: Ölü bir komünisti. Yıldızlar, kafasından vurulduktan sonra dağılan beyninin parçacıkları, beyaz ve kırmızı çizgiler ise kanını simgeliyor.

Siyahlardan nefret ederdi -onların varlığının demokrasi sürecini baltaladığını söylerdi- Martin Luther King ve Michael Jackson'ı birbirine karıştırır ve şöyle söylerdi, "O iyi bir zenci, dans etmeyi ve şarkı söylemeyi seviyor," ancak diğer zenciler,

BELONGS TO KAKTUS TEAM

bir gün beyaz olmaya karar verdiği için onu öldürmüşlerdi.

Kulübeye vardığımızda Nixon'u her zamanki gibi başbakanlık koltuğunda oturup tetris oynarken bulduk. Arabadan ilk ben indim ve beni görür görmez selam vermek için yerinden kalkıp bana doğru geldi, sevdiği insanlara hep yaptığı gibi. Ona sarıldım ve acil bir durum olduğunu, Stepan'ı uyandırması gerektiğini söyledim. Aceleyle, Stepan'ın birkaç metre uzaklıktaki evine doğru koşturdu.

Nixon, arkadaşım Mel'i etrafında görmeye dayanamıyordu: Bilinmeyen bir nedenden dolayı onun casus olduğuna inanıyordu; hatta ilk seferinde ondan çok korktuğu için kafasına demir sopayla birkaç kez vurmuştu. Bundan dolayı Mel'e arabada kalmasını ve gecenin bir yarısı kavga çıkarmamak için kendini göstermemesini tembihledim. Nixon, Stepan'ı çağırmaya gittiğinde Mel çalıların yanında hacet gidermek için arabadan indi. Mel çağlayan gibi bir ses çıkararak işerken Nixon, hâlâ yarı uykulu olan Stepan'ın sandalyesini sürerek çıkageldi.

Stepan'ı diğerlerinden daha iyi tanıdığım için Dilsizle birlikte onunla ben konuşacaktım; diğerleri de ya arabada oturacak ya da büfeden bira içecekti.

Stepan ciddi bir mesele olduğunu tahmin etmişti; çünkü her zaman yaptığı gibi şakalar yapmadı. Gecenin bu saatinde uyandırdığımız için özür diledim ve kederli hikâyemizi anlattım. Olanları anlatırken Stepan'ın yüzünün felçli olmayan kısmı, Japonların şeytanları temsil eden maskeleri gibi öfkeli bir hal almıştı.

Öfkelenmişti. Ödülden bahsettiğimde küçümser bir hareket yaptı ve bize bir şey vereceğini söyledi. Nixon'u çağırdı ve ona bir emir verdi: Çocuk ortadan kayboldu ve birkaç dakika sonra elinde bir karton kutuyla geldi. Stepan, zavallı ve sefil bir insan olarak bundan başka verecek bir şeyi olmadığını söyleyerek kutuyu bana uzattı; ancak bu davranışı onun sahip olduğu en güzel ve değerli şeydi aslında.

Kutuyu açtı: İçinde bir susturuculu ve stabilizatörlü Stech-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

kin ve altı tane dolu şarjör vardı. Olağanüstü ve oldukça pahalı bir silahtı bu: Sadece SSCB'de ardı ardına ateş alabilen ve şarjörüne yirmi kurşun alabilen tek silahtı.

Teşekkür ettim ve eğer kabul ederse silah için ödeme yapmayı teklif ettim ancak bunu reddetti ve bu davranışını büyüklerimize anlatmamızın yeterli olacağını söyledi. Kulaklarını dört açacağına ve ilginç bir şeyler duyar duymaz ilk bana haber edeceğine dair söz verdi. Ayrılmadan evvel, en azından çocukların büfeden aldıklarının parasını ödemek istedim -birkaç bira, sigara ve yiyecek- ancak yine kabul etmedi. Ben de, küçük çocuk gibi sevinçle arkamızdan el sallayan Nixon'ın cebine bir miktar para sıkıştırdım.

İki yüz metre ilerde Mel bizi bekliyordu: Nixon'la çıkabilecek herhangi bir atışmadan sakınmak için çalıların içinden ilerlemişti; öfkelenmişti, çünkü gecenin karanlığında yüzü çizik içinde kalmıştı.

Kimse Stepan'ın silahını almak istemedi; çünkü -gayet açık bir şekilde- herkeste en az iki silah vardı. Bu nedenle silahı ben aldım.

Centre'e yaklaşıyorduk, gecenin karanlığı gittikçe saydamlaşıyordu: Aramalarımızın ikinci gününde şafak söküyordu.

Arabanın içinde bir süre uyudum ve sanki bir boşluktaymışım gibi hiç rüya görmedim. Uyandığımda çoktan Centre'ye ulaşmıştık ve arabalar bir evin avlusunda durmuştu. Ben ve hâlâ uyuyan Mel dışında herkes dışarıdaydı ve kapıda duran iki çocukla konuşuyorlardı.

Arabadan indim ve diğerlerinin yanına gittim. Mezar'a neler olduğunu sordum; Gagarin'in konuştuğu çocukların, Bölge Gardiyanı'nın yardımcıları olduğunu söyledi.

"Ne diyorlar?"

"Telefon kulübesinin orda yaşananlardan haberleri yokmuş. Ve bölgelerinde kız sıkıştıran yabancıların olduğuna dair hiçbir haber almamışlar."

Kısa bir süre sonra iki çocuk gitti.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

"Evet?" diye sordum Gagarin'e.

"Bu onlar için oldukça zor: Hiçbir şeyden haberleri olmadığını kabul etmeleri demek, devre dışı kaldıklarını kabul etmeleri demektir. Eğer gerçekten böyle bir şey varsa, onları ciddi sorunlar bekliyor. Her neyse, bazı kontroller için bizden zaman istediler. Ve şu an için Gardiyan'a bir şey söylememe-mizi. Bize yardımcı olacaklarını belirttiler. Öğlen vakti eski köprünün altında ikinci bir görüşme ayarladık.

Arabalara bindik ve Bank Bölgesi'nde Blinnaya diye bilinen bir 'Gözleme Evi' ne gidip kahvaltı yapmaya karar verdik.

Bank, şehrin en cazip yerinde konumlanmıştı; nehrin üzerinde keyifle vakit geçirip rahatlayabileceğin plajları ve mekânlara sahip koca bir parkı vardı. En pahalı restoranlar, barlar ve gece kulüpleri oradaydı. İçeri davetsiz giremeyeceğin gizli kumarhanesi vardı.

Bölge, çeşitli Bender suçlularının elindeydi ve bir tür turistik cazibesi vardı: Odesa'dan pek çok insan -zengin Yahudiler ve çeşitli tüccarlar- buraya gelirdi; çünkü egzotik suçlu dünyasının havasını solumak pek modaydı. Ancak gerçek suçluların; hesaplaşmalarını Bank'ta yapmaları yasaktı; misafirleri bir suçlu memleketine geldiklerine inandırmak için bilinçli olarak ufak çaplı sorunlar çıkarırlar ya da kaba davranışlarda bulunurlardı: Bunlar, onları biraz korkmuş hissettirip, adrenalinlerini yükseltmek için yapılan oyunlardı. Gerçekte kimse o bölgede ciddi suçlar işleyemezdi.

Blinnaya, şehirde en iyi gözleme yapan yerdi. Rusya'da gözlemeye blinnaya denirdi ve herkesin kendine has bir pişirme yöntemi vardı: En iyileri, karışıma maya ekleyen Don Kazakları tarafından yapılanlardı; kızgın gözlemeleri tereyağına bularlardı ve kalın, yağlı ve gevrek olan bliny unutulmaz bir lezzete dönüşürdü.

Blinnaya'da insanlar gözlemeleri Sibiryalılar gibi, ballı ekşili krema eşliğinde yer ve yanında limonlu siyah çay içerdi.

Oldukça yorgunduk. Restoranda fazla kimse yoktu. Baş-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

langıç olarak on beş tane (ortalama bir Rus bir seferde yaklaşık on beş tane bliny yiyebilirdi; ancak Mel ve Gagarin gibilerinde bu sayı üç katına çıkardı) bliny sipariş ettik. Üç dakika içinde tabak boşalmıştı. Birkaç porsiyon daha sipariş verdik. Masaya bir semaver aldık; garson ara sıra gelip içine su ilave etti. Bu benim ülkemde gayet normaldi: Pek çok restoranda dilediğin kadar çay içebilirdin; ne kadar yemek sipariş edersen et, alabildiğince çay içebilirdin, bedavaydı.

Yiyip içerken durumu değerlendirdik. Öfkemiz ve adalet tutkumuz gibi, moralimiz de oldukça yerindeydi.

"Ona tecavüz eden pisliğin kıçını kırmak için sabırsızlanıyorum," dedi Dilsiz.

Dilsiz bile iki günde ikinci kez konuştuğuna göre, durumumuzun gerçekten istisnai olduğunu düşündüm.

Daha sonra, gerçekten ilginç bir grup olduğumuzu düşündüm. Her birimizin hayatları geldi aklıma. Özellikle de Gigit ve Besa'nın.

Gigit, Sibiryalı bir suçlunun oğluydu; annesi, o henüz altı yaşındayken ölmüş, Ermeni bir kadındı; kadının kardeşlerinden biri, Sibiryalı bir suçluyla evlenip ailesinin adına leke sürdüğü için onu öldürmüştü.

Güçlü adalet duyguları olan, akıllı bir çocuktu: Kavgalarda ilk müdahaleyi yapan hep o olurdu ve bu yüzden pek çok yarası vardı. Birkaç kez ağır biçimde yaralanmıştı ve o olaylardan birinde ona, her grupla uyumlu olan kanımı vermiştim. O günden sonra bizim kan kardeş olduğumuza inanmıştı; her durumda arkamı kollamaya çalışırdı ve ona ihtiyacım olan her an yanımdaydı. Biz arkadaştık; konuşmaya gerek kalmadan da birbirimizi anlardık. Sessiz bir çocuktu; okumayı severdi, onunla edebiyattan konuşurduk. Ancak sessizliği de bir yere kadardı: Centre'de onu, etkilemeye çalıştığı kızın gözünde küçük düşürmeye çalışan bir çocuğu çekiçle ölesiye dövmüştü – Gigit kızla bir süre takıldıktan sonra arkadaş kalmaya karar vermişlerdi.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Besa gerçekten zor bir çocuktu. Benden bir yaş küçüktü ancak çok daha büyük dururdu; çünkü saçında bir sürü beyaz vardı. O, bizim bölgemizde doğmamıştı; Sibirya'dan gelmişti. Annesi Svetlana Hala, birlikte turne, 'turlar' yani şehirden şehre soygunlar yaptığı ufak bir soygun çetesinin lideriydi. Zengin insanları soyarlardı- yerel politikacıları ve özellikle de 'saklı sanayiciler' olarak bilinen, büyük fabrikaların yöneticileriyle bağlantıları olup illegal üretim ve ticaret yapan kimseleri. Kadınların çete yönetmesi Sibirya'da oldukça yaygın bir durumdu: Suçlu kimliğine sahip kadınlar, 'ana', 'ana kedi' ya da 'ana hırsız olarak anılırdı ve her zaman sözleri dinlenirdi: Onların düşünceleri kesin çözüm ve suçlu zekâsının saf örneği olarak değerlendirilirdi.

Besa'nın annesi pek çok kez cezaevine girmişti ve Besa, Sibirya, Magadan'da özel yönetimli bir kadın cezaevinde doğmuştu. Hapishanede doğduğu için özgürlüğü ilk kez sekiz yaşında tatmıştı. Hapishanede büyüdüğü çok belliydi ve onda kalıcı bir iz bırakmıştı: Her şeye karşı büyük bir öfke.

Besa babasını hiç tanımamıştı. Annesinin anlattığına göre, trenle Kurgan hapishanesine götürüldükten sonra, sırf merhamet ettiği için, idama mahkûm edilmiş bir adamla olan tek gecelik beraberliğinden dünyaya gelmişti Besa. Götürüldüğü cezaevinde önce özel bir bölmeye koyulmuş ve daha sonra geçtiği kendi hücresine, yan hücresinden bir mektup gelmiş: 'Besa' yani 'küçük şeytan' lakaplı genç bir suçlu, onunla bir gece geçirmek istediğini yazmış. Bir tür merhamet ve suçlu dayanışması dolayısıyla idam mahkumu adamın isteğini kabul etmiş ve gardiyanlara para verdikten sonra onun hücresine alınmış. Hamile kalmış.

Birkaç ay sonra, mahkûmların gizli mektup sistemi aracılığıyla, karnında taşıdığı çocuğunun biyolojik babasının, görüşmelerinden bir hafta sonra infaz edildiğini öğrenmiş. Böylelikle çocuğuna onun adını vermeye karar vermiş. Adam hakkında bildikleri, bir polis katili olduğu, yakışıklı bir adam

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

oluşu ve saçlarında beyazlar olduğuymuş; beyazlar Besa'ya ondan miras kalmış olmalıydı, annesinin de dediğine göre Besa babasına benzermiş; tıpkı Adem'in Tanrı'nın bir yansıması oluşu gibi.

Ben Besa'yı bildim bileli bir takıntısı vardı. Büyüdüğü hapishanedeki bir çocuktan Kremlin yıldızının hikâyesini duymuştu; ucunda dev bir saat olan kulenin tepesindeki yıldızın. Hikâyeye göre yıldız tam beş yüz kilogrammış ve saf altından yapılmaymış; ancak tedbir amaçlı kırmızıya boyanmış. Suçlu çocuklarının arasında ve özellikle çocuk hapishanelerinde, buna benzer pek çok hikâye dolaşırdı: Her zaman iyi bilinen ve göz önündeki yerlerde bulunan ve çalınması imkânsız olan gizli hazinelerle ilgilenirlerdi; ancak çalma ihtimalin olsa hayatın kurtulurdu. Böyle hikâyelerden birine göre, Çariçe II. Katherina elmaslarını, onları çalmaya kalkıştığı için elleriyle öldürdüğü varsayılan hizmetçisinin cesediyle birlikte, Moskova'daki Umut Köprüsü'nün altında saklamıştı. Başka bir hikâyeye göre Moskova yakınlarında bulunan bir manastırdaki Çar III. Alexander'ın heykeli altına, şövalye Elya Of Murom'un altın zırhı gömülmüş.

Tüm bu hikâyeler vakit geçirmek ve gizem yaratmak için anlatılırdı; ancak gizemler her daim suç eylemleriyle bağlantılı olurdu. Bu nedenle, hikâyenin sonunda kimse onu dinlemenin vakit kaybı olduğunu söyleyemezdi. Burjuvalar arasındaki entrikalarla, Çar'ın sarayındaki yaşamlarla, savaşlarla, kahramanlarla, şövalyelerle, hayaletlerle, gizli hırsızlarla ve sofistik tekniklerle işlenmiş cinayetlerle dolu iki saatten sonra, ortada her zaman çalınmış bir hazine oldur ve hazine, sadece birinin gidip onu almasını beklerdi.

Aynı hikâyeyi dokuz kere dinlemiş olanlar, onuncusunda şöyle bir soru sorarlardı:

"Madem sırrı biliyorsun, neden bunu değerlendirmiyorsun? Neden gidip hazineyi almıyorsun?"

En etkili cevap ise şöyleydi:

BELONGS TO KAKTUS TEAM

"Ben dürüst bir suçluyum; bu hikâyeyi anlatmam karşılığında senden tek talebim, bana bir sigara parasın vermen olabilir ancak."

Herkesin katılımıyla birlikte, ulusal anıtların yıkılıp, altındaki hazinelere nasıl ulaşılacağına dair planlar yapılırdı. Besa'nın da onlardan aşağı kalır yanı olmazdı: O da, Kremlin Kulesi'ndeki yıldızı çalabilmek için planlar yapardı. Periyodik olarak planı üzerinde çalışır ve azar azar onu geliştirirdi: Örneğin, en başında, Kremlin'e öyle elini kolunu sallayarak giremeyeceğini bilmiyordu ve bunun farkına vardığında (benim sayemde), birkaç tane sahte koruma kimlik kartı yapmaya karar vermişti; dört ya da beş tanesini işe giderken kaçıracak ve kılık değiştirip, güvenlik gibi Kremlin'e girecekti. Başlarda, çalmak istediği şeyi, yıldızı vinçle aşağı indirmeyi düşünüyordu. Sonra daha riskli bir plan düşünmüştü: Yıldızı halatlarla sıkıca bağladıktan sonra el yordamıyla kesecekti, sonra, ise yere bırakacaktı (sonra olacakları düşünmeden, altına ulaşmak için onu parçalarına ayıracaktık); sonunda yıldızı arabaya yükleyip Kremlin'den kaçıracaktık. Yıldız yere düşerken çok ses çıkarmaması için Besa'nın planına göre onu kilimlerle kaplamalıydık.

Besa bu asrın suçunu planlamaktan hiç vazgeçmiyordu ve biz de asistanları olarak bu plana dâhil olmaktan onur duyuyorduk. Bu konu hakkında o kadar ciddi konuşuyordu ki, onun hararetli kişiliğini bildiğimiz için, hiçbirimiz ona karşı çıkmaya cesaret edemiyorduk.

O sırada ise bizler, herhangi bir asrın suçuna kalkışmadan, mütevazı suç eylemlerimizi yapmaya devam ediyorduk. O zamanlarda, birkaç karaborsa işinde bulunmaktan ve Besa'yı planının en yaratıcı aşamasında tutmaktan keyif alıyorduk; çünkü hiçbir zaman nihai aşamaya varamıyordu, yönetim kısmı dışında. Ancak son zamanlarda çok daha inatçı olmuştu – bana kalırsa, hiçbirimizin Kremlin yıldızını çalmakla ilgilenmediğimizi fark etmeye başlamıştı.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Karınlarımız tok bir şekilde dışarı çıktığımız Blinnaya'dan sonra dağılmaya karar verdik. Gagarin yanına Mezar, Kedi ve Gigit'i alıp barların etrafını dolaşıp, bölgedeki suçlularla konuşurken, Mel, Dilsiz, Besa ve ben de babamın eski bir arkadaşı olan Fedya Amca'yı ziyarete gidecektik. Fedya Amca'nın, bölgenin diğer yakasında büyük bir diskosu vardı. Herkes hakkında her şeyi bilir, hatta suçlu sezgileri ve insan doğasını iyi bilmesi nedeniyle, henüz olmamış olayları dahi tahmin edebilirdi.

Fedya Amca, suçlu toplumunda 'Aziz' olarak anılanlardandı. Bu en yüksek mertebeydi. Aziz, sıkı irade kurallarına göre yaşayan ve hayatının her evresinde örnek bir suçlu olmaya çalışan kimselerdi. Aziz, herkesten izole biçimde yaşardı, bir keşiş gibi. Eski Otoriteler gibi hiçbir mal varlığı olmazdı; hatta giydiği kıyafetler bile kendisinin değildi, diğer suçluların verdiği hediyelerdi. Ancak Otoriteler'in aksine, diğer suçlular üzerinde gerçek bir gücü yoktu; sadece onlara örnek teşkil eden bir hayat sürerdi.

Aziz tüm kazançlarını hapishaneye gönderirdi. Genellikle obshchak -ortak suçlu fonu- yöneticisi, özellikle otuz bin kişiden fazla mahkûmun kaldığı ve yüzlerce bölümden oluşan büyük hapishanelerde herkesi tatmin etmekte zorlanırdı. Ve asistanlar, fonu nasıl dağıtacaklarına kendi aralarında karar veremezlerdi. O noktada devreye Aziz girerdi; çünkü kazancı sayesinde iç anlaşmazlıkları çözümleyebilirdi.

Aziz'in diğer suçluları yargılamaya hakkı yoktu ve her durumda tarafsız olmak zorundaydı; ancak tüm taraflarla iletişime geçip olaya dâhil olmadan sorunun çözülmesine yardım edebilirdi. Yaşlı Otoriteler'in aksine paraya dokunması ve bizzat suç işlemesi yasak değildi.

Kimse kendi isteğiyle Aziz olamazdı: Bu, suçlu toplumundaki diğer roller gibi bir tür roldü ve senin yeteneklerin, becerilerin doğrultusunda sana verilirdi.

Suçlu toplumunun tümünde, nadir sayıda Aziz vardı: Pra-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

tikte bu adamlar fonların sirkülasyonundan sorumluydu. Onlar tüm topluluklardan nakit ya da eşya şeklinde yardım toplar ve cezaevine gönderirdi. Bundan dolayı Azizler çok iyi korunurlardı.

Bender'da şimdiye dek sadece üç Aziz bulunmuştu. İlki, 'Kürk Şapka' olarak bilinen Büyükbaba Dimyan'mış, 1980'lerin sonlarında, geç yaşlarda vefat etmiş ve bizim bölgeden bir Sibiryalıymış. İkincisi ise 'Odun' olarak bilinen ve yine bizim bölgemizden olan Kostya Amca'ymış, 1990'lı yılların başında St. Petersburg'da polislerle çıkan silahlı çatışmada öldürülmüş. Üçüncüsü ise Fedya Amca'ydı, Bender'ın son Azizi.

Çok neşeli ve pozitif bir insandı; bir suçludan çok, bir papaz gibi görünürdü. Gençliğinde üç polis öldürmüş ve idama mahkûm edilmişti fakat sonra cezası müebbet hapse çevrilmişti. Özel yönetimli bir hapishanede otuz yıl geçirdikten sonra 'topluma kazandırılmaya uygun' olduğu gerekçesiyle serbest bırakmışlardı. O sırada elli yaşının üstündeymiş. Çok geçmeden de Aziz olmuştu. Bir grup sadık Sibiryalı suçluyla çeşitli karaborsa işleri yürütüyor ve bir bar işletiyordu. Hep birlikte aynı evde kalıyorlardı, aileleri olmadan: Tamamen suçlu dünyasının hizmetindeydiler; hapishanedekilere ve yeni çıkmışlara yardım ediyorlardı, ölmüş ve yaşlı suçluların ailelerine destek oluyorlardı.

Eğer şehirde bir olay olmuşsa, Fedya Amca'nın adamlarının onu bildiğinden şüphe edilmezdi. Sibirya kadar uzak hapishanelerdeki mahkûmlarla dahi bağlantıları vardı ve lâzım olan bilgiye anında ulaşırlardı.

Toplumumuzda sahip oldukları konumu göz önünde bulundurarak, olanları onlara anlatmanın oldukça önemli olduğunu düşünmüştüm. Bu, bizim soruşturmamıza herhangi bir katkı yapmayacak bile olsa; biz üzerimize düşeni yapıp saygımızı göstermeliydik ve belki de bu bize, bilgi toplamak için ikinci bir kuvvet ekibi kazandırabilirdi.

Aziz'in evine vardık. Önünde avlusu ve ufak masa, sandal-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

yelerle dolu bahçesi olan bir meskendi. Eski geleneklere uygun şekilde, kapı menteşelerinden çıkarılmış ve kapının her daim açık olduğunu göstermek için yere koyulmuştu; evde her daim misafirler olurdu. SSCB'nin dört bir yanından insanlar Aziz'i ve arkadaşlarını ziyarete gelirlerdi.

Fedya Amca babamın iyi bir arkadaşı olduğu için, ben de o evin sık ziyaretçilerinden biriydim. Birlikte iş yaparlar ve güvercinlere tutku beslerlerdi. O kendine alamadığı için babam ona güvercinler verirdi: Aziz onları beslerdi fakat güvercinlerin babama ait olduğunu söylerdi; sohbet esnasında ne zaman 'onun' güvercinlerinden birine iltifat etsem Fedya Amca beni düzeltir ve kuşların kendisinin olmadığını sadece bizim evimizde yer olmadığı için onlara baktığını söylerdi.

Her zamanki gibi Fedya Amca çatıda, 'babamın güvercinlerini' koyduğu özel kulübenin olduğu yerdeydi. Beni gördü ve başıyla gel işareti yaptı; arkadaşlarımı gösterdim ve aynı işareti tekrarlayarak hepimizi yukarı davet etti. İçeri girdik, çatıya açılan kapıya varana kadar çıktığımız üç merdiven kolu boyunca her gördüğümüze selam verdik. Kapıyı açmadan önce silahlarımızı, güvercinlerin yemlerinin olduğu rafa bıraktık. Kurallara göre Aziz'den evvel kimse silahını ortaya çıkaramazdı. Hatta çakı bile taşıyamazdın; o kadar hassas bir durumdu. Çünkü çakılar, haçlar gibi hep yanında taşıman gereken kült objelerdi. Fakat bir Azizle görüşeceksen çakıyı bile bir kenara koymalıydın; bu, onun gücü karşısında tüm suçluları eşit kılardı.

Silahları ve çakıları rafa koyarken Mel, Büyükbaba Kuzya'nın Nagantı'nı çıkardığımı gördü. Şaşkınlık içinde bana baktı ve onu nereden aldığımı sordu.

"Sonra anlatırım," dedim. "Uzun hikâye."

Kapıyı açtım ve çatıya uzanan dar merdivene tırmandık. Fedya Amca orada, buğday taneciklerini gagalayan güvercinlerin arasında duruyordu; elinde bir çift güvercin vardı. Elindekilerin Baku cinsi olduğunu fark ettim; uçmakta ve 'vur-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

makta' – bazı cinslerin dişilerini etkilemek için sergiledikleri beceriler konusunda oldukça iyilerdi.

Fedya Amca'yı selamladık ve arkadaşlarım kendilerini tanıttılar. Geleneklerin gerektirdiği gibi önce ben, ziyaret amacımızla alâkası olmayan şeylerden bahsettim: Bu, sadece resmî bir kural değildi; bu şekilde, karşındakinin ruh halini anlayabilir ve konuşmak istediğin mesele için uygun zaman olup olmadığını sorgulayabilirdin. Bu nedenle ona sağlığını sordum ve kendisi bizi buraya getiren nedeni sorana dek biraz güvercinlerden konuştuk.

"'Biraz sohbet etmek' için geldim," dedim.

Sohbet esnasında, özellikle de suçlu dünyasında önemli olan kişilerle yapılan sohbetlerde, çözmek için onun yardımına ihtiyacınız olan problemleri ironik biçimde aktarırdınız. Aynı şekilde Otoriteler de, kendi hayatları ya da şahsi olarak kendilerine yöneltilen soruları, çok önemli kimselermiş gibi doğrudan tartışmazlardı: Kendilerinden önemsiz ve mütevazı biçimde bahsederlerdi. Örneğin, bir suçluya gönül işlerinin nasıl gittiğini sorduğunuzda size ironik biçimde cevap verirdi; o işlerin savcılığın denetimi altında olduğunu, kendisi bilardoyla ve onun gibi önemsiz şeylerle meşgul olduğunu söylerdi.

Bu nedenle sorunumuzu gayet soğukkanlı biçimde, 'biraz sohbet etmeye geldim' olarak açıklamak zorundaydım.

Gülümsedi ve olanlardan haberi olduğunu söyledi. Soruşturmalarımızın nasıl gittiğini sordu. Kısaca, çok detaya girmeden durumu ona açıkladım; sakince, sabırla dinledi ve ara sıra derince iç çekti.

Konuşmamı bitirdiğimde bir süre hareketsiz, öylece durdu ve düşündü; sonra aniden aşağı inip masada chifir içerek bu konuyu düşünmenin daha iyi olacağını söyledi, "Dikilirken gerçeği bulmak zor," dedi.

Onunla birlikte aşağı indik. Masada oturan iki eski suçluyu Fedya Amca bize tanıttı. Amur Nehri'ndeki küçük Sibiryalı

BELONGS TO KAKTUS TEAM

köyünden gelen iki misafiriydi.

Çay seremonisi başladı.

Fedya Amca çayı kendisi hazırladı. Tüm dişleri koyu renkteydi, neredeyse siyahtı: Bu, daimi bir chifir içicisi olduğunun açık bir göstergesiydi. Suyu odun sobasında kaynattıktan sonra chifirbakı ateşten alıp masaya koydu ve içine bir paket dolusu Irkutsk çayı döktü.

Chifirin demlenmesini beklerken Fedya Amca arkadaşlarına hikâyemizi anlattı ve onlar da hüzünle dinlediler. Yüzü dövmeli, şişman ve güçlü olan, Ksyusha'nın her adı geçtiğinde kendini kutsadı.

Fedya amca chifiri kupaya koydu ve üç uzun yudum çekip bana uzattı. Sert ve kaynardı, iyi 'çıkmıştı': Chifir hemen etkisini gösterdiğinde, hafif bir sersemlik verdiğinde böyle denirdi. Chifiri üç kez dolaştırdık; son yudumu Mel aldı ve geleneklerin öngördüğü gibi kupayı yıkadı.

Son olarak Fedya Amca, chifirin ağızda kalan o keskin tadını yumuşatması için masaya bir tabak şekerleme getirdi. Benim en sevdiklerim; Rusya'nın kuzeyinde, bataklık alanlarda, küçük çalıların üstünde yetişen, çok ekşi bir dut türü olan klyuchva aromalı olanlardı. Şekerleri yerken tekrar konuşmaya başladık.

Kulübünü çalıştıranların tüm hikâyeyi bildiklerini, "Kafes"e -çok sayıda insanın gittiği ve şehrin en büyük, en güzel diskosu- gelen ilginç haberlerin, herkesten önce ona rapor edildiğini söyledi.

Daha sonra meseleye yapacağı finansal katkısını masanın üstüne koydu. Onun hemen ardından misafirlerinden biri aynısını yaptı: Bir deste dolar koydu -en az on bin dolar- ve son olarak 'Sakat' olarak bilinen, yüzü dövmeli, devasa Sibiryalı da tek kelime etmeden beş bin dolar daha ekledi.

Fedya Amca bize birkaç öneride bulundu: BAM'a tekrar gitmemizi söyledi.

"Öyleleriyle dürüstçe konuşmak çok zordur; terör taktik-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

leri uygulamak daha iyi," dedi bana göz kırparak. "Birkaç el ateş edip birilerini öldürseniz de fark etmez; zaten er ya da geç birbirlerini öldürüyorlar. Eğer gerçekten onları korkutabilirsen, bir şeyler çıkabilir; kim bilir, belki de tüm o çöp yığınları sizin aradığınız adamı bulabilir."

Bunun yanı sıra Centre'deki insanlara daha çok baskı yapmamızı tembihledi; nihayetinde, bölgelerinde bir kıza tecavüz edilmesi onların suçuydu. Ona göre -Aziz gibi çok nadir yanılan birine göre- Centre'nin liderleri 'eve mektup yazmalıydı' – bu, bilinmeyenle savaşmayı kolaylaştırırdı.

Fedya Amca, Gagarin'in, Gardiyan'ın haberi olmadan diğer çocuklardan yarım gün boyunca bilgi toplamalarını istemesini onaylamadı.

"Yüce İsa aşkına," dedi, "Gardiyan'ın onlara kızmasından bize ne? Kızmakta da çok haklı; çünkü onlar bir grup beceriksiz aptal. Centre insanlarının tek derdi çapkınlık yapmak ve kumar oynamaktır; taktıkları altınlarla Çingeneler'e benziyorlar ve bölgelerinde bir hadise olduğunda altlarına edip tüm şehri kokutuyorlar… Hayır, siz şimdi doğrudan Gardiyan'a gidiyorsunuz, o ve adamları uyurken bölgelerinde meydana gelen bu olayın suçlularını bu akşama kadar bulmazlarsa, tüm Otoriteler'in bu olayla ilgileneceğini söylüyorsunuz… Onu sana gümüş tepside getirecekler, göreceksin…"

O bunları söylerken, ben manzarayı gözümde canlandırabiliyordum. Centre'nin Gardiyanı'nı görmemize bile izni yoktu; sadece onu azarlayacak ve tehdit edecektik. Rahmetli amcamında dediği gibi: "Risk almayanlar, şampanyayı hak etmezler."

Fedya Amca'ya, misafirperverliği, eşsiz tavsiyeleri ve ödüle eklediği bağışı için teşekkür edip, Centre çocuklarıyla buluşmamızı planlamak maksadıyla diğer grup arkadaşlarımıza doğru yola çıktık.

Diğerleriyle, Erik lakaplı ve uzun zamandır barını işletmekten başka bir suç eylemine katılmamış eski bir suçlunun me-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

kânında buluşmaya karar verdik; Erik tüm gün oturup yer içer, tüm işi ise iki kız torunu yapardı.

Erik çevrede, zamanında yaşadığı zorluklar ve çektiği acılarla bilinirdi. Bir suçlu ailesinde doğmamıştı: Ailesi eğitimli, entelektüel kimselerdi – babası bilim adamı annesi ise Moskova Üniversitesi'nde edebiyat öğretmeniydi. 1930'ların sonlarında Stalin'in başlattığı terör dalgasında anne babası yakalanmış ve düşman ilan edilmişti. Babası, Amerikan ve İngiliz ajanlarla iş birliği yapmaktan, annesi ise Sovyet karşıtı propagandadan suçlanmıştı. Tüm aile, iki çocukları da dâhil - o zaman on iki yaşında olan Erik ve henüz üç yaşında olan kız kardeşi Lesya- Vorkuta çalışma kampına sürgün edilmişler.

Komünist yandaşlar, yurtseverler ve barış güçleri, siyasi suçlulara insanlık dışı işkenceler yapmışlar. Fiziksel olarak oldukça güçsüz olan Erik'in babası, aldığı darbeler ve zatürenin etkisiyle, bindirildikleri trende ölmüş. Vorkuta'ya vardıklarında anne ve iki çocuk, henüz çocuk bölümünün inşası tamamlanmadığı için birbirlerinden ayrılmamışlar. Etraflarında pek çok insanın soğuktan, hastalıktan, parazitten, kötü koşullardan ve yetersiz beslenmeden öldüklerine şahit olarak, uzun bir süre Vorkuta'da yaşamışlar.

Erik, annesi ve kardeşiyle birlikte sözde "dahili araştırmalar ekibi" olarak anılan yere nasıl götürüldüklerini anlatmıştı: burası, mahkûmlara işkence eden bir grup katilin bulunduğu, insanlardan bilgi almak değil sözde "tekrar eğitilme" amaçlı bir operasyondu.

Annesi, gardiyanların gözü önünde kendisini ve çocuklarını soymak zorunda bırakılmıştı ve daha sonra çocuklar bir köşeye konarak, annelerine yapılan işkenceyi izlemeye mecbur bırakılmışlardı. Daha sonra bu caniler Erik'i alıp bir oyun uydurmuşlardı: Eğer annesi küçük kızının serçe parmağını kendi eliyle kırmazsa, gardiyanlar onun parmaklarını tek tek kıracaktı. Uzun ve acı dolu bir süreçten sonra, annesinin gözü önünde altı parmağını kırmışlardı. Plum o sırada korku ve acı

BELONGS TO KAKTUS TEAM

içinde, daha fazla dayanamadığını söyleyerek bağırmaya başlamış; bunun üzerine annesi çaresizlik ve sersemlik içinde kollarında tuttuğu Lesya'yı kavramış ve kafasını duvara çarpmış. Daha sonra oğlunu da öldürmek istemiş ancak polisler onu durdurmuş ve vahşice dövmüşler. O bölümden canlı çıkması imkânsızmış.

Erik kırık parmakları ve yarı ölü bir halde soğuktan ölmesi için dışarı atılmış. O an istediği tek şey bir an önce ölmekmiş ve donma sürecini hızlandırmak için kar yemeye başlamış. O esnada bir grup sıradan suçlu, çalışma kampını genişletmek için yapılacak olan kulübelere ağaç kesiyorlarmış. Küçük çocuğu fark etmişler ve korumaları altına almışlar. Gardiyanlar bu durumu görmezden gelmiş; çünkü çalışma kamplarında sıradan suçlulara -Sovyet hapishaneleri belli bir düzene sokulup üretim hakkına dönüşmeden önce- siyasi suçlulardan daha farklı davranılıyormuş. Onlar suçlu oldukları için yönetim onlardan çekinirmiş; çünkü birbirlerine bağlı ve her daim organizelermiş, eğer isterlerse gerçek bir ayaklanma çıkarabilecek güçteymişler.

Erik onlarla birlikte kulübelerde yaşamaya başlamış. İçlerinden biri, kırılan parmaklarını esnek tahtaların arasına sarıp bağlamış ve iyileştirmiş. O günden sonra ona suçlular bakmış ve büyütmüş. Ona bu lakabı vermelerinin nedeni ise, yüzünün soğuktan dolayı hep solgun olmasıymış.

Erik on altı yaşındayken, onu bulan ve aralarına alan çetenin 'varisi' olmuş. Bir gün kampta, yaşlı Otoriteleri destekleyenler -Erik'in arkadaşları da dâhil- ve kendilerini yeni Otorite ilan edip kurallar koymaya çalışan suçlular arasında bir savaş patlak vermiş. Diğerleri çoğunluktaymış; en düşük sosyal sınıftan geliyorlarmış ve soyları savaş yetimlerine dayanıyormuş; orada ve Rusya'nın çeşitli bölgelerinde, cahillik, vahşet ve ahlâksız kurallar içeren, daha önce hiç görülmemiş bir realiteyi savunuyorlarmış. Bir gece Erik ve arkadaşları shigany - genç ve ahlâksız suçlular-kulübesine girmişler ve onları

BELONGS TO KAKTUS TEAM

uykularında bıçaklayarak öldürmüşler. Kurbanlar ne olduğunu anlayamadan, kulübenin yarısı telef olmuş.

Erik çok sayıda cinayet işlemiş; belki yanılıyor olabilirim ancak nasıl hayatta kaldığından da şüphe ederdim. Belki çocukluğundaki travmanın etkisini böyle dışa vurmuştu ve sonunda sakinleşmişti.

Erik çok kez cezaevine girmişti ve bir çete lideri olarak uzun süre özgür bir adam olarak yaşamıştı. İyi bir kadınla evliydi, üç oğlu ve iki kızı vardı. Parmaklarının kırıldığı sağ elinde, polis şapkalı bir kurukafa dövmesi vardı. Kurukafanın alnında ise şöyle yazıyordu: 'Az vozdam', yani eski Rusça dilinde anlam ise: 'İntikamımı alacağım.'

İntikamını aldı mı bilmiyorum ancak çok sayıda polis öldürmüştü. Hayatı boyunca öldürdüğü polislerin ve güvenlik güçlerinin rozetlerinden oluşan, geniş bir koleksiyonu vardı. Koleksiyonunu, evindeki kızıl köşede, ikonların ve önünde daima bir mum yanan ailesinin fotoğraflarının asılı olduğu yerin altında bulunan geniş şifonyerde tutardı.

Koleksiyonunu kendi gözlerimle görmüştüm. Oldukça şaşırtıcıydı. Her dönemden düzinelerce rozet vardı, ellilerden, seksenlerin ortasına kadar, - bazıları kan lekeli, bazıları kurşun delikli. Her şey vardı: Rus birlikleri, organize suçlarla mücadele ekibi üyeleri, KGB ajanları, cezaevi gardiyanları, savcılık ajanları.

Erik, on iki bin taneden fazla olduğunu, ancak her seferinde rozet almanın mümkün olmadığını söylerdi. Her birini en ince ayrıntılarına kadar hatırlıyordu: Nasıl ve ne zaman öldürdü. Rozetlere göz atarken bir yandan da anlatırdı:

"Onlara iyi bak evlat, canilerin yüzlerine iyi bak… İnsanoğlunun gözyaşları yere düşmez: Tanrı onları tutar."

Ölümünden sonra kızına, bu rozetleri, yazdığı ve yazmaya devam ettiği mektup eşliğinde Moskova'daki İçişleri Bakanlığı'na göndermesini tembihlediğini söylemişti.

Mektubu bana göstermişti. Mektuptan ziyade, her şeyi an-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

lattığı bir not defteri gibiydi: Hayat hikâyesi, öfkesinin nedenleri, bakış açısı. En sonunda ise, öldürdükten sonra sakladığı polislerin bedenlerinin nerede olduğunu yazmıştı. Bunu yaparak çok cömert bir davranış sergilediğini belirtmişti. Bu şekilde, ölenlerin bir mezarı olabileceğini; kendisine, anne, baba ve kız kardeşinin mezarının başında ağlama şansı verilmezken, yıllar geçmesine rağmen ailelerinin, en azından onların nerede yattıklarını bileceklerini ve başlarına gidip yas tutabileceklerini yazmıştı.

Defterin bir kısmında kendi şiirleri yer alıyordu. Şiirlerin altında yatan hikâyeyi bilmeyenlere bunlar oldukça sıradan, sade ve hatta bayağı bile gelebilirdi. Kız kardeşi Lesya için yazdığı şiiri anımsıyorum; içlerinde en uzun olanı belki de oydu. Ona, 'Yüce Tanrı'nın günahsız meleği' demişti; gülüşünün 'yağmurdan sonra gülen bulutlar' gibi olduğunu, saçlarının 'güneş gibi parladığını', renginin 'hasat bekleyen bir buğday tarlası' gibi olduğunu yazmıştı. Onu ve ona olan sevgisini, kâfiyeyi umursamadan, basit ve sevgi dolu sözcülerle tanımlamıştı; polis parmaklarını kırarken dayanamadığı için ondan af dilemişti, çünkü o daha 'küçük bir çocuktu ve tüm çocuklar gibi acıdan korkmuştu'. Ona annelerinin yaptıklarından bahsetmişti; kafasını duvara vurmasından, "...umutsuzluğa kapılmış şefkatli bir annenin yaptığı, asil bir davranıştı; onu anlıyorum ve şimdi ikinizin de Tanrının cennetinde beraber olduğunuzu biliyorum," diye yazmıştı.

Şiirlerden, Erik'in ne denli saf, basit ve bir o kadar da asil ve güzel bir ruha sahip olduğunu anlamak mümkündü.

Artık yaşlanmıştı, karısını kaybetmiş ve yalnızdı. Barda hep ona eşlik edecek birilerini isterdi; onlara hayat hikâyelerini anlatır, aile portresini gösterirdi.

Onunla konuşmaktan keyif alırdım; her zaman akıl vermeye ve bana bir şeyler öğretmeye hazırdı.

Silahı düzgünce ateşlemeyi onun sayesinde öğrenmiştim; babam, amcam ve büyükbabam daha önce öğretmişlerdi an-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

cak o zaman çok güçsüzdüm, ellerim küçük ve narindi; bu yüzden, ateş ettiğimde silahı kontrol edemiyordum – çok sıkı tutuyordum. Beni, kimseyi vurma derdi olmadan, rahatça suyun içine ateş edebileceğim yere, nehir kenarına götürmüş ve şöyle demişti:

"Elini serbest bırak, delikanlı."

Eli çok sarsmayan, 7.62'lik, oldukça geniş ancak iyi dengelenmiş bir Tokarev kullanmıştık. Daha sonra bana, iki silahla aynı anda ateş etmeyi de öğretmişti. Eski Makedonyalılar iki ellerinde de kılıçla savaştıkları için buna Makedonya metodu denirdi.

Bu nedenle onu sıkça ziyarete giderdim. Her şeyden öte, kız torunlarından biri benim iyi arkadaşımdı ve tüm şehirdeki en iyi elmalı keki o yapardı.

Erik'in barına ulaştığımızda arkadaşlarımız henüz gelmemişti. O her zamanki masasındaydı; çayla birlikte kek yiyor ve şiir kitabı okuyordu. Beni fark eder etmez kitabı bıraktı ve yanıma gelip bana sıkıca sarıldı:

"Nasılsın evlat? Daha yakalayamadınız mı?"

Her şeyi biliyordu ve beni bir dertten kurtarmıştı: En azından, kelimelere dökerken acı çektiğim hikâyeyi tekrar anlatmak zorunda kalmamıştım.

Hâlâ zanlıyı aradığımızı belirttim ve hemen yardım olarak para ve silah teklif etti.

Gereğinden fazla para ve silah topladığımızı belirttim. Ancak Sibirya'da denildiği gibi, 'yaşlı sağır aslanı incitmemek için, yürürken biraz ses yapmalısın'; bu nedenle şöyle devam ettim sözlerime:

"Ancak, müşterilerin aracılığıyla haber salar ve gözünü kulağını açık tutarsan çok makbule geçer. Torununuzun keki ile bir fincan çaya da hayır demeyiz doğrusu."

Kısa bir sürede masadaki yerlerimizi almış, limonlu çaylarımız eşliğinde keklerimizi yiyorduk; tam da Fedya Amca'nın chifirinden sonra gerekli olan şeyi yapıyorduk. Ve o kek – bir

BELONGS TO KAKTUS TEAM

ısırık aldığınız anda ağzınızda dağılan o tat.

Fedya Amcanın verdiği tavsiye üzerine konuştuk. Sözlerine onay verdi ve onu daha önceden ziyaret etmiş olsaydık vakitten tasarruf edebilirdik, diye düşündük.

O sırada diğerleri de geldi: Yorgun -aslında bitap- görünüyorlardı; Mezar, normalden daha da ölü gibiydi, ona bakınca sol gözünün altındaki hafif sıyrığı fark ettim. Telaşlı oldukları belliydi.

"Ne oldu?" diye sordum.

Gagarin, barların etrafında dolaşırken, Mino'nun bahsettiği magandalarla karşılaştıklarını söyledi. Ukrayna plakalı siyah bir dört çekerin içinde yedi kişilermiş. "Konuşmak istediğimizi söyledik," dedi, "Ancak cevap vermek yerine bize ateş etmeye başladılar. İçlerinden biri Mezar'ın yüzüne Japon işi bir şeyle vurdu."

"Nasıl bir şeyle?" diye sordu Besa.

"Bir tür savaş sopası. Şu dövüş sanatlı filmlerde olanlardan, ellerinde hızlıca çevirdiklerinden… Arabayla uzaklaşırken onları durdurmaya çalıştık -arabalarına ateş ettik- ama bu pek işe yaramadı…"

"Bir tanesini kafasından vurduğuma yemin edebilirim," dedi Gigit.

"Tekerlek, arabayla yetişmeye çalıştı ancak çok geçti – dört çeker çoktan uzaklaşmıştı," dedi Gagarin. "Ben de telefon kulübesine gidip evi aradım ve büyüklerimizden, araba şehri terk etmeden, her yere yol kesiciler koymalarını istedim."

Mezar'ın, Japon-Amerikan aksiyon filmlerinden çıkma bir aletle hırpalanmış suratına bakıp, araba kovalama, silahlı çatışma gibi olayları da dinledikten sonra, bir an kontrolden çıkmaya başladığımızı düşündüm. Daha sonra, acilen harekete geçmemiz ve bir şeyler yapmamız gerektiğini hissettim. Ancak rahmetli amcamın da dediği gibi, 'anne kedi istediği zaman değil, ancak zamanı geldiğinde doğurabilirdi'.

Fedya Amca'nın söylediklerini Gagarin'e anlattım.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

"O ikisiyle konuşurken şüphelerim vardı," dedi. "Bir şey saklıyormuş gibiydiler. Bizden kurtulmak istediler; bir şeyler yapabilmek için zamana ihtiyaçları vardı… Ama ne?"

Ayarladığımız şekilde eski köprünün altına, buluşma yerine gitmeye karar verdik.

"Gagarin, güvende olmak için," dedim, "Hep birlikte gitmememiz daha iyi olabilir. Üç kişi en iyisi, ne dersin? Bizim yürüyerek gelmemiz daha iyi, hem bir sorun olacak olursa bölünürüz…"

Gagarin onayladı:

"Ancak o üç kişiden biri de benim."

"Olmasa daha iyi," dedi Mel. "Sen büyükler tarafından görevlendirildin; lider sensin. Eğer sana bir şey olursa işler daha kötüye gider."

Kısa bir konuşmadan sonra Mel, Besa ve ben gitmeye karar verdik, diğerleri ise hemen yakında bekleyecek ve herhangi bir durumda müdahale edeceklerdi.

Arabanın içindeyken bir plan yaptık: Ben, köprünün altındaki buluşma alanına doğru yürüyecek ve ortalığı kontrol edecektim, Mel ise sağ tarafa gidip oraya bakacaktı (sadece sağ gözü olduğu için), Besa ise arkadan gelecek ve arkamızı kollamak için ara sıra durup bağcıklarını kontrol edermiş gibi yapacaktı.

Köprünün yanındaki dar sokağa park ettik; diğerleri bizi beklemek için arabada kaldı. Arabadan inip, planladığımız şekilde, sadece geziniyormuşuz köprüye doğru yavaşça dağıldık.

Bilerek on dakika geç gittik, bizi bekleyenleri merakta bırakmak için.

Ancak köprüye vardığımızda ortalıkta kimse yoktu. Etrafı dolaştık ve tekrar arabaya döndük.

Şimdi gerçekten gidip Centre Bölgesi'nin Gardiyanı'nı görmenin ve Fedya Amca'nın tembihlediklerini söylemenin vakti gelmişti. O iki aptal asistanın gerçekten aptalca bir şey yaptık-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

ları, bize bu oyunu oynamalarından belliydi.

Bombardıman uçakları gibi Centre'ye gidiyorduk. Öfkeli ve asık suratlıydık; görevimiz tamamlandığında şehirde meydana gelecek kaosu hayal edebiliyorduk. Sanki bizim ellerimizdeymiş gibi Gardiyan'ın kaderini tartışıyorduk Mel ile.

"Onu öldürecekler kesin," dedi Mel. "Gösterdiği bu zafiyetten ceza almadan kurtulması imkânsız. Asistanların tarafından kandırılmak, kendini ispiyonlamaktan daha beter."

"Bana kalırsa sadece sınıfını düşürürler," dedim. "BAM'a sürerler; altın zinciri için onu öldürecek birkaç serseri çıkana kadar orada çürür."

Deneyimli bir Otorite'nin geleceği hakkında, iki çocuğun böyle kafa patlatması normal değildi.

Suçlu dünyasında böyle durumlara girmekten kaçınılırdı; çevrendeki herkesin haksız, senin haklı olduğundan emin olsan bile, kararını eyleme dökmeden önce, büyükbabamın dediği gibi 'kendini otuz kere kutsamalısın'.

Denizdeki en yüksek dalganın zirvesinde olmak çok güzeldir; ancak bir dalganın ömrü ne kadardır ki? Peki ya, sürdüğün o vahşi hayvan seni en ufak parçalarına ayırırsa ne olur?

Büyük ve şiddetli bir dalgaya atlayacağım zaman, kendime hep bu tarz sorular sorardım.

Bazı suçlular, ayaklarının altındaki zeminin sarsıldığını hissettiklerinde, doğanın o olağanüstü ve herkes için âdil olan kanununu unuturlar ve her şey değişmeye başlar, hiçbir şeyden emin olamazsın.

Arkadaşlarımı, onların kurallarına göre reşit olmayan çocuklar hiçbir şey ifade etmeği için, bize en ufak bir saygısı olmayan bir adam tarafından yönetilen bölgeye girdiğimiz konusunda uyardım. Eğer bu çocuklar onun gücünü kaybetmesine neden olursa ne olabilirdi? Sadece, onu tehdit ettikten sonra evlerimize sağ salim gitmemize izin vermezdi. Topyekün bir savaş ilân edebilir ve avdaki köpeklerini üstümüze salabilirdi. Bizler istediğimiz kadar kararlı görünelim -hatta ola-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

lım-, eğer Gardiyanı çılgına dönmüş ve bizden nefret eden bir bölgeyle on kişi savaşa girersek, yılbaşındaki domuz gibi dilimlere ayrılırdık.

Centre Bölgesi'ne vardığımızda, turumuza ilk başladığımız barın önüne park etmiş, yığınla araba bulduk. Yani herkes oradaydı, belki de bizi bekliyorlardı, belki de bir mesele tartışıyorlardı. Yüzlerimize çarpan hafif rüzgârdan, dalgaların elimizde olduğu hissine kapıldım.

Arabadan çıkarken Gagarin'e baktım. Bizim adımıza gerekli konuşmayı o yapacağı için ruh halinden endişeleniyordum, kaderimiz onun iki dudağı arasındaydı.

Rahat görünüyordu ve yüzündeki sinsi gülümsemeden bir planı olduğunu anladım.

Bara girdiğimiz andan itibaren bize çevrilen bakışların önünde kararsız görünmemek için birbirimize tek kelime etmedik.

Tüm Centre halkı, ortasında Gardiyan Pavel'in oturduğu masanın etrafından yiyip içiyordu. Yüzünde öfkeli bir ifade vardı ve yağlarını sıçratarak önündeki domuz pirzolasına saldırıyordu. Yanında ise, bir önceki ziyaretimizde bize hakaret eden baş belası vardı. Bizi görür görmez ayağa kalktı ve çılgınca bağırmaya başladı: "Lanet olsun, ne istiyorsunuz?" dedi ve bize pek çok hakaretler yağdırdı.

Olduğumuz yerde kaldık ve eşkıya bize doğru gelmeye başladı; ara sıra arkasına dönüp sahibinin yüzüne bakıyor, davranışının onaylanıp onaylanmadığını anlamaya çalışıyordu. Pavel ilgisiz görünüyordu; biz yokmuşuz gibi yemeye devam ediyordu.

Çocuk, Gagarine yaklaştı ve tam yüzüne yumruk attı; Gagarin sağ eliyle cebinden Tokarev'ini çıkarmaya çalışırken, sol eliyle çocuğu boynundan -hindi gibi uzun ve ince olan- kavradı.

Bir eli çocuğun -ona vurmaya çalışan ancak iğneye geçirilmiş böcek gibi ona ulaşamayıp debelenen- boynunda, diğer

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

eli silahında olan Gagarin gözlerini Pavel'e dikmişti. Sonra sağ elini kaldırdı ve bir süre o şekilde tuttu: Aptal, yaralı bir hayvan gibi ciyaklamaya başladı, Gagarin'in sağ elinden çıkabilecek olası mermiye karşı yüzünü olabildiğince uzağa çekmeye çalışarak. Ancak nafileydi. Aniden, silah tutan o el inanılmaz bir güç ve şiddetle yüzüne inmeye başladı. Darbelerin ardı arkası kesilmiyordu.

Çocuğun yüzü koca bir yaraya dönüştü. Kendinden geçti ve ayakları hissizleşti; ancak Gagarin hâlâ onu boynundan tutuyor ve aynı yere tekrar tekrar vurmaya devam ediyordu. Sonra başladığındaki gibi bir anilikle vurmayı bıraktı ve onu bir çuval gibi yere fırlattı. On saniye sonra onu tekmelemeye başladı. Tam bir katliamdı.

İşini bitirdiğinde Gagarin gök gürültüsü gibi bir yüzle Pavel'in masasına gitti. O noktada, hepimizin silahlarının elinde olduğunu fark ettim.

Gagarin ayağıyla kendine bir sandalye çekti ve oturdu, Centre insanlarının, hırpalanan serseri karşısındaki şaşkınlıklarının geçmesini beklemeden Pavel'e hakaret etmeye başladı. Çok ağır sözler kullandı. Kaderi mühürlenmiş bir adama konuşur gibi konuşuyordu.

Bu, çok riskliydi ancak terör taktikleri işe yararsa, Pavel'in insanları arasında bölünme sağlayabilirsek, doğru yoldayız demekti. Hiçbir onurlu suçlu, kendi hatalarından dolayı uçurumun kenarına gelmiş bir Gardiyanı desteklemezdi; bu yüzden, bilinçli olarak onu insanlarından ayrı tutuyorduk.

Gagarin'in aldığı karar oldukça sıra dışıydı ve en başında bize anlatmamış olması iyiydi; çünkü kesinlikle karşı çıkardık. Ancak şimdi, ya ona tüm gücümüzle destek verecektik ya da belanın içine sürüklenecektik.

Gagarin'in Pavel'e söylediklerinin özü basitti: Beceriksizliğinden dolayı onu paylıyordu; ancak onun da ötesinde hakaret ediyordu, yandaşlarının gözü önünde aşağılıyordu.

Yaklaşımı işe yarıyordu. Pavel'in yüzündeki ifade değişti,

BELONGS TO KAKTUS TEAM

rengi soldu ve duruşu bozuldu: Omuzları dik ve göğsü kabarmış biçimde otururken şimdi omuzları düşmüş, göğsü çukurlaşmış ve vücudu daralmış görünüyordu. Sadece gözleri aynı öfke ve kibirle bakmaya devam ediyordu.

Gagarin, onun bize en başından beri yetişkin olmadığımız için kaba davrandığını, bizim, tüm bölgeyi ve Sibirya topluluğunu temsil ettiğimizi ve tüm suçlu toplumları tarafından üzerinde önemle durulan bir sorunu çözmekle görevlendirildiğimizi göz ardı ettiğini söyledi.

O sabah olanları büyüklerimize anlatacağımızı söyledi – Pavel'in bizlerle konuşmayı reddedip yerine, daha bize verdikleri sözü tutmaktan aciz iki güvenilmez asistanını göndermesini. Bu, onun otoritesini sarsan bir durumdu; çünkü Gardiyanı olduğu bölgedeki durumlar üzerinde kontrolü yoktu ya da -daha kötüsü- bizden önemli bilgiler saklıyordu.

"Tek derdimiz görevimizi yerine getirmek," dedi Gagarin herkesi hedef alarak. "Birilerine hesap sormak bizim işimiz değil. Otoriteler bilgilendirilecek ve gereken kararı verecekler: Önemli olan bu."

Gagarin konuşurken Pavel küçümseyerek ona bakıyordu; sonra birden öfkelendi. Üzerine kirli mendili atıp yüzüne vurdu ve durup, daha önceki ziyaretlerimizin birinde yaptığı hareketi tekrarladı: Gömleğini yırtıp, eski dövmelerle ve göbeğine kadar uzanan altın zincirlerle dolu göğsünü açtı; argo kelimeler ağzından sağanak gibi dökülüyordu, küfürleri ve hakaretleri bir kenara bırakırsak, söylediklerinin ana fikri şu şekildeydi:

"Ne zamandan beri çocukların, yetişkin suçlularla tartışmasına müsaade ediliyor?"

Daha sonra aynı şeyleri tekrar edip durdu:

"Bir Otorite'yi mi vurmak istiyorsunuz? Peki, vurun o zaman beni!"

Gagarin hareketsizdi; aklından ne geçtiğini tahmin edemiyordum.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Pavel'in adamlarının bir şeyler planladığını fark ettim; biri masadan kalkıp mutfağa doğru gitti.

O sırada Pavel bize doğru gelip hepimizin yüzüne, onu hâlâ öldürmek isteyip istemediğimizi haykırıyordu.

Mel ve diğerleri sessizce duruyorlardı; yanlış bir hareket yapmamak için, arkası dönük biçimde masada oturan Gagarin'den işaret bekledikleri belliydi.

Pavel bana geldiğinde az önce o iğrenç kelimelerin çıktığı pis ağzından gelen soğan ve şarap kokusunu aldım; Büyükbaba Kuzya'nın Nagant'ını cebimden çıkardım. Silahın namlusunu, şaşkınlıktan şekli değişmiş yüzünün şişko yanağına bastırdım ve şöyle dedim:

"Büyükbaba Kuzya bunu benim için doldurdu, anladın mı? Kız kardeşimize tecavüz edeni yakalamamıza engel olan herkesi öldürebileceğimi söyledi. Gerekirse bir Otorite'yi bile."

Olduğu yere sabitlenmiş biçimde, öfkenin yanı sıra üzüntü dolu gözlerle bana bakıyordu. Gagarin masadan kalktı ve herkese, bölgeyi terk edene kadar kimsenin bize zarar vermeyeceğinden emin olmak için Paul'u yanımıza alacağımızı açıkladı.

Bir adam ayağı kalktı. Yüzünde, alnından başlayıp sağ gözünden ve burnundan geçip boynunda sonlanan bir iz vardı. Oldukça sakin bir şekilde bize şöyle dedi:

"Kimse size zarar vermeyecek; siz daha gelmeden önce bu konuda anlaşmıştık. Pavel'i Otoriteler'e rapor etmeye niyetleniyorduk."

Anlattıklarına bakılırsa Pavel, güvenli bir yere kapatılmış birkaç kişinin yardımıyla bir seri cinayet ve çeşitli toplumlar arasında savaş çıkarmak için bir takım provokasyonlar planlamıştı. Amacı, çeşitli bölgelerden birkaç eski suçlunun elinde olan alkol trafiği üzerinde kontrol ele geçirmekti.

Yüzünde iz olan adam konuşurken Pavel'in rengi soldu ve yüzüne dayadığım silah aracılığıyla nasıl titrediğini hissedebiliyordum. Sonu gelmişti, biliyordu.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Adam kendini 'Göbek' olarak tanıttı. Daha önce adını hiç duymamıştım. Konuşmasından, duruşundan, sırtının hafif eğimli ve kafasının öne doğru olmasından, hapisten yeni çıktığını anladım. Daha sonra bu tahminimi kısaca onayladı: İçerden çıkalı bir aydan kısa bir zaman olduğunu söyledi ve içerdeyken çoğunun, Pavel'in hapishanedekilere olan tutumundan şikâyetçi olduğunu ekledi. Sadece seçtiği kişilere yardım gönderiyor, kimseyi ziyaret etmiyor ve yıkımlara sebep olacak iç savaşları cesaretlendiriyordu. Bu nedenle, bazı yaşlıca suçluların talimatları üzerine Göbek durumu kontrol edip rapor vermek için gizlice Pavel'in çetesine sızmış.

Diğer bir deyimle biz şu an bir voydot, sadece Otoriteler'e hesap veren ve görevi, genç Otoriteler ve Gardiyanlar tarafından yapılan haksızlıkları aydınlatmak olan, suçlu bir dedektifle konuşuyorduk.

Hayatımda ilk defa böyle görevi olan biriyle karşılaşıyordum; genellikle kimliklerini gizli tutarlardı; kaldık ki Göbek kesinlikle onun gerçek adı değildi.

Göbek kendi hikâyesiyle devam etti: Pavel'in ortalığı karıştırmak için bir grup genç Ukraynalı kiraladığını söyledi. Geçen ay boyunca iki kişiyi öldürmüşlerdi ve kimse bir ipucu bulamamıştı; çünkü bunun, diğer bölgelerden yapılan bir saldırı olduğunun düşünülmesi için her şey ayarlanmıştı- bir nevi savaş çığırtkanlığı. Yıllar önce polis de bu yöntemleri kulanıyordu.

Kulaklarıma inanamıyordum; bu gerçeküstü bir durumdu.

"Peki ya Ksyusha? Ona neden tecavüz ettiler?" diye sordum.

"Sadece eğlence için. Çünkü onların akılları başlarında değil. Bunun başka bir açıklaması olamaz," dedi Göbek. "Ancak bu sizin toplumunuzu kızıştırdı; bu yüzden Pavel onları saklamak istedi ancak onlar her yerde sorun yaratmaya devam ettiler."

Herkes onları görmüştü; her yerde delil bırakmışlardı. Ga-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

garin ve diğerleri onlarla çatışmışlardı, onları atlattıktan sonra Balka yoluyla şehirden kaçmaya çalışmışlardı. Stepan da onların orada olduğunu söylemişti; büfeden sigara ve bira alıp para ödememiş ve Nixon'ı dövmüşlerdi; ancak Stepan -sakat bir adama göre oldukça iyi bir performans göstererek- içlerinden birini demir sopayla yaralamayı başarmıştı. Ancak Kafkaslar'ın girişinde bir grup Ermeni onları beklemişti. Dört çekerlerini tarladan sürmeye çalışıp bir Ermeni'yi ezmiş ve sonunda Kafkaslar ve Balka arasında akan küçük nehre yuvarlanmışlardı.

Tüm bunlar iki saat içinde meydana gelmişti ve şimdi o serseriler, Göbek'in söylediğine göre bizi bekleyen Ermenilerin elindeydi.

Göbek oraya hep birlikte gitmemiz gerektiğini söyledi; çünkü onların Pavel tarafından kiralandığını ispatlayabilmek için üç şahide ihtiyacı olacaktı: Ancak bu şekilde onu adalet için yaşlı Otoriteler'in karşısına çıkarabilirdi.

"Anlattıklarının doğru olduğundan emin olana kadar Pavel'i elinizde tutun," dedi.

İçimizden biri yerini Pavel'e verip, Göbek'le birlikte diğer arabaya binecekti. Diğerlerine düşünme fırsatı bırakmadan ben gönüllü oldum.

Centre'den bir çocuğun kullandığı arabaya doğru gittik.

"Bu insanları öldürmeye gerçekten niyetli misin?" diye sordu Göbek yola çıkarken.

Cevap vermeden önce bir süre bunun üzerinde düşündüm:

"Ben katil değilim; öldürmekten keyif almıyorum. Sadece adaletin yerini bulmasını istiyorum."

Göbek cevap vermedi; sadece başını salladı ve cama doğru çevirdi. Kafkaslar'a ulaşana dek öylece, sakin ve sessiz kaldı. Söylediklerim onu şaşırtmış gibiydi; ancak onaylayıp onaylamadığından emin değildim.

Kafkaslar'a varınca, yaşlı bir Ermeni olan Frunzich'in evine doğru yol aldık. Onu tanıyordum; büyükbabamın iyi bir ar-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

kadaşıydı; 1953'de Sibirya çalışma kampındaki suçlular arasında çıkan silahlı isyanın idarecilerindendi. Oldukça kederli bir hayat yaşamıştı ancak neşesini hiç kaybetmemişti: Onunla yaptığın kısacık bir sohbette bile enerji dolu hissederdin.

Frunzich, diğer üç Ermeni genç çocukla birlikte, evinin önündeki bir arabanın içinde bizi bekliyordu; içlerinden biri oldukça küçüktü. Bizim geldiğimizi görünce kontağı çevirip, yolu göstermek için önümüzden gitmeye başladı.

Bizi, şehrin civarında, kırların ve yer yer ormanlıkların başladığı yerde bulunan eski bir askeri depoya götürdü. Burası İkinci Dünya Savaşı'nda Almanlar tarafından yapılmıştı; biraz kan dökmek gerektiği zamanlarda suçluların pis işlerini halletmek için kullandıkları pek çok bodrum katı vardı.

Avluda, çocuklu yetişkinli, tüfek ve Kalaşnikoflarla silahlanmış, yaklaşık yirmi tane Ermeni vardı. Hurdaya dönmüş dört çekerin etrafında toplanmışlardı; ön camı darmadağın olmuş ve sağ tarafındaki kapısı kaybolmuştu. Arabanın içinde beş adam oturuyordu. Korkmuş görünüyorlardı ve nedeni belirsiz biçimde çırılçıplaklardı.

Elbiseleri, arabanın önünde yatan iki bedenin yanına yığılmıştı. Birinin hâlâ boynundan kan akıyordu; diğerinin ise alnında, kanaması durmuş bir delik vardı.

Göbek'ten sonra arabadan indim ve hâlâ canlı olan beş hayvanın suratına merakla bakan arkadaşlarımızın yanına gittik.

"Hepsi bizim. Ancak önce sıra Göbek'te," dedi Gagarin.

Göbek'in onları nasıl konuşturacağını merak edemeden, Pavel'in sert bir darbeyle yere devrildiğini gördüm.

Pavel'in yerde uzanan hali içler acısıydı. Bana, bir zamanlar bizim bölgemizde yaşayan ufak, şişko bir çocuğu hatırlattı: Bu çocuk çok sakardı; çok kilolu olduğu için değil, karakteri zayıf olduğu için. Neredeyse sakat olduğuna inanmıştı ve sürekli yere kapaklanırdı; bazen de bilinçli olarak, bu şekilde diğerlerinin dikkatini çeker ve kendi haline ağlardı. Birkaç yıl sonra bu hantal cüsse, doğanın ona bahşettiği Dragunov tüfeği gibi

BELONGS TO KAKTUS TEAM

uzun ve kuvvetli parçalarının farkına varmış ve çocuk narinliğini terk etmişti. Özellikle kızların yanında, kişisel hijyene önem veren titiz bir centilmene dönüşür, hatta çoraplarını değiştirirdi.

O çocuk aklıma geldiği zaman hep gülerdim; ancak şimdi bu çağrışım, içimdeki öfkeyi tetiklemişti. Evet, öfkeliydim. Birden, görevimizi tamamlamaya bir adım kadar yakın olduğumuz halde belli bir hisse sahip olmadığımı fark ettim; hiçbir his yoktu. Tek hissettiğim öfke ve yorgunluktu; oldukça ilkel ve neredeyse hayvani iki his. İnsani duygular yoktu içimde.

Pavel yerde kıvrılmış, diğerleri tarafından dövülüyordu. Ona baktım ve hayatta hiçbir şeyin kesin ve sonsuz olmadığını anladım; bu insan parçası, dövülerek bifteğe çevrilen bir et parçasına dönüşmüştü. Çok kısa bir zaman önce bu adam mühim biriydi ve elinde gerçek bir güç tutuyordu.

Dövdükten sonra onu arabanın bagajına koydular; çünkü kurallara göre o artık bir bozulmuş olduğu için, diğer dürüst suçlularla aynı yeri paylaşamazdı.

Dört çekerin içinde anadan doğma oturan bu beş serserinin, kendilerine ne olacağı hakkında bir fikirleri olduğunu sanmıyordum. Başlarına ne gelecek bilmiyordum; onlara baktım, bir tür uyuşturucunun etkisindeymiş gibi bilinçsizdiler.

Üzgündüm. O an derin düşüncelere daldım. Gözlerindeki korkuyu hayal ettim, hayatlarını bağışlamamız için nasıl yalvaracaklarını, "Ölmek istemiyoruz, affedin…" ve karşılığında, onlara işledikleri suçun büyüklüğünü anlayabilecekleri kadar detaylı bir cevap verecek ve son anlarını, Ksyusha'nın hissettiği gibi dehşet içinde geçireceklerini söyleyecektim. Ancak karşımda sadece kayıtsız yüzler görüyordum, bir an önce ne yapacaksak yapmamız için bizi tetikleyen yüzler. Belki de bu sadece benim izlenimimdi; çünkü arkadaşlarım gayet mutlu görünüyorlardı. Yüzlerinde beklenti dolu bir gülümsemeyle, dört çeker araca doğru ilerlediler ve silahlarını çıkardılar. Yavaşça silahları doldurdular, şarjörden çıkıp namluya dizilen

BELONGS TO KAKTUS TEAM

kurşunların, yerlerini alma sesleri işitiliyordu.

Mel'e baktım: Gagarin'in arkasından yürüyordu. İki elinde birer silah vardı ve çirkin yüzünü zalim biçimde asmıştı.

Büyükbaba Kuzya'nın Nagant'ını kavradım ve başparmağımla ittim. Makara döndü ve ağır bir sesle durdu. Tetiği işaret parmağımın altında kalktığını hissettim: Gergin ve hazırdı.

Diğer elimde de Stechkin vardı. Büyükbaba Erik'ten öğrendiğim tekrar yükleme tekniğini kullanarak silahı kavradım, işaret parmağımla emniyet kilidini indirdim, arka kısmını kemerime vurdum ve harekete geçen mekanizmanın sesini işittim, sabit parçanın ileri atışını ve kurşunların namluya dizilişini.

Ben, dört çekere odaklanıp ilk olarak hangi serseriyi vuracağımı düşünürken, Gagarin tek kelime etmeden ve uyarmadan iki silahını birden ateşlemeye başladı. Hemen -neredeyse eş zamanlı olarak- diğerleri de ateş etmeye başladılar ve fark ettim ki ben de ateş ediyorum.

Mezar gözü kapalı ve çok hızlı ateş ediyordu. Herkesten önce Makarovları'nın şarjörlerini bitirdi ve silahları hâlâ arabayı nişan almış vaziyette, öylece hareketsizce durup, beş pisliğe değen kurşunların öfkemizi nasıl aldığını izledi.

Gagarin, tam aksine rahatça ve soğukkanlılıkla ateş ediyor, dikkatlice, hedef almadan kurşunların kendi yolunu bulmasına müsaade ediyordu.

Mel her zamanki gibiydi, silahıyla, makineli tüfek etkisini taklit etmeye çalışıyor ve her yöne kurşun yağdırıyordu. Bundan dolayı silahlı çatışma esnasında kimse onun önüne geçmeye cesaret edemezdi; Gagarin dışında. Onun, Mel'e karşı doğal bir inancı vardı, altıncı his gibi.

Kedi öyle bir bağlılık ve konsantrasyonla ateş ediyordu ki dilinin dışarıda olduğunu dahi fark etmiyordu; elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışıyordu.

Gigit, kararlılık içinde acele etmeden ateş ediyordu; dikkatlice nişan alıyordu, iki üç el attıktan sonra tekrar sakince

BELONGS TO KAKTUS TEAM

nişan alıyordu.

Besa, Vahşi Batı'daki silahşörler gibi ateş ediyordu, silahları kalça hizasında tutuyor ve saat düzeninde atıyordu; çok fazla isabet ettiremiyordu ancak etkileyici görünüyordu.

Bense, Makedon tekniğimi kullanarak çok düşünmeden ateş ediyordum. Nişan almıyordum, düşmanların olduğu yere ateş ediyor ve can çekişmelerini izliyordum.

Aniden, içlerinden biri kapıyı açtı ve umutsuzca depolara doğru kaçmaya başladı, daha sonra karanlığın ortasında aydınlatılmış bir yol gibi dar geçidi aydınlatan kıvrımlı tünele doğru girdi. Öyle bir enerjiyle koşuyordu ki, hepimiz olduğumuz yerde kaldık.

Mel ardından birkaç el ateş etti ancak isabet ettiremedi. Daha sonra Gagarin elinde Kalaşnikof tutan küçük bir Ermeni çocuğun yanına gitti ve tüfeğini 'bir saniyeliğine' ödünç alıp alamayacağını sordu. Çocuk gördükleri karşısında şoka girmişti; Kalaşnikof'u Gagarin'e uzatırken ellerinin titrediğini fark ettim.

Gagarin tüfeği omzuna koydu ve kaçağa doğru uzun menzilli bir atış yaptı. Kurşunlar isabet ettiğinde çocuk otuz metre kadar ilerlemişti. Daha sonra Gagarin parka gezintiye çıkmış gibi yavaşça ona doğru ilerledi. Yaklaştıktan sonra yerde sırt üstü yatan çocuğa, onu son kez seğirtecek bir el daha ateş etti.

Gagarin, cesedi ayaklarının birinden kavradı, arabaya doğru çekti ve katliamın başında yerde yatan diğer ikisinin yanına bıraktı.

Arabada, yara bereden şekli bozulmuş dört ceset vardı. Dört çeker delik deşik olmuş, patlamış tekerlerden biri ıslık gibi bir ses çıkararak iniyordu. Her yer kana bulanmıştı: Arabadan yere akan kanlar beş metre yarıçapında bir havuz oluşturmuş, benzinle karışarak, ufak bir dere halinde ayaklarımıza doğru sızıyordu.

Derin bir sessizlik vardı; kimse tek kelime etmiyordu; herkes hareketsizce duruyor, adamlardan geriye kalanlara bakı-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

yorlardı.

Dört çekeri ve içindekileri, adaletin yerini bulduğu yerde bıraktık.

Daha sonra yaşlı Frunzich'in evine gittik. Göbek ayrılmak zorundaydı; gitmeden bize, yapılması gerekeni yaptığımızı söyleyip, hepimizle saygı ve sevgi dolu bir biçimde vedalaştı.

Frunzich, cesetlerin, arabayı durdurmaya çalışırken ezilip ölen Ermeni'nin ailesi tarafından ortadan kaldırılacağını söyledi; bu onlar için şahsi bir meseleydi ve bizleri, "O köpekleri daha fazla dert etmeye gerek yok," diyerek temin etti.

Frunzich o alışılagelmiş neşeli, mizahi kimliğinde değildi. Ciddiydi, ama bizleri desteklediğini göstermek istercesine olumlu bir şekilde. Çok konuşmadı; bize birkaç şişe leziz Ermeni konyağı getirdi.

Sessizce içtik; yoğun ve baskın biçimde bir yorgunluk hissetmeye başladım.

Gagarin, para dolu çantayı çıkardı ve Frunzich'e, ödülü hak ettiğini söyledi. Frunzich masadan kalktı ve diğer odaya geçip gözden kaybolduktan bir süre sonra elinde bir tomar parayla çıkageldi – beş bin dolar. Parayı diğerlerinin yanına koydu ve şöyle dedi:

"Daha fazlasına gücüm yetmez, ben basit bir adamım. Lütfen Gagarin bunları Anfisa Hala'ya götür ve bizleri affetmesini iste; biz günahkârları, kötü insanları."

Sükûnet içinde üçüncü şişeyi de bitirdik ve Kafkaslar'dan ayrıldığımızda hava çoktan kararmıştı; arabanın içinde neredeyse uyuyakalmıştım. Kafamda bir sürü şey dönüyordu, anılar ve huzursuz hisler, sanki ardımda yarım ya da yanlış yapılmış bir iş bırakmışım gibi. Benim adıma üzücü zamanlardı; hiçbir şekilde tatmin hissetmiyordum. Ksyusha'nın başına gelenleri düşünmeme engel olamıyordum. Huzurlu olmam imkânsızdı.

Bir süre geçtikten sonra bu konuyu Büyükbaba Kuzya ile konuştum.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

"Yaptıklarından dolayı cezalandırılmaları doğruydu," dedim, "Ancak onları cezalandırmamız, Ksyusha'ya yardımcı olmadı. Beni kemiren şey, tüm kanunlarımızın karşısında çaresiz kaldığı şey, yani Ksyusha'nın acıları."

Dikkatlice beni dinledi, daha sonra gülümsedi ve büyükbabamın ağabeyinin yolundan gitmem gerektiğini söyledi, gidip tek başıma ormanda, doğayla iç içe yaşamamı; çünkü ben, adamların arasında yaşayamayacak kadar çok insandım.

Nagant'ı ona uzattım ancak almadı; onu bana verdi.

Bir ay ya da daha fazla bir zaman sonra Pavel'in, suçlu toplumuna karşı düzenlemeye çalıştığı komploda yer alan üç adamıyla birlikte öldürüldüğünü duyduk. İnfazcıları onları Tiraspol Polis Merkezi'nin karşısındaki parkın ağaçlarına bağlamış ve kafalarına çivi çakmışlardı.

Komplonun, suçlu toplumunu güçsüzleştirmek amacıyla polis tarafından organize edildiği konuşulanlar arasındaydı.

Bu amaçlarını tam beş yıl sonra, genç suçluları yaşlılara karşı kışkırtıp kanlı bir savaş çıkararak başardılar. Bu bizim toplumumuzun bitişinin başlangıcıydı; artık sadece bu hikâyelerde kalan toplumumuzun.

Büyükbaba Kuzya, ondan üç sene sonra hayatını kaybetti ve onun ölümü -diğer olaylara ek olarak- Sibirya toplumunda bir çalkantıya neden oldu. Eski geleneklere inanan pek çok kişi, ülkedeki polis ve askeri rejimden hoşnutsuz oldu, Transdinyester'i terk edip Sibirya'ya döndüler ya da çok uzak ülkelere göç ettiler.

Babam Yunanistan'a, beş yıl hapis yattığı yere yerleşti. Hâlâ Atena'da yaşıyor.

Yaşlı Erik hâlâ yaşıyor ve barını işletiyor; gittikçe sağırlaştığı için konuşurken bağırıyor. Onun torunu ise, şehirdeki en iyi elmalı keki yapan ve benim iyi bir arkadaşım olan, bilgisayar aksesuarları satan iyi bir çocukla evlendi ve birlikte Volgograd'a yerleştiler.

Fedya Amca ise Transdinyester'de devlet rejiminin ilerle-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

mesine oldukça karşıydı; inatçı direnişini arttırdı ve elinden geldiğince suçluları savaşmaya ikna etmeye çalıştı; ancak sonunda pes etti ve Sibirya'ya, Lena Nehri'nin kıyısında küçük bir kasabaya yerleşti; Aziz kimliğine orada da devam ediyor.

O sırada Barbos suçlu toplumunda oldukça önemli bir isim oldu: Polisle iş birliği yaptı ve şu an bölgedeki güç dengelerinin önemli bir kısmını elinde tutuyor.

Açıkçası, polis tarafından korunan tek sınıf Kara Tohum oldu. Herkes onlardan nefret ediyor ama kimse bir şey yapamıyor. Şu an görev başındalar; tüm hapishaneler ve suç eylemleri onların tekelinde.

Gürcülerle, yönetime gençleri getiren Ermeniler arasında kanlı bir savaş oldu. Aralarındaki savaş hâlâ devam ediyor. Mino bir kavga sırasında öldürüldü. Karısının, oğullarını doğurduğu hastaneye yaralı olarak kaldırıldı. Bebeğini hiç göremedi.

Büyükbaba Frunzich, Bender'ı terk etmeye karar verdi; Gürcülerle Ermeniler arasındaki savaş nedeniyle. İki topluluğun yaşlı insanlarının çoğunun yaptığı gibi o da yurduna, şu an küçük ölçekte bir alkol trafiğini elinde tuttuğu yere döndü.

Stepan hâlâ yol kenarındaki büfesini işletiyor ama artık silah satmıyor; Kara Tohum suçluları buna izin vermiyor, bu nedenle yaşamını sigara ve ara sıra bir parti sahte votka satarak kazanıyor. Kızı okulunu bitirdi ve Moskova'da bir mimarlık şirketinde iş buldu. Nixon, Stepan'a hiç olmadığı kadar sadakatle yardım ediyor; hâlâ komünistlerden ve siyahlardan nefret ediyor ama sonunda Mel ile arkadaş oldu; her ne kadar bunu sağlamak için Mel Game Boy'undan vazgeçmiş olsa da.

Mel, Nixon'ın saçındaki beyazların daha da çoğaldığını ve çok çabuk yaşlandığını söylüyor.

Bu hikâyeden sonra Gagarin sadece üç yıl daha yaşadı: St. Petersburg'da, polislerin ve eski KGB'nin korumasında olan bir takım adamlarla girdiği işler sonucu öldürüldü. Gagarin'in kız arkadaşı ailesiyle iletişime geçip, onun Ligovo mezarlığına

BELONGS TO KAKTUS TEAM

gömüldüğünü haber edene kadar Gagarin'in ölümünden haberimiz olmamıştı.

Kedi güney Rusya'ya yerleşti, bir süre Asya ülkelerinden gelen, seyir halindeki ağır vasıtaları soyan bir çeteye dâhil oldu. Daha sonra Kazak bölgesi Rostov'dan bir kızla tanıştı ve onunla birlikte Don Nehri kırsalına yerleşti. Resmî olarak artık suç eylemlerinde bulunmuyor; üç çocuğu var, iki erkek bir kız, ava çıkıyor ve karısının baba ve ağabeyileriyle birlikte marangozluk yapıyor. Mel onu birkaç kez ziyarete gitmişti ve Kedi onu, karısının kız kardeşiyle evlendirmeye ikna etmeye çalışmıştı.

Mezar, zırhlı bir kamyonet soygunu esnasında Moskova'da yakalandı ve on altı yıl hapse mahkûm edildi. Hapiste iki kişi öldürdü; bu nedenle müebbet hapse mahkûm oldu ve Ust-Ilimsk Özel Cezaevi'ne sevk edildi, hâlâ orada. Hapishanedeki sıkıyönetimden dolayı onunla görüşmem imkânsız.

Gigit ve Besa birlikte pek çok banka soygunu gerçekleştirdiler; daha sonra hırsızlık önleme ekipleri onların izini bulup bir süre takibe aldı. O noktada, planlanmış bir tuzağa düştüler. Polis tarafından ayarlanmış bir muhbirden aldıkları bilgi üzerine hareket ederek bir banka soydular: her nasılsa aynı gece Tver'de Inturist Hotel'deki odalarında, parayı alıp kaçan polisler tarafından öldürüldüler. Mel tek başına gidip cesetlerini aldı ve eski Bender mezarlığına gömüldüler; çok azımız cenazelerine katılabildi – sadece Mel ve birkaç yakını.

Mel hâlâ Transdinyester'de, ailesine yakın bir yerde yaşıyor. Ara sıra telefonda sohbet ediyoruz. Artık suça bulaşmıyor çünkü birlikte çalışacak kimsesi yok ve kendi başına da içinden çıkamaz. Bir süre yeni jenerasyondan bir Otorite'nin korumalığını yaptı ancak ondan da sıkıldı. Kurs aldıktan sonra bir grup çocuğa aikido öğretmeye çalıştı ancak bu da işe yaramadı, çünkü derslere sarhoş gidiyordu. Şu an hiçbir şey yapmıyor; tüm zamanını PlayStation oynayarak, rastgele kızlarla çıkarak ve ara sıra bazılarına borçlarını tahsil etmelerine yar-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

dım ederek geçiriyor.

Ksyusha başına gelenleri hiçbir zaman atlatamadı. Tecavüzden sonra kimseyle konuşmadı; hep sessizdi, gözleri ise hep kederli ve çok nadir dışarı çıktı. Bazen onu dışarı çıkarıp nehirde kayıkla gezdirebilmek için kandırmaya çalışırdım; ancak bu, yanında çuval taşımaktan farksız olurdu. Önceleri kayıkla gezmeyi severdi: İkide bir yerini değiştirir, köşeye uzanıp elini suya değdirir, eğlenir, balık ağlarına dolanır, yakaladığımız balıklarla oynar, onlarla konuşur ve onlara isim verirdi.

Saldırıdan sonra durgunlaştı, soldu; en fazla, elini suya uzatıp parmaklarıyla suya dokunuyordu. Daha sonra elini orada bırakıyor ve onu kollarıma alıp kıyıya taşıyana kadar elinin suda kayboluşunu izliyordu.

Bazen iyileştiğini düşünüyordum ancak gittikçe kötüye gidiyordu; en sonunda yemeyi kesti. Anfisa Hala sürekli ağlıyordu; farklı hastanelere farklı uzmanlara gitti ancak hepsi aynı şeyi söyledi: Bu onun ruhsal hastalığı ile alâkalıydı ve yapılacak bir şey yoktu. En kötü zamanlar, Anfisa Hala'nın ona hayatta kalabilmesi için vitamin iğneleri yaptığı ve serum bağladığı zamanlardı.

Ülkeyi terk ettiğim gün Ksyusha, evimizin önündeki bankta oturuyordu. Sibirya'da kazakların üstüne süs olarak yapılan yünden çiçeğiyle oyun oynuyordu.

Bu acı hikâyenin üstünden altı yıl geçtikten sonra bir gece Mel'den telefon geldi: Ksyusha ölmüştü. "Uzun zamandır hareket etmiyordu," dedi. "Yavaş yavaş kendini ölüme gönderdi." Onun ölümünden sonra Anfisa Hala, çocuklarının bakımı için eşine yardımcı olacak birine ihtiyacı olan arkadaşının evine yerleşti.

Ülkemi terk ettim; pek çok farklı deneyim ve olay yaşadım ve hayatım boyunca doğru olduğuna inandığım şeyleri yapmaya çalıştım ancak hâlâ bu dünyayı döndüren pek çok şeyden emin değilim. Ama zaman geçtikçe daha da çok farkına

BELONGS TO KAKTUS TEAM

varıyorum ki, ben sadece yanlış alanlarda doğruymuşum – en azından insani adalet konusunda.

Kendimize göre adaleti sağladığımız günden iki hafta sonra evimize bir yabancı geldi; Göbek'in bir arkadaşı olduğunu söyledi. Göbek'in bir yere gittiğini ve bir daha dönmeyeceğini söyledi ama gitmeden önce ondan, bana bir şey vermesini istemişti. Bana küçük bir koli verdi; açmadan aldım ve nezaket gereği içeri davet edip büyükbabamla tanıştırdım.

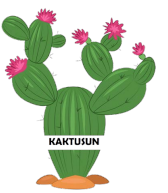
Ertesi güne kadar bizde kaldı. Büyükbabamla birlikte pek çok suçlu sorunlarından konuşup yiyip içtiler: Kurallar, gençlerin eğitimsizliği, geçen yıllarda suçlu toplumunun nasıl değiştiği ve bunların üzerinde, yeni nesil Rus suçlularını mahveden Avrupa ve Amerika'nın etkisi.

Sürekli yanlarında oturdum, şişeleri biter bitmez mahzene gidip fıçıdan doldurdum.

Misafirimiz gittikten sonra Göbek'in kolisini açtım. İçinde, St. Petersburg ve kuzey batı Rusya'daki suçluların tipik silahı olan finka, yani 'Fin' olarak bilinen bir çakı vardı. Bu silahın - ya da Ruslar'ın deyimiyle 'güngörmüş'- beyaz kemikten yapılma, güzel bir sapı vardı. Ayrıca üzerinde Göbek'i el yazısıyla yazdığı bir not vardı:

"İnsani adalet korkunç ve yanlıştır; bu nedenle sadece Tanrı yargılayabilir. Ne yazık ki bizler, bazı durumlarda onun kararlarına karşı çıkmak zorunda kalıyoruz."

BELONGS TO KAKTUS TEAM

SERBEST DÜŞÜŞ

On sekizinci yaş günümde yurt dışındaydım. Bir spor akademisinde beden eğitimi alıyor ve kendime suçlu dünyasının dışında farklı bir gelecek inşa etmeye çalışıyordum.

Benim için oldukça tuhaf zamanlardı: Çok okuyor, pek çok yeni insanla tanışıyor, sıradan insanların 'anormal' gördüğü, ancak benim öncelerde iyi ve dürüst, uç bir şey olduğunu düşündüğüm suçun ne anlama geldiğini daha iyi anlamaya başlıyordum. Ancak 'normal' toplum beni aynı derecede etkilemiyordu; insanlar diğerlerinin sorunlarına ve hatta kendi sorunlarına karşı kör ve sağırlardı. İnsanların ayrıştırıldıkları, ortak hiçbir şeyin olmadığı ve insanların, paylaşmanın verdiği o duygudan yoksun olduğu 'normal' dünyayı döndüren mekanizmaları anlayamıyordum. Standart Rus ahlâkını sinir bozucu buluyordum:

Herkes seni yargılamaya, hayatını eleştirmeye hazırdı ancak kendileri tüm akşamları televizyonun karşısında geçirir, dolabını ucuz yiyeceklerle doldurur, aile toplantılarında sarhoş olurlar, akrabalarını kıskanırlar ve bunun karşılığında da

BELONGS TO KAKTUS TEAM

kıskanılmak isterler. Gösterişli arabalar -tercihen ithal- diğerlerine benzemek için giyilen benzer kıyafetler, cumartesi akşamı kasabanın barında hava atmalar, her ne kadar basit ve sıradan bir işçi olup hayatının gerçeklerinin farkında olamasan da, Türk yapımı bira içerken diğerlerine her şeyin yolunda olduğunu, 'işler'in iyi gittiğini anlatmalar.

Post-Sovyet tüketim hareketleri benim gibi biri için dehşet vericiydi. İnsanlar marka deterjanlarla, diş macunlarıyla temizleniyor, kimse ithal olmayan bir şeyi içmiyor ve kadınlar her gün televizyondaki reklamlarda görüp, onları manken gibi göstereceğine inandıkları Fransız yüz kremlerine bulanıyorlardı.

Yorgun ve sersemdim; kendimi dürüst ve doğru bir şekilde bulabileceğimi sanmıyordum.

Buna rağmen kasabadaki spor kulübüne gitmeyi hiç bırakmadım. Yoga yaptım: İnce ve esnektim, egzersizleri gayet iyi yapabiliyordum ve herkes benden memnundu. Güreş koçlarımdan biri, yıllarca Hindistan'da eğitim almış Ukraynalı bir eğitmenden yoga dersi almamı tavsiye etmişti. Kendimi geliştirmek için sık sık Ukrayna'ya gidiyordum ve her yılın bir buçuk ayını spor kulübünden bir grupla birlikte Hindistan'da geçiriyordum.

On sekiz yaşıma geldiğimde yoga eğitmenliği diplomamı almak üzereydim ama okulumdaki düzenden hoşlanmıyordum; benim asi olduğumu ve benim tarafımda olan pek çok çocuk olduğu için devam etmeme izin verdiklerini söyleyen hocayla sık sık tartışıyordum.

Hoca öğrencilerinin çoğunu kullanıyordu. Çok az bir miktar para ödeyerek onları kendi hesabına çalıştırıyor ve bana göre sadece fırsatçılık olan davranışlarını yoga felsefesine ait ilginç argümanlarla açıklıyordu. Tüm bunlara katlanmamın tek nedeni, eğitimime bir devlet üniversitesinde devam etmemi sağlayabilecek ve dolayısıyla beni zorunlu ordu görevinden kurtaracak o diplomaya ihtiyacımın olmasıydı. Haya-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

lim, bir spor okulu açmak ve şehrimdeki insanlara yoga öğretmekti.

Ancak bu sadece bir rüya olarak kaldı. Çünkü kurs bitmeden hemen önce tatsız bir olay yaşandı: Yoga sınıfımızdaki çocuklardan biri kalp krizi geçirerek öldü.

Yoga yapan pek çok insan, onları günlük yaşamdan uzaklaştıran şeylere inanıyordu. Bu hoca bize her zaman, yıllarca egzersiz yaptıktan sonra uçabilen ya da farklı yaşam formlarına geçebilen insanlar olduğunu ve buna benzer pek çok saçma hikâye anlatırdı; onu asla dinlemezdim ancak grubumda bu tarz şeylere inanan başkaları vardı. Bunlardan biri de Sergey'di. Doğuştan kalp hastalığı vardı ve düzenli ilaç tedavisinin yanı sıra doktorların kontrolü altındaydı; ama hoca onu, hastalığının egzersizler yardımıyla düzelebileceğine inandırdı. Sergey gerçekten zayıf kalbinin bu yolla iyileşebileceğine inandı. Ona sürekli, yoganın ciddi hastalıkları tedavi edemeyeceğini anlatıyordum ama beni dinlemiyordu; egzersizlerin işe yarayacağını söylüyordu.

Sergey bir gün, Macaristan'da düzenlenen, yoga okullarının büyük buluşmasına katıldı, geri dönerken trende kalp krizi geçirdi ve öldü. Tek kelimeyle altüst oldum; ona çok yakın değildim, çok iyi arkadaş da değildik ancak bana göre onun ölümünün sorumlusu hocamızdı.

Sonuç olarak hocaya ne düşündüğümü söyledim ve tartıştık. Beni okuldan attı, dolayısıyla diplomamı alamadım; onun yerine bana, bazı kamu disiplinlerine katılım sertifikası verdiler. Diğer bir deyimle; tam bir saçmalık.

Tüm bunlar ilkbaharda, Transdinyester gelinlikler içinde bir gelin gibi bembeyaz açıp, hafif meltemin hoş kokular yaydığı dönemde olmuştu.

Bir süre, olanları düşünmekten başka bir şey yapmadım; daha sonra Tayga'ya, Büyükbabam Nikolay'ın yanına gittim. Birlikte avlandık, nehirde balık yakalayabilmek için ağlar ve tuzaklar yaptık, saunaya girdik ve hayat hakkında konuştuk.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Büyükbaba Nikolay yirmi dört yaşından beri ormanların içinde yaşıyordu ve bilge bir adamdı. O dönemi onunla birlikte geçirmek bana çok iyi gelmişti.

Transdinyester'e döndüğümde, üzerinden birkaç ay geçmiş olan doğum günümü kutlamak için arkadaşlarımla birlikte nehirde büyük bir parti organize ettim. On kayığı, şişelerce şarap, Mel'in büyükannesinin yaptığı ekmekler ve balık ekipmanlarımızı da alıp, akıntıya karşı 'Büyük Damla' denen yere doğru yola çıktık.

Bu yer doğal güzelliği ve sakinliği ile ünlüydü, kasabadan yaklaşık elli kilometre uzaklıktaydı. Bu noktada nehir genişler, orada burada, suyun sıcak ve durgun olduğu ufak su birikintilerinden havuzlar oluşurdu. Mayıs ve nisanın başlarında suyun yükselmesi nedeniyle yaşanan taşkın zamanları hariç, akıntı buraya çok zor ulaşırdı. Birçok balık, özellikle de yayınbalıkları burada dururdu ve biz de gidip onları yakalardık. Kayığa gece çıkardık, büyük bir el feneri alıp suyun üzerine yansıtırdık: Işıktan etkilenen balıklar su yüzeyine çıkardı ve biz de, özellikle bu tür balıklar için yapılmış uzun saplı tahta bir araçla onları avlardık. Biri feneri tutarken diğeri balığı vurmaya çalışırdı; her şey sessizce yapılmalıydı çünkü en ufak bir ses ya da hareket balıkları kaçırabilirdi ve onları tekrar su yüzeyine çıkmaya ikna etmek en az birkaç saatini alırdı.

Ben Mel ile takım olurdum çünkü en mühim anlarda dahi susmadığı için kimse onunla avlanmak istemezdi. Olta konusunda da sorunluydu: Bir keresinde balıkları kaçırdığı için partneri Besa onun kolunu kırmıştı. O günden sonra ne zaman birilerine birlikte balığa gitmeyi teklif etse, diğerleri bir bahane buldu ve çoktan bir partner bulduklarını söylediler. Sonuç olarak, çoğu zaman bankta tek başına bırakılırdı, bazen ona acır ve yanıma alırdım; diğerlerinin aksine onu kritik zamanlarda kullanırdım.

Büyük Damla'ya doğru, akıntıya karşı huzurlu bir şekilde ilerledik; hava gayet güzeldi ve su, Tanrı tarafından kutsanmış

BELONGS TO KAKTUS TEAM

gibi duruyordu – akıntıya karşı gittiğimiz halde hiç direnç göstermiyordu. O gün kayığımın motoru çok iyi çalıştı ve hiç arıza yapmadı. Kısacası; her şey kartpostallardaki gibi mükemmeldi.

Gideceğimiz yere vardığımızda öğle yemeği yedik ve şarabı biraz fazla kaçırdık; bu beni haddinden fazla neşeli -alışılagelmişin dışında- yaptı; bunun sonucu olarak da bilmem kaçıncı kez Mel ile partner oldum ve onu kıyıya bırakmayacağımız için sevindi.

O kadar rahat hissediyordum ki oltayı onun tutmasına izin verdim. 'İzin vermek' pek doğru bir kelime değildi; kayığıma oturdu ve bana kayıtsız bir gülümseme atarak oltayı eline aldı. Hiçbir şey söylemedim; sadece, eğer hata yaparsa başının dertte olduğunu belirtmek için yumruğumu gösterdim.

Havuzlarımıza doğru yola koyulduk. Her kayık farklı bir havuza girdi: Tamamen yalnız olmak zorundaydın; eğer senden önce biri avlanırsa balıklar gürültüden kaçar ve diğerleri hiçbir şey vuramazdı.

Gece çok güzeldi; gökyüzünde çokça yıldız vardı ve ortalarında parlayan, cılız, beyaz bir leke vardı – büyü gibi. Kırlardan esen rüzgârın sesi duyuluyordu, aramızdan geçerken uzun ve zayıf bir ıslık kadar yakınlaşıyordu. Ormanla karışmış kırların kokusu geliyor ve kokular sürekli değişiyordu – ayrı ayrı akasya ve ıhlamur yapraklarının kokusunu alıyormuş gibi olurdun ve tabii, bir de kıyıdaki yosunların. Kurbağalar koro halinde serenat yapıyordu; ara sıra suyun yüzeyine bir balık geliyor ve o huzurlu su sıçratma seslerini çıkarıyorlardı. O esnada ormandan, susuzluklarını dindirmek için üç karaca çıktı: Dilleriyle çıkardıkları su içme sesinden sonra atlar gibi hapşırdılar.

Bu manzaradan çok etkilendim. O an bana biri cennetin ne olduğunu sorsaydı, ona, o ânın ebediyetten geldiğini söyleyebilirdim.

Ânın cennete dönüşmesini engelleyen tek şey Mel'in varlı-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

ğıydı: Ona bakar bakmaz acı gerçeklerle doluyordum ve o kişi -alnıma yazılan ve ödemek zorunda olduğum bir kefaret gibi- yanımda olduğu sürece, yontulmamış insan çerçevemden asla çıkamayacağımı fark ettim.

"Kapa çeneni Mel yoksa oltayı sana atarım," dedim ve çok ses yapmamak için yavaşça kürek çektim.

Mel kati bir konsantrasyon halindeydi. Kayığın ortasında oturmuş, sanki kaçmasından korkar gibi oltayı iki eliyle sıkıca kavramıştı.

Havuzun ortasına geldiğimizde eski bir denizaltı feneri çıkardım. Açtım ve kayığın kenarından uzanarak suya daldırdım. Işık suyun altında mükemmel bir görüntü yaratıyordu -on metre kadar derinliği aydınlatıyor ve pek çok detayı görülüyordu- ufak bir balık, fener ışığının etrafında şeref turu atar gibi dolanıyordu.

Mel başımda oltayla dikiliyor ve atmak için işaretimi bekliyordu.

Yayın balığının yaklaştığı, derinden yüzeye, ışığa doğru çıkan geniş siyah bir gölgenin belirmesiyle anlaşılırdı. Gölgeyi görür görmez feneri çıkarman şarttı: Yavaşça, ses yapmadan çekmeliydin; bu şekilde balık ışığı takip edecek ve ona asla ulaşamayacaktı. Işığın yüzeye çıkıp suyu yavaşça terk ettiği nokta en can alıcı yeriydi: Oltayı tutan kişi son kalan aydınlık kırıntıları da kaybolmadan onu tüm gücüyle atmalı ve balığı vurmalıydı. Eğer bir an tereddüt edersen ve balık fenere değerse hemen geri dalarlardı; çünkü yayınbalıkları çok cesaretsiz yaratıklardı ve bilmedikleri bir nesneye değmekten korkarlardı. Dolayısıyla, bu teknikle balık tutabilmek için büyük bir uyum içinde çalışmak önemliydi.

Suya baktım ve aniden dipten gelen bir gölge gördüm, misinayı yavaşça çekerek feneri yukarı doğru hareket ettirdim. Mel arkamda, elinde olta, hazır bir şekilde bekliyordu.

Hiç şüphem kalmamıştı: O bir yayınbalığıydı ve hızlıca yukarı doğru geliyordu. Sadece feneri zamanında çekmeliydim.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Feneri neredeyse tamamen yukarı çekmiş ve çok az bir kısmı suda kalmıştı ki, Mel öyle bir gürültüyle oltayı attı ki, kulaklarımın yanından bir kurşun gibi ıslık çalarak geçişini duydum.

"Tanrım!" diye bağırdım ve daha feneri elime alamadan Mel onu vahşice vurdu. Fener dağıldı ve ışık anında söndü. Karanlıkta Mel'den gelen hafif bir iç çekme işittim:

"Kahretsin! Ne kadar aptal bir balık, daha hızlı geldiğini düşünmüştüm…"

Olta elinde, hâlâ başımda dikiliyordu. Ayağa kalktım ve küreklerden birini alıp, tek kelime etmeden sırtına indirdim.

"Neden?" diye sordu paniklemiş halde, kayığın ucuna gerileyerek.

"Tanrı aşkına Mel, tam bir aptalsın! Ne halt yemeye feneri vurdun?"

Kıyıdan Gagarin, Besa ve Gigit'in seslerini duydum.

"Neler oluyor? Siz ikiniz delirdiniz mi?" diye sordu Gagarin.

"Ah, bir şey olmuyor! Sadece, balık o kadar büyük ki kayığa sığmıyor," dedi Gigit alaylı bir tavırla, kalın kafalı Mel'in her zamanki gibi avlanmayı berbat ettiğini çok iyi bilerek.

"Hey, Kolima!" diye bağırdı Besa. "Devam et, onu öldürebilirsin, sorun olmaz. Hiçbirimiz bir şey görmedik. Tek başına yüzmeye gittiğini ve boğulduğunu söyleriz."

Öfkeliydim ama aynı zamanda da bu durum beni güldürdü.

"Motoru çalıştır. Kıyıya dönüyoruz," dedim Mel'e sertçe.

"Başka bir tane daha yakalamak istemez misin?" diye sordu gayet kederli bir ses tonuyla.

Ona baktım. Karanlıkta yüzü, kötü adamlarınkine benziyordu. Gülerek şöyle dedim:

"Başka bir tane mi? Hangi fenerle yapacağız onu?"

Kıyıdaki herkes güldü.

Kıyıya vardığımızda Besa bota bakıp dalga geçmeye devam

BELONGS TO KAKTUS TEAM

etti:

"Tam düşündüğüm gibi kardeşlerim! Bu ikisi tüm balıkları tek başına yemiş. Onları çiğ çiğ yiyip bizimle paylaşamadıkları için üzgünler!"

Ve hep bir ağızdan kahkahalarla güldüler. Mel de aynı şekilde.

Yalnızca ben biraz üzgündüm. Hayatımda yeni bir şeyler oluyormuş gibi bir his vardı; etrafımdaki değişim havasını hissediyordum.

Olağanüstü bir parti oldu. Diğerleri birkaç büyük yayınbalığı yakalamıştı; onları temizledik ve ateşte pişirmeye hazırladık. Sanki herkes farklı bir döneme girdiğimizin farkındaymış gibi biraz içine kapanıktı. Geçmişteki şeylerden konuştuk; herkes çocukluğunu anlattı ve diğerleri de hikâyenin durumuna göre ya güldü ya da sessizce oturdu.

Tüm gece ateşin başında oturduk, şafak sökene kadar, kıvılcımları ve yeni günün habercisi cılız güneş ışıkları eşliğinde havaya karışıp toza dönüşen külleri izledik.

Ben de güldüm ve birkaç hikâye anlattım ancak içimde bir tür yeni his ve eski bir nostaljinin hüznü vardı. Kendimi, beni içine almayı bekleyen koca bir boşluğa doğru ilk adımı atmak için bekliyormuşum gibi hissediyordum ve bu benim ardımda bırakacağım güzel ve değerli anılara dönüp bakabilmem için son şansımdı.

Şarap içip bir şeyler yedik ve şafak sökene kadar sohbet ettik; sonra uyumak için ağaçlıkların arasına gittim. Kayığımdan bir battaniye alıp ona sarındım ve havada insanı rahatlatan bir tazeliğin olduğu fidanlara doğru yürüdüm. Arkadaşlarım etrafa dağılmıştı; bazıları sönmeye yüz tutmuş ateşin yanında uyuyakalmıştı. Mel, kayıkları bıraktığımız ve havuza doğru giden yolun ortasına uzanmıştı; oldukça çamurlu bir yoldu ancak Mel kollarına doladığı kürekle bir hayli derin uyuyordu. Besa elinde boş bir şişeyle dolanıyor ve çocuklara erzakların nerede olduğunu soruyordu. Kimse ona cevap vermi-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

yordu – erzakların nerde olduğunu bilmediklerinden değil, körkütük sarhoş olduklarından.

Battaniyeme sarınmış halde yürürken bir tür tiksinti hissettim; sarhoş olduğumu hatırladım, doğru düzgün yürüyemiyordum bile; oldukça berrak bir şekilde hepimizin, sadece başlarını belaya sokan ve hayatlarını mahvetmekten başka bir şey yapamayan, acınası bir avuç ayyaş olduğumuzu düşündüm.

Yere uzanır uzanmaz uyuyakaldım. Uyandığımda çoktan akşam olmuştu ve karanlık çökmeye başlamıştı. Arkadaşlarım benim adımı çağırıyordu. Uzandığım yerde hareket etmeden gözlerimi açtım; hayatımda bir şeylerin değişmek üzere olduğu hissi, bir önceki geceye göre çok daha güçlüydü. Kalkmak istemiyordum; ağaçların arasında kalmak istiyordum.

Eve gittiğimizde saunaya girdim. Sobayı yaktım ve birkaç odun attım, sonra hazırladığım kuru meşe ağacı dallarını sıcak suya koydum, daha sonra masaj yaparken kullanmak için. İçine biraz çam özütü ve ıhlamur esansı atıp, soluduğum havaya karışması için ocağın üstüne koydum. Kendime, kuşburnu, ıhlamur, nane ve kiraz çiçeğinden oluşan iki litrelik çay yaptım. Tüm günü saunada, beni hafiften yakan ahşap sıraların üzerinde yatıp rahatlayarak geçirdim. Ara sıra aromalı buharda kaldım, boğazımı nasıl yakarak indiğini umursamadan sıcak çayımdan büyük bir yudum aldım.

O gece, sanki bir boşluğa yuvarlanmışım gibi deliksiz uyudum. Ertesi gün kalkıp evden çıktım. Posta kutusunu kontrol ettim ve bir köşesinden diğerine kırmızı çizgi çekilmiş, ufak bir kâğıt parçası buldum. Mektupta, Rus Federasyonu'nun askeri bürosunun soruşturma için kişisel belgelerimi takdim etmemi istedikleri yazıyordu. Bu uyarının üçüncü ve son kez gönderildiği, eğer üç gün içinde gerekeni yapmazsam, 'devlete olan borcumu askerlik hizmeti şeklinde ödemeyi reddettiğim' gerekçesiyle hüküm giyeceğim de not olarak eklenmişti.

Notun önemsiz; sadece formalite olduğunu düşündüm.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Tekrar içeri girdim ve evraklarımı aldım; üstümü bile değiştirmeden parmakarası terliklerimle belirtilen adrese, kasabanın diğer yakasındaki eski Rus askeri üssünün olduğu yere doğru yola koyuldum.

Girişteki muhafıza, gelen kâğıdı gösterdim ve tek kelime etmeden kapıyı açtı.

"Nereye gitmem gerekiyor?" diye sordum içlerinden birine.

"Doğruca devam et. Her yer aynı…" dedi bir asker neşesiz ve kızgın sesle.

"Lanet gerizekâlı," diye düşündüm ve tabelasında; 'Askeri Hizmet ve Yeni Başvuru Departmanı' yazan, geniş ofise girdim.

Ofis karanlıktı, etrafı zar zor görebiliyordum. Arka taraftaki duvarda, içinden sıkıcı ve çelimsiz sarı ışık süzülen ufak bir pencere vardı.

Biri daktilonun tuşlarına dokunuyormuş gibi sesler geliyordu. Yaklaştım ve üniformalar içinde, ufak bir masanın başında oturan, bir eliyle sıkıca çay fincanını tutup diğer eliyle daktiloya basan genç bir bayan gördüm. Fincandan bir yudum aldı ve soğuması için fincanın içine üfledi.

Tezgâha yaslandım ve kafamı uzattım: Kadının, masanın altındaki dizlerinin üzerinde açık bir gazete olduğunu fark ettim. Tavus kuşu tüyleriyle karmaşık bir şekilde dizayn edilmiş bir kıyafet giymiş şarkıcı fotoğrafının olduğu ve Rus pop starlarından bahseden bir makale okuyordu. O an daha da üzgün hissettim.

"Merhaba. Pardon bayan, bana bu geldi de," dedim notu tutarak.

Bana döndü ve bir süre boyunca nerede olduğunu ve neler olduğunu anlamamışçasına baktı. Belli ki bir dizi düşünce ve hayallerin arasına girmişti. Ani bir hareketle dizlerinin üstündeki gazeteyi aldı ve ne olduğunu görmeyeyim diye, altüst biçimde daktilonun arkasına koydu. Daha sonra elindeki çay

BELONGS TO KAKTUS TEAM

fincanını bıraktı, ayağı kalkmadan ve tek kelime etmeden, yüzünde kayıtsız bir ifade ile elimdeki kırmızı çizgili kâğıdı aldı. Bir süre göz gezdirdi ve bana hayaletten geliyormuş gibi hissettiren bir sesle sordu:

"Evraklar?"

"Hangi evraklar, benimkiler mi?" diye sordum beceriksizce, pasaportumu ve diğerlerini pantolonumun cebinden çıkarırken.

Küçümseyerek bana baktı ve dişlerini sıkarak şöyle dedi:

"Benimkiler değil herhalde."

Evraklarımı aldı ve bir yere koydu. Daha sonra raftan bir form aldı ve doldurmaya başladı. Adımı, soyadımı, doğum tarihimi ve ev adresimi sordu. Daha sonra, daha kişisel sorularla devam etti. Ailemle ilgili detayları sorduktan sonra şöyle dedi:

"Daha önce hiç tutuklandınız mı? Kanunlarla ilgili problem yaşadınız mı?"

"Ben kanunlarla hiçbir zaman problem yaşamadım ancak kanunlar ara sıra benimle problem yaşıyormuş gibi görünüyor… Birçok kez tutuklandım, sayısını hatırlamıyorum. İki kez de ıslah evine girdim."

Bunun üzerine ifadesi değişti. Doldurduğu formu yırtıp daha büyük bir tane aldı; tıpkı gönderdikleri postadaki bir köşesinden diğerine çizgi geçiyordu.

Başa sardık; tüm kişisel bilgilerim, bu kez sabıkalarım da dâhil olmak üzere: madde numaraları ve tarihleri. Sonra sağlığım: hastalıklar, aşılar; alkol ve uyuşturucu kullanıp kullanmadığımdan tutun da sigaraya kadar sordu. Bu böyle bir saat sürdü… Sabıkalarımın tam tarihini hatırlayamadım, ben de olayların olduğu zamana göre değerlendirip, ay olarak imkânsız olsa da yıl olarak doğru tarihleri vermeye çalıştım.

Sorular bittiğinde ortada bir yanlışlığın söz konusu olduğunu anlatmaya çalıştım, kursa katılıp üniversiteye devam edeceğimi beyan etmem dolayısıyla altı aylık bir ertelememin olduğunu ve askerlik yapamayacağımı söyledim. "Eğer her

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

şey planlandığım gibi giderse," diye ekledim, "Bender'de çocuklar için bir beden eğitimi okulu açacağım."

Beni dinledi – ancak beni endişelendiren bir biçimde gözlerime bakmadan. Daha sonra bana bir kâğıt parçası verdi: O andan itibaren Rusya Hükümeti'nin malı olduğumu ve kanunlar tarafından korunduğumu yazan bir kâğıt.

Tüm bunların ne anlama geldiğini anlayamadım.

"Bu demek oluyor ki, kendine zarar vermeye ya da intihar etmeye kalkışırsan, devletin malına zarar vermekten yargılanırsın," dedi soğukça.

Birden kendimi köşeye sıkışmış hissettim. Etrafımdaki her şey, öncekinden daha kasvetli ve kötü gelmeye başladı.

"Bakın," dedim, "Sizin kanunlarınız umurumda değil. Ben bir suçluyum. Eğer hapse girmem gerekiyorsa girerim ancak sizin o lanet olası devletinizin silahlarını elime almam..."

Öfkelendim ve böyle konuştukça kendimi bu tuhaf durumdan daha güçlü hissettim. Benim hayatımı kontrolü altına almaya çalışan bu çarkları değiştireceğimden kesinlikle emindim.

"Lanet olası generaller nerede ya da üstlerinize her ne diyorsanız? Sen anlamadığın için onlardan birine anlatmak istiyorum!" Sesimi yükselttim ama yine de bana az öncekiyle aynı kayıtsız ifadeyle bakıyordu.

"Albayla görüşmek istiyorsan kendisi burada, ama bunun bir işine yarayacağını sanmıyorum… Aslında sakin kalmanı tavsiye ederim. Olayları kendi adına daha da zorlaştırma…"

Şimdi düşününce, iyi bir tavsiyeydi. Bana önemli bir şey söylemişti, eminim; bana doğru yolu göstermeye çalışmıştı ancak ben kördüm.

Kendimi berbat hissettim. Bu nasıl olabilir, dedim kendi kendime. Daha bu sabah özgürdüm, bugün için, geleceğim için, hayatımın geri kalanı için planlarım vardı ama şimdi bir kâğıt parçası yüzünden özgürlüğümü kaybetmiştim. Birilerine bağırıp çağırmak, ne kadar öfkeli olduğumu göstermek isti-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

yordum. Buna ihtiyacım vardı. Yüzüne bağırarak onun sözünü kestim:

"Yüce Tanrım! Eğer biriyle konuşmak istersem onunla konuşurum, o kadar! Nerede bu lanet olası kumandan, general ya da her ne haltsa?"

Ayağı kalktı ve on dakika bankta oturup sakinleşmemi söyledi. Etrafa bakındım ancak bank göremedim. "Ah Tanrı aşkına neresi burası? Burada herkes çıldırmış," diye düşündüm karanlıkta beklerken.

Aniden bir kapı açıldı ve orta yaşlarda bir asker, ilk adımı söyleyerek beni çağırdı:

"Gel benimle Nikolay. Albay seni bekliyor!"

O köhne ve dar ofisten bir an önce çıkmak için yay gibi fırladım ve askere doğru ilerledim.

Etrafı, beyaz boyalı ve duvarlarında, askerlerin idmanlar sırasında birlikle nasıl hareket edeceğini anlatan bir takım resimler ve afişlerin olduğu binalarla kaplı, ufak bir alana çıktık. Meydanı geçtik, geniş pencereleri ve saksıda çiçekleri olan aydınlık bir odaya girdik. Çiçeklerin arasında bir bank ve bankın yanında geniş bir küllük vardı.

"Burada bekle. Albay seni bu kapıdan çağıracak. İstersen sigara içebilirsin…"

Asker oldukça nazikti; benimle arkadaşça bir tonda konuştu. Sakinleştim ve daha güvende hissettim; sonunda durumum açıklığa kavuşacak gibi görünüyordu, sesim duyulmuştu.

"Teşekkürler efendim, sigara kullanmıyorum. Nezaketiniz için teşekkürler."

İyi bir izlenim bırakabilmek için mümkün olduğunca kibar olmaya çalıştım.

Asker veda etti ve beni yalnız bıraktı. Bankta oturdum ve talim yapmak için meydana çıkan askerlerin seslerini dinledim. Pencereden de izledim.

"Sol, sol, bir, iki, üç!" Pak üniformalı genç eğitmenden, ta-

BELONGS TO KAKTUS TEAM

lime pek hevesli olmayan birliği yürütmek için çaresiz nidalar yükseliyordu.

"Nikolay! İçeri girebilirsin evlat!" dedi oldukça kalın bir erkek sesi. Oldukça kibar ve nazik olmasına rağmen temelinde yanlış bir şeyler, hoşnutsuz bir tını vardı.

Kapıya yaklaştım, çaldım ve girmek için izin istedim.

"Gel evlat gel!" dedi devasa masanın ardındaki iri adam, sesi hâlâ samimi ve kibardı.

İçeri girdim, kapıyı kapadım ona doğru birkaç adım attım ve aniden durdum.

Albay, elli yaşlarında ve sapasağlam bir adamdı. Traş edilmiş kafasında iki yara izi vardı. Yeşil üniforması ona küçük gelmişti; çok geniş olan boynunu ceketinin yakası sıkmış ve neredeyse patlayacak gibi duruyordu. Elleri o kadar şişmandı ki tırnaklarını görebilmek mümkün değildi, sanki deriye gömülmüş gibi. Yarım bir kulak, iyi bir güreşçi olduğunun açık kanıtıydı. Yüzü, İkinci Dünya Savaşı sırasındaki Sovyet askeri propaganda posterlerindeki yüzlerden kopya edilmiş gibiydi: Kaba hatlar, kalın burun, geniş ve kararlı gözler. Göğsünün sol tarafından bir dizi madalya sallanıyordu.

"Tanrı yoldaşım olsun, bu adamlar polislerden daha beter..."

Görüşmemizin nasıl sonuçlanacağını tahmin edebiliyordum. Nereden başlayacağımı bilmiyordum; onun gibi birinin önünde söylemek istediklerimi ifade edemeyecekmiş gibi hissediyordum.

Birden, benim düşüncelerimi bölüp konuşmaya başladı. Polislerin suçlular hakkında belli bilgileri tuttuğu, klasörlere benzer bir şeye bakıyordu.

"Senin hikâyeni okuyorum sevgili Nikolay ve seni çok beğendim. Okulda pek başarılı olamamışsın -çok gitmemişsin- ancak dört ayrı spor kulübüne devam ediyorsun... Harika! Gençken ben de kendi başıma çok spor yapardım. Okumak aydınların işidir; gerçek bir adam spor yapar ve savaşçı olmak

BELONGS TO KAKTUS TEAM

için çalışır… Güreş yapıyorsun, yüzüyorsun, uzun mesafe koşuyorsun ve atış yapıyorsun… Mükemmel! Donanımlı bir genç adamsın; orduda iyi bir geleceğin olacağı kanaatindeyim. Tek bir sorun var. Nasıl iki sabıkan var? Hırsızlık mı yaptın?"

Doğrudan gözlerime bakıyordu, eğer elinde olsaydı beynimin içine bakacaktı.

"Hayır, hırsızlık yapmadım. Ben çalmam… Farklı nedenlerle iki çocuğu yaraladım. 'Cinayete teşebbüs'ten yargılandım."

"Boş ver, dert etme… Gençken ben de kavgalara karışırdım; çok iyi anlıyorum! Erkekler kendilerini tanımlamak için dünyada yerlerini oluşturmalıdırlar ve bunu yapmanın en iyi yolu kavga etmektir. Orası, kimin ne olduğunu anladığın yerdir…"

Birazdan bana bir ödül takdim edecekmiş gibi konuşuyordu. Tereddüt ettim; ne diyeceğimi bilemedim ve en önemlisi, ona askerlik yapmak gibi bir niyetim olmadığını nasıl açıklayacaktım.

"Dinle evlat, hapishane geçmişin, sabıkların ve geri kalanlar beni çok ilgilendirmiyor; senin iyi bir delikanlı olmanla ilgileniyorum; Tanrı seni kutsasın, sana yardım edeceğim çünkü seni sevdim. Tüm hayatın yazıyor burada, okulun ilk gününden itibaren…" Dosyayı masanın üzerine bırakıp, dışındaki bantları bağlayarak kapadı. "Sana, sadece istisnai durumlarda yaptığım ve düşündüğüm kimselere yaptığım gibi iki seçenek sunuyorum. Seni Tacikistan'la sınır kapısına koruma olarak koyabilirim: İyi bir kariyerin olur; tırmanmayı seviyorsan orası tam sana göre. Alternatif olarak seni paraşüt ekibine koyabilirim, profesyoneller için bir tür okul: Altı ay sonra çavuş olursun ve yine iyi bir kariyerin olur; bunun yanı sıra zamanla, geçmişine rağmen, Özel Kuvvetler'e katılabilirsin. Ordu sana her şeyi sağlayacak: maaş, ev, arkadaşlar ve becerilerine uygun bir uğraş. Evet, ne dersin? Hangisini tercih edersin?"

Bu, çılgın bir adamın monologunu dinlemek gibi bir şeydi.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Bana hiçbir şey ifade etmeyen şeylerden bahsediyordu. Ordu bana zaten sahip olduğum şeyleri verecekmiş! Benim becerilere uygun bir uğraşa, arkadaşlara, eve ya da maaşa ihtiyacım olmadığını nasıl açıklayabilirdim…

Kendimi, birden yanlış trende olduğunu fark etmiş, ancak çıkış yolu yokmuş gibi hissediyordum.

Ciğerlerimi biraz havayla doldurdum ve içimden geçenleri söyleyiverdim:

"Dürüst olmak gerekirse efendim, ben eve gitmek istiyorum!"

Saniyesinde değişti. Sanki görünmeyen bir adam onu boğazlıyormuş gibi kıpkırmızı oldu. Elleri yumruk oldu ve gözleri, fırtına öncesinde gökyüzüne benzer, bir garip renk aldı.

Dosyamı aldı ve yüzüme fırlattı. Atışı bertaraf etmek için tam zamanında yüzümü kapadım. Dosya elime çarpıp açıldı ve tüm kâğıtlar yere saçıldı, masanın üstüne, pencere pervazına.

Ben bir heykel gibi katı ve hareketsiz duruyordum. O ise nefretle bana bakmaya devam ediyordu. Sonra korkunç bir sesle, bana göre gerçek sesiyle bağırmaya başladı:

"Seni serseri! Çamurda debelenmek mi istiyorsun? Peki, seni çamurda süründüreceğim! Seni, pantolonunu bile indirmeye vakit bulamayacağın bir yere göndereceğim, kendini iyice batağa bulayacaksın ve bunları yaparken de beni hatırlayacaksın seni nankör görmemiş! Eve mi gitmek istiyorsun? Peki, bu saatten sonra evin sabotaj ekibi olacak! Onlar sana hayatın gerçekte nasıl olduğunu öğretecekler!"

O bana bağırırken ben tüfek gibi dimdik, hareket etmeden duruyordum, içim bomboştu.

Polislerden dayak yemek daha iyiydi; en azından sonunda ne olacağını bilirdim, ancak burada her şey belirsizdi. İçimde çok büyük bir endişe vardı çünkü askerler hakkında hiçbir şey bilmiyordum, neden kendi hayatımı mahvedeceğimi anlayamıyor ve sabotajcıların kim olduğunu bile anımsamıyordum...

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

"Dışarı! Def ol!" dedi kapıyı işaret ederek.

Tek kelime etmeden arkamı döndüm ve ofisinden çıktım.

Dışarıda bir asker beni bekliyordu. Selam verdi.

"Çavuş Glazunov! Beni takip et dostum!" Sesi, Kalaşnikof'un fişeğinin namluya yerleştiği an pistolünden çıkan gibi çıkmıştı.

"Pireli köpektir senin dostun," diye geçirdim içimden ancak mütevazı bir ses tonuyla şöyle dedim:

"Afedersiniz Çavuş, izninizle tuvaleti kullanabilir miyim?"

Tuhaf bir şekilde bana baktı ancak hayır demedi.

"Elbette. Koridorun sonunda, solda."

Koridorun sonuna doğru yürüdüm; o da beni takip etti ve tuvaletteyken dışarıda beni bekledi.

Tuvaletin penceresinden yukarı tırmandım ve demir parmaklık olmadığı için kolayca dışarı atladım. Dışarıda, ofislerin arkasındaki bahçede kimseler yoktu.

"Cehennemin dibine batsın bu tımarhane, ben eve gidiyorum..."

Kafamda bu ve buna benzer düşüncelerle üssün çıkışına doğru ilerledim. Muhafız beni durdurdu. Benimle aynı yaşlarda, genç, zayıf ve gözünün biri hafif şaşı olan genç bir askerdi.

"Evraklar!"

"Ben evrak getirmedim. Bir arkadaşımı ziyarete gelmiştim..."

Asker kuşkuyla bana baktı.

"Buradan ayrılmak için izin belgeni göster!"

Bunun üzerine kalbim çarptı. Salağa yatmaya karar verdim:

"İzin derken neyi kastediyorsunuz? Neden bahsediyorsunuz? Kapıyı açın! Dışarı çıkmak istiyorum..." Kapıya doğru yürüdüm, askeri geçiyordum ki bağırarak tüfeğini bana doğrulttu:

"Dur yoksa vururum!"

"Ah, çık yolumdan!" dedim, tüfeği namlusundan tutup

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

elinden çekip aldım.

Asker yüzüme vurmaya çalıştı ancak tüfeğin dipçiğiyle kendimi korudum. Aniden biri kafamın arkasına sertçe indirdi. Bacaklarımın çözüldüğünü ve ağzımın kuruduğunu hissettim. İki derin nefes aldım ve üçüncüsünde kendimden geçtim.

Birkaç dakika sonra uyandım, etrafım askerlerle sarılmış, yerde yatıyordum. Bana eşlik etmesi gereken çavuş da oradaydı; tedirgin görünüyordu ve etrafta dolaşıp herkese komplocu bir ses tonuyla şöyle diyordu:

"Hiçbir şey olmadı. Her şey yolunda. Unutmayın, kimse bir şey görmedi. Ben onun icabına bakacağım."

Dikkatsizliği yüzünden cezalandırılmaktan korktuğu açıktı.

Yanıma geldi ve kaburgama bir tekme geçirdi.

"Bunu bir daha yaparsan serseri, seni ellerimle öldürürüm!"

Birkaç tekme daha attı ve daha sonra elini uzatıp kalkmama yardımcı oldu. Beni, pencerelerinde demir parmaklıkları ve çelik kapısı olan bir eve götürdü. Hapishane gibi görünüyordu.

İçeri girdik. Çok fazla aydınlık değildi, her şey kirli, gri, bakımsız ve terk edilmiş görünüyordu. İçerde üç çelik kapı daha olan uzunca bir koridor vardı. Koridorun sonunda bir asker göründü; yirmi yaşlarında, oldukça zayıf ancak sevimli yüzlü bir delikanlı. Elinde farklı boyutlarda pek çok anahtarın olduğu bir deste tutuyor ve o noktada beni üzüntü ve çaresizlikten ağlatacak derecede garip sesler çıkararak anahtarları oynatıyordu. Genç asker anahtarlardan biriyle kapılardan birini açtı; çavuş beni, küçük, dar ve demir parmaklıklı penceresi olan bir odaya götürdü. Duvarın karşısında ahşap bir ranza vardı.

Odaya baktım ve inanamadım. Ani ve basit bir biçimde hücreye kapatılmıştım.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Çavuş, gardiyan olduğu her halinden belli olan genç askere otoriter bir ses tonuyla şöyle söyledi:

"Yemek vakitlerinde herkese olduğu gibi ona da yemek getir ancak dikkat et: Biraz saldırgan… Onu bir başına banyoya götürme; partnerini uyandır birlikte götürün. O tehlikeli; kapıdaki güvenliğe saldırıp elindeki makineli tüfeği çalmaya çalıştı…"

Elinde anahtarlar olan asker panik içinde bana baktı: Görünüşe bakılırsa beni kilitlemek için sabırsızlanıyordu.

Çavuş gözlerimin içine baktı ve şöyle dedi:

"Burada kal ve bekle!"

Ben de nefretimi gizleme ihtiyacı duymadan doğrudan onun gözlerine baktım. "Hangi cehenneme bekleyecekmişim? Tüm bunlar da ne?"

"Kıyamete kadar bekleyeceksin seni pislik! Bekle diyorsam bekle ve soru sorma. Ne için beklediğine karar vereceğim."

Çavuş, askere kapıyı kapatmasını ima eden bir hareket yaptı ve zafer kazanmış bir edayla çıkıp gitti.

Beni içeri kilitlemeden evvel asker yanıma geldi ve bir soru sordu:

"Adın ne çocuk?"

Sesi agresif değil, sakin geliyordu.

"Nikolay," dedim sessizce.

"Endişelenme Nikolay, onlarla birlikte olmaktansa burada daha güvenlisin… İyi dinlen çünkü birkaç gün içinde seni Rusya'ya, atandığın birliğe götürecek trene bindirecekler… Seni nereye gönderdiklerini henüz söylemediler mi?"

"Albay beni sabotajcıların arasına koyduğunu söyledi…" dedim bitkin bir sesle.

Duraksadı ve panik içinde sordu:

"Sabotajcılar mı? Tanrı aşkına, senle ne derdi var? Bunu hak etmek için ne yaptın?"

"Sibirya ilmi aldım," dedim, o kapıyı üstüme kapatırken.